

ОТБАСЫМ

www.otbasym.kz

2-3 (21-22) 2016

Мерейлі
ОТБАСЫ

Семья Нускабаевых из Актобе

Гульшара Абдыкаликова

«Семья – созидательная
сила Мәңгілік Ел»

СОДЕРЖАНИЕ

ГЕНДЕРНАЯ ПОЛИТИКА

- 4 Семья – созидательная сила Мәңгілік Ел
- 9 Зайырлы қоғам – бірлік пен келісім кепілі

КӨКТЕМ ШУАҒЫ

- 10 Весенние встречи с Елбасы
- 12 Ардақты Ана, асыл жар
- 13 Политика – дело тонкое
- 14 Жүректен жүрекке...
- 16 «Все в наших руках»
- 18 Рухы биік қазақ әйелі
- 20 На благо нашей Страны!
- 22 «Көшбасшы әйел алдымен өмірді сүю керек!»
- 24 «Солнце на ладони»
- 26 «Азаматының қадірін білмейтін әйелден азамат болар ұл тумайды»
- 28 «Молодежный лидер»
- 29 «Темір жонған қыз»
- 30 «Я - человек мира»
- 32 «Қазақ қызы»
- 34 Большой путь начинается с малого
- 35 Қайталанбас тұлғаның тұяғы
- 36 Гореть, но не сгорать!
- 38 Теңіз толқынымен үндескен
- 40 «Өз білімім мен біліктілігімді Отанымды көркейтуге жұмсау»
- 42 «Қымыз – құдайлардың сусыны»
- 44 «Главное, мама, мы вместе!»
- 47 Ең бақытты әйел, ол – Ана
- 48 Қасиетті қолөнер
- 50 Көк байрақты кең әлемге желбіреткен Жазира!
- 52 «Мир полный музыки»

КОМИССИЯ ТЫНЫСЫ

- 54 Национально-культурное наследие

ЛАУРЕАТЫ НАЦИОНАЛЬНОГО КОНКУРСА «МЕРЕЙЛІ ОТБАСЫ - 2016»

- 56 Семья Кобылбаевых из города Астана
- 58 Семья Аканаевых из Алматинской области
- 59 Семья Ошакбаевых из Южно-Казахстанской области
- 60 Семья Мадигаж из Северо-Казахстанской области
- 61 Семья Ганеевых из Павлодарской области
- 62 Семья Бигалиевых из Западно-Казахстанской области
- 63 Семья Жиенбаевых из города Алматы
- 64 Семья Раковых из Карагандинской области
- 65 Семья Солодовых из Костанайской области
- 66 Семья Сыздыковых из Кызылординской области
- 67 Семья Наурызмаганбетовых из Мангистауской области
- 68 Семья Каршегеновых из Атырауской области
- 68 Семья Акимбаевых из Акмолинской области
- 69 Семья Бласовых из Жамбылской области
- 69 Семья Тукубаевых из Восточно-Казахстанской области
- 70 Победители – семья Нускабаевых из Актюбинской области

ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАР

- 72 Отбасы құндылықтарының рухани-өнегелі негіздері
- 76 Отбасылық қатынастардың бала тәрбиесіндегі ықпалы
- 79 Бүгінгі қазақ отбасындағы бала тәрбиесінің өзекті мәселелері

- 82 Қазақ дүниетанымдағы «әйел» бейнесі
84 Ұлттық дәстүрлерді отбасылық тәрбиеде падалану
88 Семейные ценности в прошлом и настоящем
98 Отбасы – кіші қоғам
102 Отбасының гендерлік әлеуметтендіруші қызметі
105 От басың ошақ қасың – құт берекең!

ЖЕНСКОЕ ЛИДЕРСТВО

- 108 Успех – это подарок судьбы
110 Из тысячи невозможного всегда можно найти одну возможность
112 С песней по жизни

ИНСТИТУТ ОТЦОВСТВА

- 114 Благородное дело благородного Отца

ТРАДИЦИИ И ОБРЯДЫ

- 116 Шанырақ – символ дома

МАТЕРИНСТВО

- 118 Искусство стать матерью
120 Малыш, мы заботимся о тебе!
122 Суррогатное материнство

ГЕНДЕР

- 124 Новые приоритеты

ҚОҒАМ

- 126 Отбасы бақыты – бала
127 Бала мен анаға қуаныш сыйлаған мереке
128 Мен ешкімнің қиналғанын қаламадым
130 Бүгінгі қазақ әйелі
131 Театр, театр, театр...

Казахстанский
общественно-политический
журнал о семейных ценностях

«ОТБАСЫМ»

№2-3 (21-22) 2016

НАЦИОНАЛЬНАЯ КОМИССИЯ
ПО ДЕЛАМ ЖЕНЩИН И СЕМЕЙНО-
ДЕМОГРАФИЧЕСКОЙ ПОЛИТИКЕ ПРИ
ПРЕЗИДЕНТЕ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

ИЗДАТЕЛЬ:

ТОО «Деловой Мир Астана»

Председатель редакционного совета:

Гульшара Абдыкаликова
Государственный секретарь РК,
председатель НК по делам женщин
и семейно-демографической политике
при Президенте РК.

Заместители председателя:

Елена Тарасенко
Ляззат Сулеймен

Главный редактор:
Шолпан Сыздыкова

Редакционная коллегия:

А. Инкарбаева, А. Атен

А. Асылбек, А. Кулахметова,
Г. Кадырова, Ө. Алтайқызы,
С. Дарменшиева, Т. Искендинова

Дизайн и верстка:
Б. Бозтай, А. Қалибекұлы

Корректор:
Г. Колтубаева

Фотографы:
М. Кумеков, М. Ахметов,
М. Шаповалов, А. Қалибекұлы

АДРЕС РЕДАКЦИИ:
г. Астана, ул. Сыганак, 25,
БЦ «Ансар», 10 этаж,
тел./факс: 8 (7172) 550 658, 550 657
e-mail: otbasym@nur.kz

www.otbasym.kz.

Отпечатано в типографии
ТОО «Компания Leader Offset Printing»
Алматы, ул. Райымбека, 212А

Журнал зарегистрирован
в Министерстве культуры и информации РК.
Свидетельство №9855-Ж от 30.01.09.
Периодичность издания: ежеквартально.
Подписано в печать 30.09.2016.
Тираж 1000 экз. Подписной индекс – 74261

Ответственность за достоверность информации в
рекламных материалах несут рекламодатели. Мнение
авторов публикаций необязательно отражает мнение
редакции. При использовании материалов журнала
ссылка на «Отбасым» обязательна. Интегрированная
система менеджмента ТОО «Деловой Мир Астана»
сертифицирована аккредитованным органом
по подтверждению соответствия и соответствует
требованиям СТ РК ИСО 9001-2009

«Семья - созидательная сила Мәңгілік Ел»

Сегодня в Казахстане повсеместно реализуются задачи, определенные Елбасы Нурсултаном Назарбаевым в Стратегии «Казахстан-2050», Платформе нации «100 конкретных шагов» по дальнейшей всесторонней модернизации страны. Наша главная цель – стать развитой страной Евразии, одним из 30-ти наиболее сильных государств мира. В достижении этой задачи одним из ключевых условий является духовно-нравственное состояние казахстанского общества. Несомненно, что определяющая роль в стабильности социума безоговорочно принадлежит институту семьи.

За 25 лет Независимости страны казахстанский институт семьи зарекомендовал себя прочной основой общества и государства. Вопросы укрепления семьи, здоровья нации, образования подрастающего поколения ежегодно поднимаются в посланиях Президента РК. В стране выстроена целостная система государственной семейной политики, направленная на заботу о семье, рост рождаемости, поддержку материнства и детства.

Как известно, сегодня в мире на фоне усиления политической фрагментации и экономической турбулентности происходит процесс глобальной девальвации традиционного института семьи и семейных ценностей. Поэтому на первый план выходят вопросы защиты и укрепления института брака и семьи. Ведь по существу речь идет о сохранении стабильности и благополучия общества и государства.

В целях нивелирования актуальных вызовов XXI века, угрожающих институту семьи и семейным ценностям, по поручению Главы государства Нурсултана Назарбаева была принята Стратегия гендерного равенства в Республике Казахстан на 2006-2016 годы, учрежден День семьи, проводится Национальный конкурс «Мерейлі отбасы», на постоянной основе совершенствуется социальное законодательство.

Испокон веков в нашей стране семья всегда занимает самое высокое, почетное и абсолютно непоколебимое место в общественном сознании. Поэтому утвержденный в 2013 году Указом Президента Рес-

публики Казахстан День семьи, направленный на за короткое время снискал всенародное признание и стал долгожданным праздником для более чем 17-ти миллионов казахстанцев. Он отмечается ежегодно во второе воскресенье сентября. Это особая дата в календаре, когда все казахстанское общество с высочайшим душевным подъемом чувствует институт семьи, укрепляя семейные ценности и традиции.

Каковы же основные итоги реализации гендерной стратегии в стране за годы Независимости?

Главное, в результате активной роли государства в социальной сфере сокращены: бедность с 47% до 2,5%, безработица – с 13 до 5%, увеличены доходы населения – с 28 долларов до 302 долларов на человека. ВВП на душу населения повысился с 300 долларов в первый год независимости до 10,5 тыс. долларов в 2015 году. Произошли кардинальные изменения в уровне и образе жизни населения, был преодолен транзитный этап, сменилась иждивенческая психология на активную рыночную.

При этом уровень экономической активности женщин достиг почти 66%. В результате Казахстан занял 26 место по показателю «Работающие женщины, доля по отношению к мужчинам» Глобального Индекса Конкурентоспособности Всемирного Экономического Форума (2015г.).

С развитием экономики общество очень быстро стало преодолевать демографические и брачные провалы кризисных лет, демонстрируя свой ориентир на здоровые семейные ценности. Неслучайно, согласно социологическим исследованиям, проведенным в 2015 году, семья была названа казахстанцами важной ценностью, настолько же значимой, как и гражданственность.

Сегодня продолжительность жизни в республике достигла 72 лет. Президент страны Нурсултан Назарбаев назвал это событие главным достижением Независимости.

Мы живем в цифровой век, в котором в разы повышаются шансы женщин на успешность. Сегодня,

когда сырьевые сектора и промышленность несколько «просели», мы можем видеть как исконно «женские» сектора выступают драйверами роста экономики.

Так, в 2014 году сектора, где доля женщин выше 50% составили 39% от ВВП, в 2015 году – 42%, в 1 полугодии 2016 года – 44%.

При этом более активное участие женщин на рынке труда дают шанс мужчинам жить дольше. Соответственно, более гармоничным становится жизнь семьи, когда женщины не будут оставаться в старости в одиночестве. Статистические наблюдения показали, что при росте экономической активности женщин с 64% в 2005 году до 66% в 2015 году продолжительность жизни среди мужчин возросла с 60 до 67 лет в тот же период.

В целом, по мнению экспертного сообщества, гендерные балансы будут выравниваться на фоне развития новой промышленной революции, так называемой революции индустрии. Тогда женщины и мужчины выровняются по техническим и инженерным специальностям. В настоящее время среди выпускников технических специальностей девушек только 35%, доля получающих техническое и профессиональное образование – 47%. Поэтому мы должны по-новому взглянуть на перспективы семейной политики. Увидеть будущее не только в гармонии между мужчинами и женщинами, но и гораздо более шире – в социальной гармонии.

Учитывая положительный опыт Стратегии гендерного равенства, который был основан на модели «догоняющего развития», нами предполагается озвучить новый подход. Он заключается в том, что вопросы продвижения гендерного мейнстриминга будут решаться через поддержку и развитие основного социального института – семьи. В Концепции будут определены основные приоритеты семейной политики: укрепление и продвижение семейных ценностей, повышение авторитета института семьи, воспитание духовно и физически здорового поколения и другие вопросы. Мы предполагаем смоделировать не только семейную политику, но и казахстанскую семью будущего.

Каковы же в целом основные подходы и аспекты нашего видения семейной политики на перспективу?

Во-первых, с учетом 17 новых целей глобального развития, принятых в ООН до 2030 года, предстоит преодолеть гендерные дисбалансы и осуществить серьезные сдвиги к «зеленой» экономике и чистым технологиям. Поэтому будущее Казахстана видится в том, что статус женщин должен еще более укрепиться, ликвидироваться проблема сиротства, минимизироваться доля одиноких матерей, неполных семей. Отрадно отметить, что за 5-летний период в Казахстане удалось почти вдвое сократить численность детей – сирот. Если в 2010 году их было более 14 тыс. чел., то в 2015 году – около 8 тыс.

До 2030 года мы можем снять проблему сиротства в целом, чему будет способствовать усиление системы опеки, патронатной семьи. Важное значение при этом должно быть отведено трансферту технологий и привлечению опыта по развитию приемных семей, фостеровских семей, модели австрийского гуманиста Германа Гмайнера «Социальное общество». Последнее направление у нас в стране сегодня успешно представляют детские деревни SOS Kinderdorf.

Думаю, что посредством усиления работы семейных психологов, в целом изменения общественной психологии мы можем решить многие проблемы неполной семьи. Главное, мы должны сконцентрироваться, прежде всего, на интересах детей. На сегодня в Казахстане зарегистрировано более 56 350 детей, родившихся вне брака, свыше 400 тыс. одиноких матерей, более 60 тыс. одиноких отцов. Свыше 1 миллиона детей проживают с одним из родителей: только с матерью – более 700 тыс. детей, только с отцом – свыше 300 тыс. детей.

Через качественные перемены на рынке труда мы также добьемся улучшений и в вопросах занятости женщин. Сегодня 62% сельских женщин относятся к самозанятому населению. Поэтому решение проблемы самозанятости, расширения продуктивной занятости станет важной задачей нового концептуального документа.

В целом, особое внимание будет направлено на сельскую семью. Априори аул является абсолютно сакральным и неиссякаемым духовным источником нации. «Ауыл – халықтың бесігі», говорят казахи. Исходя из этой мудрой максимы, будут предложены новые механизмы развития сельского населения, включая новые специальности и виды работ, которые появятся в результате структурной диверсификации экономики страны.

Во-вторых, необходимо, чтобы вся социальная инфраструктура республики, как города, так и села, стала дружественной к семье. Сегодня в этой сфере налицо явный перекос, мы уделяем большее внимание городу, оставляя село на положении «пасынка». Поэтому следует срочно исправлять эту вопиющую несправедливость. При этом нужно будет ориентироваться на высокую продолжительность жизни, длительное сосуществование разных поколений в рамках одной семьи. Это потребует новых расчетов и оценок жилищного строительства, новых стандартов, СНИПов и иных нормативных документов.

Здесь множество вопросов – это и «зеленое» строительство, тротуары для людей и проезда колясок, благоустройство парков и скверов, безопасность детских площадок и детских садов, пришкольных территорий, комфортность больниц и поликлиник. Все эти и многие другие вопросы должны быть в качестве приоритетов в работе местных исполнительных органов.

В-третьих, будут предприняты усилия по преодолению патернализма и социального иждивенчества в контексте реализации поручений, данных Главой государства в работе «Социальная модернизация Казахстана: Двадцать шагов к Обществу Всеобщего Труда». Мы должны укрепить уверенность молодых людей в том, что они сами без чьей-либо помощи способны и могут достичь поставленных целей. И это будет происходить в условиях, когда государство будет все меньше и меньше присутствовать в экономике. Как известно, уже до 2020 года доля государства в экономике должна снизиться до 15%. Сегодня, как известно, происходит трансформация квазигосударственного сектора. В то же время мы видим как в Сингапуре, странах Юго-Восточной Азии реализуются государственные программы подготовки инновационных лидеров. Признанный архитектор инновационной политики Сингапура Филипп Йо как-то сказал: «Если вы хотите построить великую страну, создайте собственную армию талантов». Достижению в частности этой цели и направлена наша политика по последовательному снижению доли государства в экономике.

В-четвертых, фокус в образовании должен сместиться со знаний на умения, в центре учебного процесса будут дети.

Мы вступили в эпоху цифровых технологий, доля которых в мировом ВВП уже достигает 30%. Порядка 40% населения сегодня находится в социальных сетях, в том числе 65% молодежь. Молодежь становится продвинутой, нередко знающей несколько языков. Все большую популярность получает спорт, физическая культура. Среди девушек и женщин формируются модели и практики поведения, которые позволяют им занимать достойное положение в обществе.

Полагаем, что новые импульсы получит дошкольная и школьная педагогика, поощряющая свободу действий и творчества детей, не загоняя их в клишированные рамки распорядка дня.

В будущем выровняется участие отцов в воспитании детей. Так, по данным Мульти-индикаторного кластерного обследования (МИКО) за 2015 год, только 6,6% детей в возрасте до 5 лет получают поддержку со стороны отцов в процессе обучения, в то время как со стороны матерей такую поддержку получают 50,7% детей.

Также должна смениться парадигма образования – с системы наказания за ошибки на поощрение духа, поддержки личных усилий ребенка. Так, по данным МИКО 52,7% детей в возрастной группе 1-14 лет подвергались как минимум одному виду психологиче-

ского или физического наказания. В целом по стране 1% детей подвергались суровому виду физического наказания.

В-пятых, наступит перелом ситуации с детскими и подростковыми суицидами, так как дети почувствуют поддержку со стороны родителей и взрослых. Расширится свободное время и возможности для досуга, совместных мероприятий семьи.

Семьи с инвалидами будут включены в активную общественную и экономическую жизнь. Будет развиваться инклюзивное образование. Новые импульсы получают кризисные центры, механизмы поддержки женщин, мужчин и детей, попавших в сложные жизненные обстоятельства.

В-шестых, на системной основе будет модернизироваться законодательство в социальной сфере: развитие новых секторов экономики и создание рабочих мест с более гибкими условиями работы, включая дистанционный труд; меры грантовой поддержки для развития семейного бизнеса; развитие системы социального страхования для семей.

В-седьмых, следует проанализировать все действующие стратегические и программные документы, сбалансировать участие всех государственных органов в реализации семейной политики.

Для этого будут разработаны качественно новые индикаторы, отражающие более четко уровень семьи, в том числе уровень счастья, Индекс детского благополучия по ЮНИСЕФ, Индекс ООН по комфортности для матерей и т.д.

В целом, новая Концепция семейной и гендерной политики нацелена на развитие политического и инновационного задела развития общества, который создан Стратегией «Казахстан-2050», Планом нации, общенациональной патриотической идеей «Мәңгілік Ел» и будет способствовать формированию Нации Единого Будущего.

В предложенных Елбасы Нурсултаном Назарбаевым Пяти институциональных реформах в полной мере прописаны контекст и алгоритм дальнейшего прогрессивного развития Казахстана, в рамках которого и будут решены имеющиеся в стране проблемы. И вовсе не случайно, что обеспечение верховенства закона возведено в один из главных приоритетов Плана нации. Поэтому от активного участия каждого казахстанца в реализации Великих реформ и зависит успешное решение задач по дальнейшей демократизации страны.

Как известно, с начала 2016 года Казахстан приступил к реализации Плана нации. На сегодня уже сделано много, но предстоит сделать еще больше. Среди важных событий этого года хочу особенно отметить одно - Указом Главы

государства создан институт Уполномоченного по правам ребенка в Республике Казахстан. Этот шаг является свидетельством нашего стремления к совершенствованию национальной системы защиты прав ребенка в стране, поддержкой усилий мирового сообщества по формированию среды, комфортной и доброжелательной для жизни детей, подтверждает приверженность нашей страны к выполнению Конвенции ООН о правах ребенка. Уполномоченный по правам ребенка будет заниматься обеспечением гарантий прав и законных интересов детей, а также восстановлением их нарушенных прав и свобод во взаимодействии с государственными и общественными институтами.

В этом году в Национальном конкурсе «Мерейлі отбасы», который проводится под эгидой 25-летия Независимости Республики Казахстан, приняло участие 2579 семей (в 2015г. – 2285) из всех регионов страны. Отрадно отметить, что свыше 40% (1065 семей) участников являются многодетными семьями. По сравнению с прошлым годом на 32% выросло число семей, представителей трудовых династий (в 2015г. – 367, в 2016г. – 483) и на 35% увеличилось число молодых семей (2015г.–350, 2016г. – 472). Особо хочу выделить, что в конкурсе участвовали представители 19 этносов, а также 53 межэтнические семьи.

Победителем национального конкурса «Мерейлі отбасы» стала семья Нускабаевых из Актюбинской области.

Семья, как основа общества, как важнейший социальный институт, находится у нас в Казахстане на государственном Олимпе. Всемирная поддержка семьи, защита материнства и детства, забота о старшем поколении – это главные приоритеты в дальновидной, выверенной и ответственной политике Елбасы Нурсултана Назарбаева.

Ведь именно семья как основа государства является главной созидательной силой построения Мәңгілік Ел. Каждому казахстанцу особенно дороги такие понятия как благополучие наших семей, гостеприимство и трудолюбие, стабильность, безопасность и единство, уверенность в завтрашнем дне. Поэтому мы все, безоговорочно поддерживая мудрую политику Главы государства, своим честным, созидательным и добросовестным трудом должны вносить скромный вклад в укрепление могущества Страны Великой степи.

***Государственный секретарь Республики Казахстан,
Председатель Национальной комиссии по делам женщин
и семейно-демографической политике при Президенте
Республики Казахстан Г.Абдыкаликовой***

ЗАЙЫРЛЫ ҚОҒАМ – БІРЛІК ПЕН КЕЛІСІМ КЕПІЛІ

Қазақстан Республикасының Мемлекеттік хатшысы Гүлшара Әбдіқалықова Ақтөбе облысында жұмыс сапарымен болды. Мемлекеттік хатшы жұмыс сапарының алғашқы күні «Зайырлы қоғам және биік руханият – бірлік пен келісім кепілі» деген тақырыппен өткен өңіраралық семинарға қатысты.

Семинар жұмысына Ақтөбе облысының әкімі Бердібек Сапарбаев, Мәдениет және спорт вице-министрі Марат Әзілханов, Атырау, Батыс Қазақстан, Қызылорда және Маңғыстау облыстарындағы мемлекеттік органдардың, үкіметтік емес ұйымдар мен діни бірлестіктердің өкілдері қатысты. Семинарға қатысушылар «100 нақты қадам» Ұлт жоспарының 4-ші – «Біртектілік пен бірлік» институционалдық бағытын жүзеге асыру, конфессияаралық қарым-қатынастарды үйлестіру және діни экстремизмнің алдын алу жөніндегі кешенді мәселелерді талқылады. Кіріспе сөзінде Гүлшара Әбдіқалықова Мемлекет басшысы Қазақстанның даму векторын демократиялық, зайырлы және экономикалық дамыған мемлекет ретінде нақты айқындап бергенін атап өтті. Мемлекеттік хатшы «Мәңгілік ел» жалпұлттық патриоттық идеясының маңызды құндылығы – зайырлы қоғам және биік руханият еліміздің барлық азаматтарын бірігуге шақыратынын айтты. Нақ осы құндылықтарды қалыптастыруға және нығайтуға мемлекеттік органдар мен азаматтық қоғамның күшін бағыттау керек.

Сапар барысында Мемлекеттік хатшы мемлекет-жекеменшік әріптестігі аясында салынған, барлық талаптарға сай келетін заманауи озық құрал-жабдықтармен қамтамасыз етілген «Айлин» балабақшасына; физика-математика бағытындағы Назарбаев зияткерлік мектебіне барды; облыстың әйелдер қауымымен – мәслихат де-

путаттары, мемлекеттік органдар басшылары, бизнес-қауымдастық, шығармашыл зиялы қауым және үкіметтік емес ұйымдар өкілдерімен кездесіп, онда Мемлекет басшысының Ұлт жоспарын жүзеге асыруға әйелдердің белсене қатысуы, әйелдер кәсіпкерлігін қолдау, рухани-адамгершілік және отбасылық құндылықтарды нығайту, отбасылық-демографиялық саясатты дамыту мәселелері талқыланды.

Гүлшара Әбдіқалықова әлемдік озық медициналық жабдықтармен жарақталған, құрылғалы бері 4 мыңнан астам науқасқа қызмет көрсетіп үлгерген «Дәру клиникасы» медициналық оңалту орталығында болды.

Сапар соңында Гүлшара Әбдіқалықова ел тәуелсіздігінің 25 жылдығына арналған «Менің жетістігім – Тәуелсіздігімнің жетістігі» атты өңіраралық жастар форумына қатысты.

Форумда сөйлеген сөзінде Мемлекеттік хатшы Елбасының жастар тәрбиесіне баса мән беріп отырғанын атап өтті. Елімізде білім беруге, инновация, технология және тәжірибе беруге бағытталған «Болашақ», «Жасыл ел», «Дипломмен - ауылға!», «Жастар практикасы», «Серпін» жастар бағдарламалары табысты жүзеге асырылуда.

Форумда жастардың тәуелсіздік жылдарында жеткен жетістіктері мен табыстары талқыланды. Жұмыс сапарының қорытындысы бойынша Гүлшара Әбдіқалықова мемлекеттік органдарға нақты тапсырмалар берді.

Ежегодные встречи Елбасы с женской общественностью

Этот день уже много лет подряд становится одним из самых ярких и запоминающихся для всех женщин Казахстана. Да и как иначе, ведь традиционно на 8 марта добрые пожелания и комплименты в их адрес звучат из уст Президента страны. Нурсултан Назарбаев всегда находит слова, которые буквально окрыляют каждую представительницу слабого пола и дают уверенность в том, что именно на ее хрупких плечах держится весть мир. Торжественный прием «Көктем шуағы» не похож на обычные официальные встречи – здесь звучит музыка, смех, звенят бокалы с шампанским и светятся улыбками лица. На мероприятие традиционно приглашены женщины самых разных профессий: военнослужащие, предприниматели, врачи, учителя, деятели культуры и искусства.

Каждая женщина мечтает попасть на встречу с Главой государства и участницы ежегодных встреч доказали что мечты сбываются.

По традиции в стенах Акорды прошла ежегодная встреча главы государства Нурсултана Абишевича Назарбаева с представительницами женского сообщества. Президент поздравил присутствующих женщин с наступающим Международным женским днем 8 Марта, признавшись, что сегодня у него самая красивая встреча. Пожелав счастья женщинам, рассказал вкратце о чаяниях и заботах первого лица, о мероприятиях, проводимых сегодня в государстве. О том, что впервые праздновался день благодарения в стране и напомнил о приближающейся дате - 25-летию независимости Казахстана.

Учитывая, что мероприятие проходит в честь женщин, к слову Президенту пришлось народная пословица: «Ата

– ұлды, ана – ұлтты тәрбиелейді», где мудрость предков четко обозначила решающую роль женщины в воспитании, важность присутствия в жизни ребенка материнской ласки и любви. Помимо этого, Нурсултан Абишевич отметил участие прекрасных представительниц во всех сферах жизнедеятельности государства.

- Среди вас - многодетные матери, представители бизнеса, военные, ученые, врачи, педагоги, деятели культуры и спорта, журналисты. Женщины все годы независимости были моей самой надежной опорой. Все наши достижения за 25 лет стали возможными, благодаря вашему активному участию. Вы – олицетворение единства, созидания и стабильности в нашем обществе, - сказал Глава государства.

Лейтмотивом встречи, все-таки, послужила тема главной роли женщины в жизни и человека, и государства – это материнство. И через всю встречу была пронесена мысль о том, что прекрасные, сильные, смелые женщины – это заботливые, чистые сердцем, надежные, в первую очередь, мамы. Когда же прозвучала из уст Президента притча о материнском сердце, о ее жертвенной, бесконечной любви к сыну, то многие участницы встречи прослезились.

- Вырастает в благополучии и становится хорошим гражданином тот ребенок, который получил воспитание и любовь матери, особенно в младшем возрасте. За 25 лет на свет появилось 7 миллионов маленьких казахстанцев. В нашей стране каждый час рождается 45 детей или 400 тысяч в год. Это все благодаря благополучию и уверенности в завтрашнем дне. Новое поколение – будущее Казахстана. В нынешнем году я подписал Указ об уполномоченном по правам ребенка в Казахстане, как гаранте охраны детства. Традиционным стало празднование Дня семьи и проведение общенационального конкурса «Мерейлі отбасы», - сказал Нурсултан Назарбаев.

Здесь Президент добавил, что необходимо больше пропагандировать усыновление детей, поощрять и помогать матерям, решившимся на такой отважный и очень ответственный шаг. В поддержку своих слов напомнил о том, что 1 марта в рамках Плана нации «100 конкретных шагов» им был подписан Указ о принятии «Новой государственной программы развития образования и науки на 2016-2019 годы».

- В ней есть немало хороших новостей. На основе мировых стандартов будут обновлены государственные образовательные стандарты школьного обучения. Каждый выпускник получит возможность бесплатно освоить

первую рабочую квалификацию. Стремимся, чтобы 100% детей были охвачены дошкольным обучением. Уже со следующего года мы начнем поэтапно внедрять трехязычное образование. К 2020 году будет обеспечен переход на 12-летнее образование. По прогнозам ученых, к 2020 году 50% населения земли будут составлять «цифровые дети». Речь идет об информатизации наших школ, до 2019 года все они должны иметь доступ к скоростному интернету. Раз мы уж интегрируемся в ОЭСР, то нам необходимо это осуществлять, - сказал Президент Казахстана.

- На оказание адресной помощи малообеспеченным семьям через социальные контракты в 2016 году выделяется 1,5 млрд тенге. Я всегда отмечаю, что благополучие общества, каждой семьи напрямую связано с благополучием женщин, - сказал Глава государства.

Каждая из приглашенных представительниц прекрасного пола кратко рассказала о своем вкладе на благо нашей страны, у каждой за плечами оказался путь сильной, успешной женщины. Государственный секретарь, председатель Национальной комиссии по делам женщин и семейно-демографической политике при Президенте РК Г.Абдыкаликова поделилась тем, что к 25-летию Независимости стартовала акция из 25 социально-значимых дел.

В ходе мероприятия Глава государства вручил многодетной матери А.Токпановой подвеску «Алтын алқа». А в завершение Президент Казахстана еще раз поздравил присутствующих с праздником, пожелав чтобы «восьмерка» превратилась для каждой из них в бесконечность – бесконечную радость и любовь. Традиционно Глава государства спел вместе с женщинами песню, вальсировал под исполнение великолепной Жупар Габдуллиной и сфотографировался на память.

АРДАҚТЫ АНА, АСЫЛ ЖАР

Әйел адамның отбасы мен қызметін бірге ала жүріп, әлемнің бесігін тербеуге құдіреті жететіндігін дәлелдеуші, еліміздегі гендерлік саясаттың тамаша үлгісі, тәжірибелі елші, ақжарқын адам, асыл жар және ардақты ана – Әйтимова Бірғаным Сарықызының есімі елге жақсы таныс.

Қазақстанның «Мемлекеттік егемендігі туралы декларациясын» қабылдаған қалаулылардың, Қазақстан тарихындағы тұңғыш сенаторлардың бірі, еліміздегі нәзік болмыс иелерінің арасынан шыққан тұңғыш вице-премьер, БҰҰ-дай жаһандық ұйым төрінде қазақ елі атынан сөйлеген таңдаулылардың бірі Әйтимова Бірғаным Сарықызы – мемлекеттік қайраткер, Сенат депутаты, Халықаралық қатынастар, қорғаныс және қауіпсіздік комитетінің хатшысы, Төтенше және Өкілетті Елші дипломатиялық рангы бар.

Бірғаным Сарықызының әр кірпішін өз қолымен қалаған еңбек жолы – Отанға деген сүйіспеншілік пен елге қызмет етуге негізделген. А.С. Пушкин атындағы Орал педагогика институтын, әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетін бітірген, Бірғаным ханым мамандығы бойынша ағылшын тілінің мұғалімі және заңгер. Алғашқы еңбек қадамы мұғалімдіктен басталса, қазіргі кезде 2007 жылдың ақпанынан бері Қазақстанның Біріккен Ұлттар ұйымы жанындағы Тұрақты өкілі қызметінен 2014 жылы елге оралып, Қазақстан Республикасы Президентінің Жарлығымен Парламент Сенатының депутаты болып тағайындалды. Бірғаным Сарықызы бұл қадамды өзіне

деген өте жоғары сенім, еңбегіне, біліміне, тәжірибесіне деген сұраныс және Қазақстанды дамыту жолында ары қарай жұмыс жасау мүмкіндігі ретінде бағалайды.

Белсенділігі мен іскерлігін ортаға салып, елге деген сүйіспеншілікпен беріле жұмыс атқарып жүрген Бірғаным Сарықызы гендерлік саясат жайлы «Қазақстан әйелдерінде мүмкіндік бар, бұл үшін қажет құқықтық өріс түзілген. Енді қалатыны, әйелдерде билікке ұмтылыс болуы қажет» - дейді.

Бірғаным Сарықызы Қазақстанға кеудеге әсемдік бұйымын – әшекейлі түйреуіш тағу сәнін әкелуші ретінде де белгілі. Әрине, әйел адамның ақылына сымбаты сай болғаны қашанда көзге сүйкімді, сондықтан ел алдында жүрген соң, Бірғаным ханым өзінің жүріс-тұрысы, киім киісі мен тән сұлулығына әрдайым аса көңіл бөлетіндігін айтады. Бірақ, Бірғаным ханымның ұстанымы бойынша, депутаттық значок кез келген әшекейлі түйреуіштен жоғары тұруға тиіс.

Әйтимова Бірғаным Сарықызының еліміз үшін сіңірген еңбегі жоғары бағаланып, «Құрмет», «Парасат» және ІІ дәрежелі «Достық» ордендерімен марапатталған.

Политика – дело тонкое. Не каждому дано достичь высот в этой стихии. Не каждый способен положить на алтарь служения народу практически всю свою жизнь. И мы привыкли, что основная часть этой группы – мужчины, ведь именно им дано было во все времена руководить, править, решать и действовать. Но, как мы знаем, обстоятельства и нравы пришли в движение, и те, устои, которые казались нормой всего лишь сто лет назад, уже далеки от реальной картины. В рядах сильных мира сего, в рядах лучших политиков, в рядах стойких управленцев находятся и представительницы прекрасной половины человечества.

Плеяду ярких личностей на небосклоне казахстанского политического олимпа украшает Айтжанова Жанар Сейдахметовна. На данный момент она занимает пост Министра по делам экономической интеграции РК. На пути к успеху Жанар Сейдахметовна окончила Казахский государственный университет им. С.М.Кирова по специальности историк, по окончании университета проходила стажировку в КазГУи МГУ, Карловском (Чешская Республика) и Центрально-Европейском университетах (Венгрия). Позже окончила Объединенный Венский институт по специальности экономист-финансист и Школу государственного управления им. Дж.Кеннеди Гарвардского университета. Является магистром государственного управления.

ПОЛИТИКА – ДЕЛО ТОНКОЕ

Владея в совершенстве казахским, русским, английским и чешским языками, начинала трудовую деятельность с должности стажера-исследователя Казахского государственного университета и Московского государственного университета, стажера Карловского университета, Центрально-Европейского университета в Праге. Позже продолжила работу координатором программ представительства ООН в РК, помощником координатора ООН и представителя ПРООН в Монголии, куратором программ отдела стран Центральной Азии регионального бюро Европы и СНГ ПРООН в городе Нью-Йорке.

С августа 2003 года была назначена вице-министром индустрии и торговли РК, являлась специальным представителем РК на переговорах по вступлению РК в ВТО. С марта 2010 года - Министр экономического развития и торговли РК, с апреля 2011 года и по настоящее время – Министр по делам экономической интеграции РК. Жанар Сейдахметовна дважды переназначалась вновь на данную должность, что, однозначно, характеризует ее как стабильного, уверенного политика. Помимо вышеуказанных должностей Жанар Сейдахметовна также является

членом совета директоров АО «Фонд национального благосостояния «Самрук-Казына».

Естественно, имея огромный опыт успешной работы и заслуги перед отечеством, Жанар Сейдахметовна удостоилась следующих наград: орден «Құрмет», медаль «Ереңбегі үшін», медаль «За вклад в создание Евразийского экономического союза» 1 степени.

Наряду с яркой, насыщенной жизнью в политике Жанар Сейдахметовна является прекрасной женой и матерью двоих детей. В 2014 году интернет-журнал «Власть» провел анализ личности Жанар Айтжановой, и в комментариях указал, что Жанар Сейдахметовне характерны скромность в поведении, женственная, располагающая манера разговора, также отмечены ее прекрасные ораторские данные, которые позволяют ей комфортно чувствовать себя на публике. Несомненно, именно эти и многие другие стороны ее личности стали основой для создания сильного, волевого характера политика с большой буквы – Жанары Сейдахметовны Айтжановой. Поэтому можно смело заявлять, что политика – дело не только тонкое, но и женское.

ЖҮРЕКТЕН ЖҮРЕККЕ...

Еңбекті адал бағалай білген кісілерге медицина қызметкерлері – тұғыры таймас биік тұлға. Бұл мамандық иелері жайлы қаншалықты толғақты ой тербетсең де, артықшылық етпейді, әрине. Сондықтан да еңбегі мен отбасы жайлы сұхбатымыздың кейіпкері «Қазақстан Республикасы денсаулық сақтау ісінің үздігі» төс белгісі және «Денсаулық сақтау ісіне қосқан үлесі үшін» төс белгісінің иегері, сүйікті жұмысы мен тату отбасын құра білген бақытты әйел – Боранбаева Риза Зұлқарнайқызының өз аузынан естігеніміз жөн.

- Дәрігерлік – батыл адамдардың таңдайтын мамандығы. Бір қырынан абзал жансыз, екінші қырынан жауапкершілігі мол жұмыс атқарасыз, дәрігерлікті неліктен таңдадыңыз?

- Мен дәрігерлер отбасында туылған жоқпын, анам – мұғалім, әкем – инженер болған. Олар менің бала кезімнен дәрігер болғанымды қалады, сондықтан мен ата-анамның арманын орындаймын деп шештім. Мамандық таңдаудың кезі келгенде, мен ойланбастан педиатр мамандығын таңдадым. Мен балаларды жақсы көремін және ешқашан да бала дәрігері болғаным үшін өкінген емеспін. Дәрігер – абыройлы және ізгі мамандық, бірақ бір жағынан үлкен жауапкершілікті талап етеді, әсіресе қай жерінің ауырғанын айта алмайтын және әрбір медициналық іс-амалдардың орындалуына қорқынышпен қарайтын кішкентай балаларды емдейтін болсаң. Сондықтан біз, педиатрлар, науқас балаға дұрыс диагноз қою үшін өте байқампаз және ұстамды болуға тиістіміз, сонымен қатар баламен және оның анасымен тіл таба білуіміз керек. Қазіргі медицина даму үстінде, дәрігер де сәйкесінше әрдайым жетіліп, жаңа дәрі-дәрмектерді біліп, емдеудің жаңа технологияларын меңгеріп, үнемі оқып-ізденіп және өзінің біліктілігін арттырып отыруы керек. Дәрігер мамандығы қиын болғанымен, өте қызықты және ең бастысы, балалар сауыға бастағанда, көңіл-күйлері көтеріліп, күлімдегенде, ал анасының қуанышты жүзін көргенде, өзіңнің атқарып жүрген жұмысыңа риза болып, рахатқа бөленесің.

- Еңбек жолыңыз бастауын қайдан алады? Сіздің бүгінгі таңда шыққан биігіңізге септігін тигізген жандар кімдер?

- Мен өзімнің еңбек жолымды Қарағанды қаласындағы қалалық емханада қарапайым аймақтық дәрігер-педиатр лауазымынан бастадым. Ғылыммен айналысамын, денсаулық сақтау саласында ұйымдастырушы боламын деп өзіме ешқашан мақсат қойған емеспін. Мен өзімнің еңбек жолымда өте көп жақсы адамдарды, өз ісінің нағыз шеберлерін кездестіргенім үшін тағдырыма риза-

мын. Аймақта бір жыл педиатр болып жұмыс істегеннен кейін, маған қан обырына шалдыққан балалар емделіп жатқан, ең қиын гематологиялық бөлімшеге, стационарға ауысуға ұсыныс жасады. Сол кезде, 90-шы жылдары бұл ауру емделмейді деп саналатын және дәрігерлердің ешқайсысы осы бөлімшеде жұмыс істегісі келмеді. Мен келістім, бала онкогематологы мамандығын меңгере бастадым және содан бері бұл менің өмірлік ісіме айналды. Кейінірек, 1993 жылы Қазақстанның бірінші ханымы Сара Алпысқызы Назарбаеваның қолдау көрсетуімен және КЭР – Германия қайырымдылық ұйымының көмегімен біздің республикамызда лейкоз ауруына шалдыққан балаларды емдеуде өте тиімді болып шыққан жаңа BFM неміс бағдарламасы енгізіле бастады, нәтижесінде лейкоз ауруына шалдыққан балалардың өміршеңдігі 70%-дан асты. Мен таңдаған мамандықтың болашағы өте зор болып шықты, дүние жүзінде бұрын емделмейді деп саналған көптеген қан ауруларын емдеудің жаңа технологиялары пайда бола бастады және біз де емдеудің осы түрлерін меңгере бастадық. 2014 жылы «Педиатрия және балалар хирургиясы» ғылыми орталығының дирек-

торы болып тағайындалды, бұл ұйым Қазақстандағы барлық педиатриялық қызметтерге жетекшілік ететін басты республикалық педиатриялық ұйым. Қазір балалар онкологиясы және гематологиясы саласын дамытумен ғана емес, сонымен қатар Қазақстандағы барлық педиатриялық қызметпен де айналысамын.

Қазақстандық медицина соңғы жылдары өте жақсы дамып келеді деп есептеймін. Мемлекетіміздің денсаулық сақтау саласына кең көлемде қаражат бөлуіне байланысты жаңа ауруханалар салынды, диагностикалау мен емдеудің жоғары технологиялы әдістері енгізіле бастады, дәрігерлер шетелдерде оқып келуге мүмкіндік алды, клиникалар заманауи жабдықтармен жабдықталған. Кез келген экономикалық жағынан дамыған елде денсаулық сақтау саласының деңгейі бірте-бірте, кезең-кезеңімен жетілген, біздің республикамызда да медициналық қызмет көрсетудің сапасы жыл өткен сайын жоғарылап келеді деп ойлаймын. Өткен жылдармен салыстырғанда нәрестелер өлімінің көрсеткіші айтарлықтай төмендеді, жүрек ақауымен туылған балаларға республикамыздың кардиохирургиялық клиникаларында сәтті ота жасалынады, органдар мен сүйек кемігіне трансплантациялар жүргізіледі, балалар кепілді көлемдегі тегін медициналық көмекпен қамтамасыз етіледі. Біздің клиника көптеген шетелдік мамандармен халақаралық ынтымақтастықта және олар да өз кезегінде Қазақстандағы емдеу түрлерінің шетелдіктерден айырмашылығы жоқ екенін атап өтті.

- Әйел адамның ең басты миссиясы – ана болу, ұрпақ жалғастыру. Сіз бұл миссияны да орындадыңыз, сүйікті ана, асыл жарсыз. Отбасы мен мансапты қатар алып жүрудің сыры неде?

- Менің ынтымағы жарасқан, өте тату отбасым бар,

жолдасым мен екі қызым және немерем. Мен отбасым мен жарымның қолдауынсыз, өзімнің осы мамандығыммен қазіргі деңгейге көтеріле алмас едім деп ойлаймын. Дәрігер әріптестері мен пациенттердің құрметіне бөленген ақ халатты жан ғана емес, сонымен қатар жағдайы ауыр науқастарға байланысты түнгі қоңыраулар, кейбір кездері тіпті демалыс және мереке күндеріндегі жұмыс, түнгі кезекшілік, науқастардың халінің нашарлауына байланысты көңіл күйдің болмауы және отбасының әрбір мүшесі түсіне бермейтін басқа да көптеген жағдайларға тап болады. Және оған қоса менің жолдасым, балаларым медицина саласынан болмаса да, маған әрқашан қолдау көрсетіп отырды, осы жағынан мен жолы болған жанмын. Балаларымды мақтан етемін, көп уақытымды өзімнің жұмысыма арнағанымға қарамастан, олар жақсы азамат болып өсті. Немеремнің менің ізімді басып дәрігер болғанын қалар едім, әрине өзінің көңілі қаласа.

Жұмыстан бос уақытымда немеремді тәрбиелеумен айналысамын. Менің жарым өмір бойы спортпен шұғылданып келеді және барлығымызды шаңғымен сырғанап, коньки теуіп, жүзумен айналысуға тартты. Сондықтан, біз өте белсенді демаламыз, сенбі күндерінде «Медеу» немесе «Шымбұлақ» немесе жай ғана табиғат аясында демалып келеміз. Сонымен қатар мен гүл өсіргенді жақсы көремін, үйіміздің жанында өзім айналысатын үлкен бағымыз бар. Маған гүлдерге күтім жасаған ұнайды, олар да адамдар сияқты: көңіл бөлмесе ауырады, көңіл бөліп, күтіп-баптап, мейірімді төксең, жайқалып шаттыққа бөлейді.

Менің ойымша, егер адамда ниет болса, бәрін де үйлестіріп және үлгеруге болады деп ойлаймын. Өмірде адамның қолынан келмейтін нәрсе жоқ, ең бастысы, не істесең де шынайы қалауың және барлық істе жауапкершілігің болуы керек.

МЕНЕЕ 500 ДНЕЙ ОСТАЛОСЬ ДО НАЧАЛА ВСЕМИРНОЙ ВЫСТАВКИ ЭКСПО-2017, КОТОРАЯ ПРОЙДЕТ В НАШЕЙ СТОЛИЦЕ АСТАНЕ. ИСТОРИЯ ВЫСТАВКИ НАЧИНАЛАСЬ С ЛОНДОНА В 1851 ГОДУ «ВЕЛИКОЙ ВЫСТАВКОЙ ПРОМЫШЛЕННЫХ РАБОТ ВСЕХ НАРОДОВ». А СПУСТЯ 166 ЛЕТ МОЛОДОЙ КАЗАХСТАН ПРИМЕТ У СЕБЯ ОКОЛО 2 МИЛЛИОНОВ ОЖИДАЕМЫХ ПОСЕТИТЕЛЕЙ СО ВСЕГО МИРА. И ОДНИМ ИЗ РУКОВОДИТЕЛЕЙ ЭТОГО АМБИЦИОЗНОГО ПРОЕКТА СТРАНЫ ЯВЛЯЕТСЯ КРАСИВАЯ ЖЕНЩИНА, МАТЬ И ПРОФЕССИОНАЛ СВОЕГО ДЕЛА – ЕГИМБАЕВА МАЙЯ ЕРБУЛАТОВНА.

- Расскажите, Майя Ербулатовна, благодаря кому или чему в Вас зародился такой прочный стержень управленца?

- У казахов есть пословица: У казахов существует пословица "Ата көрген оқ - жонар, ана көрген - тон пішер", которую можно перевести как "Воспитанный отцом - точит стрелы, а

«ВСЕ В НАШИХ РУКАХ»

воспитанная матерью - шьет шубку". Эти мудрые слова касаются и меня. Моя мама юрист, которая курировала юридические вопросы в правительстве в течение ряда лет. Еще с детства мне довелось понять, что ее работа требует полной самоотдачи, высокой концентрации сил и энергии, постоянного самосовершенствования и повышения квалификации. В старших классах школы я начала постепенно осознавать важную социальную роль ее профессии – юриста, значение которой в условиях утверждения в стране принципов правового государства трудно переоценить. В определенной мере это повлияло на выбор будущей специальности. Формированию и развитию моих профессиональных, в том числе управленческих качеств, способствовали ориентир на маму, в целях перенять ее лучшие черты и способности, среда общения, огромный потенциал коллег и друзей.

- Какие семейные ценности стали также основой и для Вашего очага? Что Вы прививаете в первую очередь своим детям?

- Семья и семейные ценности – это два понятия, которые не могут существовать друг без друга. Семья не может существовать без принципов, которые хранят этот союз и определяют его бытие. Не зря наши предки говорили «Ұяда не көрсең, ұшқанда соны ілерсің» (Яблоко от яблони не далеко падает). Я родилась и выросла в семье государственных служащих. Отец служил в Вооруженных Силах, а мама всю жизнь посвятила юридической профессии. В 2000 году мы с супругом создали семью, растут две дочери: Элина - уч-

ница Назарбаев интеллектуальной школы и Жанель - ходит в детский сад. В нашей семье в качестве главных ценностей всегда прививались такие общепризнанные качества, как трудолюбие, почитание старших, забота о младших, уважение национальных и семейных традиций, верность близким, патриотизм и т.д. И теперь я стараюсь максимально передать эти качества своим детям.

- Мама – руководитель, это всегда минимум времени для дома и максимум для успешной работы. Как Вы старались не допустить дефицит любви и заботы Вашим детям и семье?

- Я очень благодарна своей семье за понимание, потому что, как и большинство служащих, тем более управленческого уровня государственных структур, не могу похвастаться достаточностью времени, уделяемого супругу и детям. В семейных и деловых вопросах я стараюсь находить оптимальный баланс и не допускать дефицита любви и заботы моим близким. Они знают и чувствуют, что они всегда в моем сердце и при малейшей возможности я присоединяюсь к семейным заботам и радостям. Поэтому их поддержка меня только вдохновляет. Я могу с уверенностью заявить, что категории «деловая женщина», «заботливая мать», «любящая супруга» не антагонистические понятия, а органично взаимодополняющие друг друга. Сегодня очень много тому примеров, в том числе в казахстанском обществе.

- Профессионал, думается, понятие бесполое. Но, как

Вы думаете, женщины-руководители вносят изюминку в цвет нашей нации? Или в плане работы отличия нет, кто руководит - мужчина или женщина?

- В ответ на этот каверзный вопрос, хочу привести жизненный случай. В 2014 году поздравляя с Международным женским днем, Президент Республики - Лидер Нации Н.А. Назарбаев сказал следующее: «Мой жизненный опыт показывает, что, когда ставишь (на должность) вместо мужчины женщину, всегда больше порядка, дисциплины. Надежность, верность делу обеспечивается всегда. Пусть мужчины не обижаются, но это так». Напоминая эти слова Главы государства, я далека от мысли принизить роль мужчин, призывать к бесполезной конкуренции с ними, говоря о какой-либо исключительности женщин и их особых качествах, а ставлю цель лишь подчеркнуть, что современные женщины также принимают активное участие в реализации государственной политики и готовы к самым разнообразным свершениям.

- В нашей стране гендерная политика находит большую поддержку в лице Президента РК Н.А. Назарбаева. Также в правительстве, гражданском обществе, а сейчас и в СМИ активно муссируют вопросы и действия по укреплению гендерной политики, ее дальнейшему развитию. Ваш карьерный рост включает в себя немало должностей, начиная от рядовых, заканчивая руководящими постами. Тяжело ли шагать наравне с сильными мужчинами мира сего?

- Социальная роль женщины в современном обществе за последние десятилетия претерпевает радикальные изменения. Образ женщины, в частности, казахстанской, гармонично сочетает в себе и хранительницу домашнего очага, заботливую мать, любящую супругу, защитницу семейных ценностей, кормилицу дома, государственного и общественного деятеля, политика, бизнесвумен и так далее. «Железная леди» Маргарет Тэтчер однажды сказала: «Дом должен быть центром, но не границей мира женщины».

Современная гендерная политика Казахстана базируется на таких конституционных ценностях, как равенство всех перед законом и судом, запрет какой-либо дискриминации по любым мотивам, в том числе по половому, особая защита государством института семьи, брака, материнства и детства. Совсем недавно, участвуя в IV Евразийском саммите женщин в качестве спикера, я приводила пример состояния гендерного вопроса в нашей компании, в которой 45% работников составляют женщины. Их средний возраст - 33-34 года. Все они имеют высшее образование: техническое, экономическое, гуманитарное. Пять являются выпускниками программы «Болашак», три женщины - кандидатами наук, 27 - магистрами, 16 женщин имеют зарубежное образование. Женщины представлены на уровне принятия решений: от уровня члена правления

общества – управляющего директора, советника председателя правления до руководителей структурных подразделений и их заместителей. А также для поддержки женских инициатив в период проведения выставки между Национальной комиссией по делам женщин и семейно-демографической политике при Президенте Республики Казахстан и Национальной компанией «Астана ЭКСПО-2017» в 2015 году был подписан Меморандум о сотрудничестве.

Приведенные данные наглядно свидетельствуют о том, что организацией и подготовкой Всемирной специализированной выставки «Астана ЭКСПО-2017» непосредственно занимается и прекрасная половина человечества.

- При таком интенсивном графике работы, каким образом Вы отдыхаете от повседневных забот?

- Действительно, в данный момент наша компания вступает в самую горячую фазу подготовки выставки «ЭКСПО-2017», на которой сосредоточено внимание не только казахстанцев, но и всего международного сообщества. Что касается свободного времени, которого катастрофически не хватает, то любимым моим занятием является чтение художественной литературы. У меня всегда под рукой любимая книга, а то и несколько. В основном, предпочитаю читать зарубежную классику 18-19 века.

- Спасибо за интересное интервью, Майя Ербулатовна! С нетерпением ждем ЭКСПО-2017!

- Благодарю! Уверена, все пройдет на отличном уровне. Хочу напомнить прекрасной половине человечества, что качество нашей жизни, позитивные моменты, счастье и любовь – все зависит от нас, а если кратко, то словами всемирно известной Коко Шанель: «Всё в наших руках, поэтому их нельзя опускать».

РУХЫ БИІК ҚАЗАҚ ӘЙЕЛІ

ЖАНҚҰЛ ТАМАРААСАР – КҮМІС КӨМЕЙ ӘНШІ, «ҚҰРМЕТ» ОРДЕНІНІҢ ИЕГЕРІ, ХАЛЫҚТЫҢ СҮЙІКТІСІ, ТАҒДЫРДЫҢ СОҚҚЫСЫНА ҚАРАМАЙ БАСЫН ТІК ҰСТАП, АЛҒА ҚАРАЙ НЫҚ ҚАДАМ ЖАСАП КЕЛЕ ЖАТҚАН ҚАЙСАР ӘЙЕЛ. ТАМАРААСАР – КӨПТЕГЕН ҚАЗАҚСТАНДЫҚТАР ҮШІН БИІК РУХ ПЕН БАТЫЛДЫҚТЫҢ СИМВОЛЫ, ОНЫҢ БОЛАШАҚҚА ДЕГЕН ҮЛКЕН ҮМІТІН ҮЗБЕЙ, ЖОЛ АПАТЫНАН КЕЙІН АЯҒЫНА ТҰРЫП КЕТУІ, САХНАНЫҢ ТӨРИНЕН КӨРІНІП, ШЫҒАРМАШЫЛЫҒЫМЕН ТЫҢДАРМАНДАРЫН ҚУАНТУЫ ОҒАН ДЕГЕН ШЕКСІЗ ҚҰРМЕТТІ ТУЫНДАТТЫ. КӨЗГЕ НӘЗІК КӨРІНГЕНМЕН, ЕРІК-ЖІГЕРІНІҢ МЫҚТЫ ЕКЕНІН ДӘЛЕЛДЕГЕН ТАМАРААСАРДЫҢ ЖАН-ЖАҚТЫЛЫҒЫ МЕН ӨМІРЛІК ФИЛОСОФИЯСЫ ҚАШАНДА ЕЛ НАЗАРЫНДА.

- Ұшқан ұяңыз қандай болып еді?

- Менің ата-анам – мектеп мұғалімдері. Отбасымызда алты мұғалімдері. Отбасымызда алты бала: төрт ұл мен екі қыз, мен бесінші баламын. Ерке болғаным рас, бірақ көздеген мақсатыма жетпей тынбайтынмын. Ата-анамыз бізге тек жақсы мінез дарытып, бала кезімізден еңбекке баулыды. Бала күнімде ағаларыммен бірге мал қарайтынмын, үйде пеш жағатынбыз, үй шаруасының бәріне көмектесетінмін. Не істесем де үнемі ән салып жүріп істейтінмін.

Ән салуды бала күнімнен жаным сүйді. Ең алғаш сахнаға шыққанымды жасым үште болған. «Облыстың балдырғандары» атты бағдарламаның жеке орындаушысы едім. Алты жасыма дейін сахнаға жиі шығып жүрдім. Содан соң мектеп сахнасының жұлдызы болдым.

Менің сахналық образымды

қалыптастырған әрі бүгінгі сахналық образымды жасаушы - менің әкем. Ол мені бала кезімнен сахнаға шығуға дайындады. Сахналық стиліме, киіміме, сахнада өзімді ұстауыма қатты көңіл бөлетін. Қателерімді түзеп, дұрыс-бұрысын көрсетіп, ақылын айтып отыратын.

Ата-анам әнші болмаса да, ән шырқағанды жақсы көреді, дауыстары да әдемі, бойымдағы талантым солардан болса керек. Әлі күнге дейін ән салады. Мен әнші боламын дегенде, уайымдағандары рас. Мүмкін ән-күй мұғалімі боларсың деген. Ал қазір менің шығармашылығым, өмірден өз орнымды тапқаным өте қуанып отыр.

- Сіздің өмірге деген сүйіспеншілігіңіздің сыры неде?

- Мен жігерді әке-шешемнен, баламнан алам.

Рухы мықты, берік жандар. Олар – құлап бара жатсаң да, сынып бара жатсаң да, аман алып қалатын менің тіреуішім. Балам – бауыр етім. Менің омырыла сынғанымды балам көрсе не болады? Қайсармын деп айта алмаймын, бірақ, жақындарымның үмітін ақтауды өзіме тірек етіп алғанмын. Осындай жанкүйерлерім, сүйікті тыңдармандарым барда өмірді қалай сүймеуге болады?

Мен көп жылдар болды психологиямен айналысып

келем. Бірақ, бұл салада оқыған басқа, өмірден көріп түйіндегенің басқа болады екен.

Менің музам – өмір. Маған бұл өмір қарызға берілді, өмірім маған қымбат бағаға түсті. Мен бос уақытымда ертегі, әңгіме жазамын. Менің жазғандарым – жан айқайым. Көбіне монолог түрінде жазамын. Бұл шығармашылығыммен таныс жандар кітап жазуға кеңес береді.

- Ұл тәрбиелеп отырған анасыз, халық үшін ерліктің символына айналған Тамараасардың ұлы қандай болып өсіп келе жатыр?

- Менің ұлым – өмірімнің басты репертуары. Есімі – Қамбар, мектеп оқушысы. Шахматқа әуес, домбыра тартады. Мен оның математика не физика ғылымымен айналысқанын қалаймын. Оның ақылы жасынан үлкен, мамандық таңдаудағы соңғы сөзді өзі айтатынын сеземін. Мүмкін, шығармашылық жолын таңдар. Мен оны сахнаға алып шығып жүрмін, ондағы мақсатым үнемі жанымда болғанын қалаймын. Болашақта қандай мамандық таңдаса да, ең бастысы, өз ісін сүйсе болғаны. Өз ісін сүймесе, биік жетістіктерге жетпейді.

Мен оған үлгі алсын деп үнемі тарихта қалған тұлғалар, ата-бабаларымыз жайлы айтып отырамын. Қамбарға «аяқ-қолың сау, сен қадамыңды нық басып алға қарай ұмтыл» - деп айтамын. Жалпы, әр адамды, әр нәрсені жақсартуға болады. Ең бастысы – алдыңа мақсат қойып, сәттілікке жететінің нық сеніп, соған жетуде қажымай еңбек ету керек.

- Сіздің табандылығыңызға Елбасымыз жоғары баға беріпті...

- Нұрсұлтан Әбішұлы менің Маңғыстауда сахнаға шығып ән салғанымды көрген, бұл кез менің жол апатынан кейінгі алғаш шығып жүрген кездерім еді. Әр қимыл маған ауыр тигенімен, бар жан-жүрегіммен ән айттым. Елбасына менің басымнан өткен оқиғаны әңгімелеп берген көрінеді, ол кісі, тіпті, мен жайлы фильм түсіруді ұсыныпты.

- Өмірлік философияңызды қалай түйіндер едіңіз?

- Мен үшін ең бастысы жанымның жарасымдығы мен тыныштығын сезіну. Мен қоғамға өз үлесімді қосқым келеді, өзімнің керек екендігімді сезінгім келеді. Сондықтан мен үнемі өзімді жан-жақты жетілдіруге тырысамын. Ұлыма, жақындарыма және халқыма пайдамды тигізген сәттерде менің өмірге деген құштарлығым арта түседі.

Адамның рухы биік болуы тиіс деп ойлаймын. Рухы биік адам мейлі президент, мейлі тракторшы не мүгедек болса да ешқашан сынбайды. Рухани бай қоғам құру, әрине, жалғыз адамның қолынан келмейді, бірақ әр адам өзінің ішкі жан сұлулығына мән беретін болса, біз алмайтын қамал жоқ деп сенемін.

ЧЕЛОВЕК – ЭТО ОСНОВА ГОСУДАРСТВА, ЭТО САМАЯ ГЛАВНАЯ ЕГО СОСТАВЛЯЮЩАЯ. КАЖДЫЙ ИЗ НАС ВЫБИРАЕТ СВОЙ ПУТЬ, СВОИ ЦЕЛИ. КТО-ТО СТАЛ ВРАЧОМ, КТО-ТО ПОЛИЦЕЙСКИМ, А КТО-ТО ВЫБРАЛ НЕЛЕГКУЮ РАБОТУ ДОМОХОЗЯЙКИ. А ЕСТЬ ЕЩЕ И ТЕ, КТО ВЫБРАЛ ПУТЬ ЗНАНИЙ, НЕ РАССТАЕТСЯ С НИМИ СО ШКОЛЬНОЙ СКАМЬИ И ПРОДОЛЖАЕТ МНОЖИТЬ УМСТВЕННЫЙ ПОТЕНЦИАЛ, НАПРАВЛЯЯ СВОИ ПОЗНАНИЯ НА БЛАГО СВОЕЙ СТРАНЫ.

Сегодня, Ph.D. в области молекулярной и клеточной биологии Университета Арканзас (США), ассистент-профессор в Назарбаев Университете Дамира Канаева поделилась секретом своего успеха с читателями "Отбасым".

- Дамира Ашимхановна, сегодня Вы выпускник программы «Болашак», руководитель лаборатории, ученый-биолог, скажите, откуда такая страсть к наукам? И почему именно биология?

-Я родилась в городе Алма-Ате в 1983 году в семье аспирантов. Для меня большим примером во всем были родители Ашимхан Тохтасынович и Зылиха Кожамкулова. В нашей семье трое детей: старшая сестра Эльмира, я и братишка Абирхан. Но родители все успевали. Помню, папа возил нас зимой на санках в детсад, потом бежал на учебу, потом работал, а вечером забирала нас с сестрой из садика мама. Жили мы в общежитии, где нас окружали такие же молодые ученые, как и наши родители. По вечерам нередко у них возникали интересные ученые дис-

НАБЛАГОНАШЕЙ СТРАНЫ!

путы на различные темы. Иногда к нам в гости приходили известные ученые, по книгам которых мы позже учились в студенческие годы. Вот так, родители, приехав из глубинки в столицу, без всяких связей, несмотря на все сложности того периода, на голом энтузиазме, смогли получить высшее образование, закончить аспирантуру. Сейчас папа преподаватель, известный ученый, доктор биологических наук, профессор, академик Российской академии естественных наук. Мама также ученый, кандидат химических наук, преподаватель. И, естественно, на таких родителей хочется равняться. Поэтому и научную стезю я выбрала как у папы – биологию. Он часто водил меня в свою лабораторию, и еще с детства заложил во мне интерес к этой науке. По вечерам они печатали вместе с мамой свои диссертации и монографии, а мы рассматривали фотогра-

фии разных непонятных биологических организмов. Позже, в период моего студенчества, пришло понимание, что это были снимки бактериальных клеток, сделанных под трансмиссионным электронным микроскопом.

- Ваши первые шаги в учебе, карьере, какие возможности открыла для Вас программа «Болашак»? Что самое сложное оказалось при получении профессии?

- Моей альма-матер является КазНУ им. аль-Фараби, где на биологическом факультете мне посчастливилось закончить бакалавриат и магистратуру. Затем по программе «Болашак» я поехала учиться на доктора Ph.D в США в Арканзасский университет. Во время учебы в США считаю своими достижениями неоднократные выступления на крупных международных научных симпозиумах со сво-

ими докладами и получение соответствующих призовых мест в конкурсах на лучшие студенческие научные работы в США. Являлась членом сообщества отличников вузов США, написала ряд научных статей, опубликованных в известных международных журналах. Самым сложным стала адаптация в Штатах. В ограниченные сроки шлифовали знание английского языка, чтобы иметь возможность получать и правильно презентовать знания и навыки. В 27 лет я защитила докторскую в Америке и вернулась в Казахстан. С марта 2011 года меня приняли в «Назарбаев Университет», где я стала одним из самых молодых докторов в профессорско-преподавательском составе нашего ведущего столичного вуза. Горжусь тем, что совместно со многими моими коллегами с 2011 года удалось реализовать ряд проектов, в том числе оснастить новые лаборатории.

- Какие знаковые встречи или события стали для Вас направляющими в жизни?

- Если согласно хронологии событий, то самой главной встречей в моей личной жизни, конечно, стала встреча с моим будущим супругом в 2011 году, а событиями – наша свадьба и рождение дочери. Как женщина, как мать, считают это наиважнейшими этапами в своей жизни.

В плане профессионального и личного роста, однозначно, знаковой стала встреча с нашим Главой государства Нурсултаном Абишевичем Назарбаевым в 2012 году. Он посетил наши лаборатории в Университете, где мы достаточно успешно презентовали свои разработки. Как молодой ученый, как представитель нового поколения, строящего свое государство, хочу поблагодарить нашего Президента за его стремление дать нам все самое лучшее, открыть для нас все границы и расширить гори-

зонты наших возможностей. Благодаря его политике, тысячи молодых людей смогли съездить за рубеж и получить новые знания, которые они в дальнейшем применяют в своей работе на благо Казахстана.

- Дамира Ашимхановна, как Вы считаете, какие ценные качества воспитали в Вас родные и близкие, и какие семейные традиции Вы, как мама, привнесли в свою молодую семью?

- В первую очередь, это знания и жизненная мудрость, которую вкладывали в нас родители, родственники, преподаватели моей Альма-матер КазНУ им. аль-Фараби. Как основа основ. Но жизнь – тоже учитель. И уже, отталкиваясь от обретенных навыков, мы строим свою карьеру, личную жизнь, воспитываем детей. В учебе и работе я научилась быть терпеливой, настойчивой, верить в себя. В семейной жизни мы с мужем учимся быть счастливыми. Муж мой тоже защитил докторскую диссертацию в прошлом году по специальности «Деловое администрирование». И благодаря тому, что мы дополняем друг друга, у нас много получается. Нам, конечно, помогают родители супруга, они вкладывают свою житейскую мудрость в нашу молодую семью, делят с нами бытовые заботы. Нашей дочке всего лишь 2,5 года. Но она тоже уже в тренде событий: она любознательная, смелая, находчивая. И мы, уже теперь родители, считаем, что именно атмосфера любви и духовной семейной общности позволит воспитать нам достойного гражданина (даст бог, может и не одного) нашей страны.

- Вот такие молодые, перспективные молодые-ученые работают сегодня внашей стране. Желаем профессиональных успехов, Вам, Дамира Ашимхановна, и обязательно бесконечного женского счастья!

ПЕРИЗАТ ЕРБОЛАТҚЫЗЫ:

«КӨШБАСШЫ ӘЙЕЛ АЛДЫМЕН ӨМІРДІ СҮЮ КЕРЕК!»

ШҚО ЖАРМА АУДАНЫ ҮШБИІК АУЫЛДЫҚ ОКРУГІНІҢ КӨШІН БАСТАУШЫ ӘКІМ – ОРАЛБАЕВА ПЕРИЗАТ ЕРБОЛАТҚЫЗЫНЫҢ, БІР КӨРГЕННЕН-АҚ БЕЛСЕНДІЛІГІ МЕН ӨМІРГЕ ДЕГЕН СҮЙІСПЕНШІЛІГІ КӨЗГЕ ТҮСЕДІ. ЖАС ТА БОЛСА БАС БОЛҒАН, АУЫЛЫН СҮЙГЕН АЗАМАТША ӘЙЕЛМІН ДЕП СЫЗЫЛМАЙ, ЖАСТЫҚТЫҢ БУЫНА БЕРІЛІП, ЖҰМЫСЫН ЗОР ҚҰЛШЫНЫСПЕН АТҚАРАДЫ. ҚАНДАЙ ҚИЫНДЫҚ БОЛМАСЫН, АУЫЛДАСТАРЫНЫҢ ҚАСЫНАН ТАБЫЛЫП, ҚАЖЕТ ДЕСЕҢІЗ ШАЛБАР КИІП ЕГІСТІККЕ ДЕ ШЫҒАДЫ, ҚАЖЕТ БОЛСА, КӨЛІГІН ЗАУЛАТЫП АЙДАП ӨРТ СӨНДІРУГЕ ДЕ БАРАДЫ. АУЫЛЫ МЕН АУЫЛДАСТАРЫ ЖАЙЛЫ АЙТҚАНДА ЖАНАР ОТЫ ЖАЛЫНДАП, ЖҮРЕГІ ЕЛЖІРЕЙ ТҮСЕТІН ПЕРИЗАТ ЕРБОЛАТҚЫЗЫ ӨЗІНЕ СЕНІП ТАПСЫРЫЛҒАН ҚИЫН ҚЫЗМЕТТІ АДАЛ АТҚАРЫП КЕЛЕДІ.

- Сұхбатымызды кешеге көз жүгіртіп, әкім лауазымындағы қызметіңіздегі алғашқы қадамдарыңыз бен еңбек жолыңыздан бастасақ.

- Әкім лауазымындағы алғашқы қадамдарым, әрине, өз кандидатурамды ұсынып сайлауға қатысуымнан басталды. Сайлауға менімен қатар екі мықты үміткер кандидатурасын ұсынды, сондықтан да біраз қобалжыдым. Бірақ, жергілікті мәслихат депутаттары менің кандидатурамды дұрыс деп танып, мен сайландым. Негізгі мамандығым «Жер ресурстарын басқару және жерге үйлестіру» бойынша агрономия факультетінде білім алдым, ал екінші мамандығым – заңгер. Еңбек жолым «Аягөз ауданының жер қатынастары» бөлімінде қызмет етуден басталды. Бірнеше жыл тәжірибе жинаған соң, Үржар ауданының Статистика департаментінде статист ретінде қызмет еттім. 2013 жылы Ақтоғай ауылы

әкімінің орынбасары болып тағайындалдым. Сөздің тобықтай түйінін айтсақ, менің бүгінгі мансабыма кешегі атқарған қызметім жетеледі. Әкімнің орынбасары болып қызмет атқарған шағымда әкімнің жұмысының қырсырымен таныстым, сондықтан мен жұмысқа сақадай сай болып келдім. Аз болса да елімнің өсіп-өнуіне өз үлесімді қоссам деген арманым және еңбек етуге деген сүйіспеншілігімнің арқасында осы шыңға жеттім деп ойлаймын.

- Дегенмен, жастығыңыз бар, оның үстіне әйел адамсыз, ауыл тұрғындары сізді қалай қабылдады?

- Әрбір қазақ баласының жүрегінде жатталған қасиетті бойтұмардай ұғым бар. Ол – ауыл. Ауыл – қазақтың қаймағы, қазақтың бет-бейнесі. Қазақ ежелден-ақ ауылдың қадір-қасиетіне аса мән беріп келгені қазақи ұғым-пайымдардан байқалып тұр, мысалы: «Ағайынның аты озғанша, ауылдасыңның аты озсын», - деп ағайыннан ауылдасты жоғары қою арқылы ауылдың ауызбіршілігін, сыйластығын, ауылдың намысын әрқашан жоғары қойған. Осындай ауылда өсіп, ауылдың тұрмыс-тіршілігін, халықтың менталитетін білетін болғандықтан, халық та мені – сол елдің ерке қызы, сол елдің анасы ретінде қабылдады. Біздің ауылда «Ақсақалдар кеңесі», «Аналар кеңесі» жұмыс жасайды, келісіп пішкен тон келте болмас дегендей, шешімі қиын мәселелерді бірге шешеміз. Үшбиік өңірі қашанда көңіл тойдырып, көз қуантар қасиетті өлке. Сондықтан бұл қасиетті өлкеде жеріне сай атағы жер жарған би-шешендер, батырлар, жыраулар мен ақындар, әулиелер мен ел билеген бек-болыстар көптеп шыққан. Кешегі Ақтамберді, қу дауысты Құттыбай, Байғара, Ақтайлақ би, Дулат Бабатайұлы, Әріп Тәңірбергенұлы, осындай киелі елді абыроймен басқарып отырғаныма ризамын.

- Әйел адамның әкім болуында қандай ерекшеліктер бар?

- Әйел адамның әкім болуындағы ерекшелікке келетін болсақ, ең басты ерекшелігім жастығым деп білемін, жастық – ізденістің бастауы, жас адам өзінің күшіне сеніп, тауды да, тасты да қопарып тастайтындай болып сезінеді. Елбасымыз айтқандай, «Білімді де білікті жастар – еліміздің ертеңгі тірегі». Әйел адамның әкім болуда ерекшелігі: сезімталдығы мен жан-жақтылығы, жалпы ғылыми тұрғыда дәлелденген және 2012 жылы Елбасымыз сөзінде «Біздің міндетіміз саясат пен қоғамдық қызметке неғұрлым көбірек әйелдерді тарту. Өзімнің өмірімнен алған тәжірибемде мынаны анықтадым: басшы әйелдің жауапкершілігі жоғарылау және ол адалдау болады», - дейді. Шынымен де билік құрылымында әйелдердің болу маңыздылығына көз жеткізілді деп ойлаймын. Қазақ тари-

хына үңілсек, ел басқарып, билік айтқан дана аналарымыз болған. Ары бармай-ақ Абайдың әжесі Зере, анасы Ұлжан сынды, Айбике ару және Айғанша, сақ халықтарын билеген атақты Томирис, солардың ізін жалғастырушы біздер – қай салада болсын көшбасшылық етіп жүрген әйелдер.

- «Ұяда не көрсең, ұшқанда соны ілесің» демекші, сіздің бойыңыздағы мінез бен қасиеттің даруы отбасынан болар.

- Біз жанұяда бес ағайындымыз. Әкем, Ерболат 2006 жылы дүние салды, нағыз қазақтың сері жігіті болған. Кеңес Одағы құлап, елдер жұмыс таппай қиын-қыстау заман туған кезде, бүкіл ауылды шырқ үйіріп, азық-түлікпен қамтамасыз етіп, Алматы-Өскемен жолының бойына кемпинг салып, 70 адамды жұмыспен қамтамасыз етеді. Кәсіпкерлікпен айналыса бастайды. Біз, әрине, ол кезде кішкентай баламыз. Бірақ, бұл күнде әкемнің көзін көрген кісілер ол бастаманы ерлік деп санайды, Шығыс Қазақстанның қарлығашы деп атайды әкемді. Анам, Күлзия Мырзағалиқызы – ардақты ана, асыл жар, нағыз қазақтың кішіпейіл, инабатты, үлкендердің батасын алған келін, бүгінде сүйікті әже. Анамның ерекшелігі – адамды үлкенкіші, туыс-жат деп ешқашан бөлмейді, туған балаларына да, көршінің баласына да бірдей қарым-қатынас көрсетеді. Ата-анам елдің қамын жеп, бізді де еңбек етуге баулыды. Бауырларыммен бірге 13 жасымнан бастап жұмыс істедім, анамның жазып берген айлық төлемақысына киім алатынбыз. Мектеп бітіргенше солай еңбек еттік, жазғы уақытта 10 күнге демалысқа жібереді, қалған қырық күнде жұмыс істеп, әке-шешемізге көмек көрсететінбіз.

Әйел адам үшін бақыт – берекелі отбасын құрып сүйікті жар, ана болу, әрине. Менің жарым мені үнемі қолдап, түсіністік танытады. Қызым, Әмина – бірінші сыныптың оқушысы. Өте белсенді, көшбасшылыққа бейім.

- Көшбасшы әйел қандай болуы керек?

- Мен адамдарға көмектескенді жақсы көремін, маған бір шаруасымен қиналып келген адамдарды көргенде өзімнің керек екенімді ұғына түсемін, сол адамның алғысын алғанды мәртебе деп санаймын. Сондықтан, көшбасшы әйел алдымен өмірді сүю керек деп ойлаймын. Өйткені өмірді сүйген жан ғана өзгенің жүрегіне сүйіспеншілік ұялатады. Қазіргі кезде әр адамға жеке тұлға ретінде қарай білу керек, алдына келген әр адамды жоғары бағаласаң, сені де солай жоғары бағалайтын болады. Көш бастау әр адамның қолынан келе бермейді, әрине, тек жан-жақты, өзіне жүктелген міндетті сезіне білген, ауыртпашылығына төзе білген, адамдарды өзінің соңынан ерте алатын қасиеті бар, қол астындағылармен санаса білетін, бар пікірлерді тыңдап, өзінің тобықтай түйінін шығара білетін жанның ғана соңынан ел ереді.

СЕГОДНЯ У НАС В ГОСТЯХ ЛЕВИНА ЕЛЕНА ВЛАДИМИРОВНА – ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬ ИЗ СЕВЕРО-КАЗАХСТАНСКОЙ ОБЛАСТИ. ЕЛЕНА РУКОВОДИТ МЕБЕЛЬНОЙ ФАБРИКОЙ, ПОБЕЖДАЕТ С КОЛЛЕКТИВОМ НА РЕСПУБЛИКАНСКИХ И ОБЛАСТНЫХ КОНКУРСАХ, ВЫШЛА НА МЕЖДУНАРОДНЫЙ РЫНОК И ВЫПУСТИЛА ДВА СБОРНИКА СТИХОТВОРЕНИЙ. НО И ЭТО ЕЩЕ НЕ ВСЕ. РАЗНОСТОРОННЯЯ, АКТИВНАЯ, ЦЕЛЕУСТРЕМЛЕННАЯ ЕЛЕНА ВЛАДИМИРОВНА РАССКАЖЕТ СЕГОДНЯ О ТОМ, КАК ВСЕ НАЧИНАЛОСЬ И КАКОЕ ЖДЕТ ПРОДОЛЖЕНИЕ.

КОМУ Я ОБЯЗАНА В СВОЕЙ
ЖИЗНИ - ЭТО МОИ РОДИТЕЛИ.
МНЕ ПРОСТО ОСЧАСТЛИВИЛОСЬ
РОДИТЬСЯ В ЭТОЙ СЕМЬЕ.

Е. ЛЕВИНА

«СОЛНЦЕ НА ЛАДОНИ»

...Начав рассказывать о себе, я хочу остановиться на своих родителях. Потому что они и есть мое начало...

...И так, наша настоящая фамилия Левен. Бабушке с дедушкой, репрессированным во время войны, пришлось поменять немецкую фамилию, так как в те годы она звучала, как приговор. И теперь мы Левины. Мой папа – Левин Владимир Давыдович по профессии судоводитель, художник, мастер на все руки. Для меня папа – это человек с большой буквы и наша вера в жизнь. Роль мамы - Алевтины Андреевны Лиценберг - в моей жизни не меньше. Это самое святое в жизни, это друг, родной человек. Я не устаю говорить, что люблю ее, что она мое вдохновение и силы.

Именно с этой маленькой семьи папа, мама, сестра Ирина и я - началась моя история. Самые первые уроки изобразительного искусства я получила у папы на работе, он подрабатывал в кинотеатре, рисуя афиши к фильмам. Тогда же он и смастерил мой первый мольберт. Отец у меня очень деловитый, он никогда не сидит без дела, и всегда находит выход из ситуации. Собственно, благодаря его лучшим качествам, в лихие 90-е мы не побоялись начать свое дело. Денег в семье не было, пришлось брать в долг и много просчитывать, экономить и думать, думать.

Так начался наш тернистый путь в бизнес. С маленькой столярки, где папаи несколько учеников-подмастерьев создавали первые деревянные табуретки, столы и диванчики. Позже друзья-единомышленники сложили капитал и создали на тот момент очень престижный союз - кооператив «Узор». Было все: неудачи, везенье, просчеты и выгодные сделки. Подчас деньги не скрепляют дружбы, и совсем скоро «Узор» мирно распался, разделив нажитое среди учредителей. Тогда мы решили - будем работать сами! Мы не раз начинали с нуля, попробуем еще раз. И мы попробовали.

Я стала помощницей папы. Он часто и подолгу разговаривал со мною, о политике, о предпринимательстве, обо всем, что знал сам. Лукавить не стану, слушать не всегда хотелось, молодость брала свое, казалось, что я это и сама знаю. Сегодня понимаю, слова были сказаны не зря. «Если ты хочешь заработать на хлеб, работай руками, а если на хлеб с маслом, подключай голову!» - выражение, которое я слышу в своем доме с детства. Кто-то скажет – папенькина дочка, легко бежать по уже проложенной тропе. Я не рассержусь, бежать и держать эстафету тоже не так просто. Ведь что такое «семейный бизнес»? Работа с 6 утра и до 12 ночи. Я, буквально, спала с Экологическим и Трудовым кодексами

под подушкой. Порой было тяжело до слез, но училась различать станки, их характеристики, технологию производства, как руководить коллективом, восемьдесят процентов которого составляют мужчины. Сегодня можно сказать, что на протяжении 28 лет отец является для меня путеводной звездой в нашем деле. Сопутствует таким женщинам-руководителям, как я, безусловно, гендерная политика с большой поддержкой в лице Президента РК Н.А. Назарбаева. Нам открыли возможности, в нас поверили, от нас ждут результатов. Являясь членом партии «НурОтан» и членом клуба политиков СКО и ассоциации деловых женщин, я стараюсь не подвести надежды отца и участие государства. Попробовала силы в проекте «Деловые связи» в 2011 году в рамках Единой программы поддержки и развития бизнеса «Дорожная карта бизнеса 2020», уже в 2012 году удостоена Национальной премии общественного признания женщин Казахстана в номинации «Экономика», а в 2015 году получила Национальную премию общественного признания женщин Казахстана «Ажар жұлдызы». Наша мебель по достоинству оценена в 2014 году - нам присвоено почетное звание «Лучший товар Казахстана». Имеем множество премий, медалей и наград за высокое качество. Дважды оценены благодарственным письмом Первого Президента Казахстана Н.А. Назарбаева.

Но, несмотря на достижения на профессиональном поприще, я никогда не сдавала позиций и в личной жизни,

не забывала о своих обязанностях, как жена, как мать. У меня прекрасный соратник-супруг, замечательные сыновья, а буквально недавно у нас появилась дочь. Это немного другая история, но она тоже является частью меня и частью моего успеха в жизни.

Впервые порог детского дома мы с супругом переступили лет 8 назад. Теперь мы постоянные его посетители. У меня спрашивают: «Как у Вас сердце выдерживает, мы бы не смогли смотреть на этих деток». А я говорю, да, давайте никто ходить к сиротам не будет, ведь так легче – не видим горя и, как будто его нет. А в 2013 году я все-таки реализовала свою мечту как мама, женщина и руководитель - проект на телеканале Петропавловск Казахстан «Солнце на ладони», который пропагандирует усыновление и опеку. За, результат - 13 деток обрели семью. И вот сегодня, я имею два высших образования, 18 лет вожу автомобиль, 20 лет руковожу предприятием со своими родителями, мать четверых детей и бабушка двух внуков, но это для меня, я знаю, не предел. Мой папа создал крепкий фундамент семейного бизнеса, значит, дело Левиных должно жить! Мой супруг создал нашу замечательную семью, значит, семья моя будет расти и процветать! А успеть на всех фронтах – профессиональном и личном – это женская генетическая особенность. Поэтому, дорогие женщины, стремитесь все познать, все заслужить, и все успеть, это в наших силах!

... ЖЕЛАЮ КАЖДОЙ
ЖЕНЩИНЕ
УСПЕВАТЬ БЫТЬ
МАТЕРЬЮ, ЖЕНОЙ,
ДОЧЕРЬЮ, БЫТЬ
СЛАБОЙ И
СИЛЬНОЙ, НЕ
ТЕРЯТЬ СВОЙ
ВНУТРЕННИЙ
СТЕРЖЕНЬ И УМЕТЬ
ИМ ПОЛЬЗОВАТЬСЯ.
ВСЁ ЗАВИСИТ
ОТ НАС, НИКОГО
НИКОГДА НЕ
ВИНИТЕ, КАЖДАЯ
НАША ОШИБКА,
ПОТЕРЯ, ЭТО
МАЛЕНЬКИЙ УРОК!

ӘЛИЯ БЕКЕЖАНҚЫЗЫ:

«АЗАМАТЫНЫҢ ҚАДІРІН БІЛМЕЙТІН ӘЙЕЛДЕН АЗАМАТ БОЛАР ҰЛ ТУМАЙДЫ»

«МЕН АЙТАР ЕДІМ, ЕҢ
ӘУЕЛІ ӘРБІР ҚАЗАҚ ӘЙЕЛІ
ПАТРИОТ БОЛУЫ ТИІС.
СОНДА ОНЫҢ ЖАТЫРЫНА
БІТКЕН, БЕСІГІНДЕ
ТЕРБЕЛГЕН, АҚ СҮТІН
ЕМГЕН ӘР ПЕРЗЕНТ НАҒЫЗ
ҚАЗАҚ БОЛАР ЕДІ. ҰЛТ
ҮШІН ҚЫЗМЕТ ЖАСАР ЕДІ»
- ДЕГЕН ПІКІРДЕ БЕЛГІЛІ
АҚЫН, ТӨРТ ПЕРЗЕНТТІҢ
АРДАҚТЫ АНАСЫ, АСЫЛ
ЖАР – ДӘУЛЕТБАЕВА
ӘЛИЯ БЕКЕЖАНҚЫЗЫ.
ДАУЫЛПАЗ МАХАМБЕТТІҢ,
МАЙТАЛМАН
МАЛАЙСАРЫНЫҢ, ҒАЖАЙЫП
МҰРАТ ЖЫРАУДЫҢ
МӘҢГІЛІК ТЫНЫС ТАПҚАН
ЖЕРІ, ҚАСИЕТТІ ДЕНДЕР
ТОПЫРАҒЫНЫҢ ТУМАСЫ
ӘЛИЯ АҚЫННЫҢ СЫР-
СҰХБАТЫ КӨҢІЛГЕ ОЙ
ҰЯЛАТАРЛЫҚ...

- Әлия ханым, сұхбатымызды сіздің балалық шағыңызға саяхаттан бастасақ...

- Мен – әкем Бекежан мен анам Злиханың тұңғышымын. Әкем кеңшарда механик, анам есепші болып жұмыс жасады. Мен ес білгелі біздің үйде үлкен кітап сәресі болатын. Жалпы менің әдебиетке келуіме, өлең жазуыма анамның өлшеусіз еңбегі болды. Әрине, ол маған өлең жазуды үйреткен жоқ. Бірақ кітапқа деген, барлық әдемі нәрселерге деген құмарлығымды оята білді. Анам шектен тыс романтик, нағыз жыр жазбайтын ақын еді... Әлі солай... Әнді қалай шырқайды десеңізші... Ол дүниенің бәріне ақынның көзімен қарайды. Менен кейінгі бауырларыма бұл қасиет жұғысты болған жоқ. Олар таза еңбек адамдары боп жетілді.

1986 жылы 2 сыныпта оқып жүргенде, әке-шешем аулаға жаздық сарай тұрғызды. Екеуінің тынымсыз

еңбегіне таң боп жүретін болсам керек., оның үстіне сол кездің көзімен қарағанда едәуір сәулетті болып шыққан сарайға қуанғаным бар, оларға арнап өлең жазыппын.

Х. Досмұхамедұлы атындағы Атырау мемлекеттік университетін бітірген соң, біраз жыл орта мектепте қазақ тілі мен әдебиетінен сабақ бердім. Қазір Ғ. Сланов атындағы облыстық кітапханада сектор меңгерушісі боп қызмет атқарамын. Ғұмыр бойғы арманым, мол қазынаның ортасында отырмын десе де болады.

- Арманыма жеттім дейсіз ғой. Ешкім ақын боламын деп оқу оқымайды, бұл бір тума талант қой. Болмаймын десең де, жүрегіңді жыр жолдары жарып шығатынын қайтесің?! Ақындығыңыз, шығармашылығыңыз жайлы сөз өрбітсеңіз.

- Өлең дегеніңіз белгілі бір бағыт ұстанып, «осыны жазайыншы» дейтін ғылыми жұмыс емес қой. Негізі,

жанымды не тербесе, соны жаздым. Бала күнімнен Махамбетке ғашық болдым. Жерлес болғандықтан емес, ғажайып рухын сүйдім. Соның сарынымен патриоттық тақырып, азаматтық лирика жаныма жақын болды. Махамбетке арнаған циклды өлеңдерім бар.

Ақынның жүрегі жалаңаш қой. Сәл нәрсе соған барып тиеді. Үнемі жаның жалаулап тұруы керек. Сезіміңді тұрмыс жеп бара жатқан сәттегі жанталас тағы бар. Төлеген ақынша айтсақ, «Сүйем мен сені көкірегі ыстық дүние, Тұратын түгел сағыну менен аңсаудан»... Нені сағынсам, соны жаздым...

Менің тағдырымда кездескен, тіпті оған әсер еткен бір адам болса, ол - қазақтың Фаризасы. Оның шапағатын көрген әр ақын осылай дейтініне күмәнім жоқ. Дей тұрғанмен, ол кісімен арамызда ұлы ақын мен бала ақынның байланысынан гөрі тереңдеу бір нәрсе болған анық. Өлеңімді өлтірмеуге, күйкілікке түспеуіме рухани демеу көрсетті.

Апайдың дүниеден өткенін әлі толық сезіне алмай жүрмін. Себебі, адамдардың арасындағы тылсым байланыс өлі-тіріңе қарамайды ғой... Сондай ғажайып адамның назары түскеніне өзімді шексіз бақытты сезінемін.

Жалпы, мен ақынды оқымаймын. Өлеңді оқимын. Сосын «кім жазды екен?» деген қызғаныш (жақсы мағынасында) пайда болады.

- Қандай еңбек болса да, жемісін жеген тәтті емес пе?! Шабыт шіркін аламан доданы жақсы көреді ғой. Осы күні бірнеше жарыстарға қатысып жеңімпаз атандыңыз, ондағы басты мақсатыңыз қандай?

- Иә. Біраз мүшәйралар мен жыр байқауларының жүлдегері болдым. Мен ұзақ жыл ауылда тұрдым

ғой. Саяқ жүргесін, елегізісің... Доданы аңсайсың. Басында осы мақсатпен қатыстым конкурстарға. Кейде материалдық игілікті көздегенімді де жасырмаймын. Келгірсіп қайтем... Қалай болғанда да, байрақсыз қалып көргем жоқ.

2008 жылы Халықаралық «Шабыт» шығармашыл жастар фестивалінде I орынға ие болдым. Ондаған халықаралығы бар, республикалығы бар жыр мүшәйраларында жүлде алдым. Ақынның ақындығы бәйгемен өлшенбейтіні анық. Бірақ біраз жақсы шығармаларым осы байқаулардың тұсында жазылғанын жасырмаймын.

- Төрт перзентті дүниеге әкелген аяулы ана, асыл жарсыз, ел сыйлаған ақынсыз, отбасында қандайсыз?

- Мені алғашқы махаббатына қосылған ақын деп әзілдеп жатады. Шыны сол. Әлібек екеуіміз бір ауылда өстік. Бір мектепте оқыдық. Алғашқы махаббат жырларымың кейіпкері болды. Шынайы сезіммен бас қостық. Төрт перзентіміз бар. Тұңғыш ұлымыз биыл 15 жасқа толмақ. Кішкентайымыз Хиуаз төртке келеді.

Отбасының қорғаны-әке, берекесі-ана. Сенім мен шыдамдылық, сыйластық деген үш нәрсені бірінші орынға қойып үйрендік. Мұның бәрі жылдар өте келе шыңдалатын нәрселер ғой. Ең бастысы, балаларымыз нағыз махаббатты сезініп өсіп келе жатыр.

- Қазақстанның дамуындағы әйел адамның рөлі...?

- Мен айтар едім, ең әуелі әрбір қазақ әйелі патриот болуы тиіс. Сонда оның жатырына біткен, бесігінде тербелген, ақ сүтін емген әр перзент нағыз қазақ болар еді. Ұлт үшін қызмет жасар еді. Патриот болу дегеніңіз жалаң ұраншылдық пен жалған даурықпалық емес. Қазақтың тілін, дәстүрін, болмысын сүю, соны өркендетуге атсалысу. Айтыңызшы, мұның бәрі отбасынан бастау алмай ма?! Ал, отбасындағы тәрбиеші ана емес пе? Қазақ қоғамында бағзыдан әке-асыраушы, ана-тәрбиеші болған... Азаматының қадірін білмейтін әйелден азамат болар ұл тумайды. Сондықтан, мен үшін әйелдің қоғамдағы орны – ұрпағына берер тәрбиесі.

- Сіздің пікіріңізше, әйел бақытының кілті неде?

- Әйелдің бақыты – отбасында. Ешқандай атақ-даңқпен, байлықпен өлшенбейтін жалғыз құндылық-отбасындағы үйлесім. Әйел, ең алдымен, мейірімді болуы тиіс. Ол мейірім тек балаларыңа емес, жарыңа, жақындарыңа, тіпті күллі әлемге жетуі тиіс. Қазақ әйелі кешірім мен шыдамға бай ғой.

Бақытты болу үшін көп нәрсе керек емес қой. Осы ретте мен өзімді бақытты әйелмін деп санаймын. Көзі тірі ата-ана, дені сау перзент, сүйікті жар мен адал достарым бар. Өлеңім бар... Қалған дүниенің бәрі бүгін бар, ертең жоқ қой...

«МОЛОДЕЖНЫЙ ЛИДЕР»

ПРО ТАКИХ В НАРОДЕ ГОВОРЯТ СЛОВАМИ ТОВАРИЩА СААХОВА ИЗ ЗНАМЕНИТОГО СОВЕТСКОГО ФИЛЬМА: «СТУДЕНТКА, КОМСОМЛКА, СПОРТСМЕНКА, НАКОНЕЦ, ОНА ПРОСТО КРАСАВИЦА!». БОЛЕЕ ЕМКОГО И ТОЧНОГО ОПИСАНИЯ НАШЕЙ ГЕРОИНИ И НЕ ПРИДУМАЕШЬ. А ПОЧЕМУ, СЕЙЧАС ВЫ УВИДИТЕ САМИ.

Представитель педагогов в четвертом поколении Елена Сергеевна Данилова родилась в семье студентов 3-го курса, поэтому в раннем возрасте была отправлена на воспитание к бабушке – заведующей детским садомна селе.

- Меня растили, как говорится, всем детсадом. С малых лет я была в самой гуще воспитательной деятельности.

- Наверное, с этого все и началось. Как говорится: что посеете, то и пожнете. А посеяли родные и близкие в душе и сердце Елены самые лучшие человеческие качества. Сегодня наша героиня - это идейный вдохновитель социальной жизни родного края, друг молодежи, ответственный руководитель, а самое главное, любящая жена и лучшая на свете мама.

С другой стороны, шутливо заметим мы, выбора у Елены Сергеевны практически не было. Можно сказать, что почти все члены семьи являлись педагогами и спортсменами, поэтому здоровая моральная и физическая атмосфера родного домане оставляла шансов для того, чтобы вырасти незаметным и посредственным человеком.

- Сейчас я немного отошла от педагогической деятельности и занимаюсь молодежной политикой. Но, я думаю, мои педагогические навыки мне очень помогают.

Навыки помогают также ужиться в одном человеке двум различным направлениям: колоссальной по объему социальной работе и не менее яркой работе под названием «жена и мама».

- За это нужно сказать большое спасибо моему мужу и родителям. Неотъемлемая часть общественной деятельности – поездки по стране и налаживание сотруднических связей - отнимает много времени. Мой супруг всегда поддерживает меня и берет на себя весь дом и воспитание дочерей. Но все же я нахожу время, когда полностью отдаюсь семейным заботам – для меня это самый лучший отдых.

Елена Сергеевна является директором Молодежного ресурсного центра и председателем Молодежного общественного объединения. О чем и рассказывает:

- Государство, в лице нашего Президента Н.А. Назарбаева, прodelывает огромную работу по улучшению качества жизни молодого поколения. И я выражаю искреннюю благодарность нашему Президенту, так

как ежедневно работаю с такими государственными программами, ориентированными на молодежь и развитие гражданского сектора, провожу консультации и руковожу Информационно-пропагандистской группой «Жас саясаткер». Помимо этого, как руководитель НПО, являюсь постоянным поставщиком государственного социального заказа, победителем и призером многих конкурсов социальных идей и проектов как областного, так и республиканского уровня.

- Работа еще предстоит огромная, но мы настроены решительно!

И удивляться такому боевому духу, думаем, не стоит. Ведь у нее есть свой маленький секрет.

- Я не достигла бы тех успехов, которые имею сейчас, если бы у меня не было поддержки со стороны родных для меня людей. Надоуметь разделять работу и семью. На работе я – руководитель и молодежный лидер, а дома - любящая мама и жена, которая сама становится вдовой желаниями детей и супруга. С таким тылом я не боюсь идти вперед и даже рисковать!

«ТЕМІР ЖОНҒАН ҚЫЗ»

СҰХБАТЫМЫЗДЫҢ БҰЛ КЕЙІПКЕРІНЕ ОҚЫРМАНЫМЫЗ ТАҢДАНА ДА ТАҢЫРҚАЙ ҚАРАЙТЫНЫ АНЫҚ. БАЛА КЕЗІНДЕ ҚҰРБЫЛАРЫ СИЯҚТЫ «МҰҒАЛІМ БОЛАМ, ДӘРІГЕР БОЛАМ, ӘНШІ-БИШІ БОЛАМ» ДЕП ЕМЕС, ЗАУЫТТЫҢ ЦЕХЫНДАҒЫ СТАНОКТЫҢ ҚҰЛАҒЫНДА ОЙНАЙМЫН ДЕП АРМАНДАҒАН ҚЫЗҒА ҚАЛАЙ ТАҢЫРҚАМАЙСЫҢ?! ТАЛ БОЙЫНДА СЫМБАТТЫЛЫҚ ПЕН ҚАЙРАТТЫЛЫҚТЫ ҮЙЛЕСТІРГЕН, ТЕМІР ЖОНҒАН ҚЫЗ РЕТІНДЕ ТАНЫМАЛ БОЛҒАН АЙНА ЖОЛАМАНҚЫЗЫНЫҢ ЕҢБЕКСҮЙГІШТІГІНЕ ТӘНТІ БОЛАСЫҢ.

- Айна Жоламанқызы, темір жонған қыздың туып-өскен, тәлім-тәрбие алған отбасы қандай болды?

Мен көп балалы отбасында өстім, біз он ағайындымыз, үйдің бесінші баласымын. Маған қамқоршы болған үш ағам, бір апам бар және екі інім мен үш сіңілім бар. Қазіргі кезде барлығы ер жетіп, өмірден өз орнын тапқан. Әкем өте салмақты, ер мінезді кісі болған, өкінішке орай сегіз жыл бұрын ауырып көз жұмды. Анашым – алтын адам, ауыл шаруашылығында еңбек ете жүріп, он баланы дүниеге әкелген Батыр ана, бүгінгі күні зейнетте. Анам Гүлсараға деген құрметім шексіз, менің анам бойыма еңбексүйгіштік пен төзімділікті дарыта білді.

- Ер адамға тән мамандықты таңдауға не әсер етті? Жұмысыңыздағы алғашқы қадамдарыңыз...

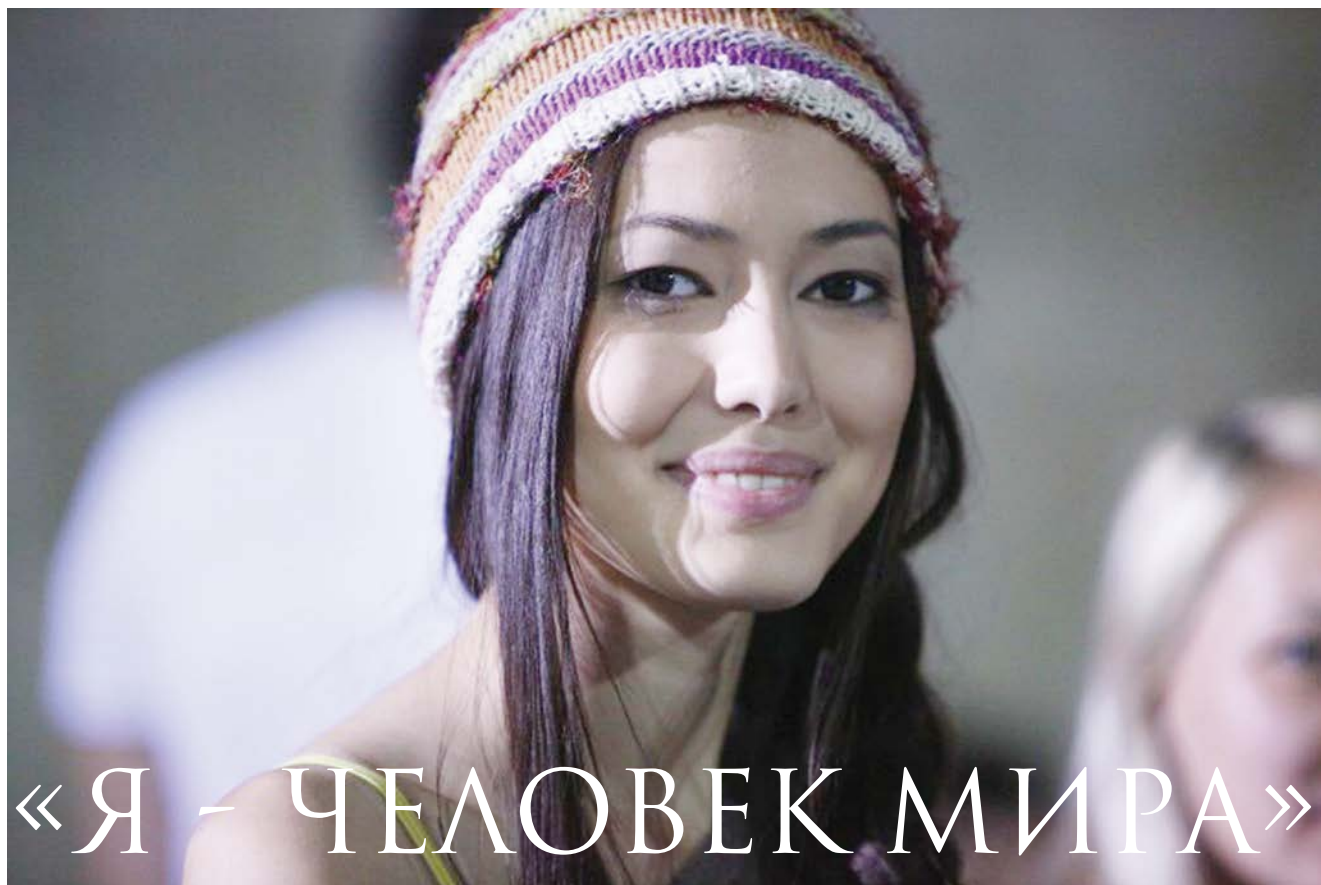
- Ағаларым Нұрлан «Дөң» кен байыту комбинатында бұрғылаушы, Бауыржан «БелАЗ» техникасының жүргізушісі болып жұмыс істейді. Менің өндіріске жақын болғандығым содан да шығар. Мен бала кезімнен шахтада немесе механика цехында жұмыс жасаймын деп айтушы едім. Мектепте бірге оқыған құрбы-құрдастарымның бірі дәрігер, бірі мұғалім болсам десе, мен еш ойланбастан токарь боламын деп лицейге құжаттарымды тапсырдым. Ер-азаматтардың істейтін жұмыстары мені қатты қызықтыратын. 2007 жылы Хромтау ауданында ТНК "КАЗ-ХРО" Дгок филиалында ЦРММ цехына жұмысқа тұрдым. 12 жыл әртүрлі станокта жұмыс жасадым. Осы мамандықты игергеніме еш өкінбеймін, керісінше мақтан тұтамын.

- Мамандығыңыз бен жұмысыңыз жайлы айтқанда көзіңіздегі жанар оты жарқырай түседі. Бойыңыздағы сарқырамас еңбекқорлықтың сыры неде?

- Адал еңбек адамға тәтті нан ғана жегізіп қоймай, шебер тәрбиеші болады деп есептеймін. Қажымас қайраттың бір көзі – сүйіспеншілікпен еңбек ету. Елбасымыз Нұрсұлтан Назарбаевтың еңбек жолы үлгі тұтарлық деп ойлаймын. Елбасымыздың арқасында еліміз бейбіт, тыныш кезеңде өмір сүріп, алға қойылған мақсаттарымызға жетіп жатырмыз. Менің де еңбек жолым біреуге үлгі, біреуге қызықты бола бастады. Ұжымда беделімнің арта түскені - зауыттың өміріне белсенді түрде араласамын. Өнерден де құралақан емеспін, зауыт көлемінде өтетін цехаралық көркемөнерпаздар байқауы, көңілділер мен тапқырлар клубының сайыстары менсіз өтіп көрген емес.

- Өміріңіздің жұмыстан басқа қырларымен таныстырып өтсеңіз.

Әрине, өмірде бәрі теңдей болғаны дұрыс. Сондықтан, бос уақытымды спортпен шұғылдануға және әр әйел адамның білуі тиіс нәрселерді үйренуге арнаймын. Мысалы, қазіргі уақытта тоқумен айналысып жүрмін. Мен ерлермен тең иық тірестіріп жұмыс істеп жүргеніме қарамастан, әйел адамның бойында нәзіктік пен жан сұлулығы болуы керек деген ойдамын. Негізі әйел адам сүйікті жар, ардақты ана болған кезінде нағыз бақытты сезінеді деп ойлаймын.

КАЗАХСТАНСКИЙ КИНЕМАТОГРАФ ЗАЖИГАЕТ НОВЫЕ ЗВЕЗДЫ. НА ЭКРАНАХ ТЕЛЕВИЗОРОВ ЗАЯВЛЕНЫ СМЕЛЫЕ, КРАСИВЫЕ, ТАЛАНТЛИВЫЕ АКТЕРЫ И АКТРИСЫ. И КАК БЫВАЕТ ИНОГДА В ДАННОЙ ПРОФЕССИИ, НЕОБЯЗАТЕЛЬНО УЧИТЬСЯ, НО ОБЯЗАТЕЛЬНО БЫТЬ В ДУШЕ СЛУЖИТЕЛЕМ ИСКУССТВА. СЕГОДНЯ В ГОСТЯХ ЖУРНАЛА МОЛОДАЯ АКТРИСА ДИНАРА БАКТЫБАЕВА – ФИЛЬМ «ОН И ОНА», СЕРИАЛ «НАРХОЗ». БУДУЧИ ПО ПРОФЕССИИ ИНЖЕНЕРОМ-СВЯЗИСТОМ, ДИНАРА ОЧЕНЬ ОРГАНИЧНО ВПИСАЛАСЬ В МИР КИНЕМАТОГРАФА.

- Динара, отечественный зритель, познакомился с Вами по романтическому фильму «Он и Она», где Вы представлены в образе девушки, пытающейся прожить как можно ярче время, отведенное ей рядом с любимым человеком. Этот фильм произвел неизгладимое впечатление. Судьбы молодых людей вызывают самые лучшие чувства в сердцах зрителей. Причем, параллельно проходит образ степной пэри, луноликой молчаливой красавицы из романа, который никак не может закончить в сюжете Ваш коллега по фильму - герой Жандоса. Какой из двух этих образов Вам- настоящей Динаре – ближе? И что пришлось сыграть в характере героини, а что пришло в образ от Вас?

– Роль в фильме «Он и Она» стала для меня дебютом в актерском ремесле. У меня нет специального

образования, поэтому мне очень приятно слышать хорошие отзывы о нашей работе. Касательно образов, то это, скорее всего, две крайности моей натуры. Но сдержанная и спокойная я при поверхностном знакомстве, открытая и общительная в дальнейшем. А по поводу фильма, добавлю от себя, что такой положительный отклик нашел он у телезрителей, потому что вся атмосфера на съемочной площадке, все люди, занятые в этой работе, даже те, кто косвенно относился к процессу создания фильма – все и вся было наполнено и пропитано любовью. Эта меганасыщенность светлыми, теплыми чувствами, будучи в избытке, перелилась через край кинокамеры прямо в сердца зрителей.

- Уже имею опыт работы в киноиндустрии, есть ли роли, которые Вы мечтаете сыграть?

- Конкретной роли назвать не могу. Но хочу заметить, что в казахстанском кино очень много героинь одного типа: темноглазые с длинными темными волосами. Я бы хотела увидеть на экране других женщин и девушек. Например, была бы очень рада сыграть девушку-подростка с креативной прической, короткой, под мальчика. Мне кажется, что и внутренний мир такой героини заиграет другими красками, характер, манера поведения - все будет отличным от стандарта. Более яркий спектр эмоций, подвижность образа, другой угол мироощущения. В общем, от внешнего образа к внутренней неординарности и другой красоте.

- Какие новости у Вас в профессиональном плане?

- На данный момент я снялась в роли дочери нашего Президента в пятой части фильма «Так сложились звезды» о Президенте РК Н.А. Назарбаеве. Получила роль совершенно неожиданно, тем более не рассчитывала, так как не имею актерского образования и опыт работы маленький. Но режиссер очень начитанный, удивительный ас своего дела Сергей Снежкин после собеседования решил, что я подхожу. Для меня работать в такой именитой команде, конечно, было очень лестно и волнительно. После я снялась в сериале «Адалиты» и «Зауре».

- Вы, как одна из юных, но уже известных представительниц прекрасного пола, что можете сказать о казахке 21 века?

- Мне нравятся, что сегодня казахстанские девушки имеют возможность стать более красивыми, раскрепощенными. Я имею в виду в плане личного роста, карьерного. Одно из направлений, к которому я положительно отношусь, - это девушки, которые занимаются фитнесом, поддерживают здоровый образ жизни, активно пропагандируют красивое, здоровое тело. Конечно, я за то, чтобы это увлечение было без фанатизма. Наши современницы удачно совмещают в себе восточную скромность и европейскую эмансипированность. У нас сильные, независимые, красивые женщины, которые продолжают уважать статус главы семьи, статус мужчины.

- Часто девушки создают себе кумиров или образы для подражания. Есть ли у Вас подобная страсть в жизни и в кино?

- В детстве очень любила Алсу. Дома устраивала «концерты». В подростковом возрасте нравились такие группы, как «Therasmus», «HIM», «ThirtySecondstoMars», «TokioHotel». Этим я кардинально

отличалась от сверстниц-поклонниц Дженифер Лопес, Бритни Спирс. Время фанатичных предпочтений прошло. Сейчас не только в музыкальной индустрии, но и в любой другой сфере могу назвать не один десяток знаменитых людей, на которых стоит равняться. Но, они такие же люди, как и мы. Поэтому надо просто понимать, что смелые поступки, твердость характера, сильные моральные ценности - все заложено в каждого. Осталось разбудить себя и смело идти к цели.

- Когда в детстве Вы представляли свою семью будущим супругом и детьми, как Вы это видели? Какие бы традиции Вы перенесли и в свою ячейку общества?

- Уверена, я буду хорошей женой, мамой, но и как личность, должна обязательно состояться. Знаю, мужчину должен всегда ждать горячий ужин, уютный дом, и командовать над мужчиной нельзя. А из своей семьи надеюсь перенести такие замечательные правила, как свобода выбора, действий. Вспоминая свое детство, юность, я благодарна маме. Правильное воспитание привело меня к тому, что я - человек мира, то есть для меня комфортная жизнь не связана только с одним городом или только рядом с определенными лицами, не принципиальна в вопросах национальности близких.

- Что Вы пожелаете нашим читательницам в преддверии Международного женского праздника?

- Хочу пожелать всем нам оставаться разными, прекрасными. Не бойтесь не соответствовать общепринятым стандартам. Каждая из нас - это уже удивительный мир возможностей и любви. Желаю каждой обрести свое женское счастье!

ОТБАСЫ ИНСТИТУТЫН ДАМУҒА, ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАРЫМЫЗДЫ ЖАҢҒЫРТУҒА СЕПТІГІН ТИГІЗІП ЖҮРГЕН ЖАНДАРДЫҢ БІРІ ӘБДЕН ҚАРАҚАТ ЖАҚСЫЛЫҚҚЫЗЫН ҚАЗІРГІ КЕЗДЕГІ ҚОҒАМ АЛАҢДАТУДА. «ОТБАСЫЛЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАРДЫ ЕЛЕМЕУ БОЛАШАҚҚА КЕРІ ӘСЕРІН ТИГІЗЕДІ. ТАБИҒАТ ӨЗ ЗАҢДЫЛЫҚТАРЫН МОЙЫНДАМАҒАНДЫ ЖАРАТПАЙДЫ. ТЕК МАНСАБЫН ӨСІРУДІ КӨЗДЕГЕН ӘЙЕЛ АДАМ АСЫЛ ЖАР, АНА БАҚЫТЫН СЕЗІНЕ АЛМАЙДЫ. СОНДЫҚТАН ҚЫЗДАРЫМЫЗДЫҢ САНАЛЫ БОЛЫП ӨСУІНЕ, ҚҰНДЫЛЫҚТАР ИЕРАРХИЯСЫН ТҮСІНУІНЕ, БОЛАШАҚ АНА, ШАҢЫРАҚТЫҢ ШЫРАҚШЫСЫ БОЛУЫНА ЖАСТАЙЫНАН ТӘРБИЕЛЕУ КЕРЕК. БҰЛ ТАРАПТА МЕМЛЕКЕТТІҢ АТҚАРАТЫН РӨЛІ ДЕ ЖОҒАРЫ» - ДЕГЕН ҚАРАҚАТ ХАНЫМНЫҢ СӨЗДЕРІНЕ ҚҰЛАҚ АСҚАН ЖӨН. ӨМІРІ ӨРНЕКТІ ӘБДЕН ҚАРАҚАТ ЖАҚСЫЛЫҚҚЫЗЫ – «ҚАЗАҚ ҚЫЗЫ» ҚОҒАМДЫҚ БІРЛЕСТІГІНІҢ ТӨРАЙЫМЫ, ЭКОНОМИКА ҒЫЛЫМДАРЫНЫҢ КАНДИДАТЫ. МЕМЛЕКЕТТІК САЯСАТТЫҢ ҰЛТТЫҚ МЕКТЕБІ ДИРЕКТОРЫНЫҢ ОРЫНБАСАРЫ, «НҰР ОТАН» ПАРТИЯСЫНЫҢ ИННОВАЦИЯЛЫҚ КОМИТЕТІНІҢ ИНСПЕКТОРЫ БОЛЫП ҚЫЗМЕТ ЕТКЕН.

«ҚАЗАҚ ҚЫЗЫ»

- Қарақат Жақсылыққызы, сіз қоғамда болып жатқан өзгерістердің бәрін жаныңызға жақын қабылдап, терең сезініп жүрген сарапшы әрі қоғам қайраткерісіз. Бүгінгі таңдағы отбасы институтының құндылықтары қандай?

- Отбасылық құндылықтардың негізі – жанұяда махаббаттың болуы. Отбасының тірегі – әке, жүрегі – ана. Қазіргі кезде көптеген отбасылардың күйреуіне әкеліп жатқан қателік – әке беделінің түсуінде деп білемін. Көптеген отбасылардан байқағаным, жанұяда анасы - жожа, әке «әмиян» тәрізді. Ертеде ел аналары ер адамды қалай сыйлаған, әкенің беделі қандай биік болған?!

Тарихтан белгілі, қазақ отбасында ең басты құндылықтың бірі – ұрпақтан-ұрпаққа салт-сана мен дәстүрдің таралып отыруы болған. Біздің ұлттық салт-санамыз үлкенді сыйлау, балаға деген айрықша қамқорлық, отбасы мүшелерінің арасындағы рухани ыстық қарым-қатынас пен көршімен татулық сияқты құндылықтардан құралған. Мені де бала кезімнен осы құндылықтарды сақтауға үйретті, әсіресе, әкені сыйлап құрметтеуге баулыды, әкеміздің түйілген қабағынан-ақ сескеніп отыратынбыз. Ұл бала әкесінен сескенуі керек, қыз бала әкесін өте қатты сыйлауы керек. Сыйлағаны соншалық, әкесіне тек жақсы қырымен көрінуі қажет. Әкесінің алдында қауызы ашылған әдемі гүлдей жайнап тұруы керек, әкесіне тек әдемі көйлегін киіп көрінуі қажет. Сонда ол әкесінің баға жетпес асыл тасына айналады.

Бүгінде, мені қамықтыратын жағдай, әкелері қыздарына қатты сөйлейді. Біз өзіміздің қанымызда бар қазақи құндылықтарымыздың бастауын жоғалтудамыз, ештеңені ойлап табудың қажеті жоқ, ұлттық құндылықтарымызды қайта жаңғыртуымыз керек.

Сондықтан да «Қазақ қызы» институтында «Әке абыройы» деген тақырыпқа ерекше көңіл бөлінеді. Құндылықтарымыздың жоғалмауында әйел адамның рөлі зор, мен өз отбасымда балаларыма қазақы тәрбие беремін. Мен екі ұл, бір қыз тәрбиелеп отырмын, балаларыма әрдайым әкесімен сөйлесуді, әкеге деген қарым-қатынасты үйретіп отырамын. Әке басшы болып отырған отбасының болашағы зор деп ойлаймын.

- Әдемі келбетіңіз бен сұлу сымбатыңыз, батыл мінезіңіз бен жоғары мансабыңыз сізді гендерлік теңдіктің тамаша үлгісі етеді. Отбасы мен мансапты сәтті ұштастырудың сыры неде?

- Мен өзімді бақытты әйел деп білемін, отбасы мен мансабымды үйлестіре алдым. Жас кезімнен мен болашақ жар, келін және қызметкер болу мектебінен тәлім алдым, айтқым келгені, анам менің тәрбиеме көп көңіл бөлді, болашақ өміріме дайындады. Сол мектептің арқасында, алдыма қойған мақсатыма, яғни берекелі отбасын құру, ана болу және жемісті еңбек етуді үйлестіре алдым. Әйел бақытының кілті – жан жарасымы, мен сол жарасымдықты таба білдім.

Қазақ қызы тек салт-дәстүрді білумен шектеліп қалмайды, ол отбасын да мансабын да үйлестіре білген қыз. Мансаптың өсуінде әйел адамға кедергі туады деген сөздерге сенбеймін. Өзімнің еңбек жолымды сараласам, маған кедергі еш жерде туған жоқ.

- «Қазақ қызы» институты қанатын кеңінен жайып, қоғамның сұранысына сай ашылған жоба болды. Бұл жоба өмірге келуіндегі басты мақсаты қандай?

- «Қазақ қызы» – бұл авторлық жоба, менің көп жылғы арманым. Жалпы мен қыз табиғатын және

қазақтың салт-дәстүрлерін жақсы көремін, қазақтың әйелдерін мақтан тұтамын. Қазақ елін өзге елде құрметтеп тұрғанды ұнатамын. Еліміздің әл-ауқаты мен мәдениетінің терезесі тең болып тұрғанын қаладым. Және Елбасымыздың «Ең алдымен, біз қыздарымыздың тәрбиесіне көп көңіл бөлуіміз керек. Олар – болашақ жар, болашақ ана, шаңырақтың шырақшылары», - деген сөзі «Қазақ қызы» жобасының негізінде жатыр. Білім ошағын ашудағы мақсат – қыз балаларға демократиялық және әлеуметтік-экономикалық тұрғыдан дамыған, өзіндік ұлттық және мәдени санаға ие Қазақстанның өкілдері ретінде қазақтың және Еуропаның үздік қоғамдық-адамгершілік дәстүрлері негізінде тәрбие беру. Қанатын кеңге жайып жатыр деп дұрыс бағаладыңыз, себебі біз Астана қаласымен шектеліп қалмай, еліміздің өзге аймақтарында да ашылуды көздеп отырмыз.

- Отбасыңызбен бірге қалай уақыт өткізгенді ұнатасыз?

- Біздің жанұямыздың дәстүрі бойынша жексенбі – отбасы күні. Отбасы мүшелері бір дастарханда жиналып, бір-бірінің ыстық ықыласына бөленуі тиіс. Жексенбі - біз үшін ерекше күн, қызым ерте тұрып өзі таңғы ас дайындайды. Таңғы астан кейін біз қалаға шығамыз, бірге киноға барамыз, спортпен шұғылданамыз.

Менің сүйікті ісім – мұзойыққа түсу. Бұл іспен шұғылданып жүргеніме 15 жылдың көлемі болды. Балаларымды да баулып жүрмін. Астана қаласында тұрғанымна қуанамын, өйткені қалаған нәрсеңмен айналысуға мүмкіндік бар. Отбасыммен өткізген әр күнім мен үшін бәрінен қымбат.

БОЛЬШОЙ ПУТЬ НАЧИНАЕТСЯ С МАЛОГО

ПОРОЙ МЫ И НЕ ЗАМЕЧАЕМ, КАК ПРОСТЫЕ ЧЕЛОВЕЧЕСКИЕ ПОНЯТИЯ ОТКРЫВАЮТ ДОРОГУ ДЛЯ СЕРЬЕЗНЫХ ДОСТИЖЕНИЙ. ТАКИМИ ПЕРВЫМИ, НО УВЕРЕННЫМИ ШАГАМИ К СВОЕЙ СВЕТОЙ МЕЧТЕ, К БОЛЬШОМУ БУДУЩЕМУ ИДЕТ НАША ГЕРОИНЯ – МИТРОХИНА ЛАРИСА СЕРГЕЕВНА. ЧТО ВИДИТ В ПЕРСПЕКТИВЕ, ЧЕМ ДУША БОЛИТ, ОБ ЭТОМ И О МНОГОМ ДРУГОМ ОНА РАССКАЖЕТ СЕГОДНЯ В ИНТЕРВЬЮ.

- Лариса Сергеевна, Вы в совершенстве владеете государственным языком, цитируете наизусть слова назидания великого Абая, неоднократно занимали призовые места на конкурсах чтецов и других мероприятиях на знание государственного языка.

- Да. Вы знаете, казахский язык – это для меня родной язык. У нас в семье все очень хорошо им владеют и папа, и мама, а братишка так и вовсе учится в казахской школе. Дома говорим на казахском. Сегодня знание государственного языка – это уже норма. Как иначе? Ведь я планирую связать свою жизнь с Казахстаном, работать на благо процветающей своей Родины. Отличное знание государственного языка, я думаю, это мой главный ключ, который откроет мне любые двери на пути к успеху.

- В 2014 году Вы окончили политическую школу Талдыкорганского городского филиала партии «НурОтан», сейчас Вы часто выступаете перед студенческой и городской общественностью. Вы планируете стать политиком?

- Конечно, планирую, потому что очень переживаю за свое государство. Я очень благодарна нашему правительству, что имея мечту и стремления, можно идти к ним смело, опираясь на руку помощи от государства. Считаю, что равнодушных людей в политике быть не должно, поэтому, имея в сердце огромную любовь к своей Родине и желание сделать жизнь еще лучше для казахстанцев, я строю свою карьеру политика уже сегодня.

- Нашим правительством и Главой государства Н.А. Назарбаевым оказывается большая поддержка молодежной политике. Какую роль играют в Вашей жизни государственные программы, ориентированные на поддержку молодежи.

- Такие программы сыграли наиважнейшую роль. Они, буквально, дали мне все шансы стать победителем в жизни. За счет государственного гранта я поступила и окончила Коксуский сельскохозяйственный колледж, а сейчас обучаюсь в Жетысуском государственном университете имени Ильяса Жансугурова на гранте акима области. Более того, таких как я очень много – кто-то обучается, показывая лучшие знания, бесплатно, а кто-то, благодаря государственной поддержке устраивается на работу по специальности, что очень немаловажно во время рыночных отношений. И, присмотритесь, у молодежи сегодня необычайно широкие возможности. Благодаря политике нашего государства, Казахстан стал центром объединения всех стран, всех народов, культур и религий. У нас в Астане проводятся мировые ассамблеи, фестивали и конгрессы. Во Дворцемира и согласия решаются вопросы мирового значения. Правительство продолжает идти по пути развития Казахстана, который указал наш национальный лидер Н.А. Назарбаев, авторитет среди руководителей всех стран. Мы заслуженно вышли в передовые страны мира. И я верю, что у Казахстана очень счастлирое и светлое будущее. Как видите, все, и даже чуть больше сделано государством для молодого поколения.

ҚАЙТАЛАНБАС ТҰЛҒАНЫҢ ТҰЯҒЫ

ТІЛЕНДИЕВА ДИНАРА НҮРҒИСАҚЫЗЫ – ҚҰРМАНҒАЗЫ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ КОНСЕРВАТОРИЯСЫНДА «СИМФОНИЯЛЫҚ ОРКЕСТРДІҢ ДИРИЖЕРІ» ФАКУЛЬТЕТІН ТӘМAMДАҒАН КӘСІПҚОЙ МУЗЫКАНТ, «ОТЫРАР САЗЫ» ҚАЗАҚТЫҢ МЕМЛЕКЕТТІК АКАДЕМИЯЛЫҚ ФОЛЬКЛОРЛЫҚ-ЭТНОГРАФИЯЛЫҚ ХАЛЫҚ АСПАПТАРЫ ОРКЕСТРІНІҢ ДИРИЖЕРІ, ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНА ЕҢБЕГІ СІҢГЕН ҚАЙРАТКЕР. ДИНАРА – ТМД-ДА ЕҢ ЖАС ДИРИЖЕР-БИКЕШ. ЖАСТАЙЫНАН МУЗЫКАМЕН АЙНАЛЫСЫП, ЖАТҚА 500-ДЕН АСТАМ МУЗЫКА ТУЫНДЫЛАРЫН БІЛЕДІ ЖӘНЕ БІРНЕШЕ ҚАЗАҚ ХАЛҚЫНЫҢ ҰЛТТЫҚ АСПАПТАРЫНДА ОЙНАЙ АЛАДЫ.

Динара өзін ата-анасының сүйікті жалғыз қызы, сегіз жасар Даяна деген алтындай қыздың анасы, қазақ халқының музыкасының жанкүйері деп, дәстүрлі музыканы өзінің тәлімгері санайды.

Қазақи музыканы сыйлайтын әр адамға таныс фамилияны арқалап жүрудің бір жағынан мәртебе, екінші жағынан жауапкершілік екенін терең түсінетін Динара отбасының абыройын асқақтап, әке мұрасына қамқоршы болуды өзінің борышы деп біледі.

Музыканы сүйе білуді, саралай білуді бойына сіңіріп өскен баланың жаман болмайтынына сенімді Динара өзінің аяулы қызы Даянаны да музыкаға баулиды. Қызы баяғыда өзі бітірген мектепте фортепианода екінші сыныпта оқиды екен. «Баяғыда әкемнің ең бірінші көрермені мен болсам, қазір менің ең бірінші көрерменім – қызым» - дейді. Қызының қай салада болмасын сауаты бар, талғамы биік болып өскенін қалайды. Әкесінен он үш жаста айырылып, одан кейін нағашы әжесі мен ағасынан айырылған Динараға сүйеу болған анасы, анасының қатал тәрбиесі.

Сондықтан бала тәрбиесінде қатаңдау болуға да тырысады.

Қазақтың маңдайына біткен қайталанбас тұлға Нұрғиса Тілендиевке, асқар тауы әкесіне деген сағыныш бойын билегенде, әкесі атағандай Дизуля «Жас едім өмірге еркін бойламаған» деп әкесінің әнін шырқап, шер тарқатады.

«Отырар сазы» ұжымында 2009 жылдан бастап жұмыс істейтін Динара музыканың мәдениеттілікке тәрбиелейтінін айтып, жастарды дәстүрлі классикаға тартып, оларға сауатты музыканың дәнін егу – біздің ұжымымыздың мақсаты дейді. Бүгінгі таңда оркестрде 66 адам еңбек етіп, репертуар кеңейе түсуде: фольклор, классика, саундтрек музыкасын да тыңдаушыға ұсына алады. ЭКСПО-ға «Отырар сазы» оркестрі құрметпен шақырту алып, жоспар бойынша дайындық жұмыстары жүргізіліп жатқан көрінеді. Динараның жетекшілігіндегі ұжым жаңалыққа деген ізденіс үстінде.

ГОРЕТЬ, НО НЕ СГОРАТЬ!

ЛЕГКИЙ ВЗМАХ РУКИ - И ВОТ УЖЕ НЕ ДЕВУШКА, А ЛЕБЕДЬ ПОЛЕТЕЛ В ГОЛУБОЕ РОДНОЕ НЕБО, НЕ ЮНЫЕ БАЛЕРИНЫ ВЛЕКУТ ВАС В ПРОШЛОЕ, А САМО ВРЕМЯ, СТЕПЬ ЗАТЯГИВАЕТ В СОБЫТИЯ ПРОЖИТЫХ ЖИЗНЕЙ. МАГИЯ ДВИЖЕНИЯ, ВОЛШЕБСТВО ИСКУССТВА - ВСЕ ЭТО ДАРОВАНО ЛЮДЯМ, НО ПОДВЛАСТНО НЕ КАЖДОМУ.

Радугу ощущений, чувств и счастья сумела протянуть мир высокого искусства прямо в сердца зрителей главный режиссер-постановщик театра «Астана Балет» Абубахриева Мукарам Сайдакимовна. Благодаря необычному, оригинальному подходу наш новый, ультрасовременный Театр Оперы и Балета стал хранителем удивительных историй, рассказанных на языке музыки и движений.

Первая и большая работа молодого хореографа – это одноактный спектакль «Жусан», посвященный национальной истории. В нем сплетены несколько стилей – классический, современный и contemporary dance, в нем рассказана жизнь степи и казахского народа через несколько символов - это «невеста», «Самум», «Полынь», «Кентавры», «Небесный дар» и «Великий джунт». Вдохновением, как поделилась в одном интервью Мукарам Сайдакимовна - стала сама степь, случайно, в дороге. И этот счастливый миг подарил в дальнейшем через призму большой работы Мукарам и ее коллектива гамму незабываемых ощущений отечественным и зарубежным ценителям искусства. Не останавливаясь на достигнутом, молодой хореограф приняла участие в работе над балетом «Кармен», о

постановке которого на фестивале «Звезды белых ночей» в Мариинском театре Санкт-Петербурга балетный критик, кандидат искусствоведения Ольга Розанова заметила, что была подготовлена чрезвычайно оригинальная версия знаменитого балета, где пять великолепных красавиц балерин показали особые грани женской красоты, обаяния, женского характера и женского одиночества. В ряде работ Мукарам также ярко выделяется «Восточная рапсодия». Во время гастролей в городе Шымкент хореограф сама призналась, что этой постановкой они привезли с собой любовь, мир и красоту. Однозначно, не менее интересно заявили о себе постановки: японский стилизованный танец «Майко»; хореографические композиции «Прикосновение», «Нареченные» и «Амазонки»; хореографические миниатюры «Восточные фрески», «Лебеди» и «Кыз Жибек».

Эта кипучая творческая деятельность взяла начало еще в студенческие годы Мукарам. Она окончила Алматинское хореографическое училище имени А.Селезнева и Казахскую национальную академию искусств имени Т.Жургенова. Стала Магистром искусствоведения. Более 10 лет работала в Государственном академическом театре оперы и

балета имени Абая. С 2014 года – главный режиссер театра «Астана Балет». Обладатель Государственной стипендии в области культуры и искусства в 2015 году. Лауреат международного фестиваля творческой молодежи «Шабит». Дипломант Нью-Йоркского конкурса артистов балета. Наряду с исполнительской деятельностью Мукарам Сайдакимовна, как хореограф, активно сотрудничала с Республиканским уйгурским театром музыкальной комедии, где осуществила различные хореографические постановки к концертным программам. Участвовала в организации презентации хореографической труппы «АВС». Помимо работы в балете Мукарам участвовала в организации церемонии открытия Международного кинофестиваля «Евразия-2005». И в 2015 году получила премию «Мировой прорыв года Казахстана» на церемонии «Муз ТВ. Гравитация».

Будучи любимой женой и мамой, Мукарам Сайдакимовна, продолжает гореть, но не сгорать на сцене театра. Она вновь ищет новые плоскости соприкосновения наших душ и удивительного мира искусства, взметая к центру Вселенной через пластику актрис потоки чувственности, нежности, духовной гармонии, красоты танца и любви.

ТЕҢІЗ ТОЛҚЫНЫМЕН ҮНДЕСКЕН

ИБРАЕВА ЖАНАР ЕРКІНҚЫЗЫ – ЕЛІМІЗДІҢ ӘСКЕРИ-ТЕҢІЗ КҮШТЕРІНДЕ ЖҰМЫС ІСТЕЙТІН ТҰҒЫШ ӘРІ ЖАЛҒЫЗ ӘЙЕЛ АДАМ. ЕҢБЕК ЖОЛЫН САРАЛАЙ КЕЛЕ ТҮЙГЕНІ: «ЕР АДАМДАРДЫҢ ОРТАСЫНДА ЖҮРГЕН ӘЙЕЛ АДАМ ҚАТАҢДАУ БОЛУЫ КЕРЕК. ӘЙЕЛ АДАМНЫҢ КӨБІНЕ КӨЗ ЖАСЫ ДАЯР ТҰРАТЫНЫ БЕЛГІЛІ, АЛ ӘСКЕРИ МАНСАП ӘЛСІЗДІК ТАНЫТПАУДЫ ТАЛАП ЕТЕДІ». БАЛА КЕЗІНЕН ӘСКЕРИ-ТЕҢІЗ КҮШТЕРІНІҢ ФОРМАСЫН ҰНАТЫП, СОНЫ КИСЕМ ЕКЕН ДЕП АРМАНДАҒАН ЖАНАРДЫҢ ӘСКЕРИ АДАМНЫҢ МАНСАБЫНА ДЕГЕН ҚҰЛШЫНЫСЫ БИІК ШЫҢҒА ҚАРАЙ ЖЕТЕЛЕП КЕЛЕДІ.

Әскери адам ретінде бес жылдың көлемінде ғана қызмет еткенімен «Қазақстан Республикасының Қарулы Күштеріне 20 жыл», «Қазақстан Республикасының Әскери-теңіз Күштеріне 20 жыл» мерейтойлық медальдарымен марапатталған. Сыртқы істер министрінен және ҚР Қарулы Күштері Әскери-теңіз Күштерінің Жоғары бас қолбасшысынан алған көптеген марапаттары бар.

«Мен әкемнің қызы болдым», - деп бастады әңгімені Жанар ханым. Әкенің тәрбиесі ер мінезді болып өсуіне де себепкер болған. Бала кезінде спортқа бейім болып, әсіресе баскетбол мен волейбол ойнағанды ұнатқан Жанар, бүгінде қорғаныс күштерінің арасында болған армрестлинг бойынша жарыстың 1орын иегері. Ағасы мен апасынан кейінгі үйдің кенжесі болғанымен, жастайынан тәртіп пен еңбекті сүйіп өскен.

Ата-анадан тысқай кетіп, өздігінен өмір сүруі Қандағашта мектеп бітіріп, Астана қаласына келіп, Қазақ мемлекеттік заң университетіне оқуға түскенде басталады. 2010 жылы заңгер мамандығына оқуын аяқтап, 2011 жылы өзі армандаған «Әскери-теңіз Күштерінің бас қолбасшысының басқармасында» қызметші болып жұмыс істей бастайды. 2012 жылы «Әкімшілік шаруашылық бөлімінің» бастығы болып ауысып, сол уақыттан бері әскери адам болғандығын тамсанып еске алады.

Әскери адамның қиын да қызық өмірі басталғалы бері Жанар ерінбей еңбек етіп, өзін бар қырынан таныта бастайды. Қорғаныс күштерінің арасында армрестлингтен жарысқа қатысып, 3-орын алады. Республика көлемінде жарысқа шығып, 2011 жылы қорғаныс күштерінің арасында болған армрестлинг бойынша жарыстан 1 орынға ие болады.

2013 жылы Жанардың әскери өмірінің жаңа парақтары жазыла бастайды. Ақтау қаласына өз еркімен ауысады, ондағы мақсаты – теңізге шығу, бала кезіндегі теңізге деген сүйіспеншілігі бой бермеген екен. Ақтаудағы Әскери-теңіз күштерінде «Байланыс жауынгерлік бөлімінің» технигі болып қызмет ете бастайды.

Ақтау қаласында алғашқыда өзін жат сезінгендігін айта кеткен Жанар: «Әрине, ер адамдардың арасында жұмыс істей бастағанымда қиыншылықтары болды. Бірақ, уақыт өте келе үйрене бастадым, ер кісілер де маған көмек көрсетіп, тез сіңіп кетуіме жағдай жасады. Мені көріп олар да бой түзеп, әдепті бола бастады. Қазір бір отбасындаймыз», - дейді. Бір отбасындай болуға әсер еткен нәрсе – ұжыммен бірге іссапарға аттануы. 2013 жылы Орал қаласында іссапарда болып, кеме зауытында жасалған кемені суға шығарады. Іссапар ойдағыдай сәтті өтеді. Бойындағы таудай талап пен жұмысқа деген құлшыныс тыным бермейтін Жанар 2015 жылы РФ Дағыстан Республикасы Махачкала қаласында «Каспий теңізі – 2015» атты биатлонға қатысады. Қазақстанның атынан қатысқан екі кеме «Сарыарқа» және «Орал» 2-орын алады.

2015 жылы Халықаралық әйелдер мейрамының қарсаңында, 8 наурызда Қазақстан ұлттық арнасынан «Шын жүректен» телебағдарламасына шақырту алып, «Тұңғыш байланысшы жауынгер» номинациясының жеңімпазы атанады.

Еліміздің тыныштығын қорғаушы Жанар Еркінқызы Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің Жоғары бас қолбасшысы - Елбасымыздың еңбек жолы мен ел басқару саясатын үлгі тұтады. «Бейбіт елде өмір сүріп, аз уақыттың ішінде көп жетістіктерге жетуімізде Елбасымыздың еңбегі дара екені сөзсіз. Ол кісінің басқаруымен кез-келген қиындықты жеңіп шығамыз деп ойлаймын», - деп ойымен бөлісті Жанар ханым.

«Мақсатым – әскери саласында мансабымның өсуін қалаймын», - деген Жанар, әскери саладағы әйел адамның қатаңдау, салмақты болуы керектігін айтады. «Әйел адамдар сезімтал болғандықтан, көз жасы даяр тұрады, ал әскери сала әлсіздік танытпауды талап етеді. Сондықтан өз-өзін ұстай білуі керек», - деп сөзін аяқтаған Жанар Еркінқызына мақсатына жетуіне тілектеспіз.

МАРГАРИТА ТАУКЕНҚЫЗЫ:

«ӨЗ БІЛІМІМ МЕН БІЛІКТІЛІГІМДІ ОТАНЫМДЫ КӨРКЕЙТУГЕ ЖҰМСАУ»

ЖАС ҰРПАҚТЫҢ ЖАРҚЫН БОЛАШАҚҚА БАСТАР ЖОЛЫН АЙҚЫНДАП БЕРУШІ – ҰСТАЗ. ҰСТАЗДЫҢ ЕҢБЕГІ ҚҰНСЫЗ ЕКЕНІ РАС, «ҰСТАЗДЫҚ ЕТКЕН ЖАЛЫҚПАС, ҮЙРЕТУДЕН БАЛАҒА» - ДЕГЕНДЕЙ, ҰСТАЗДЫҚТАН ЕШ ЖАЛЫҚПАЙТЫН АРДАҚТЫ ҰСТАЗ, ХИМИЯ ҒЫЛЫМЫНЫҢ КАНДИДАТЫ, ДОЦЕНТ, «МҰРАҒЕР» МЕКТЕБІНІҢ ДИРЕКТОРЫ – НҰРМАҒАНБЕТОВА МАРГАРИТА ТАУКЕНҚЫЗЫ. ӘР КҮНІН ОҚУШЫЛАРЫНА АРНАЙТЫН МАРГАРИТА ТАУКЕНҚЫЗЫНЫҢ ӨМІРЛІК ҰСТАНЫМЫ: «ӨЗ БІЛІМІМ МЕН БІЛІКТІЛІГІМДІ ОТАНЫМДЫ КӨРКЕЙТУГЕ ЖҰМСАУ».

- Маргарита Таукенқызы, «Отбасым» журналы отбасылық және ұлттық құндылықтарды дәріптеуге негізделген. Туып-өскен, тәлім-тәрбие алған отбасыңыз, ата-анаңыз жайлы, сіздің ғылымға деген қызығушылығыңызға, көшбасшы болуыңызға септігін тигізген жандар туралы айтып берсеңіз.

- Әрбір адамның тәлім-тәрбие алып, өмірден өз орнын тауып, тұлға болып қалыптасуына ықпал ететін басты орта оның отбасы деп ойлаймын. Менің отбасым да бала тәрбиесіне басты мән беретін, білім мен ұлттық құндылықтарды бірінші кезекке қоятын қарапайым зиялы қауым өкілдерінен болатын. Мен Қарағанды қаласында дүниеге келдім. Ол кезде әкем дәрігерлік институттың I курс студенті де, анам кешкі жұмысшы жастар мектебінде мұғалім болып, физикадан сабақ берді. Әкем Нұрмағанбетов Таукен Хасенғалиұлы медициналық институт бітіріп, жолдамамен республикалық туберкулезді емдеу ауруханасына дәрігер болып барып, зейнеткерлікке дейін сол мекемеде бөлім меңгерушісі, бас дәрігер қызметтерін атқарды. Анам Мәдиева Қадияша еңбек жолын кешкі жұмысшы жастар мектебінде ұстаз болып бастап, гимназияда оқу ісінің ғылыми меңгерушісі болып, зейнеткерлікке шықты. Әкем де, шешем де әлі кезге дейін жұмыс жасауда. Өз істерін жақсы көретін олар бойда бар қажыр-қайраттарын сүйікті істеріне арнап, өз ізбасарларын дайындауда.

- Өз шаңырағыңызда қандай отбасылық құндылықтар орын алды? Қызмет пен отбасын қатар алып жүрудегі сырыңыз неде?

- Біздің отбасымыздағы құндылықтар: ұлттық салт-сана, тәлім-тәрбие, дәстүр, сыйластық, үлкенді сыйлау, бір-бірімізге қолдау көрсету. Жетістіктерге тек адал еңбекпен қол жеткізу. Бала тәрбиесінде баланы жасынан әдептілікке, үлкенді сыйлауға, әке-шешені тыңдауға үйрету, еңбекке баулу, елін, жерін жақсы көруге, қорғауға ұмтылуды бойға сіңіру басты кезекте тұрады. Ата-анаға

көмектесу және біреудің жасаған көмегіне рахмет айту сияқты қылықтарды жасынан біртіндеп қалыптастыру жөн деп саналады.

Маған ата-анамның, баламның, бауырымның көмегі өте көп болды. Біздің отбасында ұйымшылдық жақсы жолға қойылған. Тіпті, мен кандидаттық диссертация қорғағанда, біреуі жазғызып, енді бірі сызғызып, біреулері тіпті қағаздарды орап, мені барынша қолдады. Ал қағаздарымды көтеріп апару да әке-шешем мен інімнің мойнында болды. Балама да көбінесе әке-шешем қарады, сондықтан тіпті жұмыспен жүріп, үйді ұмытып кететін кездерім де болды. Баламның тәрбиесі ата-анамның арқасында қазақша қалыптасты, мен оған өте қуаныштымын. Ата-анамыз салған білім жолын жалғастырып, Дастан бауырым – дәрігер, мен мұғалім болдым.

- Сіз үнемі ізденіс үстінде жүресіз, соның арқасында бүгінгі таңда қойған мақсатыңызға қол жеткізіп, еңбегіңіздің жемісін көріп жатсыз. Еңбек жолыңыздағы жетістіктеріңіз қандай?

- Мен Қарағанды мемлекеттік университетінде 14 жыл сабақ бердім. Қазіргі жаңа заман бізден, жастардан, тек жоғары білімді маман болуды ғана емес, сонымен

бірге іс-тәжірибені өмірде қолдана білуді, әрі үнемі даму үстінде болуды, бәсекелестікке қабілеттілікті талап етеді. Сондықтан да мен Қарағанды мемлекеттік университетін бітіргенде бір жоғары деңгейге жетуді өзіме мақсат еттім. Қазір, әрине, мақсатыма жеттім, химия ғылымының кандидаты, доцент атағын алдым. Менің 80-нен астам ғылыми еңбектерім жарық көрді. Адамның мақсаты, өмірге көзқарасы заман талабына қарай жаңадан туындайды ғой, маған бұл жеткен жетістігім жеткіліксіз болды. Осы алған білімді пайдаланып, іздену, зерттеу жұмыстарын жүргізуге, жаңалыққа құштарлық, жаңа өзгеріс енгізуді елге, халыққа пайдасын тигізе алатын еліміздің болашағы – жастарға беру керектігі, оларды осыған үйрету керектігі мені мазалады. Әрине, мен оны мектептен бастау керек деп түсіндім.

Мен қазір еңбек ететін «Мұрагер» мектебі бірнеше жылдар бойы үш тілде оқытуды енгізу бойынша эксперименттік алаң болып табылады.

Оқу бағдарламасын сапалы меңгеру нәтижесін оқушыларымыздың әлемнің барлық елдерінде, оның ішінде Англия, Америка, Испания, Малайзия, Кытайда және 51 түлектің Назарбаев университетінде оқып жатқандығы дәлелдейді.

- Қазіргі кезде еліміздің тарихында, дамуында әйел адамның рөлі қандай? Және Қазақстанның болашағына еліміздің әйелдері қандай үлес қоса алады?

- Еліміздің тарихында, дамуында әйел адамның рөлі өте зор деп білемін. Әйел – әрі ана, әрі ұстаз, әрі тәрбиеші, әрі қызметкер, сондықтан қоғамдағы кейбір мәселелерді әйел адамдар ана жүрегімен түсініп, ана көзімен қарап, дұрыс бағытта және асқан шыдамдылық, төзімділік танытып, дұрыс шешім шығаруға ықпал ете алады деп ойлаймын. Әсіресе, жастарға сабырлық, төзімділік, шыдамдылық сияқты қасиеттер кейде жетіспей жатқанда, әйел адамдар оларға мән-жайды ана ретінде түсіндіріп, дұрыс шешім жасауына жәрдемдеседі деп ойлаймын. Әйел адамдар өздерінің тиянақтылығымен, ұқыптылығымен, үнемділігімен, еңбекқорлығы және жоғары мәдениеттілігімен, талғампаздығымен, әсемділігімен кез келген ортаға әсер ете алады. Қазақстанның болашағына, соның ішінде, жаңа заңдар қабылдауда; жаңа нұсқаулар жасауда; жаңа жобаларды іске қосуда және іске асыруда; бала тәрбиесінде; оқыту саласында; оқу стандарттарын жасауда өздерінің білімі мен іскерліктерінің, дипломатиялық қарым-қатынас жасаудағы шеберліктері мен кәсіби біліктіліктерінің арқасында өз үлестерін қоса алады деп санаймын.

КУШМАНОВА ТЕЛЕУ КОКОШҚЫЗЫ – ПАВЛОДАР ОБЛЫСЫНДА ӘЙЕЛ АДАМ БАСҚАРЫП ОТЫРҒАН АЛҒАШҚЫ ШАРУА ҚОЖАЛЫҒЫНЫҢ ЖЕТЕКШІСІ. БҮГІНГІ КҮНІ ҚЫМЫЗДЫҢ АРҚАСЫНДА ТАНЫМАЛ БОЛЫП КЕЛЕ ЖАТҚАН «САҒЫП» ШАРУА ҚОЖАЛЫҒЫНЫҢ ПАЙДА БОЛУЫ МЕН ДАМУ ҚАРҚЫНЫ Орта бизнеспен айналысамын деушілерге үлгі тұтарлық. Ұлттық сусынымызды әлемге танытуды көздеген телеу кокошқызының ұстанымы – ең бастысы, өз күшіңе сеніп, өз ісіңе жан-тәніңмен берілу, сонда ғана табысқа жетіп, еңбегің ақталады.

- Телеу Кокошқызы, «Сағып» шаруа қожалығының кірпіші қалай қаланды?

- Жеке кәсіпкерлікпен айналыса бастауыма тоқсаныншы жылдары туған қиын-қыстау заман әсер етті. Үш балам ол уақытта қаршадай ғана болды. Жолдасым сол кездері Ресейден жылқы малын әкелумен айналысып жүрді, сонымен бір бие алып, өзім сауып, ата-бабадан келе жатқан дәстүр бойынша қымыз әзірлеп сата бастадым. Бұл бастамам сәтті болып, халық қолдап, сұраныс көбейе бастады. Ақырындап ісіміз алға басып, 25 биеге дейін сауатын болдық. Бір аулаға сыймайтын болған соң, ферма ашуды көздедік. Бұл мақсатымызға жетуге 2011 жылы «Бизнесің жол картасы» бағдарламасына ілігуіміз жол ашты. «Даму» қорының көмегімен осы бағдарлама арқылы жеңіл пайызды несие алып, бие саны көбейіп, сұраныс артып, өндірісіміздің тасы өрге домалай бастады.

«ҚЫМЫЗ – ҚҰДАЙЛАРДЫҢ СУСЫНЫ»

Менің алдыма қойған мақсатым – қазағымыздың ұлттық сусыны - қымызды әлемге таныту. Осы арманым мен мақсатым мені алға қарай жетелеуде. «Сағып» шаруа қожалығының қағаз жүзіндегі бастығы мен болғаныммен, бұл жалғыз менің атқарған шаруам емес, мұның артында менің отбасымның көмегі, жұмыскерлерімнің еңбегі жатыр.

Отбасымызбен айналысып отырған шаруамыз әрі пайда көзіміз болғандықтан, жолдасым да, балаларым да аянбай еңбек етеді. Үлкен балам Еуропада оқып келді, «Қазақмыс» фирмасында жұмыс жасайды. Үнемі өзінің көзқарасын айтып, жаңалықтармен бөлісіп, жаңа технологиялардан қалт қалмауға тырысып жүреді. Ортаншы қызым – студент, бухгалтерия жағынан көмектеседі. Кенже ұлым – оқушы, ол кез келген қызметті атқарады, мал жайғайды, жем береді демекші. Мен балаларыма қандай еңбек болмасын арланудың қажеті

жоқ екенін жастайынан құлақтарына құйып келемін, тек адал еңбек жарқын болашаққа апаратынына олар кәміл сенеді.

- Бүгінгі қожалықтың жаңа өмірінде қандай өзгерістер болуда?

- Менің арманым – қымыз дайындау жүйесін орталықтандыру болған еді. 2014 жылы осы арманымға жетіп, фермамызға жаңа технологиялар енгізілді, автоматты түрде шөлмекке қымыз құятын аппаратқа қолымыз жетті. Бүгінде қымыз дайындауда адамдардың қолы тимейді, барлығы автоматы түрде жүзеге асады.

Жалпы «Сағып» шаруашылық қожалығында 36 адам жұмыс жасайды, тәулігіне 1-2 тонна бие сүті өндіріледі. Мен өзімді қатал басшылардың тізіміне қоспаймын, өзім жетім болдым, әжемнің қолында тәрбиелендім. Сондықтан, әр адамның жан-дүниесін түсінуге тырысып бағамын. Қолымнан келгенше көмегімді аямаймын.

Біздің жұмыскерлердің тамағы тегін, ауылдан қалаға жұмыс іздеп келген азаматтарға жатын орны да беріледі. Мал шаруашылығы оңай жұмыс емес, адал еңбекті талап етеді. Бұл жерде менің жұмысым, сенің жұмысың деп бөлінбей, бәрі бір жұмысты атқарады. Мен өзім де, балаларым да қажет болса мал жайғайды, қора тазалайды, қымыз тасиды.

2015 жылы ферманың мал тұрағын модернизациялап, биелерді автосауғышпен сауатын болдық. Қандай технологияларды қолдансақ та, он бес жыл бойы қымыздың дәмін еш өзгерпей, қаймағын бұзбай, ата-бабалардан қалған техника бойынша әзірлейміз. Жалпы біздің өніміміз талапқа сай тексерістен өтіп, сертификатталған. Осы күнге дейін тек жақсы пікір мен ниет естіп келеміз, алдыма көңілі толмай келген бір жан болған жоқ, лайым солай болғай.

- Сіздің қымызыңыз бірнеше конкурстар мен көрмелердің жеңімпазы екенін білеміз, жетістіріңіз жайлы айтып берсеңіз.

- Біз үнемі өнімімізді қалалық, республикалық және халықаралық деңгейде танытып жүруге тырысамыз. Ең бір елеулі жетістігіміздің бірі 2012 жылы Астана қаласында өткен «Қара өткел» көрмесінде алтын медаль иелендік. Бұл біз үшін үлкен қуаныш болғаны рас. 2013 жылы «Қазақстанның ең үздік тауары» конкурсында 3 орын иелендік. Еуразия арнасы тікелей эфирден еліміздің қымыз өндірушілері арасында көрме ұйымдастырды, халық өзі баға беріп, біздің қымызымыз 1-орын алды. Отандық тауар өндірушілердің арасында болған «Халық маркасы» атты конкурсқа қатыстық.

2015 жылы құрт өндіруге бет алдық. Қазақы әдіс бойынша қолмен сығып емес, автоматы түрде құртты мүсіндеп сығатын аппарат алдық, бірақ құрттың сапасы қолдың құртынан кем емес. Қымызбен қатар құртымыз да кең сұранысқа ие болды. Қазіргі таңда өніміміз Астана, Павлодар қаласының сауда орындарында сатылып жатыр. Қарағанды мен Алматы қалаларына тасымалдау бойынша жұмыс атқарылып жатыр.

Жоғарыда айта кеткендей, қымыз сусынын өзге елдерге де танытқым келеді. Осы бағытта Ресеймен және Қытай елімен жұмыс жасаймыз. Ресейлік «РусТрэйд» компаниясымен Ресейге қымыз тасымалдап тұру бойынша меморандумға қол қойылған. 2015 жылы Мәскеуде ашылған «Бауырсақ» дүкенінде қымызымыз бен құртымыз сатылады.

Қытай елінің азаматы бізді өзі іздеп тауып, қымыз бен құртқа насихат жасай бастады. Сол кісімен келісімшартқа отырып, қымыз бен құрт тасымалдап жатырмыз. Ең бірінші партиямызды 20 кг құрт пен 260 л қымыз жібердік. Енді екінші партиямызды жөнелтеміз. Бүгінгі таңда алған бағытымыз осындай.

- Өз сөзіңізден қымызды әлемге таныту мақсатым дедіңіз, мақсатыңыз қаншалықты жүзеге асуда?

2015 жылы Якутияға барып, «Қымыз – құдайлардың сусыны» атты халықаралық конкурсқа қатысып, 3-орын алдық. Қазақстаннан тек біздің кәсіпорын ғана қатысты. Бұл іс-шарадан мен бір жағынан қуанып, бір жағынан қынжыла оралдым елге. Қуанған себебім, біздің қымызым жоғары бағаға ие болды, қазақтың қымызын сүйсініп, сіміріп ішті ол жақтағылар. Біздің сусынның дәмі ерекше, әрине, олардікінен. Өздерінің айтуы бойынша біз 2-орынға лайық едік, себебі біздің өніміміз сертификатталған әрі шөлмекке құйылған. Ал көптеген қатысушылар қымыздарын қарапайым бидонға құйып әкелген. Әрине, өзге елден келіп отырған соң, біз, тіпті, 3-орын иеленеміз деп те ойлаған жоқпыз, біздің мақсат – қазақтың қымызын таныту. Қошеметке иеленіп қайттық.

Ал енді қынжылған себебім, Якутия жұртының қымызға деген ерекше ықыласын мен өз елімде көрмедім. Маусым айы олар үшін біздің Наурыз секілді ұлттық мереке екен. Бәрі ұлттық киімдерін киіп, жайлауға шығып той тойлайды екен. Конкурстың атын қарасаңызшы, «Қымыз – құдайлардың сусыны», не деген құрмет! Біздің елімізде де осындай қымыз тойын ұйымдастырса екен, шіркін деген ой содан бері маған маза бермейді. Халқымның тек жазда ғана емес, жыл бойы қымыз ішкенін қалаймын.

«ГЛАВНОЕ, МАМА, МЫ ВМЕСТЕ!»

ВСТРЕТИТЬСЯ С МНОГОДЕТНОЙ МАМОЙ БАЙЖУЛДИНОВОЙ ЖАНАРОЙ ТАЛГАТБЕКОВОЙ НЕ ПОЛУЧИЛОСЬ. ОНО И НЕУДИВИТЕЛЬНО, БУДУЧИ МАТЕРЬЮ-ОДИНОЧКОЙ 11 ПРИЕМНЫХ И ДВУХ РОДНЫХ ДЕТЕЙ, ОЧЕНЬ ТЯЖЕЛО НАЙТИ ВРЕМЯ ДЛЯ ДРУГИХ ЗАНЯТИЙ. ИНТЕРВЬЮ СОСТОЯЛОСЬ ПО ТЕЛЕФОНУ, УЧИТЫВАЯ ОБЪЕМ ПРЕДОСТАВЛЕННОЙ ИНФОРМАЦИИ, ХОТИМ ВЫРАЗИТЬ СЛОВА БЛАГОДАРНОСТИ ЖАНАРЕ ТАЛГАТБЕКОВНЕ ЗА ТО, ЧТО ОНА НАХОДИТ ВОЗМОЖНОСТЬ РАССКАЗАТЬ СВОЮ ИСТОРИЮ И СДЕЛАТЬ ОГРОМНОЕ КОЛИЧЕСТВО ДЕЙСТВИТЕЛЬНО СОЦИАЛЬНО ЖИЗНЕННО ВАЖНЫХ ДЕЛ.

с маленьким Даниалом ни казахстанские врачи, ни заграничные не смогли ничем помочь. Это послужило началом событий, которые легли в основу истории Жанары Байжулдиновой и ее большой семьи. В поисках рецепта излечения ребенка мать испробовала все, что советовали доктора. Но результатов не было. И однажды она спросила у своей дочери Аружан, быть может, причина в ней самой, быть может, кого-то она так обидела, что за это расплачивается ребенок. Все мы слышали не раз истории о чудесном появлении малышей у пар, обреченных медициной на бездетную жизнь, после того, как они принимали в свою семью сироту. И, исчерпав все традиционные, классические способы, Жанара решила прибегнуть и к этому. Если поможет сыну, то будет просто замечательно, а если не поможет, то хотя бы еще один ребенок станет счастливее, делилась она позже воспоминаниями. Было много сомнений, но Жанара, являясь человеком очень организованным, решила - сделала. И, спустя время, в одном из детских домов взяла 4-месячную девочку по имени Елизавета. Материнских чувств этот ребенок не пробудил, признается Жанара, наша героиня только полностью обеспечила девочке комфортную жизнь: нянечка, одежда, дорогая коляска, кровать. Что еще нужно для крохи? Оказалось, что эти вложения ничего не стоят, что есть вещи, которые невозможно заменить внушительными чеками из магазинов. Ребенок сухой, обогретый, сытый, ребенок, которому уделяют круглосуточное внимание, не переставал быть беспокойным. Конечно, это сводило с ума. Жанара не могла понять: «Ну что я сделала не так?». И, совершенно неожиданно, вспомнились слова многодетной женщины о том, что ребенку хорошо только тогда, когда его любят. Просто надо полюбить. Так просто написать, а вот насколько невероятно сложно это сделать, представляет не каждый. Но надо отдать должное характеру Жанары. Она стала каждый день просить о любви, о любви к Дарияжан, такое имя дали Елизавете по новым документам. И однажды это произошло. Из кричащего, несносного ребенка, девочка на глазах превратилась в любимую младшую

Порой обстоятельства, как моя неудачная попытка встретиться, остаются всего лишь досадной мелочью и забываются. А иногда неприятные обстоятельства в жизни дают толчок, дают новое видение, заставляют человека искать и находить единственно верный и светлый путь.

Наша история удивительной судьбы многодетной мамы началась не очень радужно. Несколько лет назад ее сыну Даниалу поставили диагноз – эпилепсия. Для каждой матери самое страшное – это боль ее ребенка. Каждая из нас слезно молила, когда-нибудь, в какие-то минуты, забрать болезнь себе, лишь бы ребенок не мучился. Но слезы, увы, не помогают. Вот и в случае

дочку - Дариюшу. Но, скорее наоборот, это Жанара из спонсора сироты преобразилась в маму. В самую настоящую маму, с теплыми, заботливыми руками, добрыми, ласковыми глазами и с огромным, любящим сердцем. Как в сказке, скажите Вы. Возможно. Но кто сказал, что нет места в нашей жизни чудесам?

А ведь настоящая сказка началась позже. Когда обнаружилось полное излечение сына, когда Жанара поняла, что счастье не должно на этом заканчиваться. Мне думается, похожая мысль посетила нашу героиню, ведь она открыла свое сердце и двери своего дома еще для Марииам, Светы, Миши, Захара и еще одной Светы, Аделины, Азата, Мираса и Сергея.

Одно из своих выступлений Жанара закончила следующими словами: «Не ЗА ЧТО был болен мой сын, а ДЛЯ ЧЕГО». И здесь звучит простейшая мудрость, все в этом мире не просто так, все для чего-то происходит. И обязательно, для чего-то хорошего. Главное, это вовремя понять правильно действовать.

В плане действий Жанара также не заставила себя долго ждать. Буквально 26 января 2016 года был

зарегистрирован Частный фонд «Благотворительный фонд Жанары Байжұлдиновой».

- В самом начале было много желающих объединиться в благотворительной деятельности. Но, что поражает, со временем люди начинают отходить от своих позиций, меня это не устраивает. Поэтому я выбрала форму собственности - частный фонд. Почему имени меня, - поясняет далее Жанара, - все события, связанные с моей организацией, хорошие либо неудачные – все это навсегда будет связано лично со мной и, соответственно, гарантом, залогом своего рода выступает мое имя. Я понимаю, что, возможно, замахнулась очень высоко. Но если все будет зависеть только от меня, то я готова рискнуть своим именем и сделаю все, чтобы его не замарать.

Представить весь объем работы, который добровольно по зову сердца возложила на себя мать-одиночка, почти невозможно. Началось с момента, когда в доме появилась маленькая Дарияжан, а Жанар поняла, что приняла ее всей душой. Начала проводить сначала консультации по усыновлению и адаптации младенцев в приемных семьях. Переломным моментом можно назвать

период появления еще одной приемной дочери - Татьяны.

- Я поняла: сколько проблем несет в себе взрослый ребенок. Детей в 18 лет нельзя отпускать в самостоятельную жизнь, их надо спасать. Моя давняя подруга Оралбаева Акнур, опираясь на мой опыт с Таней, решила тоже взять взрослого ребенка из детского дома. А я в этот момент беру еще шестерых детей. Акнур взяла все-таки двоих, а позже еще одного ребенка. И вот тогда начались массовые звонки от людей, которые хотят стать приемными родителями, но не имеют психологической, правовой и просто человеческой поддержки. Большинство из них я не знаю вообще. Здесь надо сказать, что я сама боялась последствий. Я боялась, что будут вторичные отказы – это самое страшное в судьбе уже однажды сирот. Но с каждым новым разговором, консультацией я получала подтверждение своему решению - я правильно выбрала путь в своей жизни. Еще в 2014 году в интервью «7 каналу» я пошутила, что пора открывать не школы, а клуб приемных родителей. В 2015 году неформально клуб заработал, в нем состояли Акнур и я. Сегодня активное участие в клубной жизни и жизни приемных родителей и детей принимают Ибрагимова Аида – мама 4 приемных детей и еще двое на стадии оформления, а в Алматы это Жаннаи Эдуард Ким – взяли поэтапно шестерых детей, Ляззат Сарсембекова – мама двоих приемных детей и еще двое придут в ее семью этим летом.

Людей, которые стали посредниками между миром счастливых семей и миром, где одиноко живут души детей-сирот, становится больше. Но еще недостаточно. Очень много подводных камней в вопросах усыновления, адаптации ребенка в новую семью. В первую очередь – отношение к приемной семье.

- Не все готовы официально заявить о приемном ребенке. Когда я взяла Дариюшу, мне было стыдно всем честно в лицо сказать: «Да, я такая добрая, милосердная». Я в некотором смысле сама отрицала статус приемной матери. Проще ведь сказать: «Я такая же, как все, эгоистичная, живущая в своем комфортном мире и в своих заботах. Меня не трогает чужое: ни радость, ни горе». Общество нас - приемных родителей - не принимает. А когда больших детей берешь, тогда вообще сразу встает вопрос: а зачем? Что тебе это дает?

А что, действительно, дает тот факт, что Вы приняли ребенка в семью? Конечно, полная трансформация Вашей жизни и жизни Ваших близких, крутой поворот в судьбе приемного ребенка, и здесь возникает очень много неудобных моментов. Решение которых ищут в Клубе приемных родителей.

- Очень сильно хочу привлечь внимание общества. Людям психологически тяжело принять такое решение. А вместо того, чтобы помочь таким семьям, их начинают

запугивать разными проблемами, начиная с генетики. Я 11 раз уже приемная мама, и я бы не сказала, что это так ярко выражено и имеет в нашей жизни серьезные последствия. Единственная большая проблема - это проблема задержки психического развития ребенка. После примерно года жизни в приемной семье, ребенок проходит благополучно адаптацию и проблема эта решается. Конечно, вопрос задержки психического развития влечет за собой и снижение интеллектуальных возможностей. Поэтому в первую очередь мы обратили внимание на медицинские услуги и услуги образовательные.

Таким образом, в работе Благотворительного фонда функционируют «Клуб приемных родителей», где проводится консультативная работа с родителями приемными и потенциальными приемными, где проводятся совещания с семьями, организуются развлекательные мероприятия, чтобы дети перестали чувствовать себя белыми воронами. Также функционирует «Клуб волонтеров-репетиторов», где работают волонтеры совершенно бесплатно, или со скидкой. По инициативе и при организации Жанар Талгатбековны в течение последнего месяца пять раз в неделю дети из практически всех приемных семей Астаны посещают репетиторов Назарбаев Университет и в Центре обучения.

- Кто-то стал получать пятерки, кто-то четверки, а кто-то перестал получать двойки, - резюмирует Жанара.

- Фонд растет, нужно помещение. В Клубе состоит около 250 человек. Конечно, тех, кто уже взял детей, меньшее количество, но остальная часть активно собирает документы. Мы развили свою работу не ради родителей, а ради тех детей, которые еще остаются в детских домах. Вы поймите, вот мне - 40 лет, и мне очень нужна мама. А когда умерла бабушка, я увидела, как она была нужна моей маме. Ведь поется в казахской песне: «Анасы бар адамдар ешқашан қартаймайды». И этим детям из дома-малютки или детского дома тоже всегда нужна мама.

Как видно, Жанар - очень самостоятельная многодетная мама, активный общественный деятель жизненно важного для государства и для общества дела – уменьшения сиротства в стране. Но и ее направлению нужны соратники.

- Посеяв милосердие, Вы пожнете любовь. В моей семье, когда дети видят, что я переживаю, или у меня что-то не получается, дети говорят мне самые правильные на свете слова: «Главное, мама, что мы вместе!». Вот это моя награда.

Судьба сирот с определенного момента стала для Жанар небезразлична. Найти маму для максимального количества детей из детского дома - вот цель ее жизни, то ради чего теперь она живет. А для чего живете Вы?

Отбасы – мемлекеттің тірегі, Отанның ұйытқысы, қоғамның берік қорғаны. «Әр отбасы шағын мемлекет екені белгілі, ал ол мемлекеттегі бейбітшілік пен тыныштықтың шырақшысы – әйел», - дейді бақытты әйел, көп балалы ана – Тоқпанова Алтынай Қанаділқызы.

Ең бақытты әйел, ол – Ана

- Менің енем дүниеге он бала әкелген Батыр ана. Мен әрдайым енемді үлгі етіп, мен де сіз сияқты «Алтын алқа» иегері боламын деп айтушы едім, - деп бастады сұхбатты барым да, бақытым да балаларым деген Алтынай ана.

Кездейсоқтық деуге келмес, өзі де, тағдыр қосқан өмірлік серігі де теміржолшылар отбасында дүниеге келген. Екеуінің де ата-анасы зейнетке шығарға дейін теміржол саласында қызмет еткен. Және екеуі де ата-анасының ізін жалғап, теміржол саласында еңбек етеді. Жас Алтынай мен Талғатты үйлестірген тағы бір нәрсе – балажандылық пен бауырмалшылдық. Бойында осындай қасиеттері бар екі жанның көп балалы отбасы атануы да заңдылық.

Бала тәрбиесінде Алтынай ана еркіндік пен талап қоя білудің маңыздылығын ескереді. Төрт мектеп оқушы балалары өздері қалаған үйірмелер мен спорт секцияларына қатысады, үшеуі балабақшаға барады. Бірақ, оқуда озат болу – бұл қойылған талап. Бала кездерінен облыс пен қала көлемінде қыздары биден, ұлдары спорттан жарыстар мен сайыстарға қатысып, жүлдегерлер көшінің алдынан көрінеді. Балалары нағашы әжесі және атасымен бірге тұратындықтан, үлкенді сыйлауға ес жиғалы үйренген. Нағашы атасының көп айтатын ертегілері мен әңгімелері Отанын сүйуге, еліне адал қызмет етуге үйретеді. Көп балалы отбасында өскен балалардың өте бауырмал болатынын белгілі, балалар бір-біріне көмек беріп, бір-бірін қорғаштап, кішкене балалары бір көмпит болса да, бөлісіп жейді.

Алтынай ана әйел адамның отбасындағы рөлін биік санайды. Ақылды әйелдің отбасына ұйытқы болып, ауызбіршілігін сақтаушы екендігін айтады. Осындай үлгілі отбасының асқар тауы – әкесі Талғат, балаларға тәрбиені сөзбен емес, іспен көрсеткенді дұрыс санайды. Өзінің «Жыл жұмыскері» атануы балаларына еңбек баулитыны сөзсіз.

Алтынай ана көп балалы ана ретінде еліміздің демографиялық саясатының ұстанған бағытын жоғары бағалайды. Қазіргі кезде Елбасы мен үкімет тарапынан көп балалы отбасыларға қамқорлық жасалатындығын айта келе, «ең бақытты әйел, ол – Ана» дейді.

ҚАСИЕТТІ ҚОЛӨНЕР

ҰЛТТЫҚ ДӘСТҮРГЕ ЖАНАШЫР БОЛЫП ЖҮРГЕН ЖАНДАРДЫҢ БІРІ, ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАРЫМЫЗДЫҢ ҰЛЫҚТАУШЫСЫ, КӨНЕНІҢ КӨЗІНДЕЙ БОЛҒАН ОЮЛЫ КІЛЕМДЕРІМІЗДІ БҮГІНГІ ТҰРМЫСЫМЫЗҒА ҚАЙТА ҚОСЫП ЖҮРГЕН КӘСІПКЕР ЕЛЕКБАЕВА ТОЛҒАНАЙ ПИОНЕРҚЫЗЫНЫҢ ҚАЗАҚТЫҢ ҰЛТТЫҚ ОЮЛАРЫ, ЖИҒАЗДАРЫ, КИІМДЕРІ МЕН ТАҒАМДАРЫНЫҢ ҰМЫТЫЛЫП БАРА ЖАТҚАНЫ ЖАНЫНА БАТАДЫ. ОНЫҢ ОЙЫНША, ҚАЗАҚТЫ ҚАЗАҚ ҚЫЛАТЫН, ҚАЗАҚТЫҢ БОЙЫНДА ҰЛТТЫҚ ҚАСИЕТТІ ҚАЛЫПТАСТЫРАТЫН – ҚАЗАҚЫ ОРТА. ҮШ БАЛАНЫҢ АНАСЫ ТОЛҒАНАЙ ХАНЫМ ҚАЗАҚЫ ОРТАДА ТӘРБИЕЛЕНІП ӨСКЕН, СЫРМАҚТЫҢ ҮСТІНДЕ ДӨҢГЕЛЕП, ТҮСКИІЗГЕ ҚАРАП, ОЮДЫҢ АРАСЫНДА ЖҮРГЕН БАЛАНЫҢ ОЙЫ ТЕРЕҢ ӘРІ КЕҢ, МІНЕЗІ ҚАЗАҚЫ БОЛЫП ӨСЕДІ.

- Толғанай Пионерқызы, осыдан 4 жыл бұрын жүрек сінбей, көптен бері көкейіңізде жүрген игілікті істі қолыңызға алып, көздің жауын алатын, қанық түске малынған алуан түрлі қазақ оюларымен көмкерілген кілемдер өндіруге кірістіңіз. Осы кілемдерге деген сүйіспеншілік қалай пайда болды?

- Менің туған жерім Ресейдің Алтай өлкесі. Алтай қазағымын. Бұл кәсіпке қызығушылығым бала кезде оянды. Киіз басудың бүкіл кезеңіне қатысқанмын. Шешем 70-тен асып кетсе де, әлі күнге киіз басқысы келеді. Жоғары оқу орнында оқып жүргенде болашақ өмірімді қазақ тілінің мәселелерімен айналысуға арнаймын деп ойладым. Бірақ қазақ тілінің кең ауқымына байланысты әдебиетке де, тарихқа да, этнография, қолөнер, жалпы, түркі әлемі дүниесіне қызықтым. Әр-түрлі халықтардың өкілдерімен бірге оқыдым, сондықтан, өзге ұлттармен өз дәстүрінді салыстыру болды. Оларға «қазақ деген қандай халық, несімен ерекшеленеді, өзге елден қандай айырмашылығы бар?» дегенде «міне, осындай ерекшеліктері бар» деп мақтанатын дүниені көрсетіп жүрдім. Соның бір дәлелі ретінде, бірге оқыған достарыма, жақсы көріп, жақын тартып қалған өзге ұлттық ұстаздарыма оюлы киізден жасалған бұйымдар сыйлайтынмын.

Ұлттық бояуы бар төл өнімдерімізді өндіре білсек, жеткілікті деңгейде насихаттай білсек, ертеңгі ұрпақ тұтынатын болады. Ұрпақ сабақтастығын өрбіту деген осы. Мен үшін басты мақсат – ұлттық құндылықтарымызды насихаттай отырып, кәсібімізді дамыту.

- Кәсібіңіздегі алғашқы қадамдарыңыз қандай?

- Біз ең алғаш оюды кілемге салудан бастадық. Таза жүннен өндірілген қазақ оюлы кілемдер – қазақ халқының мақтанышына айналатын ұлттық өнім болуы керек деген ойдың жемісі. Киізбен айналысатын цех ашқым келді. Алайда, отбасылық жағдайыма байланысты мүмкіндік болмады. Таныстарымның бәріне осы идеяны ұсынып жүрдім. Бір күні сіңілім: «Елге айтып-айтып мезі болдың, осы жобаны қолға алып, өзің айналыссаңшы», – деп жігерлендірді. «Тәуекел» деп сіңілім екеуміз осы іске кірісіп кеттік. Ұлттық ерекшелік, ұлттық құндылықты дәріптейтін сапалы дүние жасауды мақсат еттік. Тұтынушылар өнімді қолдану барысында жы-

луы мен сапасын да сезінсін деген ниет болды.

- Сіз өндіретін оюлы кілемдердің ерекшелігі неде?

- Қазіргі күні «Қазақ оюларының кілемдері» ЖШС моңғолиялық «Эрденет» фабрикасында тоқылып жатыр. Ол бүгінгі таңда көптеген ірі дамыған мемлекеттер тапсырысын орындап отырған алып кәсіпорын.

Астана қаласындағы біздің «Қазақ оюлары» дүкенінде ешбір қосындысыз қой жүнінен тоқылған ою-өрнектермен көмкерілген кілем және кілем төсемелері, түйе және қой жүнінен жасалған төсек бұйымдары мен көрпелері, кашемирден тоқылған шәлі мен бөкебайлары, сондай-ақ киізден тігілген аяқ киімдері сатылады. Кілемдердің ерекшелігі – ең әуелі табиғи өнімнен жасалуында. Жүн – серпімді, икемді, берік материал. Оның талшықтары иілгіш болып келеді. Серпімді болуының арқасында жүннен жасалған бұйымдар бүктелмейді және сыртқы түрі мен түсі ұзақ уақытқа дейін сақталады. Қалыпты жағдайда пайдаланса, жүн көп электрленбейді және шаң жинамайды. Жүн су мен басқа сұйықтықтарды сіңірмейді. Жүннің талшықтары синтетикалық талшықтардан әлдеқайда пайдалы. Ол жаңартылған табиғи ресурс болып табылады.

- Сіз қазір кілем өндірумен қатар «Бота» астаналық шұлық фабрикасын іске қосыпсыз...

- Бір жылдың көлемі болды, таза жүннен шұлық бұйымдарын өндіретін кәсіпорын аштық. Оны ашуға үш жылдай уақыт жұмсалды. Италияға барып техникаға тапсырыс бердік, ол бір жыл құрастырылды. Құрылғыны елге жеткізіп, орын, үй-жайын дайындағанша біраз уақыт өтті. Үш минут ішінде бір шұлық жасап шығаратын заманауи техника тек тетікті басу арқылы ғана басқарылады. «Бота» шұлық кәсіпорны өндірген өнімдер қатарын жақында түйе жүнінен жасалған көрпе, жастық өнімдері толықтырды.

«Даму» кәсіпкерлікті дамыту қорынан алған субсидиямен жұмыс істеп жатырмыз. Болашақта басқа да бағдарламаларға қатысуды жоспарлап отырмыз».

Менің ойымша, қазіргі күні мемлекет кәсіпкерлерге көп мүмкіндік ашып отыр. Осыны ұтымды пайдаланып, жүн өнімдерімен айналысатын мамандар, кәсіпорындар, оқу орындары жұмыс жасаса, оның өзі еліміздің көркеюіне үлкен үлес қосар еді.

КӨК БАЙРАҚТЫ КЕҢ ӘЛЕМГЕ ЖЕЛБІРЕТКЕН ЖАЗИРА!

МАҚАЛАМЫЗДЫҢ БҰЛ КЕЙІПКЕРІ СПОРТ ДЕСЕ ІШКЕН АСЫН ЖЕРГЕ ҚОЯТЫН, ЕЛІМІЗДІҢ АТЫН ШЫҒАРЫП, ТАЛАЙ ЖАРЫСТА БАҚ СЫНАП ЖҮРГЕН АУЫР АТЛЕТШІ, ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ СПОРТҚА ЕҢБЕГІ СІҢГЕН ШЕБЕР, М. ӘУЕЗОВ АТЫНДАҒЫ ОҒТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН МЕМЛЕКЕТТІК УНИВЕРСИТЕТІНІҢ ЕКІНШІ КУРС СТУДЕНТІ – ЖАППАРҚҰЛ ЖАЗИРА ӘБДІРАХМАНҚЫЗЫ.

Жазираның құлаққа жағымды даусынан-ақ қарапайымдылығы мен ақкөңілділігі сезінді. Отбасы тәрбие көзі болғандықтан, бұл мінез бала кезінен бойына дарыса керек, өзі көп балалы отбасында туып өскен. Өзінен үлкен алты апасы бар, үйінің кенжесі әрі еркесі. «Ата-анама алғысым шексіз, осы уақытқа дейін отбасымның қамқорлығына бөленіп келе жатырмын. Жеңістерге жетуімнің де бірден бір себебі – отбасымның қолдауы» - дейді қара күш иесі Жазира. Анасы - өмір бойы үй шаруасымен, қыздарын өсірумен айналысқан

көп балалы ана, бүгінде зейнеттегі әже. Жазираның бал балалық шағында оқуына қарай ынтасын оятуға тырысқанымен, Жазира бәрібір спортты қалап тұрған екен. Анасы да қарсылық білдірмей, керісінше алға қарай жетелегенін айтады.

Бала кезінде футболды ұнатып, доптың соңында жүрген Жазира 8 жасында алғаш рет спорт залына кіріп, зілді көргенінде бірден көтере жөнеліпті. Содан бастап ауыр атлетикамен айналысады, осы спорттың техникасы қызығушылық тудырған екен.

Жазираны жақындары нағашы атасына ұқсатады екен. «Нағашы атам мал шаруашылығымен айналысқан кісі, қорасы төрт түлік малға толы болған. Бір қызығы, мал бағып жүрген кезінде өзеннен өте алмаған малды өзі көтеріп өте береді екен. Сондай қара күштің иесі болған» - дейді. Нағашы атасына тартқандығы бар, спортқа деген сүйіспеншілігі мен ерінбей еңбек етуінің арқасында Жазира бүгінгі таңда қоржынына бірнеше медаль жинаған жас спортшы. «Жақсының жақсылығын айт, нұры тасысын» демей ме, Жазираның жетістіктерін айта кетсек:

Ташкент қаласында өткен Азия чемпионатында 2-орын алса, Сингапурде өткен жасөспірімдер арасындағы Олимпиадада 2-орынға ие болды.

2012 жылы 69 келіге дейінгі жасөспірімдер арасында әлем чемпионы болған Жазира Алматы қаласында өткен әлем чемпионатының күміс жүлдегері де атанып үлгерді.

2015 жылы Хьюстон қаласында өткен әлем чемпионатында күміс жүлдеге ие болып, 2016 жылы Рио-де-Жанейрода болатын Олимпиада ойындарына жолдама алды.

«Әр жарысым есімде, әсіресе Хьюстонда өткен жарысты уайымдағаным рас. Өйткені денсаулығым сыр беріп жүргені бар. 2010 жылдан бастап зақым алдым, бірақ алған бетімнен қайтпай, тек алға қарай ұмтылдым. Әрине, ем алу керек, ем алып жүрмін, бірақ, менің ойымша, ішкі жан-дүниенді тыңдай біліп, ауруды жеңемін деп өзіңе дем бере алсаң, кез келген ауруды жеңесің. Сондықтан әрдайым өз-өзіме күш-қуат беріп тұрамын» - дейді Жазира. Спорт мықты тәрбиеші екені мәлім, спортшылар тек өзі таңдаған спорт түрінде ғана шыңдалып қоймай, рухы да шыңдала түседі. Жазираның бір ерекшелігі - бойында

өзін демеп тұратын, уайым мен қайғыға салынбауға күш беріп тұратын ішкі даусының болғандығында. Алған жарақаттары мен зақымдарына бой бермей, іштей күресіп келе жатқанына бірнеше жыл болса да, ары қарай да тоқтамайтындығын айтады. Себебі, спортсыз бір күнінде де елестете алмайтынын айтады.

«Әр спортшының мақсаты – өз елінің намысын өзге елде жібермеу, сондықтан шетелге шыққанда дайындығыма аса назар аударамын», - дейді. Үлгі тұтар тұлғалары – еліміздің мақтанышы Анатолий Храпатый, Илья Ильин сынды спортшылар. Тәжірибе жинау мақсатында шетелдік спортшыларды да бақылап жүреді, әрине.

Өмірінің мәні де, сәні де спортқа айналған Жазира еліміздің көк байрағын өзге елдің туларынан биікте желбірегенін қалайтындығын айтып өтті. Алда келе жатқан Рио-де-Жанейрода болатын аламан Олимпиада ойындарына қызу дайындықта жүрген Жазираға біздің тілеріміз – сәттілік!

Жазира – отбасындағы 7 қыздың ең кенжесі. Кіші екенмін деп еркелеуді білмеген. Қайта балалармен жарысып, асық ойнап, доп теуіп өскен. Кейін бірден зілтемір көтеруге ден қойыпты. Басында ата-анасы қарсы болған, алайда қызының бойындағы спортқа деген сүйіспеншілікті көріп, қолдау көрсете бастаған.

Төрт жылда бір рет келетін байрақты бәсекеде тұңғыш рет қазақ қызы жүлде алды. Жазира Жаппарқұл Рио Олимпиадасында күмістен алқа тақты. Сын сәтте спортшының отбасы, жерлестері, сондай-ақ қазақстандық жанкүйерлер жазираның жеңіске жетуіне тілекші болды. Ел үмітін ақтаған Жазира қыз жарады!

«МИР ПОЛНЫЙ МУЗЫКИ»

ДАВНО ИЗВЕСТЕН ФАКТ БЛАГОПРИЯТНОГО ВЛИЯНИЯ КЛАССИЧЕСКОЙ МУЗЫКИ НА РАЗВИТИЕ РЕБЕНКА В УТРОБЕ МАТЕРИ. УЛУЧШЕНИЕ ПСИХОЛОГИЧЕСКОГО СОСТОЯНИЯ И ДАЖЕ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЕ РАЗВИТИЕ МОЖНО ПОЛУЧИТЬ ОТ ПРОСЛУШИВАНИЯ КЛАССИЧЕСКОЙ МУЗЫКИ. В РЯДАХ ВОЛШЕБНЫХ ЦЕЛИТЕЛЕЙ ДУШ, КОТОРЫЕ СПОСОБНЫ СВОИМ ТАЛАНТОМ ИЗЛЕЧИТЬ, ВЕДУЩАЯ СОЛИСТКА ТЕАТРА «АСТАНА ОПЕРА» ЖУПАР ГАБДУЛЛИНА.

Она родилась в многодетной семье, где очень любили и почитали музыку. Наверное, это и повлияло на ее выбор профессии. Мама Сериккайша Бекбосыновна работала врачом и имела шикарное колоратурное сопрано, играла на мандолине. Отец Бактыбек Габдоллаулы работал строителем и участвовал вместе с семьей на смотрах художественной самодеятельности, аккомпанируя на домбре. Все шестеро детей были с раннего детства окружены красотой музыки. Неудивительно, что с 4-х лет Жупар уже играла на домбре. Часто в гости приезжала ныне покойная родственница Раушан, которая имея колоратурное сопрано, устраивала импровизированные концерты классических произведений в доме Габдуллиных. Благодатная почва из всеобщего обожания и понимания классического искусства дала всходы – Жупар с успехом окончила музыкальный колледж по классу домбра в городе Семипалатинске.

Кстати, именно ее первый учитель обратил внимание на тембр и силу голоса, порекомендовал и даже настоял на том, чтобы в Консерваторию она поступала уже на вокальное отделение.

- До 20 лет я ведь не пела, я была куйши. И благодаря Серику Рамазановичу Малаеву, моему руководителю по специальности домбра, я решилась раскрыть вокальный талант. Сегодня, конечно, я очень благодарна ему за то, что открыл мне удивительный, богатый мир оперного искусства. Огромное спасибо моим учителям из Консерватории, потому что их труд помог взрастить во мне из таланта мастерство. Как Вы знаете, недостаточно иметь только голос от Бога, необходимы колоссальные вложения со стороны преподавателей – ювелиров своего дела, и труд со стороны вокалиста. Шахимардан Абилов, Смаилова Роза – это учителя Консерватории, которые воспитали и отшлифовали талант в будущей солистке казахстанского и международного театров. Позже Жупар стала преподавать в родной альма-матер, а затем работала в ГАТОБ имени Абая в городе Алматы, исполняла главные партии, такие как Аида («Аида» Дж. Верди), Турандот («Турандот» Дж. Пуччини), Леонора («Трубадур» Дж. Верди) и другие. В репертуаре певицы есть и героини казахских опер – Ажара («Абай» А.Жубанова, Л.Хамиди), «Біржан-Сара»(М.Тулебаева). Так начиналась карьера молодой, яркой оперной звезды. Участвовала в 18 международных конкурсах, обладатель Гран-при, лауреат, дипломант в разные годы, обладатель Гранта фонда Первого Президента РК.

Но, как говорится, если человек талантлив, то он талантлив во всем. Так и с Жупар. Еще в детстве она мечтала стать врачом, чтобы быть похожей на маму. Потом увлекалась музыкой и спортом, участвовала в районных спартакиадах по баскетболу. Но путеводная звезда осветила другой путь – пусть к сердцам любителей искусства. Сегодня в репертуаре Жупар такие партии, как Одабелла («Аттила» Дж. Верди), Амелия («Бал-маскарад» Дж. Верди). В данный момент певица принимает участие в постановочных работах оперы «Мадам Баттерфляй» Дж. Пуччини, премьера которой состоится 15, 16 апреля. Работает над воплощением в реальность своей мечты – готовит главную партию Мадам Баттерфляй.

Партнерами нашей героини в разные годы ее творчества являлись такие восхитительные певцы, как самый известный бас мира Ильдар Абдразаков, а также Клаудио Сгура, Альберто Газале, Массимо Джордано и известные дирижеры Валерий Гергиев, Марко Боэми, Алан Бурибаев, Кери-Линн Уилсон...

Как и все творческие люди Жупар немного склонна к суевериям.

- Я слышала, что у великого Паваротти есть белый платок, как талисман. У меня же было любимое зеркальце, и однажды я его потеряла. На первый спектакль без него я шла с дрожью. Естественно, все прошло хорошо, но я все-таки купила другое зеркало, - смеется Жупар.

Конечно, самое главное это мастерство, талант певца, независимо от примет и суеверий. Тем более, что зритель в Астане сегодня достаточно искушенный, требовательный. И выход к такому гостю сам по себе уже большая ответственность.

-Я очень люблю нашего зрителя. Он зрелый, он в формате, он следит за новыми тенденциями и новыми талантами не только у нас в Казахстане, но и во всем мире по

онлайн-трансляциям, которые, кстати, практикуют и у нас в «Астана Опера».

При таком большом фокусе невозможно обойтись без наставников. В их числе был известный композитор Еркегали Рахмадиев, однажды он даже прослезился после выступления Жупар, когда она исполняла оперу Пуччини. А также Бекен Бекенович Жилисбаев профессор, народный артист РК. Он всегда контролировал репертуар, подбор партий, очень влиял и направлял в нужное русло.

И всему этому безразмерному вкладу великих учителей, большому труду самой Жупар есть лишь одна оценка, одна награда – это любовь и признание зрителя, радость и счастье в его сердце и непременно продолжительные, бурные аплодисменты с криками «Браво!».

А когда закрывается занавес, стихают овации, снят грим и костюмы, то в доме Жупар открываются двери в другой мир – придуманный ею самой. Здесь на белых листах рождаются удивительные коллажи из стран, океанов, цветов, красивых строений – это ее личная вселенная, как еще одна неизвестная грань талантливого человека.

Национально-культурное наследие

Центр национальных ценностей «ОТБАСЫМ», как флагман передовых методов возрождения утраченных, забытых традиций, обрядов, знаний, работает на своей ниве уже не первый год. Будучи созданным при поддержке Национальной комиссии по делам женщин и семейно-демографической политики при Президенте РК, Центр продолжает свою деятельность, разрабатывая новые планы и воплощая в жизнь очередные мероприятия по пропаганде национальных и семейных традиций.

Одно из таких мероприятий под названием «Возрождение забытых национальных блюд с помощью современных технологий приготовления» прошло в столице нашей страны. Несмотря на узкую тематику, мероприятие осветило не только приготовление казахских национальных блюд, их рецептуру, но и затронуло другие направления деятельности Центра.

Миссией Центра является применение различных инструментов агитации, информирования, популяризации, с целью развития национально-культурного наследия народа для современной казахстанской семьи. Одним из таких инструментов является внедрение казахских национальных мотивов в элементы современной одежды. Здесь ярким примером удачного синтеза урбанистической моды и дыхания великой степи стал показ коллекции известного казахстанского модельера Айдархана Калиева, как одного из самых ярких приверженцев возрождения символов древней истории казахов в текстиле. Продолжило мероприятие демонстрация сувениров и украшений также в национальном духе.

Поздравить Центр национальных ценностей пришли ученики школы-студии «Каракат», выступила с вокальным номером победитель в конкурсе «Мерейлі отбасым» по городу Астана семья Жугунсовых, а также многие другие.

Для гостей члены Центра приготовили казахские любимые блюда такие, как «қарынбүрме», «быламық», а всем известное сладкое блюдо «жент» было приготовлено по новой современной технологии и получило второе имя «Алуа», после демонстрации новое блюдо раздали детям в виде угощения. Среди гостей праздника были деятели искусства, представители СМИ и другие.

СЕМЬЯ КОБЫЛБАЕВЫХ – МНОГОДЕТНАЯ, ПАТРОНАТНАЯ, ИНТЕРНАЦИОНАЛЬНАЯ СЕМЬЯ

Девиз семьи – «Мы вместе, верим, знаем, мы победим!».

Кобылбаев Мурат Молдабекович, работает редактором сайта usupovite.kz. в ОФ «Дом Милосердия», занимается созданием контента по проблемам усыновления, опеки (попечительства) и патронатного воспитания, является автором книги «Покажи мне небо».

Семья Кобылбаевых воспитывают 10 детей в возрасте от 6 до 15 лет под опекой и патронатом. В 2013 году семья получила грамоту в номинации «Самая творческая семья» в конкурсе «Моя семья – мое богатство». Обладатель диплома в номинации «Дружная семья» в районном конкурсе «Мерейлі отбасы 2014». Семейные ценности и традиции – это то, что отличает одну семью от другой. Поэтому детей в семье воспитывают через рассказы о прошлом семьи, ее истории. Мурат Молдабекович является потомком известного Балуана-Шолака.

В многонациональной патронатной семье Кобылбаевых проживают дети разных национальностей: украинцы, татары, русские, поляки, казахи, турки.

Дети – лучшие в учебе и спорте, свободно владеют казахским и русским языками. Принимают активное участие в различных конкурсах, мероприятиях. В семье создан танцевальный семейный ансамбль «Жігер».

СЕМЬЯ АКАНАЕВЫХ – ТВОРЧЕСКАЯ СЕМЬЯ, ДИНАСТИЯ ХУДОЖНИКОВ

Девиз семьи – «Красота спасет мир».

Аканаев Амандос Атибекович заслуженный деятель искусств РК, лауреат Государственной премии РК, действительный член Академии художеств РК. Его картины выставлены в музеях России, США,

Лихтенштейн, Франции, Германии. Инициатор создания Общественного фонда «Академия художеств РК» и культурного центра в с.Бесагаш Талгарского района.

Супруга Бубэ Нэлли Витальевна заслуженный деятель культуры, академик, живописец, график иллюстратор. Обладатель многих дипломов за иллюстрирование книг и Гран-при конкурса «Человек и его творчество».

Автор проекта «Великий Шелковый путь». Работы находятся в частных коллекциях Казахстана, Америки и Европы.

В семье 2 детей, 5 внуков. Дети пошли по стопам родителей. Сын занимается живописью, графикой, скульптурой, чеканкой, созданием панно методом художественного литья. Его работы находятся в музеях Казахстана и России, а также в частных коллекциях Америки и Европы. Дочь является академиком Академии художеств РК, заслуженный деятель искусств РК.

Дети в возрасте 48,45 лет, внуки – от 14 до 27 лет.

СЕМЬЯ ОШАКБАЕВЫХ – МНОГОДЕТНАЯ СЕМЬЯ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЕЙ

Девиз семьи – «Самое большое богатство – знание».

Ошакбаев Каратай как фольклорист внес свой вклад в казахскую литературу своей поэзией, благословением и мудрыми словами, заветами. Активный член совета аксакалов. Победитель конкурса «Батасы - бұлақ ардагерлер». Автор книги поэзии «Кешігіп келген көктем». Почетный гражданин города Кентау.

Супруга Ошакбаева Шайкуль проработала заготовщицей на Кентауском трансформаторном заводе более 10 лет. За профессиональные успехи ей были вручены грамоты от завода и акима города.

Самые главные ценности семьи – никогда не оставлять близких и родственников в беде, хранить честь и достоинство своей семьи и рода.

Супруги Ошакбаевы прожили вместе 55 лет. В семье 7 детей, 25 внуков, 21 правнуков. Все дети имеют высшее образование, 5 сыновей занимаются предпринимательством в городах Алматы, Кентау, Кызылорда.

Дети в возрасте от 43 до 58 лет, внуки от 6 месяцев до 38 лет, правнуки от 1 года до 20 лет.

СЕМЬЯ МАДИГАЖ – СЕМЬЯ РЕМЕСЛЕННИКА

Девиз семьи – «Быть верным своему делу».

Семья Мадигаж в 1992 году переехала в Казахстан на историческую Родину из Монголии. Глава семейства Мадигаж Жандос занимается народным прикладным искусством в третьем поколении и руководит ИП «Мадигаж Ж.».

Семья Мадигаж вносит огромный вклад в развитие культурного наследия казахского народа. С 2001 года занимается изготовлением казахских национальных предметов домашней утвари, музыкальных инструментов, сувениров, украшений, изделий для лошади (домбра, кобыз, прима-кобыз, жетіген, адырна, сыбызғы, астау, күбі, сандық, кебеже). В 2014 году участвовал в выставке

«Лучших товаров народного потребления», награжден дипломом «Халық көркемөнер кәсібі». В семье Мадигаж из поколения в поколение передается ремесло от отца к сыну. Сыновья Аянберген и Орынбасар пошли по стопам отца.

Супруга Жандоса Хара Хибат возглавляет мини-цех «Асель». Вместе с дочерьми Акнур, Асель и Акгуль шьют национальные костюмы и национальные изделия (тойбастар, қоржын, төр көрпе и т.д).

В семье Мадигаж 5 детей в возрасте от 11 до 22 лет.

Самой главной ценностью семьи является уважение к старшим и вековым традициям своего народа.

СЕМЬЯ ГАНЕЕВЫХ – СЕМЕЙНАЯ ДИНАСТИЯ ШАХТЕРОВ

Девиз семьи – «Семья начинается с любви к ближнему».

Гайся Алсалгараевич более 25 лет работает на разрезе «Восточный». Зарекомендовал себя в АО «Евроазиатская Энергетическая Корпорация» как высококвалифицированный специалист, соавтор 2-х рационализаторских предложений по замене и ремонту лент конвейерных установок. Кавалер знаков

«Трудовая слава» и «Шахтерская слава».

Рабочая жизнь Гайся Алсалгараевича предельно наполнена техническим творчеством, решением комплекса задач, обеспечивающих бесперебойную работу конвейеров, а значит всего разреза.

Супруга Ляйля Рамазановна трудится на разрезе

«Восточный» машинистом компрессорных установок в депо подвижного состава «Фестивальная». В семье Ганеевых 2 детей в возрасте 30, 37 лет и 2 внука в возрасте 3,7 лет.

Дочери Венера, Алия и зять Рустам стали в настоящее время достойными продолжателями традиции семьи, они также трудятся на разрезе «Восточный». Алия инспектором по кадрам в сектора по найму и работе с персоналом, Венера машинистом насосных установок водоотлива и профилактики эндогенных пожаров, зять Рустам токарем на участке по монтажу, демонтажу и ремонту оборудования

СЕМЬЯ БИГАЛИЕВЫХ – ТВОРЧЕСКАЯ СЕМЬЯ, СЕЛЬХОЗПРОИЗВОДИТЕЛИ

Девиз семьи – «Крепкая семья – устойчивое государство».

Бигалиев Марат - глава крестьянского хозяйства «Рустам», разводит казахскую белоголовую породу крупного рогатого скота, благодаря своему труду смог достичь высоких результатов в увеличении поголовья лошадей и крупного рогатого скота.

Супруга Суранчиева Нуржамал награждена подвеской «Күміс алқа».

Совмещая основную работу супруги создали семейный народный ансамбль.

Семья Бигалиевых всегда оказывает помощь нуждающимся. В рамках президентской акции «Дорога в школу» семьей Бигалиевых была оказана помощь

детям из неблагополучных семей. Кроме того, они часто проводят бесплатные праздничные концерты и подарки для детей к различным праздникам. На безвозмездной основе предоставляет областному дому престарелых национальный напиток кумыс собственного производства.

Основополагающие ценности – это крепкая, дружная семья.

Ансамбль Бигалиевых основан в 1986 году и является одним из лучших семейных ансамблей в Западно-Казахстанской области. В 2015 году получили звание семейного народного ансамбля.

В семье Бигалиевых 6 детей в возрасте от 19 до 38 лет, и 8 внуков в возрасте от 2 месяцев до 12 лет.

СЕМЬЯ ЖИЕНБАЕВЫХ – МНОГОДЕТНАЯ СЕМЬЯ ПЕДАГОГОВ

Девиз семьи – «Доброта спасет мир».

Жиенбаев Ерулан учитель новатор, изобретатель, автор монографии инновационной школы, автор 12 авторских прав на педагогические инновации. Ежегодно лицей, которым руководит Ерулан Асентайулы, показывает лучшие результаты на олимпиадах и по итогам ЕНТ. Учащиеся лицея профессионально занимаются шахматами, среди них двукратные чемпионы города Алматы по шахматам, по радиоспорту являются призерами республиканских олимпиад

по робототехнике и республиканских, международных олимпиад по математике и национальным танцам.

Супруга Жиенбаева Патыма Нурсултановна, работает заместителем декана механического – математического факультета КазНУ им. Аль-Фараби. В данный момент в отпуске по уходу за ребенком. В нынешнем году будет представлена к награждению подвеской «Алтын алқа».

Основными ценностями семьи является добросовестное отношение к окружающим и преданность своей семье и Родине.

У супругов Жиенбаевых 7 детей в возрасте от 2 до 13 лет. Пятеро детей учатся в школе и являются призерами республиканских и международных олимпиад. Занимаются национальными танцами и шахматами.

СЕМЬЯ РАКОВЫХ – СЕМЕЙНАЯ ДИНАСТИЯ СПОРТСМЕНОВ

Девиз семьи – «Чтобы быть на первом месте, семья должна держаться вместе!».

Семья представляет династию спортсменов-дзюдоистов в двух поколениях.

Раков Сергей Капитонович заслуженный тренер РК, старший тренер национальной сборной по дзюдо в Дирекции штатных национальных команд и спортивного резерва, тренер Школы Высшего спортивного мастерства. Является чемпионом СССР среди молодежи 1979 года, серебряным призером чемпионата СССР 1980-1981 годов, бронзовым призером чемпионата СССР 1983 года, чемпионом Спартакиады народов СССР 1983 года.

Стаж тренерско-преподавательской работы Сергея Капитоновича – 25 лет. За этот период он подготовил серебряного призера чемпионата мира среди молодежи,

победителя, серебряного и бронзового призеров Супер Кубка Мира, чемпиона Азии, чемпиона и серебряного призера чемпионата мира и участника XXX летних Олимпийских игр в Лондоне Максима Ракова и др. Второй сын Михаил – Чемпион РК среди молодежи 2015 года.

Супруга Ракова Екатерина Ивановна, предприниматель совместно со старшим сыном Сергеем занимается руководством спортивного клуба «Дзюдо Батыр» им. Максима Ракова. В семье 4 детей в возрасте от 11 до 36 лет и 4 внука в возрасте от 3 до 10 лет.

Семью отличают такие ценности и качества как трудолюбие и профессионализм, семейное единство и сплоченность, ответственность, дисциплинированность, активный и здоровый образ жизни.

СЕМЬЯ СОЛОДОВЫХ – СЕМЬЯ РАБОТНИКОВ ПРОМЫШЛЕННОСТИ

Девиз семьи – «Мы сильные и трудолюбивые, только к победе стремимся!

Успехами друг друга – мы очень все гордимся!».

Григорий Григорьевич уроженец Киевской области Украинской ССР. После окончания ВУЗа был направлен по распределению в город Костанай. Трудовую деятельность посвятили развитию промышленности Казахстана, проработал главным инженером и заместителем генерального директора завода химического волокна. Награжден орденами, медалями, почетными грамотами и благодарственными письмами.

Общий стаж трудовой деятельности 45 лет.

Супруга Фания Гаппаровна работала директором обувной фабрики, а также руководителем ГУ «Отдел занятости и социальных программ акимата города Костаная». В настоящее время является членом социально

бытовой комиссии областного Совета ветеранов Костанайской области. В семейной копилке 49 наград и поощрений различного уровня.

Солодовы не скрывают гордости за детей. Сын Валерий Григорьевич, работает заместителем директора ГКП «КТЭК». Дочь Мария Григорьевна работает в сфере образования.

Основополагающие ценности Солодовых – это почитание семьи своих истоков, любовь к близким.

Именно с верой в близкого человека, взаимопомощи и согласия семья едина и счастлива.

Супруги прожили вместе 56 лет, воспитали 2 детей, 4 внука, 2 правнука.

Дети в возрасте 50, 55 лет, внуки – от 23 до 32 лет, правнуки - 1 год и 7 лет.

СЕМЬЯ СЫЗДЫКОВЫХ – МНОГОДЕТНАЯ СЕМЬЯ

Девиз семьи – «Мы духом сильны, мы верим в успех».

Абильпатта Сыздыков человек, представляющий рабочий класс. В разные годы проработал рабочим на железной дороге, плотником школы-интерната, рабочим на плавучем мосте (понтон) на реке Сырдарья. После выхода на заслуженный отдых он продолжил работать рабочим, распределяющим воду для орошения полей, занимался земледелием, сеял зерновые и бахчевые культуры.

Супруга Абдираимова Асме награждена орденом «Мать героиня» и подвеской «Алтын алқа».

Дети получили достойное воспитание, работают

в различных сферах. Сын Абилхайыр Сыздыков известный по республике айтыскер-акын или поэт-состязатель, многократный обладатель призовых мест в состязаниях акынов, является одним из лучших учеников Журсин Ермана. В 2011 году внучка Рабига включена в энциклопедию «Қазақстанның үміт артарлары».

Семья Сыздыковых прожила вместе 58 лет, воспитала 14 детей, 46 внуков, 24 правнуков.

Главные ценности для семьи – счастливый шанырақ, где царит мир и согласие.

Дети в возрасте от 20 до 55 лет, внуки – от 10 до 40 лет, правнуки – от 10 до 20 лет.

СЕМЬЯ НАУРЫЗМАГАНБЕТОВЫХ – МНОГОДЕТНАЯ СЕМЬЯ СЕЛЬХОЗПРОИЗВОДИТЕЛЕЙ

Девиз семьи – «Родина начинается с семьи».

Наурызмаганбетов Калпак трудовую деятельность начал механик-водителем, главным инженером, секретарем парткома и директором совхоза им. Ералиева. В настоящее время работает директором животноводческой компании «Сенек» в Каракиянском районе Мангистауской области. Почетный гражданин Каракиянского района и Мангистауской области, награжден «Благодарственным письмом» Президента РК Н.Назарбаева, орденом «Күрмет», Почетными грамотами областного маслихата и акима области, медалью «10 лет Астане», а также знаком Министерства сельского хозяйства «Алтын сапа» и званием «Ауылшаруашылығы саласының үздігі».

Супруга Кылышбаева Шархат увлекается рукоделием, в том числе занимается установкой и оформлением юрт в национальных традициях. Участвовала в различных конкурсах по народному творчеству.

Глава семьи постоянно оказывает социальную поддержку сельчанам. Внес большой вклад в строительство Дома культуры и школы, помог провести газопровод в селе Сенек, оказывает денежные призы для выпускников школ, набравших высокие баллы по итогам ЕНТ. Назначает стипендию для студентов выбравших профессий в сфере сельского хозяйства.

Сегодня супруги счастливые родители 5 детей, 21 внуков, 1 правнука. Сыновья вносят вклад в развитие национального конноспортивного спорта, выращивая и тренируя породистых лошадей-лауреатов международных и республиканских скачек.

Главной семейной ценностью Наурызмаганбетовых является патриотизм, уважение к старшим и сохранение традиций.

Дети в возрасте - от 39 до 48 лет, внуки - от 5 до 24 лет, правнуку 9 месяцев.

СЕМЬЯ КАРШЕГЕНОВЫХ – МНОГОДЕТНАЯ СЕМЬЯ РАБОТНИКА КИНОФИКАЦИИ

Девиз семьи – «Терпение и труд все перетрут».

Каршегенов Толеугали Имангожаевич 40 лет своей жизни посвятил кинофикации. Трудовую деятельность начал киномехаником в кинотеатре. Работал в должности главным инженером и директором кинотеатра «Мир».

Супруга Утегалиева Жумабике награждена медалью «Алтын алқа». Работала кассиром в кинотеатре.

Супруги вместе прожили 56 лет, воспитали 8 детей, 21 внука, 15 правнуков. Семейной традицией стало для семьи Каршегеновых постоянно материально помогать

малоимущим и одиноким ветеранам.

Дети получили достойное воспитание, занимают ответственные должности, работая в различных сферах. Старший сын Уразгалий Толеугалиевич является председателем правления совета директоров АО «Атырау Жарық», депутат Атырауского областного маслихата. В 2014 году стал почетным консулом Венгрии в Республики Казахстан, в 2015 году стал «Человеком года» г.Атырау.

Дети в возрасте от 39 до 56 лет, внуки – от 19 до 30 лет, правнуки - от 2 до 10 лет.

АКМОЛИНСКАЯ ОБЛАСТЬ

СЕМЬЯ АКИМБАЕВЫХ – МНОГОДЕТНАЯ, ПАТРОНАТНАЯ ИНТЕРНАЦИОНАЛЬНАЯ СЕМЬЯ

Девиз семьи – «Дерево держится корнями, а человек семьей».

Семья Акимбаевых наряду со своими 4 детьми с 2004 года воспитывают 17 детей на патронатном воспитание. В настоящее время на воспитании находятся 8 несовершеннолетних, из них 6 на патронатном воспитании и 2 под опекой, а также имеют 13 внуков.

В многонациональной патронатной семье Акимбаевых проживают дети разных национальностей: украинцы, узбеки, русские, казахи, белорусы.

Все дети владеют государственным языком, а

также имеют большие успехи в спорте и учебе. Это подтверждается грамотами детей, медалями за спортивные успехи и достижения в учебе.

Основоплагающими семейными ценностями являются дружная семья, любовь, доверие, уважение, взаимопомощь, доброта и понимание.

Патронатная семья смогла объединить всех детей, создать дружную, трудолюбивую семью.

Дети в возрасте от 7 до 35 лет, внуки – от 9 месяца до 19 лет.

СЕМЬЯ БЛАСОВЫХ – МНОГОДЕТНАЯ ТРУДОВАЯ СЕМЬЯ

Девиз семьи – «Семья – опора счастья, где согласие – там и победа».

Глава семьи Бласов Бердигул 40 лет своей жизнь посвятил животноводству. Как один из самых перспективных и эффективных животноводов Мойынкумского района награжден грамотами «Құрмет» и «Алғыс». В 2013 году занял третье место в районном старческом конкурсе «Атадан аманат – Ұрпаққа ұлағат».

Супруга Бласова Шакен является обладательницей «Алтын алқа».

Семья Бласовых в 2000 году заняла 1 место на районном конкурсе «Өнерлі жанұя». Основополагающими семейными ценностями являются любовь к родине, трудолюбие, благодарность, доброжелательность.

Супруги прожили вместе 54 года, вырастили и достойно воспитали 10 детей, 26 внуков, 10 правнуков. Дети работают в сфере образования, культуры, спорта, строительства и пр.

Дети в возрасте от 32 до 53 года, внуки – от 1 до 29 лет, правнуки – от 2 месяцев до 6 лет.

СЕМЬЯ ТУКУБАЕВЫХ – ДИНАСТИЯ ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНИКОВ

Девиз семьи – «Достойная семья – достойные дети».

Семья Тукубаевых является одним из ярких примеров династии железнодорожников. Его основатели три брата Маукен, Ильяс и Сыдык. Династия Тукубаевых имеют общий железнодорожный стаж 545 лет.

Глава семьи Маликриян Маукенович продолжил дело своего отца. Трудовую деятельность начинал с должности электромонтера, работал механиком, старшим электромехаником участка станций Жарма-Аягоз. За время его работы на железной дороге его бригада стала 2-х кратным победителем «пятилетки», 3-х кратным победителем социальных и отраслевых соревнований. За безупречный, добросовестный труд награжден орденом «Ветеран труда», знаком «За безопасность движения» и

почетной грамотой МПС СССР. Общий железнодорожный стаж составляет – 39 лет.

Супруга Тукубаева Тлеукен награждена подвеской «Алтын алқа».

Основополагающими семейными ценностями являются любовь к родине, почитание предков, трудолюбие, бережное отношение к родным и близким.

Супруги вместе прожили 54 года, имеют 8 детей, 22 внука, 1 правнука.

Славный и доблестный труд отца Тукубаева Маликрияна и бабушки Тукубаев Маукен продолжают дети. Дети в возрасте от 29 до 52 лет, внуки – от 6 месяцев до 30 лет, правнуку – 3 года.

АКТЮБИНСКАЯ СЕМЬЯ ИЗ 80 ЧЕЛОВЕК ПОБЕДИЛА В СЕМЕЙНОМ КОНКУРСЕ

Накануне этого события в семье Нускабаевых родился 22-ой правнук.

На конкурс в Астану Нускабаевы отправились не в полном составе

86-летняя Алила и 91-летний Абдолла Нускабаевы уже привыкли к вниманию журналистов и вспышкам камер. Своей популярностью они обязаны сыну Кайрату, именно он предложил родителям принять участие в ежегодном смотре. Заслуг у супругов хватает: в дружбе и согласии они вырастили десять детей, а сегодня радуются успехам 53 внуков и правнуков. Бабушка Алила посвятила жизнь становлению крепкой семьи, дед – 47 лет проработал учителем в Шалкарском районе.

На республиканском конкурсе "Мерейли отбасы"

самая пожилая пара победила благодаря многочисленной родне. За чету голосовали жители почти всех регионов Казахстана. В Астану в качестве группы поддержки вместе с Алилой аже и Абдоллой ата отправились члены семьи в количестве 32 человек. Дети и внуки кое-как уместились на сцене.

"Честно говоря, никто из нас не ожидал первого места. Все было, как во сне. В первую очередь, хочу поблагодарить всех казахстанцев за то, что болели за наших родителей. Отец всю жизнь работал педагогом, вырастил не одно поколение детей. Мать же занималась наведением уюта в доме, постоянно встречала гостей за большим дастарханом. Все их хорошие дела вернулись к ним сторицей", – рассказывает сын Кайрат Нускабаев.

Алилу аже выдали замуж в 17 лет. Её верным спутником на всю жизнь стал мужественный парень, только что пришедший с войны. Вместе они построили красивое и светлое будущее для детей, каждый из которых сегодня – состоявшаяся личность. Две дочери – известные врачи в Шымкенте, старший сын – специалист по финансам, остальные члены семьи заняты в бизнесе. Братья и сёстры часто собираются за одним столом, беды и радости делят вместе. Родители считают это наградой Аллаха.

"Дед всю жизнь работал, а семья была на моих плечах. Предназначение женщины – это воспитание детей, думаю, с этой ролью мы справились неплохо, раз стали победителями семейного конкурса. Молодым семьям хочу сказать, что самое главное – терпение и труд. Сейчас пары ограничиваются одним-двумя детьми, это неправильно, берите пример с нас!" – делится Алила аже.

"Что ни день, то праздник!" – именно с такой установки встречают рассвет пожилые актюбинцы. В неделю несколько раз старики посещают большие торжественные мероприятия. Ну, а в это лето в семье Нускабаевых, общей численностью порядка восьмидесяти человек,

был настоящий свадебный бум – отдали замуж внучек и приняли в семью новых членов – невесток.

Главный приз победителей – микроавтобус – глава семьи намерен использовать для тёплых встреч с родными.

ОТБАСЫ ҚҰНДЫЛЫҚТАРЫНЫҢ РУХАНИ-ӨНЕГЕЛІ НЕГІЗДЕРІ

Жалпыадамзаттық құндылықтар – бұл әртүрлі халықтардың, әртүрлі діндердің, әртүрлі кезеңдердің рухани мақсатын жақындастырып, туыстырады. Олар сол себепті де жалпыадамзаттық деп аталып ХХ ғасырдың аяғында адам құқығы жайлы Біріккен ұлттар ұйымының ООН құжатында өз көрінісін тапты. Жалпыадамзаттық – бұл әрбір адам, оның еркіндігі мен адамшылық деген ажырамас та пәк кіршіксіз құқығы. Тұлға құндылығы – жалпыадамзаттың рухани негізі. Адам – ең басты құндылық. Дәстүрлі жалпы білім беретін мектепте білім мазмұны кеңес өкіметі кезінде, қазіргі күнде де (елді индустриализациялау міндеттері, техникасы дамыған елдер білімінің деңгейіне қарап, үлгі алумен, ғылыми-техникалық прогресстің

жалпы рөлінің артуымен айқындалатын) технократтық бағытта болды. Білім негізінен оқушылардың рухани жан дүниесіне, адамгершілігіне, инабаттылығына емес, тұлғаның бастапқы түсінігіне бағдарланды.

Рухани-өнегелік тәрбие негізі отбасынан туындап, отбасынан әрі қарай дамиды. Отбасы өзінің күшімен, педагогикалық қолдаумен баланың қалыптасуына жетекшілік етеді. Бұл – отбасын рухани-өнегелі тәрбие факторы ретінде сипаттайды. Яғни, отбасылық құндылықтар қандай болса, өнегелі тәрбие деңгейі де сондай болмақ. Осы орайда «ұяда не көрсе, ұшқанда соны іледі» деген халық даналығының мән-мазмұны айқын ашылғандай.

Руханият ұғымының көптеген анықтамаларының

ішінен биік рухани шынайылыққа ие болу, қайырымды, мейірімді, мәдениетті адам бола білу сияқты сөздерді теріп алдық. Руханилық – бұл адам өмірінің барлық кезеңіндегі ерекше қасиеттері, бізді кешегі жеткен жетістіктеріміздің үстінен биікке самғататын нәрселердің баршасы руханият болып табылады. Руханият адамның өзінің қоршаған орта әлемімен жарасымдылық негізінде құруға ұмтылысында пайда болады. Рухани-өнегелі тәрбие жайлы бүгінгі таңда сөз қозғау – демек заманауи қазақ елі қоғамының дағдарысымен байланысты мәселелерді айту болып табылады.

Қоғам отбасында қаланатын, отбасында қалыптасатын адам жанының өнегелі негізінде тыныштыққа бөленуі тиіс. Олай болса, қоғамдағы дағдарыс отбасы дағдарысынан туындаған деуге негіз бар. Ең басты себеп – рухани заңдылықтарды елеспескермеу болып табылады.

Абай жастарды адамгершілік рухында тәрбиелеп, оларға ғылым мен білімге бастар жолды көрсете отырып, бұл мәселелердің шешімі еңбекте деп білді. Абай шығармалары олардың әр түрлі кәсіпті еркін меңгеруіне ықпал етіп, еңбекті тиімді ұйымдастыру жолдарына баулыды, жастарды бойындағы күш-қуатын пайдалы еңбекке жұмсауға шақырды. Жастардың айналысар кәсібінің аясы тарлығына тоқталып, өзімен көршілес халықтардың егіншілік пен қолөнерін, сауда жасауды, түрлі кәсіпті үйренуге үндеді. Жастарға жеке басыңның қамын күйттеп кетпей, халқыңның жарқын болашағы үшін еңбек ет: «Өзің үшін еңбек қылсаң, өзі үшін оттаған хайуанның бірі боласың; адамшылықтың қарызы үшін еңбек қылсаң, Алланың сүйген құлының бірі боласың», - деген өсиет қалдырды. Абай қалың бұқараны адал еңбекке үндеді, қулық-сұмдықпен, алдау-арбаумен, ұрлық-зорлықпен, еңбексіз тапқан мал мен мүліктің: «Еңбек қылмай тапқан мал дәулет болмас, Қардың суы сықылды тез суалар...»- деп, ондай арзан дүниенің жұғымсыз екенін ұқтырды. Жастардың әрбірінің айналысар кәсібі болуын, ол кәсіпке дағдылану машығының неғұрлым ертерек басталуын, жастық шақта еңбекке деген ұмтылыстық, икемділіктің тұрақты қасиетке ұласуын құптады. Еңбек етуге де өзіндік байлам, талаптылық пен берік табандылық сияқты қасиеттердің керектігін ескертті. Ақын әрбір жастың келешегінің нұрлы, болашағының жарқын болуы адал еңбегі арқылы жүзеге асатыны туралы терең педагогикалық тұжырым жасады.

Жастарымыз оңай, жеңіл жолмен жетістікке жету үшін моралдық ұстанымдардан аттап кетуге дайын екендігін қазіргі кезде, күнделікті бастан кешіріп жатқан көріністер айқындай түседі. Көпшілік жастар үшін, өкінішке орай, қандай жолмен болсын ақша табу, шектен тыс емін-еркін және сәнді де салтанатты өмір кешу мақсат-мұрат болып

қалды.

Кез-келген жолмен рақатқа бөленіп, көңіл көтеру, үздіксіз ойын-сауыққа кенелу - өмір сүрудің мәні болып табылатын гедонизм философиясын телу мақсаты жүріп жатыр. Гедонизм грек сөзінен рахатқа бөлену өмірдің ең биік игілігі мен мақсаты болып табылатын «рахаттану», «ләззат алу» деген этикалық оқу дегенді білдіреді. Табиғат адамды үстемдік етуші екі тәуелсіз, әміршілік етуші биліктің астында ұстайды: қайғы-қасырет пен қуаныш. Олар бізге бүгін не жасау керектігін көрсетеді, сондай-ақ ертең не істеу керектігін айқындайды. Шындық пен өтіріктің өлшемі сияқты, себеп пен салдар тізбегі де осылайша солардың тағында жайғасқан.

Компьютердің өмірге енуі адамдардың бір-бірімен тілдесу қарым-қатынасын кәдімгідей алмастырды. Көпшілік ақпарат құралдары зорлық-зомбылық идеясын, психологиялық террорды, мінез-құлықтың жүгенсіздігін көрсетіп жатыр. Мұның барлығы тұлғаны оның отбасында қалыптасып келе жатқан игі жақсы қасиеттерін әлбетте бұзады.

Қоғам мектеп алдына қандай міндеттер қоймасын, ата-ананың көмегінсіз, олардық терең қызығушылығынсыз, олардың педагогикалық және психологиялық білімінсіз тәрбиелеу мен оқыту үрдісі қажетті нәтижелер бермейді. Мектеп пен отбасының өзара педагогикалық әрекеттестігі, педагогтың дұрыс таңдап, ұстанған ұстанымымен, стилімен, әдісімен байланысты. Шетелдердің отбасы тәрбиесіне байланысты кейбір ережелеріне жүгінсек, мынадай пайдалы кеңестер мен ережелерді ескеруге болады:

- Өз көзқарасыңызды қалай да болмасын дәлелдеп, айтқаныңыздан қайтпай, қатып қалуға ұмтылмаңыз (негізгі міндет – өз көзқарасыңды дәлелдеп, шегелеу емес, бірлестікте іс-әрекет жасау);
- Оқушының жеке қасиетін емес, проблеманы талдаңыздар. Проблеманы бірлесе отырып, жасаған әрекетті күшейту арқылы шешуге болатындығына сенімді екендігіңізді көрсетіңіз.
- Ата-ананың жеке қызығушылықтарын ескеріңіздер. Баланың қызығушылығына көңіл бөліп, одан бас тартпауды ұсыныңыз.
- Генетикаға сенбеңіз (оның әсері зор, бірақ шексіз емес).
- Біз проблемаға қарсы тұру үшін бір-бірімізге қарама-қайшы тұрмаймыз, біргеміз.

Отбасы тәрбиесінің рухани-өнегелі негіздерін сақтап, әрі қарай дамыту үшін мынадай педагогикалық тәжірибелерге жүгіну абзал болмақ. Біріншіден, отбасының ынтымағы, отбасы үшін отқа түсу және бір-біріне деген сүйіспеншілікті арттыру. Екіншіден,

отбасының рухани өсуі үшін ұмтылыс жасау, өзін-өзі жетілдіру. Үшіншіден, бала еркіндігіне көңіл бөлу және оның абыройына құрметпен қарау. Төртіншіден, жұбайлардың бір-біріне деген кіршіксіз тазалығын сақтау. Бесіншіден, қоғам өміріндегі қайырымдылық көрсету бағдарламаларына қатысу. Алтыншыдан, отбасылық дәстүрді сақтау.

Жоғары сынып оқушыларының ата-аналары кейде мектеп жиналысынан кейін «Біз қай жерден қателік жібердік? Баламыз неге өзгерді?» деген сұрақтарға тап болады. Әрине, бұл тәрбиенің ең күрделі кезеңі. Алдымен бала ата-ананың айтуымен өмір сүреді, сосын ол оқытушының пікіріне құлақ асады, сосын құрбы-құрдастарының, қоғамның айтуы бойынша әрекет жасап көреді. Осыдан кейін ол мұның бәрін жоққа шығарады. Бұл дағдарысты жасөспірімдердің бәрі де басынын

кешіреді: дұрыс таңдау жасау үшін адам өзіне өзгелердің ұсынған, айтқандардың бәрін өзінен ысырып тастауы керек. Бұл жерде оны жақсы көру, оған қамқорлық жасау және көңіл бөлу жеткіліксіз. Әңгімелесу және ақыл айту, олай емес, былай жаса деу – балада ашу-ыза тудырады, тиым салу – кертартпалық пен араздықты тудырады.

Не істеу керек? Біздің, педагогтардың пікірі бойынша: бұл жағдайда шыдамдылық керек, сабырлық көрсетіп, араға уақыт салып күту қажет. Егер отбасылық құндылықтың негізі дұрыс та берік қаланса, бала міндетті түрде дұрыс таңдау жасайды, әдеттегі, қалыпты, үйреншікті өмірге қайта оралады. Отбасылық дәстүр, оның өнегелі тамаша үлгісі, балаға ой салып, тынышталу күйін, сабырлық пен бірқалыптылық және жарасымдылық береді. Нәтижесінде, бала ата-анасының көрсеткен отбасылық үлгісіндей, бір-бірін жанын-

дай жақсы көріп өмір сүрген ата-анасы сияқты, өзінің сүйсіспеншілікке толы отбасын құрады.

Қазақ халқының зиялы ақыны, педагог, қоғам қайраткері М.Жұмабаевтың: «Тәрбиедегі мақсат баланы тәрбиешінің дәл өзіндей етіп шығару емес, келешек өз заманына лайық қылып шығару» деп айтуы бала тәрбиесіндегі ата-ана, мектеп, қоғам алдында үлкен жауапкершіліктің тұрғандығын дәлелдейді. Отбасы мен мектептің өзара ынтымақтастығын нығайтудың өте маңызды екендігін айтады. Ал, тәрбие қоғамдық құбылыс болғандықтан, оны қоғам талаптарынан тыс ұйымдастыру мүмкін емес. Бұл тұста үштік одақ: отбасы, мектеп және қоғамдық мекемелер жұмысындағы өзара сабақтастық және ынтымақтастық өз үйлесімін табуы тиіс.

Арнайы белгіленген 15 мамыр – халықаралық отбасы күні екендігін көпшілігіміз біле бермейміз. Атаулы күн 1993 жылы БҰҰ-ның Бас Ассамблеясымен бекітілген. Бұл күнді белгілеу түрлі мемлекеттерде қоғамның назарын отбасына аудару қажеттігінен туындаған. Мереке болған соң, міндетті түрде тарту етілетін сыйлықтар да болады. Сіздің де дәл осы күні жарыңызға, ата-анаңызға, перзентіңізге, бауырларыңызға көңіл бөліп, сыйлық жасап, қуанышқа кенелтуге мүмкіндігіңіз бар.

Отағасына кеңес: Мереке күні өмірлік серігіңізге гүл шоқтарын тарту етуді ұмытпаңыз. Жарыңызды дүкенге ертіп барып, қалағанын сатып алып берсеңіз де, артық етпейді. Ал, отбасының өзге мүшелеріне театрға немесе киноға билет алып, әсерлі кеш сыйлаңыз.

Отанасына кеңес: Отбасының ұйытқысы, берекесі, мейір-шапағаты – әйел. Сондықтан, отбасы ұйытқысы өзіңіз болғандықтан, тосын сый ретінде барлық отбасы мүшелерін жинап, мерекелік дастархан жасап, қызықты кеш ұйымдастырыңыз.

Егер сіздің атаңыз не әжеңіз болса, оларға ескі суреттері жинақталып салынған фотоальбом сыйлаңыз. Көне көзді адамдар ескі суреттерге қарап, өткенді еске алғанды ұнатады. Немесе ол кісілердің заманынан көрініс беретін ескі әндер жазылған ұнтаспа сыйлаңыз. Бұл жерде сіздің ойыңыздың ұшқырлығы мен шығармашылық тапқырлығыңыз басты орында болмақ.

Отбасыңыздың барлық мүшелері түскен әдемі суретті үлкен рамаға салып сыйласаңыз, барлығы да дән риза болмақ. Және жанұяңыздың барлық мүшелерінің суреті бейнеленген шыныаяқтар немесе тарелкалар ұсынуға да болады.

Ең бастысы мереке күні бір-біріңізге әдемі де әсерлі сөздер арнап, ерекше сыйластық көресете біліңіздер. Тек қана осы аталған күні ғана емес, жылдың әрбір минутында, әрбір сағатында, жанұяңызды ыстық ықыласыңыз бен шексіз махаббатыңызға бөлей жүріңіз!

Береке-бірлігі мол үлгілі отбасында тәрбиеленген баланың таным жүйесі мейлінше ауқымды, болашақ өркениетке қосар үлесі де зор болмақ. Тәрбиенің бастауы болған отбасы мүшелері тәрбие мен оқу жоспарын іске асыруда мектептің ең басты одақтасы бола алады. Мектеп пен отбасы мүшелері өзара бірлесіп жұмыс істегенде ғана ынтымақтастықпен қарым-қатынас орнап, арада түсіністік пен үйлесімділік нығая түседі. Себебі, баланың өмір сүруге құштарлығының оянуы тәлім-тәрбиедегі бір жүйелілікпен, өзін қоршаған ортамен, бірге оқыған құрбы-достарымен, олардың күнделікті іс-әрекетімен, сөйлеген сөзі, жүріп-тұруы тағы басқа қасиеттерімен тығыз байланысты. Орынды тәрбие беру арқылы адам баласының тағдыры шешіледі, оның білімді тұлға болып қалыптасатынын, елдің берік тірегі болатынын көрсетеді. Ұлтымыздың ұлағатты дәстүрлерін кеңінен пайдаланып, тәрбие ісіне арқау ету де өз пайдасын тигізеді. Отбасы – ұрпақтан-ұрпаққа жалғасып келе жатқан әдемі дәстүрлерді пайдалану арқылы, адамшылық жарқын бейнелерді үлгі ету арқылы, жақсы сөз, ұнамды мінез, ыстық ықылас, қуаныштарын білдіре отырып, ашық әңгімелесу арқылы да баланың көңілін тауып, ішкі сырын ашуына болады. Абай: «Адам ата-анадан туғанда есті болмайды: естіп, көріп, ұстап, татып ескерсе, дүниедегі жақсы, жаманды таниды дағы, сондайдан білгені, көргені көп болған адам білімді болады», – дейді.

Көптеген ата-аналардың проблемасы өздерінің бойында жоқ қасиеттерді баласының бойында тәрбиелеуге ұмтылысында болып табылады. Темекі тартатын, ішімдікке құмар немесе жаман сөздермен балағаттайтын ата-аналар өз баласына сен олай жасамауға тиіссің деп сенімді де нық айта алмасы айқын. Бұл жерде ата-ана рухани және өнеге жағынан мүлтіксіз болсын деп кесіп айтуға болмайды, бірақ, олар өздерін үнемі дұрыс ұстап, үнемі өздігімен жұмыс жасауы керек. Рухани өмірде сенің қаншалықты жетілгендігің емес, қаншалықты өзіңнің өзіңмен жұмыс жасағаның маңызды.

Сол себепті де ата-ананың ең бірінші де негізгі міндеті бала ата-анасының өзін жақсы көретіндігі, оны аялап қамқорлық көрсететіндігіне сенімі мықты болуы керек. Ешқашанда, қандай жағдай болмасын балада ата-ананың өзіне деген сүйіспеншілігіне күдік тумауы тиіс. Ата-ананың ең табиғи ең қажетті міндеттерінің бірі – бұл бала қай жасқа келмесін оған сүйіспеншілікпен және ықтияттылықпен қарау болып табылады.

**Айдарова З.Ш.,
п.ғ.к., ҚР БЖЖБАРИ педагогика
және инклюзивті білім беру кафедрасының
аға оқытушысы, Алматы қаласы**

ОТБАСЫЛЫҚ ҚАТЫНАСТАРДЫҢ БАЛА ТӘРБИЕСІНДЕГІ ЫҚПАЛЫ

Отбасы – бала тәрбиесін қалыптастырушы ең алғашқы бесік. Қазақстан Республикасының Конституциясында «Балаларына қамқорлық жасау және оларды тәрбиелеу – ата-ананың табиғи құқығы әрі парызы» деп отбасының міндеті анық көрсетілген. «Қазақстан - 2050» бағдарламасында балаларымызды алыс болашақта қандай сапада көруіміз керектігі туралы айтылған. Сонымен бірге «Отбасы туралы Заң», «Жоғары және орта білім тұжырымдамасында» әрбір отбасында өзінің ұрпағын тәрбиелеп, қатарға қосу міндеті жүктелген. Сөйтіп, отбасының әуел бастан - ақ өзіне тән киелі міндетін орындау қажеттілігі бекемделе түсті. Отбасы – адам үшін ең жақын әлеуметтік орта. Отбасы белгілі дәстүрлердің, жағымды өнегелердің мұралар мен салт-дәстүрлердің сақтаушысы. Отбасында бала алғаш рет өмірмен, қоршаған ортамен танысып, мінез-құлық нормаларын игереді. Отбасы баланың азамат болып өсуінің негізі болып табылады.

Адамның жеке басының алғашқы қалыптасуы отбасынан басталады. Оның ер жетіп өсуі, бойындағы алғашқы адамгершілік белгілер отбасында қалыптасады, сондықтан да туған үйдің жылуы – оның көкірегінде көп жылдар бойы сақталып, мәңгі есінде жүреді. Ақын сөзімен айтқанда: «Отбасы – табиғат сыйлаған кереметтердің бірі», - десек артық емес. Жеке адамның бойындағы ар-ұяты, ақыл-ойы, адамгершілігі, отбасы мүшелері мен және қоғамдағы басқа адамдармен қарым-қатынаста, мәдениеттілікті тәрбиелеуде отбасы алғашқы қадам. Сондықтан, отбасы өте қажетті, басқадай ешнәрсемен өзгертуге (ауыстыруға) болмайтын баспалдақ. Отбасы – сыйластық, жарастық орнаған орта. Отбасы – бала тәрбиесінің ең алғашқы ұжымы. Отбасы – баланың әлемге, қоршаған ортаға деген қарым-қатынасының негізі қалыптасатын маңызды орта.

Қандай да тұйық, жабық отбасы болғанымен ол қоғамсыз өмір сүре алмайды. Өйткені оның мүшелері жан-жақты әлеуметтік топтарға, яғни өндірістік, оқу ұжымдарына, балалар ұйымдарына, қоғамдық ұйымдарға, сонымен қатар сауда, денсаулық орындарына қатысты, ондағы адамдармен тығыз байланыста болады. Сонымен қатар отбасы қоғамдық қарым-қатынасқа оның барлық өмірінің үрдісіне ықпалын тигізе алады. Отбасы адамдарға қажеттілігін қанағаттандырып қана қоймай, бірқатар әлеуметтік функциялар орындалып, қоғамның әлеуметтік құрылымы, бір элементі болып табылады. Отбасы мүшелері бір-бірімен тығыз байланыста, ерекше

жанашырлық, сүйіспеншілік сезімде болады. Олар бір-бірінің өміріне, тағдырына елеулі ат салыса алады. Бұл жерде бір немесе бірнеше ұрпақ отбасы болып іріктелінеді. Екі ұрпақты отбасыда: әйелі мен ерінің, әке мен шешенің, балалардың, ағалардың және қарындас, сіңлілердің рөлі негізделеді. Ал, үш ұрпақтық отбасыда ата мен әженің, ене мен атаның, күйеу бала мен келіннің, қайындар мен балдыздардың рөлі қосылады. Ғалым-педагогтар мен психологтардың ойынша балаға әке-шешесінің қарым-қатынасы мен олардың берген тәрбиесіне жететін өмір жоқ. Балалардың дұрыс қалыптасуы олардың отбасындағы сүйіспеншілік, кішіпейілділік, сыйластық, жауапкершілік, қайырымдылық, сезімталдық, т.б. адамгершілік қасиеттерінің даму негізіне байланысты болады.

Отбасы - баланың ең жақын әлеуметтендіру ортасы қатарында өмірдің мақсаты, оның құндылықтарын біліп, өзін қалай ұстау керектігі туралы алғашқы мәліметтерді береді және онда басқалармен қарым - қатынас орнатуына іс жүзінде дағдыланады. Сөйтіп өзінің «кім» және «қандай» екенін практикада сынап байқап көреді. Отбасында әртүрлі жағдаяттар мен төтенше ахуалдарда өзін ұстаудың нормаларын, мінез - құлқын реттеудің өлшемдерін меңгереді. Ата - ананың түсіндіруі, үгіт - насихаты, үлгі - өнегесі, бір-бірімен қарым-қатынасы, үйдегі ахуал, отбасының психологиялық тынысы арқылы балалардың әдет, мінез - құлық, жақсы - жаманды бағалау критерийлері қалыптасып, қандай қылықтары үшін сөгіс алып, не үшін жазаланатынын, әділдік пен адалдық туралы ұғынып түсінеді. Сол себепті ата - аналар бала тәрбиесінде мына жағдайды ескеруі керек:

1. Әрбір ата - ана өз баласының болмысын жете тани білуі қажет.
2. Ата - аналардың жеке тәрбиесі мен беделі, отбасында орнатқан қатынастар сипаты.
3. Ата - аналардың тәрбиелік істерінің бірлігі, іс - әрекеттер әдістерінің басымдығы болуы.
4. Отбасылық тәрбие ережелерін қалыптастыру.

Отбасындағы жалпы қарым - қатынас, үйдегілердің бір - біріне деген сый құрметі немесе басқалармен болған байланысы, сөз шеберліктері, яки болмаса, жағымсыз қылықтары жас баланың қалыптасуына үлкен әсер етеді. Әсіресе, отбасындағы ата - аналардың ажырасып кетуі, ортада қалған балаларға қатты әсер етеді. Соның салдарынан анасыз немесе әкесіз тәрбиеленген балалар жасық немесе кекшіл, көңілі жарым болып өседі. Ал ата - анасы ішімдікке салынып, бір - бірімен жанжалдасып, адамның көңіліне дақ түсіретіндей сөздермен бір - бірін балағаттау, осындай кикілжің отбасындағы ұрыстардың кесірінен өз балаларын да ұрып - соғу немесе баланың әрбір сөзіне жеки жауап беру де баланың психологиясына кері әсер етеді. Отбасындағы кез келген жағдаятта ата -

ана мен үйдің үлкендері бала алдындағы сөздері мен іс - әрекеттерінде әдептілік танытқаны жөн. Осы жерде тағы бір айта кетерлік жайт, ата-ананың бір-бірімен болған қарым-қатынасы. Мәселен, біздің халықта ер адамды ұлық тұтқан. Әке - әулет басшысы, отбасы мүшелерінің тірегі, асырап сақтаушысы, қамқоршысы. Отбасындағы ұл тәрбиесінде әке мен апалардың орны ерекше. Әке үйі барлық балалары үшін үлкен үй, қара шаңырақ деген киелі ұғымдармен сыйлы да құрметті. Әкемен қатар айтылатын аналар үшін басты міндет – отбасы беріктігін сақтау, бала тәрбиелеу, ерлерін барынша сыйлау, рухани қолдау көрсету, отбасы мүшелерінің арасында татулық, достық, бауырмалдық қарым-қатынасты орнату болып табылады.

Ата-ананың бала өсірудегі басты мақсаты – қоғамдық өмірге көпшілікпен қатар «түзу кірпіш» қалау. Үйде анасы жұбайын құрмет тұтып, оның абыройын балаларының алдында көтеріп ұстаса, бала да әкесіне ұқсап, беделді болып өсуге ұмтылады. Керісінше, әке де зайыбына жылы сөйлеп, оны «ана» деп құрметтесе, балалар ананың өмірдегі құдіретін түсініп, оның көңіліне қаяу салмауға тырысады. Ал үйдегі ата мен әженің орны ерекше екенін айтып өту орынды. Олардың сөзін жерде қалдырмай, өмірден көрген тәжірибелерінен сабақ алу - таптырмайтын өмір мектебі десе де болады. Түйгені көп шешесі қызымен, келінімен өмір тәжірибелерін бөлісіп, болашақ үлкен өмірге дайындайды. «Жас шыбықты қалай исең, солай өседі», «Ұяда не көрсең, ұшқанда соны ілерсің» деген мақал осыған дәлел. Мысалы, біз жұбайымыз екеуіміз құрған отбасымызда 5 перзентті дүниеге әкелдік. Олардың әрқайсына ерекше көңіл бөліп, саналы тәрбие, сапалы білім беріп, әлпештеп өсірдік. Бала тәрбиесінде ұлтымыздың салт-дәстүрлеріне, ата мен әже өнегесіне, имандылыққа, адамгершілік қасиеттерге аса мән бердік. Болашақта балаларымыздың білімді, адал, тәрбиелі азамат болып, жеке тұлға ретінде қалыптасуын алға мақсат етіп қойдық. Бүгінгі таңда әрқайсысы беделді азамат болып, жеке отбасын құрып, өз балаларына өнегелі тәрбие беруде. Осы ұлттық тәрбие мен сүйіспеншіліктің, отбасылық қатынастағы әділдіктің негізінде үлкен шаңыраққа айналып, немерелеріміздің тәрбиесіне де өз үлесімізді қосудамыз. Сондықтан ата - ананың берген тәрбиесі, отбасы мүшелерінің бір-біріне деген қарым-қатынасы, көзқарасы бала өмірінде үлкен із қалдыратынын ескерген жөн. Бала ата - аналар арасындағы байланысқа, басқа адамдармен қарым - қатынас орнатуына, отбасы ішіндегі тұрмыс - тіршілігіндегі жағдайларға, барша отбасылық іс - әрекеттерге қатысады. Сондықтан да баланы тәрбиелеу үшін арнайы шарт, жағдайлар жасаудың тіпті де қажеті жоқ, тек қана ата - ана мен отбасы мүшелері тарапынан дұрыс, инабатты, адамгершілік әдебі сақталған қарым - қатынас арқылы баланы тәрбиелеп, өз болашағында осы

қасиеттерді басты ұстаным етіп алуын ұғындырған жөн.

Бүгінгі күнде Қазақстанда 4 миллионнан аса отбасы бар екен. Бүгінгі күннің ағымы қоғамдағы отбасының рөлін өзгертіп қана қоймай, отбасының қызмет аясын, сипатын, мазмұнын да өзгеріске ұшыратқан. Қазір ата-аналардың қызмет аясы отбасылық шаруашылықты жүргізумен ғана шектеліп отырған шаңырақтар кездеседі. Тәрбие негізінен балабақша, білім беру мекемелерінің шаруасы дейтіндер де бар. Ол аз десеңіз, БАҚ арқылы кең көлемде насихатталып жатқан шетелдік мәдениеттің әсерін қосып қойыңыз. Өмірдің шындығын ата-анасынан естіп, отбасынан көрмеген бала теледидарға сенбегенде қайтпек? Міне, осы себептерге байланысты отбасы деген ұғымның өзі «заманына орай» өзгеріске түскен, «түзету мен толықтырулар» енгізілген. Бір ғана мысал, осы күні ажырасу мен толық емес отбасы – қалыпты дүние есебінде қарастырыла береді. Жалғыздікті отбасы мүшесіне біздің қоғамның еті үйренген. Әкесіз өсуге бейімделген бала да бар. Әйел өзінің ұлын, не қызын жалғыз өзі дүниеге әкеліп (некесіз), асырап бағуы (ажырасу) ұят саналмайды. Қазақта «шеше көрген тон пішер» деген сөз бар. Мұндай тәрбие көрген қыз баланың болашақтағы әдеп-қылығының қандай болмағын айтып жату артықтық етер. Ал жалғыздікті әйелдің перзенті ұл бала болса ше? Күндердің күнінде ол бала ержетіп, шаңырақ көтергісі келмей ме? Ал қазақта – «келін қайын ененің топырағынан». Яғни, бала өз анасына ұқсас әйел алса, ол келін де жалғыз өмір сүргісі келмесіне кім кепіл?

Бүгінгі қоғамда әйелдердің өзімшілдігі байқалады. Себебі, заманауи әйел ер-азаматпен бір деңгейде жұмыс істеп, кіріс кіргізуге қабілетті. Бұл әйелді қаржылық, әлеуметтік тұрғыдан тәуелсіз ете түспек. Нарық заңы да – осы. Міне, осындай өзімшілдік меңдеген қоғамда ер мен әйелдің бір-бірін түсініп, бір-бірінің ығына жығылып, айтқанына көнуі, бір-бірінің сөзіне құлақ асуы, отбасы мүшелерінің ортақ шаңырақ астында бірігуі жылы қарым-қатынас орнатуы – күрделі мәселеге айналып кеткендей. Нарықтық қатынастар да баланы өмірге әкеле бергенше, мансап қуу керек екенін айтады.

Бүгінде отбасыға мынадай анықтама беруге болады: қазіргі заманғы отбасы – ерлі-зайыпты екі адамның арасындағы некеге құрылған негізгі әлеуметтік топ, отбасыға сонымен бірге ұрпақтары (ұл-қыздары) да кіреді. Отбасы нақты қоғамда өмір сүреді, сондықтан отбасының жалпы сипатымен қатар өзі өмір сүретін қоғамдық қатынастардың мазмұнына сәйкес ерекше белгілері де болатыны түсінікті.

Акишева С.Н.,

ҚазмемҚызПУ «Нұр Отан»

бастауыш партия ұйымының төрайымы,

Біліктілікті жетілдіру орталығының директоры

БҮГІНГІ ҚАЗАҚ ОТБАСЫНДАҒЫ БАЛА ТӘРБИЕСІНІҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ

Жалпылама анықтамада отбасы ұғымы - бірлесіп күн көретін туыстық қатынаста тұратын адамдар тобы, яки балалар тәрбиесін жүзеге асырып, басқа да қоғамдық тұрғыдан мәнді қажеттіліктерді қанағаттандыратын некелік немесе туыстық қатынастармен байланысқан адамдар тобы. Ал қазақ ұғымында отбасы - өмірдің тұтқасы, оттың маңайына таратқан жан балқытар жылуына жиналған жақындары. Отбасының амандығы, ошақтағы оттың маздап тұруы – әрбір қазақ үшін маңызды. Сондықтан қазақ отының басын тіршілігінің тұтқасы санап аялайды.

Отбасы құндылығы – біздің мемлекетіміз ұстанып отырған басты саясат. Шаңырақтың үйлесімді дамуы мемлекеттің іргетасының берік болуына қызмет етеді. Мемлекет басшысы Нұрсұлтан Назарбаевтың әр жылда халыққа арнайтын Жолдауында да отбасылық құндылықтарды сақтау, бала тәрбиесі мәселесін дәріптеу,

ата-аналардың балаларын шынайы қамқорлыққа алу мәселелері тұрақты сөз болып келеді.

Қазақстан Республикасының Конституциясында (27-бап) «Неке мен отбасы, ана мен әке және бала мемлекеттің қорғауына болады. Балаларына қамқорлық жасау және оларды тәрбиелеу – ата-ананың етене құқығы әрі міндеті», - делінген. Бұл жолдар әр баланың білім алуына мемлекеттің басты назар аударатынын және ол отбасының парызы екенін айғақтай түседі.

Әр халықтың бала тәрбиесіндегі өзіндік ерекшеліктері арқылы сол халық отбасы тәрбиесінің де өзіне ғана тән мәдени құндылықтары қалыптасады. Қазақ отбасы тәрбиесінің өзіне тән ерекшеліктері оның халықтық педагогика мұраларының мазмұны мен түрлерінде бейнеленген. Қазақ отбасындағы бала тәрбиесін ұл тәрбиесі, қыз тәрбиесі деп жеке-жеке мән беріп қарастыруда оның өзіндік ерекшеліктерінің ішіндегі маңыздысының

бірі. Қазақ табиғатында отбасы иелері ең әуелі өз ұлы мен қызының алдында тәрбиелі, өнегелі, көргенді, үлгілі болуға тырысқан. Оның ең басты себебі, «ұлдың ұяты - әкеде, қыздың ұяты - шешеді» деп бағалағандықтан.

Әр халықтың тәлім-тәрбиелік мұрасы - ұлттық мәдениетінің маңызды белгісі болып табылады. Ұлт тәрбиесінің сезімдік әсері зор. Сондықтан халықта «Балаңды өз тәрбиенмен тәрбиелеме, өз ұлтыңның тәрбиесімен тәрбиеле» деген мақал бар. Бұл қазаққа тән жақсы қасиеттер мен ұлттық сананы ұрпаққа қалыптастыру, ұлтымыздың дүниетанымдық тәжірибесін жалғастыру дегенге саяды.

Ата-бабаларымыз бала тәрбиесіне ерекше назар аударып, «Беске келгенше балаңды хандай ұста, он беске дейін құлдай жұмса, он бестен кейін досыңдай көр» деп, баланың ой-өрісі даму кезеңін ерекше бағалаған. Қазаққа тән игілік пен ұлттық сана дегеніміз ол - әдептілік, бауырмалдық, қонақжайлылық, еңбекқұмарлық, ұрлық, қиянат жасамау, үлкенді сыйлау, тағы сондай сияқты. Қазақ ойшылдарының көзқарасындағы басты идея «атаның баласы болма, адамның баласы бол, жақсы көпке ортақ, пайдаң еліңе, халқыңа тисін» деген гуманистік ой-пікірді қуаттау болды. Қазақ халқы баланы жамандықтан жиреніп, жақсылықты жаны тілеп тұратын құлықты болуын, һәм байсалды, ойламды, шымыр болып өсуін ұлт тәрбиесінің негізгі қағидасы етіп ұсынған.

Бала өмірінің алғашқы күнінен бастап ата-ана өздерінің негізгі борыштарын – тәрбие жұмысын атқаруға кіріседі. Отбасының ең негізгі қызметі ұрпақ жалғастыру болса, екінші кезекте сол ұрпағына дұрыс тәрбие беру қызметі тұрады.

Ата-ана және отбасы мүшелері жас нәресте дүниеге келген күннен бастап, оның өміріне қамқорлық жасап, болашағын жоспарлайды және саналы азамат болып өсуі үшін қажет жағдай жасайды. Бұған баланың қажеттігін толық қанағаттандыру, оны дене және ой еңбегіне үйрету, күн тәртібін дұрыс реттеуге, салауатты өмір сүруге, адал болуға тәрбиелеу, жақсылықты үйретуге, жамандықтан жиренуге үйрету, бойында жастайынан мәдени құндылықтар мен адамгершілік қасиеттерді қалыптастыру жатады. Отбасындағы ата-ана - баланың өмірлік ұстазы және тәрбиешісі. Баланың болашағы, білімі, мәдениеті отбасындағы ата-ананың сіңірген еңбегіне, тәлім-тәрбиесіне байланысты.

Тәрбие берудің негізгі мәйегі - мейірім мен сүйіспеншілікте. Бала кімнен мейірім көрсе, сол адамды ерекше жақсы көреді. Өзі жақсы көрген кісіге еліктегіш келеді. Баланың қатесін түзетіп, дұрысын үйретуде жаза берудің ерекше орны бар екенін жоққа шығармаймыз. Бірақ жазалаудан бұрын қателерді түзетуде ең әуелі мейірім мен насихаттың әсері мол екенін ескергеніміз жөн. Себебі,

балалар көбіне жасаған қателіктерінің парқына бара бермейді. Мұндай жағдайда балаларға ұрсып-зекудің пайдасынан зияны басым болуы кәдік. Ата-ана яки кез келген педагог үшін балаға көп ұрсып, оған ұзақ ақыл айтқаннан гөрі оның басынан сипап, мейірім көрсетіп, арқасынан қағуы әлдеқайда әсерлі. Зерттеушілер құшаққа алынып, құштарлана сүйілмеген, басынан сипалып, маңдайынан иіскелмеген балалардың кейбір психологиялық ауруларға ұшырайтынын дәлелдеуде.

Біздің халық ер адамды ұлықтаған, ол - үйдің отағасы, балалардың әкесі. Бүгінгі таңда әке түрлі себептермен отбасындағы күшін жоғалтуда. Сонымен бірге әке тәрбиесі жетіспейтін отбасылар да көптеп кездесуде. Ата-ананың мейірімін көріп, сезініп өспеген бала - өте қамкөңіл, тез ренжігіш, күйгелек мінезді, қатыгез болып келетіндігі анықталған.

Бүгінгі қоғамның даму жағдайындағы отбасы тәрбиесінің күй-жайы ерекше көңіл аударуды қажет етеді. Өйткені, қоғамда орын алып отырған келеңсіз жайттардың барлығы дерлік осы отбасы тәрбиесінің олқылықтарымен байланысты болып отыр.

Отбасы, әлеуметтік институт болғандықтан, сөзсіз қоғамның ықпалында болады. Отбасының өзгеруінің заңдылығы жалпы қоғамда болып жатқан өзгерістермен бағыттас. Сондықтан қазіргі кездегі отбасының жағдайын түсіну үшін және оның дамуының болашағын бағалау үшін бүкіл ХХІ ғасыр бойы қоғамдық өмір мен бұқара санасында болған түбегейлі өзгерістерді ескеру керек.

ХХІ ғасырдың ортасынан бастап отбасы институты елеулі және қайталанбас өзгерістерге ұшырады. Ғұмырлық некеге тұрақтылықтан бас тарту, айырылысу мен некенің бұзылуы, ұрпақты тәрбиелеудегі риясыз қарым-қатынастан бас тарту, толық емес отбасы мен өгей ата-аналы отбасы санының артуы, баланы алдырып тастау мен некесіз бала туу үдеп бара жатқаны байқалады. Әкенің ықпалы, ананың мейірімі жалғызбасты отбасыларында жетіспей, бұл ұрпақ тәрбиесіне кері әсерін тигізетіні анық. Ажырасқан отбасы балаларының өзімшіл, қиың мінезді болып шығуы жиі кездеседі. Статистикаға жүгінсек, қылмыс жасайтындардың көбі – осындай жасөспірімдер.

Қазіргі кездегі жасөспірімдердің арасындағы қылмыстың көбеюі, жастардың нашақорлығы, адамзаттың басынан төніп тұрған әр түрлі дерттің қанат жаюы, бүкіл әлемді алаңдатып отыр. Баланың негізгі тәрбиешісі-өзінің туып өскен ортасы, ата-анасы. Баланың дұрыс азамат болып өсуі немесе қате жолға түсуі көбінесе үлкендерге байланысты. «Баланы-жастан...» деген сөздің мазмұны өте терең. Себебі, есейіп кеткен соң баласының теріс мінезін, қалыптасқан қате көзқарасын өзгерту өте қиын. Жасөспірімдердің білім алуында, тәрбиесінің дұрыс қалыптасуында мектеп пен отбасының тығыз қарым-

қатынаста болуы қажетті жағдай болып отыр.

Бүгінгі баланың тәрбиешісі – теледидар, интернет, аула, қоршаған ортасы. Баласының қайда, немен айналысып жүргенінен бейхабар ата-аналар да аз емес. Егер ер-азаматтар нағыз «түздің адамы» болып, табыс тауып, бала-шағасын бақса, әйелдер де тып-тыныш баласын бағын, күйеуінің бабын тауып, ұрпағының тәрбиесімен айналысып отырар еді. Амал жоқ, сүйенетін ері жоқ көптеген әйелдер балаға ұлттық тәрбие беруден бұрын олардың қарны тоқ болғанын ойлайды.

Бүгінгі отбасы жағдайында бала тәрбиесін ұйымдастыру көптеген ғылым саласынан білімді де, қабілетті болуды керек етеді. Ата-аналардың дені отбасын асырау мен олардың қажетін қанағаттандырумен уақыттарын өткізуде. Ал бала тәрбиесі назардан тыс немесе өзге адамның қолында болып отыр. Олай дейтін себебіміз, бүгінгі күні әрбір үйде демесек те, бес отбасының бірінде бала күтуші жалданып жұмыс істейді.

Отбасында ұл баланы тәрбиелеуде әкенің рөлі қашанда жоғары тұруы тиіс. Бала келешекте елін, жерін қорғайтын азамат болып өсуі үшін әке тәрбиесінің орны бөлек болып есептеледі. Сондықтан жалпы ер балаға жауапкершілікті өз мойнына арта білуді үйрету қымбат. Өйткені, ер-азамат отбасы үшін бүкіл жауапкершілікті өз мойнына ала білуі тиіс. Өкінішке қарай, осы жағынан кей-

де олардың қоғамдағы рөлі төмендеп кеткендей болып көрінеді. Бала тәрбиесін әйелдерге ысырып тастаушылық басым түсіп жатады. Еркектердің енжарлығы мен бала тәрбиесіне мән бермеуі салдарынан олардың бойындағы әлгіндей қасиеттер олқы соғып тұрады. Сондықтан біз өзіміздің бұрынғы құндылықтарымызға қайта оралуымыз керек деп ойлаймын. Ер бала ер азаматтың тәрбиесімен, ал қыз бала шешенің өнегесімен өскен кешегі төл тамырдан тағылым алғанымыз жөн.

Әл-Фарабидің «Тек бақытты адамдар ғана ізгі істер атқаруға қабілетті болады» деген ұлағатты сөзін ескеретін болсақ, отбасында татулық пен береке болған ортадан шыққан маман ғана қоғамға пайдалы істермен айналыса алмақ. Бүгінгі таңда қазақтың біртуар перзенті М. Әуезовтың «Ел болам десең, бесігіңді түзе!» деп айтқанындай әрбір дүниеге келген бала тағдырын мемлекеттік деңгейде отбасылық тәрбие жағдайында іске асыруды ойластыра отырып, дәстүрлі ұлттық тұрғыдағы отбасылық тәрбие жұмысын жүйелі жүргізу қажеттігі артып отыр.

Әлиев Ш.Ш.,
ҚазМемҚызПУ
ӘГҒЗИ ғылыми қызметкері

ҚАЗАҚ ДҮНИЕТАНЫМЫНДАҒЫ «ӘЙЕЛ» БЕЙНЕСІ

Кез келген қоғамның маңызды институттарының бірі - отбасы. Ал отбасындағы әйел жағдайы - отбасы мен неке тарихындағы келелі мәселелердің бірі. Көптеген тарихи және тілдік деректер қазақ әйелінің отбасылық мәселелерді шешуге белсенді қатысқанын, ерлеріне шаруашылыққа қатысты істерде көп көмектескенін дәлелдейді. Ал күйеуі жоқ кезде оның орнын жоқтатпай, барлық тіршілікке қатысты мәселелерді өзі шешіп, тіпті қазақы салт-дәстүрге сай қонақ күтіп, оны жөн-жоралғысымен шығарып салуға, күйеуін жаманатқа қалдырмауға міндетті болған. Осылайша, ақыл-парасаты

сай қазақ әйелдері тек өз отбасында емес, бүкіл ауыл-аймақта зор беделге ие болып, олардың жақсы атағы алысқа тарап отырған.

Қазақ әйелдері туралы сөз болғанда, әсіресе олардың сырты мен іші үйлескен сұлулығы, мінез байлығы, ақыл-парасаты жөнінде әңгімелегенде, ең алдымен батырлар жырындағы әйел кейіпкерлердің көз алдыңызға келері сөзсіз. Құртқа - қазақ әйеліне тән ақыл-парасат пен көрегенділіктің, Жібек - сұлулық пен сымбаттың, Айман мен Ақжүніс әйел үшін таптырмайтын қасиет - қулық пен айлакерлік, тапқырлықтың, ал Баян - сұлулықпен бірге

махаббатқа адалдықтың, сезімге тұрақтылықтың символы.

Қазақта қыз баланың, жалпы әйел затының бойынан төменшектік, именшектік, ұялшақтықтан гөрі өжеттік, еркіндік, ақыл, парасат сияқты қасиеттерді жоғары бағалайды. Қазақ қыздарына қайсарлық, өжеттік, төкаппарлық, көрегенділік пен даналық сияқты қасиеттер ғасырлар бойы ел аузындағы аңыз әңгімелерге, батырлар жырына, ән-жырға арқау болған Тұмар, Зарина, Роксана, Домалақ ене, Айша бибі, Құртқа, Гүлбаршындардан келгені анық.

Әйел негізінен үйдің сән әрі үй ішінің тірегі ретінде маңызды рөл атқаратын тұлға екені аян. Қазақ халқы ежелден отбасы бақыты мен баянын да нәзік жаратылыс иелерімен сабақтастырып, салт-санаға: «Әйел – үйдің сәні», «Жақсы әйел – ырыс, жаман әйел – ұрыс», «Қызы бардың – ізі бар», «Анаңды қадірлесен, әйеліңді жәбірлемесе», «Әйелдің жолы – үлкен», «Жақсы әйел жаман еркекті түзетеді», «Жақсы әйел жарының жақсысын асырар, жаманын жасырар» деген сияқты дала философиясы құндылықтарын сіңдірді. Қазақы дәстүрдің қалыбына үйлестіре айтатын болсақ, әйел-ана ежелден ер-азаматтың сенімді серігі, аяулы жары мен жөн сілтер ақылшысы болып құрметтеледі. Отбасындағы бала тәрбиесіне әйел-ана араласпай тіршіліктің тағы да ажары мен аспаны ашылмаған. Көшпелі дәуірдің дәстүрінде бала бағу, яғни оның бес жасқа дейінгі өсіп-жетілуі ананың ақ сүті мен аялы алақаны жылуымен жүзеге асса, одан кейінгі кезеңдегі тәрбиесінде әке мен жалпы қоғамның атқарар міндеті орасан зор деп есептелген. Сондықтан да халқымыз: «Әке – айдын, шеше – ұя», «Әке көрген – оқ жонар, шеше көрген – тон пішер» деп ұл-қызының тәлім-тәрбиесі мен өнегелік мектебіне әке мен ананың бірдей жауапты екендігін ескерткен. Солай бола тұрғанмен қай қоғамның да әйелге көбірек міндет жүктеп, бала үшін ананың рөлі бәрінен жоғары тұратынын алға тартуы бекер болмаса керек. Ынтымақ пен бірліктің, төзімділік пен сабырлылықтың, тыныштық пен дүние ажарының кілті әйелдің жүрегінде екені күмән келтірмес тағы бір шындық.

О баста еңбек бөлінісіне байланысты пайда болған ерекшеліктер қазақ әйелінің де табиғатына, болмысына әсер етпей қоймады. Шындығында, әйелдер ерлерге қарағанда, физиологиялық жағынан нәзік, әлсіз, көп сөзге бейім, тым эмоционалды, әсершіл болғанымен, оларда руханилық басым, олар кемшілігін тез түсініп, бастапқы райынан тез қайтады.

Әйелдердің гендерлік сипатына, әйел адамдардың ассоциативті ойлау жүйесіне көбінесе адамгершілік, ізгілік, жылылық, күнделікті күйбең тіршілік жақын да, ер адамдардың ассоциативті ойлау жүйесіне ерлік жасау, батырлық көрсету, кәсіппен шұғылдану т.б. жақын бола-

тыны белгілі.

Нейробиологтардың зерттеулеріне сәйкес ми салмағы әйелдерде шын мәнінде еркектерден азырақ (ерлердің миының салмағы орта есеппен - 1,4 кг, ал әйелдердегі орташа көрсеткіш - 1,3 кг), бірақ олардың ми иірімдері артығырақ. Сондай-ақ, әйелдердің миы олардың дене салмағының 2,5 пайызына, ал еркектердікі 2 пайызына тең екені, ерлердің миының алдыңғы жағы көлемдірек, әйелдердікінің артқы бөлігі үлкенірек екені және әйелдерде екі жарты шарды байланыстыратын ми бөлігінің тығызырақ екені де анықталған. Арнайы тәжірибе жасаған шетел нейрохирургтары әйел миының екі жартышарындағы сөйлеу және ойлау қабілетін байланыстыратын нейрондардың қоюлығы ерлермен салыстырғанда 23% артық деп көрсетеді. Ал көрнекті психолінгвист Н.И. Жинкин осы нейрондардың бала психологиясына, физиологиялық дамуына әсер етуімен бірге оның тілдік белсенділігін жетілдіруге де көп ықпал ететінін дәлелдеген болатын [1, 67-68]. Қойылған сұраққа бір сөзбен ғана қысқа жауап берудің орнына жолжөнекей болған оқиғаны да, оған деген өзінің көзқарасын да баяндап шығатын әйелдің көпсөзді болуы, ал ер адамдардың сұраққа қысқа да нақты жауап беруі осы ерекшелікке байланысты. Әйел табиғатына тән осындай заңдылықтар, ерекшеліктер қазақ әйеліне де ортақ.

Қазақ әйелі қашанда ақылды, ажарлы, жігерлі, рухшыл, күрескер болған деп ойлаймын. Соған қоса, жер бетінде ең төзімді, ең шыдамды әйел де – қазақ әйелі шығар. Ең мейірімді, ең кешірімді әйел де – қазақ әйелі. Осы мінездерімізді, жақсы қасиеттерімізді жоғалтып алмауымыз керек. Оған қоса, дәстүрді де біліп, жаңашыл заманға да лайық болуымыз керек. ХХІ ғасырдағы қазақ әйелі көп тіл білуі керек, жаңа технологияны меңгеруі керек, өз құқығын қорғай білуі керек – бір сөзбен айтқанда, нағыз көзі ашық, көкірегі ояу, ұрпақ қамын ойлайтын әйел болуы керек.

ХХІ ғасыр – әйелдер ғасыры. Бүгінгі әйел – өмірдің барлық саласында өзінің қолтаңбасын қалдырып үлгерді. Ұлттық санада қалыптасқан, тіл арқылы сақталып, этномәдениеттің көрінісі ретіндегі, ұлтымызды біртұтас етіп ұйыстыратын ұйытқы күштің бірі де бірегейі ұлт тәрбиесіндегі ананың рөлін дәлелдейді. Бүгінгі қоғамдағы ананың, әйелдердің қоғамдағы орны мен қызметін арттыру күнделікті тұрмыс пен тәрбиедегі ана тілінің ұлтты ұйыстырушылық қасиетін, құдіретін күшейтумен тығыз байланысты екенін осы тектес зерттеулер нақты көрсетіп отыр.

Бағашарова Б.Т.,
ҚазМемҚызПУ
Ғылыми кітапхана директоры

ҰЛТТЫҚ ДӘСТҮРЛЕРДІ ОТБАСЫЛЫҚ ТӘРБИЕДЕ ПАЙДАЛАНУ

Біздің қоғамымызда бала тәрбиесіне байланысты көзделетін негізгі мақсат оқушы жастарға жан-жақты білім беру, олардың бойына саналылық пен адамгершілік қасиеттерді сіңіру, сөйтіп, жас ұрпақты қоғамның белсенді құрылысшысы етіп дайындау екені белгілі. Бұл міндетті отбасы, мектеп және барлық қоғамдық ұйымдар өз күштерін біріктіргенде ғана ойдағыдай іс жүзіне асыра алады.

Отбасы – қоғамның ең маңызды ұясы.

Балалардың мінез-құлқының негіздері, оның еңбекке, моральдық, идеялық және мәдени қазыналарға көзқарасы отбасында қалыптасады. Бүгінгі таңда қоғамымыз рухани және адамгершілік жағынан кемшіліксіз, берік отбасына аса мүдделі.

Отбасы мораль рухында құрылып, сол негізде өмір сүрсе, онда ол еңбекқор, азаматтық ары жоғары, азаматтық

позициясы белсенді адамды жетілдіруде игілікті қызмет атқарады.

Жас ұрпақты оқыту, тәрбиелеу, сондай – ақ қоғамның жан-жақты дамыған, өнегелі, саналы азаматын дайындауда қолайлы мүмкіндіктер жасап, ата-аналардың отбасында бала тәрбиесіндегі мүмкіндіктерін молайту шараларын жетілдіре берудің айқын жолдарын көрсетіп берді. Мұның өзі жас өспірімдердің білімі мен еңбек қабілетін бұрынғыдан да жетілдіре түсуге бағытталған маңызды шаралар екені түсінікті.

Жас ұрпақты тәрбиелеп өсіруде отбасының рөліне ерекше маңыз беріліп, бұдан былайда отбасына көрсетілетін педагогикалық көмекті күшейту керектігі туралы айтылған болатын. Бұл ретте сан ғасыр өмір сүзгісінен өткен дәстүрлік әдет-ғұрыптың тәрбие жұмысында өзіндік рөлі, алар орны бар.

Біз тұрмысымыздың, әдет-ғұрыпымыздың заман талабына сай болуын жиі ойлаймыз. Жақсы әдет-ғұрып біздің байлығымыз, рухани күшіміз. Өйткені, ол еңбегімізді көңілдетіп, шығармашылық қиялымызды шарықтатып байыта түседі. Демек, бала жас кезінен – ақ адамдар арасында тек қуаныш әкелетін іске, жақсы әдетке бейімді тәрбиеленуі тиіс.

Жаңа әдет-ғұрып, дәстүр дегеніміз – ұрпақтан – ұрпаққа көшетін, тарихи қалыптасқан әлеуметтік нормалары мен принциптері бар мінез-құлық пен іс-әрекеттердің рухани негізі.

Ұлттық дәстүрлер көркемдік шеберліктің халықтар жинаған мол қазынасын ғасырдан-ғасырға әкеп тапсырған эстафета іспетті. Сондықтан ұлттық прогресшіл дәстүрлерді барынша дамыта беруіміз керек.

Дәстүрлер шебер суреткерлердің жаңашыл ізденісі арқасында толығып, түрленіп отырады. Жастарға бүгінгі өскелең талаптың дәрежесінде тәрбие беруде жаңа дәстүр, жаңа салттың атқаратын рөлі аса зор.

Жас ұрпақты тәрбиелеу ісінде адамгершілік, адалдық, тазалық т.б қасиеттерді әр жас өспірімнің бойына сіңіру бүгінгі күннің ең өзекті мәселесі болғандықтан, бұл іске әр ата-ана, әр педагог жаңа талап тұрғысынан келуі тиіс. Бұл ретте ғасырлар бойы жинаған ұлттық дәстүрдің маңызы зор. Қазақ халқының тарихи мәдениеті ұлттық мәдениетімізді бұдан былай да дамыта беру үшін баға жетпес, асыл мұра болып табылады. Ескі мәдениеттен қалатын мұраның негізгі саласының бірі-ұлттық дәстүрлер мен әдет ғұрыптар. Яғни, дәстүрлер мен әдет ғұрыптар ұлттық мәдениет формасының тілден кейінгі негізгі элементтерінің бірі болып саналады. Әдет-ғұрып пен дәстүрлер әрбір елдің, халықтың тәлім-тәрбие беру ережелері мен нормаларының жиынтығы болып табылады.

Адам баласы тарихындағы отбасының рөлі айрықша.

Ф.Энгельстің мемлекеттің пайда болуын отбасының шығуын зерттеуден бастауы жай емес. Отбасы – қоғамдық өмірдің тірі клеткасы. Отбасыдағы ынтымақ, сыйластық негізінен ондағы адамдардың бір – біріне деген сүйіспеншілігінен, қарым – қатынасынан басталады. Сондықтан да балаларды отбасылық өмірге әзірлеу барысында кішкене кезінен – ақ сүйіспеншілік сезімдерді бойына сіңіру керек.

Бүгінде еліміздің әлеуметтік – экономикалық дамуын жеделдетуге бағытталған бетбұрыс кезеңде қоғамның мұраттары мен идеяларын адамдардың өнегелі бастамасынан, моральдық жоғары қасиетінен, шынайы достық қарым-қатынасынан да айқын көруге болады.

Отбасын қоғамнан бөліп қарауға болмайды, отбасы қоғамның бастапқы негізгі берік жартасы. Бүгінде адам бақыты өз еліне, халқына пайдалы азамат болуда екені баршаға аян. Алайда, жан аямай еңбек ететін, қоғам жұмысына белсене араласатын адамның жұмыстан шаршап келгенде күтіп алар адал жары, қуаныш-күйінішін бөлісер жан серігі «от басы ошақ қасы», яғни отбасы болуы тиіс. Бұл адам бақытына қажетті элементтердің бірі.

Ерлі зайыпты адамдардың идеялық-көзқарас бірлігі, сондай-ақ өзара сүйіспеншілік пен достық, сыйластық пен татулық және қоғам алдындағы борышын сезінуі – бүгінгі отбасының негізгі белгісі, бақытты отбасын құрудың басты шарты.

Бала деген ата-ана арасындағы қарым-қатынасты тез қабылдайды. Егер әке мен шеше бір-біріне көмектесіп, ынтымақтасып өмір сүретін болса, бала да адал, шыншыл, қайырымды, сенгіш болып өседі. Әсіресе, қыз балаларды тәрбиелеудің қиындықтары көп, ерекшеліктері сан алуан. «Қыз өссе – елдің көркі», – деп қазақ халқы ертеден-ақ қыз балаға ерекше сый құрмет көрсетіп, қадір тұтқандығын байқау қиын емес.

Бұрын қыз балаларды жас кезінен киім пішуге, іс және кесте тігуге, үй ішін әсемдеп жинауға, қонақ күтуге үйрететін еді.

Жақсы тәрбие көрген қыз тұрмыс құрғанда да ел құрметіне бөленіп, жақсы келін атанатын.

Ал, бүгінгі тәрбие жұмысы қажырлылықты керек ететін кең ауқымды процесс, әсіресе, қыздар тәрбиесі – бүгінгі күннің ең өзекті мәселесі. Аса көрнекті прогрессивтік педагогтар дәстүр, әдет-ғұрыптың жас ұрпақты тәрбиелеуде айрықша роль атқаратынын көрсете келіп, жаңа тәрбие жаңа дәстүрсіз болуы мүмкін емес деген болатын.

Соның ішінде қыздар сабақты жақсы оқуменен бірге қоғам жұмысына да белсене араласатын, инабатты, тәрбие көрген, үй тіршілігіне де бейім, бір сөзбен айтқанда жан-жақты, парасатты адам болып өсуіне отбасындағы тәрбиенің орны ерекше. Осы ретте өмірдің қыры мен сырын әлі түсіне қоймаған жас өспірімді

тәрбиелеуде отбасындағы тәрбие жұмысында әдет-ғұрып, дәстүрлеріміз орынды пайдаланылуы тиіс. Кейде ата-аналар баларды әдептілікке үйретудің жөні осы деп тым қатты ұстайды. Үйден алысқа ұзатпай, тіпті жолдастарымен шүйіркелесіп сөйлесуіне, қыдыруына да тиым салады. Мұндай тәрбиеден бала тұйық, ұялшақ, тіпті қоғам жұмыстарымен түрлі үйірмелерге де қызықпайтын, қызықса да ойын жеткізе алмайтын жасқаншақ болып өседі.

Есейіп кеткен баланы қайта тәрбиелеу өте қиын. Кейде сәтсіз болып шығуы да ықтимал. Сондықтан өмірде жан-жақты хабардар болып өсуі үшін әсіресе, қыз балаға отбасында жағдай жасалуы тиіс. Бала үйде де, мектепте де өзін еркін ұстауға қалыптасуы керек. Өзімен бірге оқитын жолдас жораларымен жиі араласып, келешек өмір жөнінде пікір алысып, алдына мақсат қоя білгені дұрыс. Бір жақты тәрбиенің қайсысы болса да зиянды.

«Мен егер закон қуаты қолымда бар кісі болсам, адам мінезін түзетіп болмайды деген кісінің тілін кесер едім», [1] -деп ұлы ағартушы Абай айтқандай, санасы бар адамның түзелетініне сену керек. Біз көп жылғы педагогтық тәжірибемізде мектеп ұжымының қажымай еңбектенуінің арқасында «шәлкес» мінезді талай ұл-қыздардың дұрыс тәрбие жолына түскенінің куәсі болдық.

Баланың жақсы қылықты болып өсуіне тек әке-шеше тәрбиесі ғана емес, өскен ортасының, аға жеңгесінің, бірге жүрген құрбы-құрдас, дос жарандарының да әсері күшті. Қазақтың «Ұлың өссе, ұлы жақсы мен ауылдас бол, қызың өссе, қызы жақсымен ауылдас бол», - дейтін данышпандық сөзі өмір тәжірибесінен алынған. Баланың бірге жүрген жолдасының кім екенін, тіпті олардың үй-ішінде, айналысатын кәсібін де білгеннің оғаштығы жоқ.

Олай болса баланың қылығының қалыптасуына, мәдениетті болуына, оқу, білім, киіну жеткіліксіз екенін ойлай келіп, табиғатынан тағылым алатын тұлғалардан балалық шақтан бастап шым-шымдап бойға даруына ықпал етуіміз керек.

Жақсы дәстүр әрқашан жалғаса бермек. Қазақ халқының жаңа дәстүрлерінің бірі – балалардың туған күнін өткізу. Бұл балалар өміріне үлкен қуаныш әкеледі. Туған күнге баланың құрбы достары келіп, достықты түсінуі, өмірді танып білуі осындай кішкене жайлардан қалыптасады.

Қыз баланың ер балалармен пікір алысуына, бірге сабақ оқуына, кейде бірге қыдыруына да ерік берген жөн. Жастардың бірін-бірі танығаны, білгені жақсы. Балалардың бірге жүргенін көріп қудалау зиянды, күдіктену одан да қауіпті. Егер, қыз баланың теріс қылығы байқалса өзі үшін кешірілмейтін қылмыс екенін, келешек адамгершілік қасиетіне нұқсан келетінін байыппен түсіндіріп, тиым салу

керек.

Анаға ылғи қызының өзі ғана сыр айтуы міндетті емес. Ана қызының әрбір қимылын, мінезіндегі өзгерісті сезімталдықпен дер кезінде байқап, әр кез ақылын айтып отырғаны орынды.

Осыған орай ата-ана балаларына өмірлік тәжірибесі және күнделікті іс-әрекетімен үлгі болуы тиіс. Балалардың алғашқы әсерін бүкіл өміріне жетердей етіп тәрбиелеу үшін ұрпақтарды тек сөзбен ғана емес, шын мәнінде балалар өмірінің алғашқы жылдарындағы тәрбиені терең ойлап кірісу қажеттілігін Н.К.Крупская [2] айтқан болатын.

Олай болса, баланың мінез-құлқымен дүниеге көз-қарасының қалыптасуы отбасындағы әке мен ананың тәрбиесіне байланысты. Яғни, бала тәрбиесінде отбасыдағы әке-шешенің, атасы мен әжесінің және басқа туыстар арасындағы әдептілік, сыйластық т.б. қарым-қатынастардың жастар бойындағы ізгі қасиеттерді тәрбиелеуге әсері өлшеусіз.

«Әкеге қарап ұл өседі, шешеге қарап қыз өседі», - деп халық даналығы айтқандай, тәрбие мәселесінде ата-ана жастарға әр кез үлгі екенін естен шығармаған жөн.

Қоғамның даму барысында бала тәрбиесі-өте жауапты және қиын мәселелердің бірі. Мектеп жасындағы оқушылардың көпшілігі қоғамдық еңбекке бірдей араласпайды. Сондықтан ата-аналармен мұғалімдер бірлесе отырып балалардың оқуды оқып, еңбекке жастайынан дұрыс көз-қарас қалыптастыруын қадағалап отыруы керек.

Еңбек қоғамымыздың басты принципі. Балалардың еңбекке белсене араласуы оларды ұжымшылдыққа және басқа жақсы мінез-құлықтың қалыптасуына көмектеседі.

Бүгінгі таңда «Жастар тәрбиесі – баршаның ісі»-деген ұранмен үндестік тауып, жас ұрпаққа қамқорлық барлық жерде кең өріс алуда.

Тәрбиенің негізгі түрлері – отбасы тәрбиесі және қоғамдық тәрбие болып бөлінеді. Қоғамдық өмірдің жалпы және қажетті категориясы ретінде тәрбие мәселесі әсіресе, отбасы тәрбиесі қай халықтың тарихында болсын нәресте шыр етіп жерге түскеннен ақ басталады.

Ертеде осы мақсатқа жетуде тәрбие құралы етіп ауыз әдебиетін, ән-күйді кең қолданған. Осы арқылы жастарға өсиет, ақыл айтып отырған.

Жастарды ерлікке, батырлыққа, отанын сүюге тәрбиелеуде ертегілер мен батырлар жырының маңызы өте зор. Мысалы: Сонау халқымыздың көне тарихымен байланысты «Ертөстік», «Қобыланды батыр», «Қамбар батыр», «Ертарғын» т.б. жыр дастандар әлі күнге тәрбиелік маңызын жойған жоқ. Олай болса, халықтың ғасырлар бойы қалыптасқан тәжірибесіне сүйене отырып, алдағы ұлы істерді атқара алатын жас ұрпақты жастайынан дұрыс тәрбиелеу керек.

Халық даналығындағы: «Баланы жастан...», «Ұяда не корсе ұшқанда соны ілер», деген мақалдар тегін айтылмаған.

Баланы тәрбиелеу мақсатымен жүргізілетін тәрбиелік жұмыстар алуан түрлі. Солардың ішінде біз жастарды болашақ шаңырақ иесі болуға тәрбиелеуге баса назар аударуымыз қажет.

Адам өмірінің ең бір жақсы да қызық кезеңі – жастық шақ. Бұл адамның ақыл – ойы қауырт өсетін, албырт, романтикалық кезең. Бұл кезде адам өзін-өзі бағалауға тырысады, жеке басында ой-пікір қалыптасып, кемелдене бастайды. Халық даналығы осы кезеңге байланысты жастарға көптеген ақыл кеңес береді. «Жастық шағыңды босқа өткізбе, ол қайтіп келмейді. Ғылым, білім, өнерге ұмтылып қал»,- дейді. Көпшіл, өнегелі болуға шақырады. Мәселен, Біржән салдың «жастарға» деген өлеңінде де «Сегіз қырлы, бір сырлы» жігіт болу үшін өмірдің өзекті мәселесінен туған, тәрбиенің мәні жоғары, терең философиялық ойлар төрт жолда түйін тапқан

Ер жігіт дүниені көрген артық,
Дүниеде не бар-жоғын сезген артық
Түскендей аспан жерге іс болса да,
Бел байлап, тәуекелдеп төзген артық.

Сондай –ақ жастардың кемелдену шағына байланысты халқымыз, «Отызыңда орда бұзбасаң, қырқыңда қыр аспасың», «Жақсы жігіт ақылына жеңілдіріп іс қылар»,- деп адамның мінез-құлқына әсер ететін мақал-мәтелдер мен әңгімелерді жиі айтатын болатын.

В.Г.Белинский: «Әрбір халық қаншалықты кенже дамығанымен өзіне тән поэзиясы болады, онда сол халықтың салт-санасы бейнеленеді»,-деген[3]. Осыған орай, халқымыздың сол ерте замандағы салт-санасын, ой-өрісін, мінез-құлқын көрсететін тамаша деректер өте көп. Жыраулар толғауларында адам жанының небір нәзік сырлары, халық басынан өткен мұң-мұқтаждық пен қайғы – қасірет, қуаныш-сүйініш пен арман-тілектер әр қырынан көрініп отырады.

«Қазақстан әйелдері», «Парасат» журналдарының бетінде жастар жайын да әңгіме қозғап, үлкен-кішіні осы мәселе төңірегінде көңілінде жүрген ойын ортаға салуға, ашық пікір алмасуға шақыратыны өте орынды.

Тегінде, халықтың, «Арыңды жасыңнан сақта»,-деген нақыл сөзі текке айтылмағанын еске алсақ, әрбір жас өспірімге, оның ішінде қыздарға ұстамды да салмақты, әдепті де сыпайы болуы өте қажет-ақ. Кейбір жастарымыз заманның жақсылығын, молшылығын дұрыс пайдалана алмай жүр, шылымға, ішімдікке әуестенеді, бойына қонбаса да тым өрескел, ұсқынсыз киінеді. Өздерінің абырой-намысын қадырлемейтін, осындай ұстамсыз бойжеткендер: «Ойнақтаған бота от басар, ойланбаған адам орға түсер»,- деген даналық нақылды әркез есте ұстаған жөн.

Совет педагогі В.А.Сухомлинский [4] айтқандай сүйіспеншілік саласындағы рухани дүлейлік пен жабайылықтан біздің қоғамымызға тиер қыруар қырсық бар.

Қорыта келгенде, қай халықтың болса да ғасырлар бойы қалыптасқан психологиясы, нәзік сезімі сол халықтың дәстүрлерінен, әдет –ғұрпынан, салт санасынан көрінеді. Осы орайда, біз салт-сана, әдет-ғұрып, мақал-мәтелдер мен нақыл сөздерді жастарды отбасылық өмір этикасына тәрбиелеуде ата-ана, мектеп, жұртшылық, тәрбие жұмысымен айналысатын мекемелер мен орындар тиімді пайдаланса дейміз.

**Жалғасова Ш.А.,
п.ғ.к., профессор,
Оразалыкова Н.Б.,
магистр, оқытушы**

НАЦИОНАЛЬНЫЕ ЦЕННОСТИ

СЕМЕЙНЫЕ ЦЕННОСТИ В ПРОШЛОМ И НАСТОЯЩЕМ

В настоящее время актуальным является сохранение семьи. Ведь сколько разговоров о том, что институт семьи в эпоху глобализации претерпевает кризис, изменения и даже смерть. И что традиционная семья уже не существует, а возникают новые формы и даже однополые браки.

Вначале обратимся к терминологии: «Традиция (лат. *traditio* – передача, придание) – универсальная форма фиксации, закрепления и избирательного сохранения тех или иных элементов социокультурного опыта, а также универсальный механизм его передачи, обеспечивающий устойчивую историко-генетическую преемственность в социокультурных процессах. Тем самым традиция включает в себя то, что передается и то, как осуществляется эта передача, т. е. комму-никативно-трансляционно-трансмутационный способ внутри- и межпоколенного взаимодействия людей в рамках той или иной культуры на основе общего понимания и интерпретации накопленных в прошлом данной культуры смыслов и значений». Термин «глобализация» произо-шел от англ. *global* – всеобщий, глобальный. По Левяшу, «глобализация – процесс развертывания качественно новых, уникальных в истории человечества противоречий, которые представляют непосредственную угрозу выживанию рода «Человек» и могут быть успешно решены путем кардинальной смены ценностно-нормативного ядра современной цивилизации и объединен-ными усилиями народов и государств». Различают «вертикальную» и «горизонтальную» гло-бализации.

Мы живем в эпоху глобализации, эпоху расцвета суб-культур и в настоящие время переживаем кризис ценно-стей, и в первую очередь, духовных. Самюэль Хантингтон еще в 1996 году описывая свою концепцию «Конфликт цивилизаций» отмечает: «Куда более важными, чем эконо-мика и демография, являются проблемы падения нравов, культурного суицида и политической разобщенности на Западе» одним из проявлений морального упадка называет: «Распад семьи, включая возросший процент разводов, незаконнорожденных детей, подростковой беременности и неполных семей». Согласно его концепции существуют западная, синская, японская, индуистская, исламская, православная, латиноамериканская и (возможно) африканская цивилизации, но только «Запад – единственная из цивили-заций, которая оказала огромный и временами разрушаю-щий эффект на все остальные цивилизации». Вполне есте-ственно, что другие цивилизации борются с этим влиянием. Так например Президент Сингапура Ви Ким Ви в своем обра-щении в 1989 году подчеркнул: «Традиционные азиат-ские представления о морали, долге и об-ществе, которые придавали нам силы в прошлом, уступают место более вестернизированным, индивидуалистическим и эгоистиче-ским взглядам на жизнь» и одним из четырех, предложен-ных им критериев стал: «поддерживать семью как главный

структурный элемент общества». После двухлетнего на-родного обсуждения увидела свет «Белая книга», где этот постулат прозвучал так: «Семья есть основная ячейка об-щества». Таким образом, мы видим, что одним из способов сохранения традиционного общества является сохранение традиционной семьи.

Сейчас принято говорить о кризисе семейных отноше-ний в мировом масштабе. Многие культурологи считают, что семья – отживающий институт. Среди сторонников этой точки зре-ния такие крупнейшие величины как Деррида и Тоффлер. Что касается последнего, Э. Тоффлер процесс разрушения семьи считает необратимым: «Новации глупо-ко проникнут в нашу частную жизнь и создадут небывалые напряжения внутри семей». И чем развитее будет общество, по мере улучшения уровня жизни, семья - «это «противошо-ковое средство» само становится источником шоков».

«Вероятнее всего, что она разобьется вдребезги, но лишь затем, чтобы потом принять новый и странный об-лик». Прогноз американского футуролога Тоффлера неуте-шительен, он предполагает, что исчезнет семья, в том виде, в каком виде она существовала, т. е. нуклеарная и расши-ренная. «Нуклеарная семья состоит из родителей и детей, объединяет только два поколения. Сегодня эта наиболее распространенная структура в западном обществе. Рас-ширенная нуклеарная семья включает нуклеарную семью и родственников (бабушек, дедушек, внуков, сестер, братьев и других) а также людей, являющихся близкими по тем или иным причинам».

Будут распространены упрощенная бездетная семья, состоящая из мужчины и женщины и групповая семья, име-ющая разные формы групповых браков. Это и корпоратив-ная семья, включающая несколько взрослых «от трех до шести», которые приняв общую фамилию, жили бы со-обща и вместе бы воспитывали детей. «Старческая коммуна» - та-кой же групповой брак, но по-жилых людей. Уже есть и бу-дут, полагает Тоффлер и «сводные семьи»: «Они строятся на отно-шениях между разведенными и вступившими в дру-гой брак парами; здесь все дети становятся частью «одной большой семьи»». Возможно будет развитие и «гомосек-суальных семейных союзов», и лесбийских, и полигамных отношений. И это, подчеркивает Тоффлер, относительный прогноз, возможно появятся новые союзы и новые экспе-рименты.

Быстротечность человеческих отношений породит вре-менные, повторные браки – «серийный брак» т. е. последо-вательный брак. Тоффлер приводит утверждение известно-го социолога семьи Джесси Бернара: «В нашем обществе множественные браки сейчас более распространены, чем в обществах, где допускается полигамия. Основное раз-личие в том, что мы ввели в обычай не одновременную, а серийную, или последовательную, форму множественного

брака». Таким образом, серийный брак, по Тоффлеру, может предстать в таком виде:

1 брак – Пробный брак - «ознакомительный – пред-брак» по Кайлу Зигфриду, брак, кото-рый будет в юности с 15 до 20 лет.

2 брак – Примерно с 20 лет, когда первый пробный брак закончится браком.

3 брак – в 35-40 лет, иногда этот брак окончательный.

4 брак – пенсионерский брак – начиная с 58-60 лет, в связи с пенсионным кризисом.

Далее Тоффлер пишет: «Если мы действительно хотим восстановить [нуклеарную] семью, есть способы, которыми это можно сделать»:

1. Заморозить все технологии ... чтобы сохранить общество, основанное на ...массовом производстве.
2. Субсидировать производство и заблокировать возникновение сектора обслуживания.
3. «Спасить» энергетический кризис, применив ядерные и другие высокоцентрализованные энергетические процессы.
4. Наложить запрет на становящиеся всё более немассовыми средства информации.
5. Насильственно вернуть женщину на кухню.
6. Резко сократить зарплату молодых рабочих, чтобы они дольше находились в большей зависимости от своих семей.
7. Запретить противозачаточные средства.
8. Снизить уровень жизни всего общества.
9. Наконец, следует снова сделать общество массовым, отказавшись от всех перемен».

Иначе говоря, процесс демонтажа института семьи вызван теми глобальными изменениями, которые произошли в мире в результате глобализации, когда товары и услуги развитых европейских стран и США хлынули на рынки стран так называемого «третьего мира» и затопили его обилием своих возможностей, лишая их самостоятельности и нивелируя их самобытность. Совершенно естественно, что в этих странах возникло движение антиглобализма, пытающее отстоять право на самостоятельное развитие и конкурентоспособность. Следовательно, развитие современной семьи определяется векторами глобализма и антиглобализма, или культивированием местных национальных особенностей и традиционных ценностей. Наша задача – разобраться в этом вопросе, учитывая специфику Казахстана. В этом плане, на мой взгляд, наблюдаются две тенденции: приоритет семейных ценностей у старшего поколения и осторожное отношение к созданию семьи у молодежи. Условно говоря, это происходит у тех, кто ближе к 50 и чуть старше 20. Иначе говоря, как трактует это исследовательница из Кыргызстана Гульнара Ибраева, поколение отцов и детей. «Узел брака завязывается непросто. Здесь функци-

онирует взаимный выбор, и взаимодействуют, по крайней мере», два поколения: отцов (на самом деле - родителей), «отцы» - это не более чем условное наименование и детей». Старшее поколение застало время, когда семья была не нуклеарной, а расширенной, т.е. включающей в себя не только отцов и детей, но и дедов и внуков. Если учитывать, что казахи как потомки кочевников всегда культивировали родо-племенные отношения это вполне естественно. И если, допустим, обратиться к современной сельской местности, аулам и пригородам, там трудно говорить о кризисе семейных отношений, напротив, впору говорить об их расцвете. Здесь искони все строилось на привязанности к семейным ценностям и самыми главными праздниками считались сватовство, свадьба, рождение и воспитание детей, общение с родственниками и с той, и с этой стороны. Это можно наблюдать и поныне: в ауле все происходит по законам жизни и смерти, или жизненного цикла, где каждый этап требует соответствующего церемониального оформления. В этом ключе можно отметить особо трепетное отношение к похоронам, ибо родственники покойного не должны себя чувствовать одинокими, отправляя покойного в последний путь. Поэтому на похороны всегда собирается масса людей и непочтение к этому ритуалу считается смертельным оскорблением. Можно даже сказать, что аульчане встречаются от похорон до похорон. Человек может не прийти на свадьбу, но на похороны он придет обязательно: это нравственный императив, вытекающий из культа предков, или, по-казахски, аруахов.

Иное положение у городских казахов. Здесь иные темпы, другие ритмы жизни. Они определяются не жизненным циклом, а темпами карьерного роста: надо многое успеть за короткий отрезок времени. В этом плане, дети богатых и успешных родителей, конечно, растут быстрее. К 30-ти годам они уже сами успешны и самостоятельны. Что касается детей из бедных семей, это обычно выходцы из аула, получившие в городе высшее образование. В результате они вырабатывают в себе аульно-городскую ментальность, где традиционные казахские ценности сочетаются с ловкостью и динамизмом горожанина. На мой взгляд, самые крепкие семьи возникают из этой прослойки. Обычно после первых 10-ти лет любая семья переживает некоторый кризис. У этой прослойки он проходит с наименьшими потерями, ибо вне семьи они себя не представляют. Кроме того, к этому времени подрастают дети и отныне скрепляющим фактором семьи становится не столько любовь, сколько забота о подрастающем потомстве. За это время супруги настолько сближаются, что как бы становятся родственниками. Такую семью не сокрушат ни наветы врагов, ни адюльтер, ни экономические трудности. Семья становится как бы единым целым, или микрокорпорацией для достижения процветания и успеха. В такой семье не бывает

непреодолимых противоречий между супругами. И здесь, конечно, очень важна роль женщины, супруги и матери, хозяйки дома. Женщина – основа семьи. Мужчины напрасно обольщаются, что выбор – за ними и что они главенствуют в семейном дуэте. Выбор всегда – за женщиной и если она не захочет, семья не образуется и даже если и образуется, то ненадолго.

Вспомните, как тяжело было выживать на постсоветском пространстве в период Перестройки! Производство стало, зарплату не выдавали месяцами, все стало переходить на рыночные отношения. В этой ситуации многие мужчины оказались как бы выброшенными на берег: без работы, без выходного пособия, без всяческой перспективы. Многие из них потеряли веру в себя, ушли в затяжные запои, подались в батраки, словом, «забомжевали». Однако сломить женщин оказалось не так легко. Они вышли на базар, стали челночничать и вот так собирая каждый день по копейке, вышли из кризиса, спасли на какое-то время семью, пока, наконец, мужчины пришли в себя. Это же действительно так и было, именно женщины спасли свои семьи в пору самого дикого рынка.

Из этого можно заключить, что крепость семьи, в первую очередь, зависит от мудрости и дальновидности женщины, от ее неиссякаемой любви к мужу и детям. И надо прямо сказать, что в ментальности казахской женщины эти качества заложены изначально. Не потому ли в казахском эпосе женщины обычно умнее мужчины. Однако при этом поразительно то, что они всегда держатся в тени, не стараются выпятить свои достоинства, скорее выполняя роль закулисных стратегов и «тайных советников» вождя, то бишь, мужа. Это и есть наши гендерные стереотипы, которые почти не изменились на протяжении тысячелетий. По традиционным казахским представлениям, женщина как бы ни была она умна не может считаться главой семьи. В этой роли всегда выступает муж, пусть даже самый ничтожный по своим достоинствам. Как гласит казахская пословица: «Алтын басты әйелден бака басты еркек артық». Затем эта ситуация точь в точь повторяется в детях. Казахская пословица гласит: «Кто видел отца, тот будет вытачивать стрелы, кто видела мать, та будет шить шубу». Иначе говоря, мужской гендерный стереотип воспроизводится в сыне, женский – в дочери. И главное, это всех устраивает. Достаточно, чтоб хоть кто-то в семье обладал интеллектом или способностями и тогда все будет идти в общую семейную копилку, на благо всех членов семьи. Здесь мы видим, что ценности коллективизма преобладают над ценностями индивидуализма. Это хорошо в плане защищенности социума, но плохо в плане развития индивидов, которые так и не достигают уровня индивидуального сознания.

И здесь, наконец, настало время сказать о второй тенденции в развитии современной казахской семьи, когда

приоритет карьерного роста важнее создания семьи. Дело в том, что современная молодежь не стремится к скорому созданию семьи. Она оставляет это на далекую перспективу, когда у молодоженов будет дом, крепкое социальное положение, гарантии и надежное будущее. Молодежь ныне менее эмоциональна и романтична. Она старается строить свою жизнь не по любви, а по расчету. Она не склонна к алкоголю, а скорее близка к исламским ценностям праведной и благой жизни. Но именно в этой среде брак не так популярен как прежде. Процент разводов больше, чем процент стабильных семей, распространены добрачные половые связи, не поощряется серьезное отношение к женщине, секс важнее любви. Это, в принципе, понятно. Нашей молодежи приходится надеяться только на себя, у нее нет социальных гарантий. Студент, закончивший вуз не уверен, что сразу устроится на работу. Многие надеются на ипотеку, но чтобы получить кредит надо числиться на государственной службе. Вот и получается, что молодежь наша как бы выброшена на улицу. Помыкавшись безрезультатно по разным инстанциям, они начинают искать влиятельных дядей и теток, которые помогли бы их карьерному продвижению. Это делает их очень зависимыми от старшего поколения, которые навязывает им свои ценности и предубеждения. В итоге не происходит настоящей смены поколений, поколения меняются, но приоритеты остаются прежними: родо-племенными и советско-тоталитарными. Иначе говоря, индифферентное отношение к семье у молодежи – это не поколенческий каприз, а социальная проблема, требующая своего настоящего разрешения.

В вопросе о кризисе современной семьи надо помнить, что это не частная проблема, а с одной стороны – часть мирового кризиса института семьи и брака, а с другой – специфическая проблема молодого суверенного государства в системе всех прочих социально-экономических проблем.

«Поддержка молодой семьи» должна стать государственной программой.

Я бы могла предложить ряд рекомендаций, чтобы способствовать решению этой проблемы:

Во-первых, предложить социальные гарантии молодым людям, вступающим в брак, установить в Казахстане институт общежитий. Так как главная проблема – это жилье, если молодой паре будет где жить, она решит свою главную проблему. Именно квартирный вопрос является сдерживающим фактором на пути создания семьи.

Второй вопрос – содержание семьи, если для молодых семейных людей будут созданы определенные льготные условия при приеме на работу, браков будет больше. Здесь надо заинтересовать работодателя, предложив ему более низкие ставки налогов. Создать условия для беременных работающих женщин, чтобы их не могли безнаказанно увольнять.

Третий вопрос – содержание детей. Вопрос пособий постоянно решается Президентом и Правительством, в этом опять увеличены размеры пособий и это немаловажно для молодых семейных пар. Самым большим вопросом являются детские сады и ясли. Пока они не будут доступны молодым по устройству в них ребенка и по оплате, не будет стимула для рождаемости детей, время нахождения в детсадах детей должно быть более гибким с расчетом рабочего графика родителей, без дополнительных сборов за увеличение времени нахождения ребенка в детском саду.

Таким образом, чтобы стимулировать молодежь вступать в брак: установить институт общежитий, дать социальные гарантии молодым семейным парам, неполный рабочий день для кормящих матерей и матерей с маленькими детьми, сделать доступным содержание детей в яслях и детских садах.

Кроме государства помощь могут оказать и успешные предприниматели.

Они могли бы содействовать в трудоустройстве молодых, именно семейных людей, помогать им при оплате ипотеки, строить ведомственные детсады и т.д.

Огромную помощь оказывают и могут оказать старшее поколение. Как мы знаем, существует институт бабушек, которые опекают внуков, они оказывают действенную помощь молодой семье. Традиционно первенца забирали у молодых – родители мужа, иногда это происходит и сейчас. Именно семья, старшее поколение, берет воспитание внуков на себя.

Таким образом, помочь современной семье сохранить нуклеарность можно, если мы всем ми-ром поможем ей выжить в эпоху глобализации.

**Кодар З.М.,
директор НИИ социальных и гендерных
исследований Казгосженпу, эксперт
Национальной комиссии по делам
женщин и семейно-демографической политике,
доктор философских наук**

ОТБАСЫ - КІШІ ҚОҒАМ

Француз философы, әлеуметтанушы О.Конт (1798-1857) отбасын қоғамның негізгі ұясы дей отырып, оны «құштарлық пен бірін-бірі ұнатуға негізделген адамгершілік-сезімдік одақ» деп ой түйген. Шынында бұл өте объективті сипаттағы шынайы бағаланған пайым деуге болады. Әрине, бұл XVIII-XIX ғғ. шеніндегі пайымдаулар күні бүгінге дейін өз мәнін жоғалта қойған жоқ. Алайда, тарих зердесі әрбір құрылықтағы отбасы мәселелерін оның әртүрлі қырларынан айғақтағаны мәлім. Біздің бұл шағын сараптамада жаңа тарихи кезеңдегі, яни XXI ғасыр басында дүниеге келген, Еуропа мен Азия құрылықтарының орта шебінде орналасып, тәуелсіздік алған Қазақстан Республикасының негізін құрайтын әрбір отбасы кіші қоғам ретінде қарастырылады. Қазақстан тәуелсіздік алғаннан бері ширек ғасырға жуық уақыт шенінде, мемлекетті құрайтын кішігірім отбасылық ұйымның мәні мен маңызын, оның дамуы мен өркендеу заңдылықтарын

ғылыми білім тұрғысынан зерттеу мәселелері өзектілік танытқаны уақыт талабынан туындаған құбылыстар еді. Әлеуметтанушы ғалымдардың зерттеулерінше, бүгінгі күні отбасы институты төмендегі белгілер бойынша жіктеледі екен: «...баласы жоқ, бір балалы, аз балалы, көп балалы отбасылар; өмір тәжірибесіне қарай: жас жұбайлар, жастар, орта жастағылар, егде кісілер отбасы; географиялық нышандар бойынша: ауылдық отбасы және қалалық отбасы; ерлі-зайыпты отбасы (бұл отбасындағы қарым-қатынастардың негізі жұбайлар арасындағы өзара қарым-қатынасқа қарай анықталады); студенттік отбасы және т.б.».

Жаңа тәуелсіз Қазақстан Республикасында бұдан да басқа отбасы түрлерінің пайда болуы өте мүмкін нәрсе болып саналады. Нарықтық экономика мен нарықтық қатынастардың қоғамда тез дамуының нәтижесінде, дәстүрлі қалыптасқан отбасының әлеуметтік

қайшылықтарды, қиыншылықтарды төзімділікпен, сабырлықпен шешуіне тура келеді. Оның басты негізі болып ҚР-ның Конституциясы саналады. Оның 27-ші бабында: «Неке мен отбасы, ана мен әке және бала мемлекеттің қорғауында болады. Балаларына қамқорлық жасау және оларды тәрбиелеу ата-ананың құқығы әрі парызы. Кәмелетке толған еңбекке қабілетті балалар еңбекке жарамсыз ата-анасына қамқорлық жасауға міндетті» деп атап көрсетілген.

Сонымен бірге, «Неке және отбасы туралы» Заңның қабылдануының маңызы зор болды. Осындай заңдар негізінде елімізде отбасы мен қоғамды зерттеуші ғалым-социологтар тобы қалыптасқаны мәлім. Отбасы шағын немесе орта әлеуметтік топ ретінде нарықтық экономика заңдарының күшіне енуіне байланысты оның қатал да қайырымды табиғатына төтеп беруіне тура келеді. Қайсыбір елде болмасын нарықтық экономиканың негізін жеке меншік түрлері құрайтыны белгілі. Мемлекеттік меншіктен жеке меншікке өту құбылысы қандай қоғамда болмасын оның тұтынушылар тарапынан тітіркенушілік, қорқыныштылық сезімдерін туғызып жатады. Сондай психологиялық қобалжу мен жатсынудың элементтері біздің қоғамда да көрініс тапты. Жекеменшік жаппай әлеуметтік білімге әсер етті. Отбасы мүшелерінің сана-сезіміне салмақ түсті. Мемлекеттік құрылым өзгеріп, жаңа демократиялық қоғам құрудың дәуірі бой көтерді. Міне, осындай алғашқы өтпелі кезеңнің ауыртпашылығын халық сабыр сақтаудың арқасында өз-өзіне сенім шақырып, билік тарапынан нақты әрекеттер жасалып, отбасының әлеуметтік жағдайлары түзеле бастады. Нарықтың қатал заңдарына, отбасы мүшелері мен қоғам азаматтарының жаңа кәсіби қасиет-қабілеттерін ашуға мүмкіндіктер танытты. Осы орайда, француз социологі, ағартушы Жан-Жак Руссо: «Барлық халықтарда олардың ақыл-ойының дамуы табиғат берген немесе жағдайлар туғызған мұқтаждықтарына және олай болса, сол мұқтаждықтарды өтеудің қамын жеуге итеретін әрекеттері сәйкес келеді» деп жазған.

Міне, осындай ғасырлар бойы әлемнің озық ойлы ғылыми-экономикалық, әлеуметтік инновациялық, технологиялық даму тәжірибелеріне шолу жасау негізінде Елбасы Н.Ә.Назарбаев: «Қазақстанның әлеуметтік жаңғыртылуы: Жалпыға Ортақ 20 қадам» атты бағдарламасын 3 шілде 2012 жылы жария еткен болатын. Мұнда: «Менің назарымдағы басты мәселе – әр қазақстандыққа қамқорлық көрсету. Және бұл қажеттілік болып табылады, өйткені, әлеуметтік мәселелерді шешуге еліміздің барлық азаматтарының өмірі мен күн сайынғы өзін-өзі сезінулері тәуелді» делінген. Әлеуметтік жаңғыртудың мақсаттары мен мәніне тоқталған Елбасы оларды былайша атайды: «...әділетті заңдар мен

нақты құқықтық нормаларды іске қосу; әлеуметтік-еңбек қарым-қатынасының тиімді моделін құру; өзін-өзі ұйымдастыру; қоғам өмірінің ақпараттық құрамдасын жоғарылату; креативті таптың пайда болуы; әлеуметтік үдерістердегі тиімді мемлекеттік басқару жүйесін құру». Осыларды жүзеге асыру үшін төмендегі қағидаттарды қолдану қажет саналады. Олар: «Эволюциялық қағидат (барлық әлеуметтік өзгерістер даму деңгейімен ел экономикасының мүмкіндіктеріне сәйкес келуі); ортақ жауапкершілік; әріптестік қатысу; ынталандыру; кәсібилік». Аталған әлеуметтік жаңғыртулар бүкіл қоғамның, әрбір қазақстандық отбасы мен әрбір қазақстандықтың өміріне шынайы сезінерліктей оң өзгерістер әкелуге бағытталған нақты қадамдарды талап етеді» деп көрсетілген.

Еліміздегі білім беру жүйесіне қатысты Елбасы: «Қазақстанда білім беру жүйесін жаңғырту үш басты бағыт бойынша жүргені көкейге қонымды:

1. Білім беру мекемелерін оңтайландыру.
2. Оқу-тәрбие үдерісін жаңғырту.
3. Білім беру қызметтерінің тиімділігі мен қолжетімділігін арттыру. Бұл әрбір отбасын толғантады» деп атап өтеді.

Бұл аталған әлеуметтік шаралар жаңа тәуелсіз Қазақстан атты үлкен қоғамның өз азаматтарына, әрбір отбасының мүшелеріне деген Елбасының ыстық ықыласынан, сүйіспеншілігінен, патриоттық сезімдерінен, рухани ұмтылыстарының толқынынан шыққан терең мәнді идеялар бүгінгі күні жүзеге асу үдерісін бастан кешуде.

Тәуелсіздіктің алғашқы жылдары өзінің жеке қалыптасу процесін бастаған әлеуметтану ғылымы бүгінгі күні біршама ғылыми жетістіктерге қол жеткізіп, Қазақстан қоғамының өзекті мәселелерін айқындауға, олардың қайшылықты тұстарын шешуге, даму заңдылықтарын анықтауда айтарлықтай нәтижелер алынды. ЖОО-ның студенттеріне арналған «Әлеуметтану» пәні бойынша жазылған оқу құралдарында отбасы әлеуметтануы тақырыбы көлемді орын алған. Әлеуметтану ғылымының негізгі салалары болып мына бағыттар саналады: еңбек әлеуметтануы; отбасы әлеуметтануы; саясат әлеуметтануы; басқару әлеуметтануы; құқық әлеуметтануы; гендер әлеуметтануы; тұлға әлеуметтануы; жастар әлеуметтануы; мәдениет әлеуметтануы; экономика әлеуметтануы және т.б.

Бүгінгі күні қазақстандық әлеуметтанушы ғалымдардың алдында жаңа үлкен әлеуметтік мәселелер тобы бой көтеру үстінде десе болады. Бұл мәселелердің теориялық мәні мен әдіснамалық негіздерін құрайтын қағидалар, жетекші идеялар мен жобалар жоғарыда аталған Елбасының бағдарламасында, сондай-ақ «Қазақстан-2050» Стратегиясында, қала берді биылғы 7 қаңтардағы «Қазақстан жолы-2050: бір мақсат, бір мүдде,

бір болашақ» деп аталынған Қазақстан халқына Жолдауы сияқты ресми құжаттарда айқын белгіленген.

Айталық, «Қазақстан-2050» Стратегиясында: «Ананы қорғау. Әйелдерге үндеу. Мемлекет үшін және менің жеке өзім үшін де ананы қорғау – ерекше мәселе. Сіздер отбасының (астын сызған - К.Т.), демек мемлекеттің тірегісіздер. Ең алдымен, біз қыздарымыздың тәрбиесіне көп көңіл бөлуіміз керек. Олар – болашақ жар, болашақ ана, шаңырақ шырақшысы» - деген өзежарды ықыласын жария етті.

Елбасының назарынан отбасының бүгінгі ең өзекті мәселелерінің ешқайсысы тыс қалмаған. Айталық, Елбасы: «Мені отбасында әйелдер мен балаларға тұрмыстық зорлық-зомбылық көрсету алаңдатады. Біздің елімізде толық емес отбасылар көп» дей келе, олардың шешімін табу үшін сол құжатта Үкіметке тапсырмалар бергені мәлім.

Отбасының өмір сүру сапасы туралы, денсаулық және тіл туралы нақты түсініктер беріліп, олардың тарихи шынайылығы мен ақиқаттығы күмән туғызбайды. Елбасы: «...әрбір қазақстандық өзінен бастауы керек: өзінің үйінен, қаласынан, ауылынан бастауы, өзінің денсаулығы мен өмір сүру салты туралы ойлануы керек екенін баса айтқым келеді. Мұнсыз ешқандай жаңа өмір сапасы орнамақ емес. Қазақ тілі біздің рухани негізіміз» деген игілікті тұжырымдар жасаған болатын. Осы орайда, орыстың белгілі философы Н.А.Бердяевтің: «Адамның рухы өзін үнемі трансцендура жасап отыруы керек, өзінен жоғары нәрсеге ұмтылуы тиіс. Тек сонда ғана адам жоғалмайды, ғайып болмайды, өзін іске асырады. Табиғидан жоғары рухани нәрсе, ол – олардың бір-біріне сүйіспеншілігі, бір-біріне көмектесуі. Сондықтан табиғи құқықты, табиғи зердені емес, рухани құқықты, рухани моральді, рухани зердені нығайту керек» деген тұжырым жасаған еді.

Тек қана осы ойшылдың айтқан идеясының тұрғысынан қарағанның өзінде-ақ, Елбасы жария еткен барлық Жолдаулар мен бағдарламалардың руханилығын, ақиқаттылығын толық сезіне аламыз. Президент Н.Ә.Назарбаевтың биылғы жылғы 17 қаңтардағы Қазақстан халқына Жолдауы «Қазақстан-2050: бір мақсат, бір мүдде, бір болашақ» деп аталады. Бұл осыдан бір жыл бұрын қабылданған «Қазақстан-2050» Стратегиясының нақтылы тұстарын

айқындайтын ерекше құжат деуге болады. Бұл Жолдаудың маңызы өте зор болғандықтан әсіресе әрбір отбасыға, әрбір адамға, олардың қоғаммен қарым-қатынасының мәніне бағытталғанын есте ұстағанымыз жөн. Отбасы кіші қоғам ретінде үлкен қоғамның, яғни мемлекеттің бір элементі, бөлігі, қажетті тетігі деп қарағанымыз қисындық танытады. Мемлекет көлемінде қабылданған бұл құжаттың әрбір жолы мен толық мәтіні кез-келген отбасының мүшелеріне тікелей қатысты болғандықтан оны бөліп-жармай, негізгі идеялардың мәніне қысқаша тоқталуды мақұл көрдік. Елбасы бұл Жолдауда Қазақстан Республикасының «дамыған 30 елдің қатарына кіру жоспарын» жария етті. Бұл тұста қоғамның, әрбір отбасының рухани деңгейін, бизнеске қабілеттілігін, бәсекеге төтеп беру үшін қандай нәрселерді ескеру қажеттігін атау ләзім.

Жолдаудың 3-ші бағытында: «Ғылыми қамтымды экономика құру – ең алдымен Қазақстан ғылымының әлеуетін арттыру. Зерттеулер мен инновацияларды қолдау, ғылыми әзірлемелерді коммерцияландыру жөніндегі заңнаманы жетілдірген жөн» деп атап көрсетілген. Бұл бағытты жүзеге асыру үшін, шағын және орта бизнеске ғылымды тарту керек. Ғылым мен бизнес кооперациясы немесе ынтымақтастығы болуы маңызды. Мұны нарық заманының заңдылықтары талап ететінін есте ұстау қажет. Бәсекелестіктің де шынайы сипаты мен мәні осыны айғақтайды. Жолдаудың 6-бағытының 4-тармағында: «Білім беру, денсаулық сақтау, әлеуметтік қорғау қызметкерлерінің әлеуметтік пакеттерін қайта қарастырған жөн. Білім беру саласында 29%, әлеуметтік қорғау саласында 40%-ға дейін арттыруды қамтамасыз етуі тиіс. Мүгедектігі және асыраушыларынан айырылуына байланысты әлеуметтік жәрдемақы көлемін Үкіметке 2015-жылдың 1-шілдесінен бастап 25%-ға арттыруды тапсырамын», - деп қадап айтылған [7]. Осындай ізгі шаралардың жүйелі түрде жыл сайын іске асуы кіші қоғам ретінде әрбір отбасының, оның мүшелерінің сана-сезіміне, ақыл-ойына, денсаулығына, көңіл-күйіне шынайы жақсы әсерлер мен күш-қуат дарытады, рух деңгейін көтеруге септігін тигізеді.

Елбасының бұл шынайы жоспарының жүзеге асуына бүкіл Қазақстан халқы үлкен сенім білдіреді және оны қолдайды. Ләйім солай болғай!

*Толысбай К.,
ф.ғ.к. Қазақ Мемлекеттік Қыздар
Педагогикалық университетінің доценті,
Ашкеева Н.Н.,
с.ғ.к. Қазақ Мемлекеттік Қыздар
Педагогикалық университетінің доценті,*

ОТБАСЫНЫҢ ГЕНДЕРЛІК ӘЛЕУМЕТТЕНДІРУШІ ҚЫЗМЕТІ

Отбасы адамзат тарихының ерте кезеңінен бастап әлеуметтендіру жүйелерінің ішінде басым бөлігін алып отыр. Бүгінде отбасын қоғамның басқа институттарымен салыстырғанда, көптеген қиындықтарға қарамастан балаларды әлеуметтік құндылықтар мен рөлдерге баулайтын бірден-бір институт болып саналады.

Оның тәрбиелік функциясының тиімділігін төмендегідей факторлар арқылы анықталады:

- отбасындағы адамгершілік-психологиялық микроклиматына;
- отбасының әлеуметтік және материалдық мәртебесіне;
- отбасы мүддесі мен қажеттілігі арасындағы қарама-қайшылықты шешу, яғни ата-ананың жұмысбастылығы, соның ішінде көбінесе – анасының жұмысбасты болуына;
- балалармен қарым-қатынастағы әкенің рөлі және т.б. жағдайларға байланысты.

Отбасының әлеуметтенуіне ықпал ететін тағы бір жайт, ол сол халықтың тарихи өткені мен ата-бабаларының отбасылық салт-дәстүрлері, бүкіл қоғамның дамуы мен таза биологиялық және әлеуметтік сипаттары. Өмірге бала әкелу – бұл тек қана жай ұрпақ жалғастығы емес, сонымен қатар бір ұрпақтың жаңа ұрпақпен әлеуметтік орын ауысуы. Яғни, әрбір жаңа буын, тікелей ұласу мен отбасының өмір сүру салты арқылы аға буын ісін жалғастырып отырады. «Ата-аналар балаларының бойына өздерінің физикалық және адамгершілік қасиеттерін сіндіреді, бұл балалық-жасөспірімдік кезеңдегі әлеуметтендірудің негізгі көзі болып табылады, демек отбасылық ортаны тұлға асимилициялайды».

Жалпы отбасы жас ұрпақтың өсіп-өнуіне және әлеуметтенуіне зор ықпал етеді. Осы отбасында аға буын өз ұрпағын тәжірибелерімен, қалыптасқан салт-дәстүрлерімен таныстырып, отбасындағы жас ұрпақтың әлем туралы түсінігінің қалыптасуына ықпал етеді. Осы аталған тәжірибелік іс-қимылдарды жалпыға бірдей құндылықтар мен қалыптасқан стандарттарға сәйкес жүргізеді.

Отбасында қажетті әлеуметтік дағдылар, әлеуметтік-мәдени ережелер мен тәртіптер, мінез-құлықтың негізгі таптаурындары игеріледі, эмоционалды ерекшеліктер қалыптасды, сыртқы әлеммен қарым-қатынас пайда бо-

лады. Отбасы институтының үйлесімді құрылуы осы функциялардың жақсы орындалуына ықпал етеді.

Ең алғаш «жыныс» және «гендер» түсініктерінің айырмашылығын 1968 жылы психолог Р. Столлер белгілеген. Кейініректе бұл ойды (1972 жыл) феминистік антропологтар қолдады. Әр түрлі қоғамды зерттей келе, олар ер адам мен әйелдер рөлдері, ұстанымдары, мінез-құлықтары туралы түсініктерінің елеулі айырмашылықтарын байқаған, қысқаша айтқанда қоғамдағы ерлер мен әйелдердің әлеуметтік өзара қарым-қатынасты айқындайтын, және олардың әлеуметтік және мәдени нормаларының жиынтығы деуге болады.

Әлеуметтендіру түсінігі әр түрлі: философия, психология, педагогика, әлеуметтану, саясаттану сияқты әлеуметтік ғылымдардың зерттеу объектісі болып табылады. Әлеуметтік мәселелер отандық және шетелдік ғылымда бұрыннан зерттелуде және олар барынша тұрақты теориялық дәстүрлерге сүйенеді және «әлеуметтендіру» термині әлеуметтік және философиялық әдебиеттерде полисемантикалық және көпқырлы деп сипатталады.

Әлеуметтендіру үдерісін Т. Парсонс адамның әлеуметтік жүйеге шоғырлануы мен оған бейімделу үдерістерін суреттейтін қоғам қызметінің ашық әлеуметтік теория шеңберінде қарастырған.

Әлеуметтендірудегі негізгі мәселе әлеуметтік жүйеге аяқ басқан тұлғаны жалпыға бірдей құқықтық стандарттар мен тұрақты құндылықтарға бағыттау болып саналады. Сонымен қатар қоғамдық үдерістердің пайда болуы мен үздіксіздігін қамтамасыз етеді. Әлеуметтік жүйенің маңызды жүйесі ретінде әлеуметтендіру үдерісіне талдау жасай отырып Т. Парсонс құрал ретінде «статус-рөл» кешенін қолданды. Осындай тәсілдегі жүйенің өзі өзара байланысқан әлеуметтік статустар мен әлеуметтік рөлдері институтциоланған құрылым ретінде көрсетеді.

Әлеуметтендіру арқылы қоғамдық әлеуметтік жүйесін қалыптастыра отырып, өздерінің әлеуметтік құрылымдарын сақтайды, әлеуметтік эталондарды, таптаурындарды, сондай-ақ рөлдік мінез-құлық үлгілерін қалыптастырады. Бұл тезисті гендерлік әлеуметтендіру түсінігіне қолдануға болады. Н.Б. Гафизовтың гендерлік әлеуметтендіру еңбегінде адам қоғамда қалыптасқан «ер адам» және «әйел» түсініктеріне сәйкес мінез-құлық модельдерін, құндылықтарын және т.б. үйренеді.

Өзіміздің зерттеу жұмысымызда гендерлік әлеуметтендіруді әлеуметтік-мәдени түсініктерге сәйкес ерлер мен әйелдердің қоғамдағы орны мен мақсаты, тәртіптері, өзін-өзі ұстау үлгілеріне сай қарастырдық.

Сонымен, гендерлік әлеуметтендірудің өзара байланысқан үдерістері екі түрге бөлінеді. Біріншісі, индивидтің жыныс өкілінің әлеуметтік тәжірбиені, психоәлеуметтік көзқарастар мен құндыдылықтар бағытын, мінез-құлықтың белгілі бір тәсілдері мен қызметтерін игеруі. Екіншісі, жыныстық сана-сезімнің қалыптасуы, яғни: барынша кең тараған гендерлік тап-таурындар негізгі әлеуметтендіру институттары арқылы балалық шақта қалыптасады. Ата-ананың баласына ықпалы – ең бір негізгі әлеуметтендіруші фактор болып есептеледі, өйткені отбасы - бала үшін бірден бір алғашқы әлеуметтендіру әлемі болып есептеледі. Балалар ата-аналарының бір-біріне деген сезімін, бір-бірінің талаптарын орындауын, басқа адамдармен қалай қарым-қатынас жасауын барлығын сырттай бақылап отырады. Міне осындай түсініктер арқылы гендерлік әлеуметтендіру

үдерісі түсіндіріледі. Нәтижесінде бала ер адам және әйел моделін қалыптастырады. Осылайша әлеуметтендіру үдерісі арқылы қоғамның гендерлік мәдениеті дамиды және қалыптасады.

Әлеуметтендіру бойынша Н. Смелзер өзінің «Социология» деген еңбегінде әлеуметтенудің алғашқы және соңғы түрлері: ол балалық шақ жасөспірімдік және жастық шақ; және одан әрі жалғасқан немесе пісіп жетілген әлеуметтену түрлері: ер жету мен қарттық кезең. Көбіне әлеуметтендіру үдерісі ұзақ уақыт бойы балалық шақ пен жастық шақты қамтиды деп есептеліп келген.

Американдық футуролог Дж. Коатс «Отбасының болашағы» атты мақаласында отбасының барлық негізгі функциялары (бала тәрбиесі, жыныстық қатынастарды тәртіпке келтіру, қарт адамдар мен науқас адамды күту, материалдық көмек және т.б.) өзгеріске ұшырайды деп жазған. Ол өзгерістерге бағытталған және мінез-құлықты сипаттайтын төмендегідей кезеңдері мен себептерін атады:

1. Балалары тәрбие жасынан асқан кезде де, ата-ана-

лар белсенді өмір салтын жалғастыра береді, бұл орташа өмір сүру ұзақтығына байланысты.

2. Жыныстық мінез-құлық бала туу үдерісінен өз бетінше қалыптасуда, оған себеп адам туралы түсініктің өзгеруі, дін және басқа да салт-дәстүрлерінің өзгеріске ұшырауы, бала көтермеу үшін түсік тастау және жүктіліктен сақтану түрлеріне жүгіну.
3. Теледидар, кино және баспасөз көмегімен жаңа өмір сүру үлгісін қалыптастыру және бұл үлгі қоғамның тұтыну ережелеріне сәйкес қалыптасады.
4. Мектеп пен БАҚ және т.б. отбасылық емес құралдар отбасына қарағанда көбірек құнды болып отыр. Олар отбасына қарағанда баланың құндылықтар жүйесінің қалыптасуына көп әсер етеді, сондықтанда мұндай жағдайларда отбасындағы үлкендердің беделдері төмендеуі мүмкін.
5. Отбасында баланы әлеуметтендіруге ықпал ететін қалыптасқан жүйелер үлкен қалалардың тіршілік салтын сәйкес жойылып барады.
6. Адамдар өмірінде «қызығушылығына сай» топтасу түрі көп кездеседі, бұл жағдайда отбасының ықпалы тыс қалады. Бір немесе бірнеше референттік топтардың пайда болып және олар бұрын отбасы атқарған бағалау, дем алу, адамгершіліктік тіректерді атқара білуде.
7. Отбасын құрған жастар балалы болуға асықпайды, мұның өзі отбасылық өмірдің сипаты мен мазмұнын өзгертеді. Ал, жастардың жауапкершілікті сезінбей құрған отбасылары, оңай ажырасады.

Отбасы тұлғаның танымдылық жолын, еңбек жолын, тәрбие беруді реттеп отырады. Әке мен ананың мінез-құлқы мен олардың бала тәрбиесіндегі рөлі отбасының мәртебесін арттыруда үлкен қызмет атқарады. Бала үшін әке мен ана ғана үлгі бола алады. Ата-аналар мен балардың қарым-қатынасы дегеніміз – ұрпақтар ынтымағы. Мұндай қарым-қатынас, бір жағынан, баланы өзін қоршаған көпшіліктің құрметіне бөлесе, екінші жағынан, баланы сол көпшілікті құрметтеуге үйретеді.

Десек те отбасы институтының басты міндеттерінің бірі – бала, ұрпақ тәрбиесіндегі орны мен рөлін үнемі көтермелеп, қолдап отыру. Өйткені өмірге жаңадан қадам басқан әрбір баланың, әрбір жаңа ұрпақтың өмірден өз орнын тауып, дұрыс қалыптасуы отбасындағы тәрбиеге тікелей байланысты. Отбасы өзінің ұрпағына қоғамда жинақталған мәдени мұраны, материалдық және рухани құндылықтарды табыс етуші қызметін атқара отырып, оларды толық әлеуметтендіреді, яғни қоғамдық өмірге толық әлеуметтеніп, тұлғалық және адамгершілік қадір-қасиеттері қалыптасқан, өмір сүруге әзір азаматтар етіп қосып отырады.

«Әлеуметтендіру дегеніміз жеке тұлғаны жан-жақты қалыптастыру, жеткіншек, жас ұрпаққа оқыту мен тәрбиелеу процесінде белгілі бір тәртіпке келтіріліп, жинақталған қажетті ғылыми білімдерді, дағды - ісмерліктерді және біліктілікті, рухани байлықтарды, мүдделерді, құндылықтарды, дүниетанымдық тағылымдар мен салт - дәстүрлерді, әдет - ғұрыптар мен жөн - жоралғыларды, адамгершілік пен мінез - құлық нормаларын меңгерту арқылы оларды біртіндеп өздері өмір сүріп отырған қоғамның әлеуметтік - экономикалық құрылысына сәйкес әлеуметтік рөлдер жүйесіне қосу».

Бұдан көрініп тұрғандай, жас адамның адам ретінде қалыптасуы оны дұрыс тәрбиелеудің, оған терең білім берудің, белгілі бір кәсіпті меңгертіп, дағды - ісмерлікке баулудың нәтижесінде оны белсенді түрде әлеуметтендіріп, қоғамдық өмірге саналы азамат ретінде ендірудің жемісі болып табылады.

*Тлеуенова Ж.С., Бектурганова Г.Қ.,
ҚазМемҚызПУ, Әлеуметтік және гендерлік
ғылыми-зерттеулер институты*

ОТ БАСЫҢ ОШАҚ ҚАСЫҢ - ҚҰТ БЕРЕКЕҢ!

Үй болу, құтты ошақтың түтінін түзу етіп түтету әрбір әйел затының асыл арманы. Жанұясын аялау, отбасы мүшелерінің жағдайын жасап, берекені сақтау бұл да әрбір отанасының табиғатынан берілген ұлы қасиеті дер едім. Біздің қоғамымыз заманымыздың және өркениеттің сан түрлі өзгерістерін бастан кешіріп отыр. Дегенмен отбасы, ұлттық салт-дәстүрлердің, жағымды өнегелердің мұралар мен салт-дәстүрлердің сақтаушысы болып қалуы тиіс. Кей жағдайда ана тілін шұбартқан отбасылар мен батыстық дәстүрге еліктегендерді, ұлының кәріске үйленіп, қызының қытайға күйеуге шыққанын мәртебе көретін ата-ананы көргенде жаның күйзеліп, жүрегің сыздайды...

Бала алғаш рет өмірмен, қоршаған ортамен отбасында танысып, мінез-құлығын қалыптастырады, қадір-қасиетін арттырады. Сондықтан да әрбір отбасы баланың нағыз тұлға болып қалыптасуының негізі болып табылады. Ежелден қазақ халқы баланың санын санамай, «Бір қозы туса, бір түп жусан артық шығады» деп ырзығы мен несібесін көк Тәңірден тілеген, өмірлік жолын қадағалап бағыттап отырған. Бабаларымыз «Алып анадан туады» деп, алтын құрсақты аналарды ерекше қадірлеп, құрмет көрсеткен. Қажет болғанда данышпан, ақылы дария аналардың ақыл-кеңесіне құлақ салған. Ұмай ана, Домалақ ана, Зере, Ұлжан, басқа да ардақты аналар тарихта бекер қалған жоқ.

Жан-дүниесі нәзік, асыл қасиетті қаракөз қыздарымыздың адал махаббат иесі болғаны, дәулетке, дәулетке малданбай, көпшілігінің пәк сезім құрбандары болғанын жыр-дастандардан білеміз. Қыз ұғымы ата-бабаларымыздан қасиеті, киесімен қалып, біздің санамызда мәңгі сақталған. Табиғат өз тепе-теңдігін сақтай отырып, үйлесімділік заңдылығын қатаң қадағалайды. Бүкіл адамзат бастауы қыз баладан - қыз болашақ келін, келін болған соң анаға айналады, ал ардақты ана әже атанып, әулеттің берекесін келтіріп, абыройын сақтауға ұмтылады. Бұл ғасыр мен ғасырды жалғастырып келе жатқан ұрпақтар тізбегі, қазақ ұлтының қалыптасып, көбеюіне жағдай жасап келеді. Біздің қазіргі міндетіміз осы ұлт сабақтастығын нықтай отырып, ұлт бірлігін нығайту, әлем кеңістігінде өз орнын, тілін, дінін, ділін, әдет-ғұрпын, салт-санасын, дәстүрін сақтау болып табылады.

Осы міндетті жүзеге асыруда, ұлтымыздың барша құндылығын перзентіне, одан немересіне, немересінен

шөбересіне жеткізуші әйел-ана.

«Ағайын тату болса - ат көп, абысын тату болса - ас көп»,-деген аталы сөздің төркіні де тереңде жатыр, әрбірден ынтымағы жарасқандар ғана алға жылжып, әулетін көркейтеді, елінің намысын қорғай отырып, біртұтастығын сақтайды.

Қазіргі таңдағы құзырлы орындар жүргізген есептеулер бойынша, Қазақстанда 3,5 миллион отбасы бар, соның ішінде 250 мың ана «Алтын алқа» және «Күміс алқа» белгісімен марапатталса, кәметке толмаған 4 және одан да көп баласы бар отбасылардың саны 240 мыңнан асады. Сондай-ақ статистика агенттігінің мәліметтері бойынша жыл сайын 140-160 мың отбасы шаңырақ көтерсе, ажырасатын отбасылардың саны 41 мен 48 мыңның аралығында. Сонымен бірге, биылғы жылдың 6 айдағы көрсеткіші бойынша елімізде 71 165 мың жұп отбасын құрған. Дәл осы аралықта 24 650 ерлі-зайыпты ажырасыпты. Халық санының өсуімен қатар, отау құрғандар мен шаңырағы шайқалғандардың да қатары артып отыр. Бұл көрсеткіштер әрине көңілге қорқыныш, ұлтымыздың ертеңгі болашағына алаңдаушылық туғызады. Халқымыздың ырысты ынтымағы, береке-бірлігі, туыстың татулығы осындайда сынға түсіп, дауды шешетін бидің жоқтығы, ақылға тоқтар ұл мен қыздың жоқтығы, шырылдаған балапандарының жанайқайын құлаққа ілмеушілік, «жетімдер мен жесірлер» санын көбейтеді. Осы сынды мәселелер күн тәртібінен түспей, нағыз дабыл қағатын шақ екенін көрсетеді.

Ұлт жанашыры болған Елбасымыз Н.Назарбаев Қазақстан халқына Жолдауында: «Мен ажырасуға қарсымын, жастарды отбасы құндылығы, ажырасудың қасірет екендігі рухында тәрбиелеу керек, өйткені оның салдарынан, ең алдымен, балалар зардап шегеді» - дей келе, әрқашан отбасылық құндылықтарды жоғары қойған халқымыздың «Отан – отбасынан басталады» деген мақалын ұранға айналдырып отыр. Әрине, бұл шара халқымыздың бірлігі мен ірілігін сақтаудың игі бастамасы.

Отбасы белгілі дәстүрлердің, жағымды өнегелердің мұралар мен салт-дәстүрлердің сақтаушысы. Отбасында бала алғаш рет өмірмен, қоршаған ортамен танысып, мінез-құлық нормаларын игереді. Отбасы баланың нағыз азамат болып өсуінің негізі болып табылады. Қазақ отбасында баланың санын санамай, «Бір қозы туса, бір түп жусан артық шығады» деп ырзығын көк Тәңірден тілеген.

Ежелден бабаларымыз «Алып анадан туады» деп, алтын құрсақты аналарды ерекше қадірлеп құрмет көрсеткен. Жалпы, әйелдің отбасындағы, қоғамдағы кем дегенде атқарар үш міндеті бар. Біріншіден, ол жұмыс істейді, екіншіден ол бала туып, тәрбиелеуші ана, үшіншіден үй шаруашылығымен айналысар адам. Әрбір әйел үйде де, отбасында да жұмыс істейді. Әйелдің ер-адамнан айырмашылығы да осы. Осы тұста әйел үшін қай міндеттің маңыздырақ екенін әркім әрқалай түсініп, бағамдайды. Бірақ әйелдің үйдегі де, өнеркәсіптегі функциясы мен маңызы күннен-күнге артып барады. Әйелдер халықтың басым бөлігін құрайды. Сол себепті халықтың басым бөлігі экономикаға араласуы тиіс. Осы орайда, әрбір әйел жұмыс істеуі керек. Орта есеппен қарайтын болсақ әрбір қазақстандық әйелдің екі баласы бар. Ал халық санын көбейту үшін ең кемінде үш бала болуы керек. Өйткені екі бала ата-ананың орнын басса, үшінші бала халықтың санын көбейтеді. Бұл әйелдер баланы көптеп тууы керек дегенді көрсетеді. Экономикасы дамып бара жатқан біздің елімізде 20-25 миллион халық болуы керек. Осы тұрғыдан алып қарағанда, бала туумен қатар қоғамда жұмысын істеп, елге пайдасын тигізетін әйелдерге мемлекет тарапынан қызу қолдау көрсету қажет. Шаңырақтың шырақшысы болған қыздарымызға қазақ отбасы тәрбиесінде ғасырлар бойы қалыптасқан, ұрпақтан-ұрпаққа жалғасып келе жатқан отбасы мүшелерінің қатынасының маңыздылығы түсіндіруі керек.

Парасатты қыздарымыз ғана дәрежеге емес ата-дәстүрге бағынған қазақ халқының отбасы тәрбиесіндегі өзіне тән ұстанымдарына қарай бой түзейді. Ашуға бой алдырмас, мәрттігімен ерлігі, кеңдігі мен өрлігі қатар жүрген, қасиетіңнен айналайын қазекем, үкілеп өсірген қызына – «ерінді, әкеңді сыйла»,- демеп пе еді. Ерлі-зайыпты ренжіскенде бірі сабырға түсе қалуы тиіс, әйтпесе өшпейтіндей өршіген от шығуы әбден мүмкін. Мәртебесімен төрге шығып, келінді ізеттілігімен бағалаған, татулығын абысынынан тапқан, қызын – арға, ұлын – нарға балаған, кең сахара даласындай дархандығын Әлемге паш етіп, қариялары елдің ертеңін, отбасы амандығымен берекесін тілеген халық едік. Ұлы-батыр, қызы-сұлу, анасы-дана, атасы-кемеңгер болған қазақ отбасындағы бала тәрбиесін ұл тәрбиесі, қыз тәрбиесі деп жеке-жеке мән беріп қарастыруы маңызды ерекшеліктерінің бірі болған еді.

Қазіргі күнгі келінімізге айтылған бір сөз кем, екі сөзін артық, абысын мен келіні қырғи қабақ, қызы қырсыз, ұлы жөнсіз, ата-анасы дәрменсіз, қариясы қытымыр заман болып тұр.

Ұмай, Домалақ сияқты аналарын пірі санайтын қыздарымыз қазақ отбасының бекітілмеген «заңдарын» әке мен ұлдың, шеше мен қыз баланың, әке мен қыздың,

қыз бен жеңгенің, келін мен ененің, келін мен атаның, нағашы мен жиеннің, бажа, жезде, бөлелердің арасындағы өзара қарым-қатынастарын әдептілікке тәрбиелеудің ерекше қымбат үлгісі ретінде қабылдайды. Қазіргі кезде отбасылық құндылықтар аса көп өзгерістерге ұшырап, отбасы қарым-қатынасының бұзылуы жиі орғаны анық. Дегенмен, қыздардың өз әйел табиғатына тән қасиеттерін сақтап, ата-бабамыздың салт-дәстүрін бала тәрбиесіне дұрыс пайдалана білгеніміз жөн. Тәрбие көрген қазақ қыздары ерлерін пір тұтып, оның ата-анасы мен бауырларын құрметтеп, үлкеннің алдын кесіп өтпей сыйлап, қадірлеген. «Ұяда не көрсең – ұшқанда соны ілесің» демекші, бала - отбасының айнасы.

Саналы тәрбие беруде өзіндік орны бар біздің Қыздар университеті қазіргі кезде ұлтымыздың құндылығын арттырып, мүддесін көтеретін игі бастамаларды қызу қолдайды. Осы тұрғыдан университет ректоры Динар Нөкетаеваның атқарып жатқан іс-шаралары мен ұсыныстары өз алдына бір төбе. Ұлтының киелілігін сақтай отырып, қазақ дәстүрінің жанашыры болған Динар Жүсіпәліқызы университеттің өркендеуіне, сондай-ақ қаракөз қыздарымыздың жанашыры ретінде өзінің салмақты үлесін аянбай қосып келеді. Соның бір нышаны «Қыз Жібек» клубы негізінде ұлт болашағын тәрбиелеуде салт-дәстүрдің жаршысына айналдыра білді. Осы клубымыздың үлгісімен республика көлемінде көптеген клубтардың құрылуы осының дәлелі іспеттес.

Елбасымыздың ұсынысымен дәстүрге айнала бастаған Отбасы мерекесі тарихи және рухани қажеттілікке айналып, бүгінгі таңда жаппай аталып келеді. Бұл біздің ұлтымызды дәріптеуге, жоғымызды бар қылып, жоғалтқанымызды қалпына келтіруге мүмкіндік берері айқын. Демек, сіз бен біз, білім беру саласында аянбай еңбек етіп жүрген ұстаздар, осы саланың қызметкерлері, осы сәттен-ақ «Отан отбасынан басталады» - дегендей, өз отбасымызға ерекше жауапкершілікпен қарап, қазақ қыздарына барынша саналы тәрбие беруге ұмтылайық. Еліміздің ертеңіне алаңдап, болашақ пен ар алдында өзіміздің адами қалпымыздан таймай, ұлтымыздың мәртебесін көтерейік. Тілге, елге қиянат жасауға жол бермейік. Осы орайда, әрбір қазақ отбасына мейірім мен шапағат, бақыт пен береке, шаңырақтарына бақыт нұры, махаббат шуағы төгілсін дегім келеді.

**Сәндібаева Н.А.,
п.ғ.к., доцент м.а.
Қазақ мемлекеттік қыздар
педагогикалық университеті
Алматы қ., Қазақстан**

ЕЕ ДЕТСКАЯ НЕПОСРЕДСТВЕННОСТЬ ОБЕЗОРУЖИВАЕТ, А ИСКРЕННОСТЬ И ОТКРЫТОСТЬ РАСПОЛАГАЮТ УЖЕ С ПЕРВОЙ МИНУТЫ ЗНАКОМСТВА. ПРИ ДАЛЬНЕЙШЕМ ОБЩЕНИИ СОБЕСЕДНИК ОБНАРУЖИВАЕТ В НЕЙ НЕОБЫЧАЙНУЮ СИЛУ ДУХА И ЦЕЛЕУСТРЕМЛЕННОСТЬ, КОТОРЫЕ ПОМОГАЮТ ЕЙ РЕАЛИЗОВЫВАТЬ СВОИ МЕЧТЫ. РЕЧЬ ИДЕТ О ФИНАНСОВОМ ДИРЕКТОРЕ «АО «КАЗМУНАЙГАЗ» – ПЕРЕРАБОТКА И МАРКЕТИНГ», ДОКТОРЕ ЭКОНОМИЧЕСКИХ НАУК АЙЗАДЕ АКҚАЙСИЕВОЙ

Айзага Акқайсиева:

«УСПЕХ – ЭТО ПОДАРОК СУДЬБЫ»

Успех – это особое состояние, когда у человека все получается. Я считаю, что человек с рождения может быть успешным, или наоборот. Успех возможен при хорошем образовании, правильном окружении. Немаловажную роль играет и семья: если у ребенка успешные родители, то он тоже будет стремиться к успеху.

Можно сказать, что человек – творец своей судьбы. Каждый человек строит свое счастье, зарабатывает свое состояние. Но вместе с тем, я и не противник той теории, которая утверждает, что судьба человека с рождения предопределена. Я воспитывалась у бабушки, и она любила повторять: «Маңдайыңда жазылғаны болады» («От судьбы не убежишь»). С одной стороны, хочется верить бабушке, но с другой стороны, если бы я не приложила усилия, то и не достигла бы в жизни чего-то.

Многое я получила от бабушки. Мы проводили с ней много времени. Вместе накрывали на стол, принимали гостей, возились на кухне, я даже спала рядом с бабушкой, взяв ее за руку. Бабушка привила мне такое качество, как трудолюбие. Она была сильным человеком. Наш дедушка не вернулся с войны, и ей пришлось в одиночку ставить на ноги шестерых детей.

В детстве я сильно тянулась к знаниям. В сельской библио-

теке детям позволяли брать с собой не больше двух-трех книг, и мне приходилось проносить многие книги тайно. И я по сей день, просматривая книги в домашней библиотеке родителей, нахожу книги со штампом районной библиотеки. И тут же вспоминаю о своих проделках.

Быть женщиной-руководителем трудно в том плане, что есть «нефтянка» – это сугубо мужская «территория». Мужчинам легче решать какие-то вопросы, например, они могут пойти поиграть в бильярд, и заодно обсудить дела. Женщинам свою точку зрения приходится отстаивать цифрами и фактами.

Мой веселый нрав здорово помогает мне. Мне неплохо удается разрядить обстановку во время сложных переговоров, официальных встреч. Я могу увидеть положительное даже в самой неприятной ситуации. В моем лексиконе нет слова «проблема», я не употребляю его ни в официальных письмах, ни в повседневном общении. Даже во время презентаций я предпочитаю вместо словосочетания «проблемные вопросы» использовать «вопросы». Ведь на любой вопрос всегда можно найти ответ. А проблемы так усложняют жизнь.

Я уверена, что абсолютно все пожелания и мечты сбываются. Примерно три-четыре года назад я увидела, как Президент поздравляет женщин с 8 марта. И мне захотелось оказаться среди этих счастливиц. И когда меня в этом году пригласили на встречу с Президентом, я была просто поражена и безмерно счастлива.

Мое главное достижение – это семья. Мы с супругом воспитываем троих сыновей. Старший сын в этой году поступил в один из ведущих университетов мира. Второй сын последовал за своим братом. Младший сын учится в школе. Я довольна своими детьми, они очень смысленные и целеустремленные.

Дети как лакмусовая бумага. Нельзя требовать от детей одного, а самому делать другое. Ребенка нужно воспитывать на собственном примере. Можно с утра до вечера говорить ему про то, что нельзя воровать, нужно любить и уважать свою маму и т.д. А можно на собственном примере показывать, как нужно вести себя. И я уверяю вас, что от последней тактики толка будет гораздо больше.

Мне не удалось бы построить карьеру, если бы не наша мама. Моя свекровь помогла мне вырастить детей, благодаря ей, в нашем доме царит порядок, все разложено по местам. Если бы не она, я не смогла бы работать, потому что женщине сложно совмещать такую ответственную работу и в то же время заниматься домом без такой незаменимой покровительницы, как наша мама.

Для меня работа – это удовольствие. Я не представляю себя без нее. Я люблю свою работу, мне нравится быть востребованной. Я получаю наслаждение от каждого рабочего дня. Есть такое выражение: «Если вы устали от Лондона, значит вы устали от жизни. Я несколько переиначила это выражение, и получилось: «Если вы устали от работы, значит вы устали от жизни».

Отдых – это неотъемлемая часть моей жизни. Я не понимаю таких людей, кото-

Знак гороскопа:

Дева

Любимое время года:

лето

Любимый автор:

Чингиз Айтматов

Любимый цвет:

белый

Любимый фильм:

«Турист»

Фирменное блюдо:

яблочный пирог

Нелюбимые

черты характера:

неискренность,

скрытность

Любимые черты

характера:

щедрость

Любимое выражение:

«Обязан, значит, могу»

Город мечты:

Венеция

рые жалуются на то, что они не были в отпуске уже семь лет, не люблю трудового голика. Для чего тогда работать, если не отдыхать? Ведь так можно и загнать себя. Чтобы эффективно работать, нужно уметь отдыхать. Для меня отдых – это, прежде всего, общение с детьми и друзьями, а также отпуск на море.

У меня сильно развита интуиция. На днях у меня украли велосипед, а в ночь накануне этого, мне было беспокойно. Даже потом, когда я смирилась с кражей, что-то не давало мне покоя. Я села на другой велосипед и попала в ДТП, упала прямо перед машиной. Непросто же у меня украли велосипед, это был знак, некое предупреждение. Я верю в знаки, но иногда могу не обратить на них внимание.

Мне часто приходится слышать о себе разные небылицы. К примеру, когда я сильно похудела, стали поговаривать, будто я сделала себе липосакцию. А я всего-навсего села на диету, начала заниматься спортом и сбросила двадцать пять килограммов. Также часто говорят, что я избалована. И я этого не отрицаю. Я избалована любовью своих родителей. Кроме того, меня балуют муж, свекровь, мои сыновья и даже друзья.

Я абсолютно равнодушно отношусь к сплетням и пересудам о себе. Как говорила Фаина Раневская, «еще не встречала такой кошки, которую заботило бы то, что о ней думают мыши». Меня любят мои близкие и друзья – и мне этого достаточно. Я не стараюсь понравиться всем и каждому.

Я мечтаю построить большой дом, сделать там хороший ремонт. В профессиональном плане я хочу попробовать себя опять на государственной службе, чтобы мои знания и опыт пригодились на уровне страны.

Айгуль МУСТАФИНА, г. Астана

ИЗ ТЫСЯЧИ НЕВОЗМОЖНОГО ВСЕГДА МОЖНО НАЙТИ ОДНУ ВОЗМОЖНОСТЬ

– Нурзия Ускенбаевна, на Ваш взгляд, лидерские качества даются от природы или это результат работы человека над собой?

– Безусловно, тем, у кого лидерские качества присутствуют от природы, гораздо легче. Те же, кто не обладает такими данными с рождения, имеет возможность выработать их в себе в течение жизни. Ведь сейчас достаточно возможностей для саморазвития – это и книги, и Интернет, и учебные заведения, и курсы. В моем детстве такого не было.

Я родилась в большой семье, где зарабатывал только папа. И поэтому с малых лет стремилась быстрее начать работать, чтобы помочь отцу. Причем, я хотела не просто работать, а быть директором (смеется). Помню, в восьмом классе в сочинении я озвучила свое желание, чем сильно шокировала педагога (ведь профессия «директор» считается совсем не женской.) Меня даже поругали и назвали карьеристкой. Тогда половина девочек нашего класса написали, что хотят быть врачами в белых халатах, а вторая половина – учителями. Я хорошо помню чувства, которые переживала. Боялась, что родители тоже будут укорять меня за директорство. Но папа только поинтересовался - почему я этого хочу? Я ответила, потому что тогда я буду иметь больше возможностей помогать ему.

Первую свою зарплату заработала в 18 лет в г. Павлодаре. Половину отправила бабушке в аул. Он на эти деньги купил большую коробку печенья, которую раздал местной детворе с пожеланиями, чтобы мой достаток всегда был обильным и щедрым и хватал не только на собственные нужды, но и на помощь окружающим. Я верю, что это благословение помогает мне по жизни.

– Воспитание – это целый процесс. Чем Вы руководствуетесь при воспитании собственных детей?

– В воспитании детей я не изобретаю велосипед, а пользуюсь всеми теми методами, которые использовала мама. Главным принципом моих родителей было доверие и уважение детей вне зависимости от их возраста. Покойный папа всегда говорил, что лучше перелюбить ребенка, чем недолюбить, и при этом найти такую грань – чтобы излишне не разбаловать. Ведь на самом деле, уважение и

вседозволенность - разные понятия. Нас рано приучили к труду: помню, мы всегда помогали по хозяйству, нянчились с младшими... Кстати, между мною и самой младшей сестренкой разница ровно 18 лет! Я рада, что в нашей семье у всех братьев и сестер жизнь сложилась благополучно: все получили высшее образование, занимаются любимым делом, имеют дружные семьи.

– Каким Вы были ребенком? О чем мечтали, что вас огорчало?

– Мама говорит, что я росла спокойным, очень улыбчивым ребенком. Кстати, на всех детских фотографиях я с неизменной улыбкой на лице.

Меня рано отделили от большой семьи – папа отдал на воспитание родному братишке Еспенкоке. Каждые выходные он привозил меня к родителям на, как шутя говорил, «трудовой фронт». Я очень скучала по родителям, но старалась этого не показывать, чтобы не огорчать маму и дядю Еспена. Помню, меня очень расстроил разговор родителей, на котором они обсуждали мои успехи в учебе. Папа тогда сказал: «Нурзия не тянет на медаль, надо бы ее в техникум». Такое решение ему наверняка далось нелегко, особенно учитывая то, что он был завучем школы, в которой я училась, а его родной дядя – директором! Принятие такого решения – не сфабриковать оценки, а отдать дочь в техникум, лишний раз доказывает, насколько воспитанным, честным и принципиальным был папа. Хотя тогда мне это было сложно понять, я обиделась, что папа мне не помог, а мама не настояла. А сейчас я понимаю, что папа поступил совершенно верно. Это был урок, что я должна всего добиваться своим трудом и знаниями. Помню, когда я получила первую медаль «Ерен енбегі үшін», то маме в шутку сказала: «Хотя вы с папой не дали Медаль, Президент Казахстана дал». На что мама ответила: «Может, потому, что мы не дали, ты ее и получила...».

– Что, на Ваш взгляд, отличает женщину-руководителя от мужчины-руководителя?

– Осторожность. Женщина по своей природе прежде всего мать, поэтому она, прежде чем отрезать, семь раз подумает и не будет совершать неоправданных рисков.

Нурзия Лесбекова:

И вообще, я хочу посоветовать всем мужчинам, которые находятся в подчинении у женщины, видеть в ней, в первую очередь, не просто женщину, а профессионала. И чтобы добиться успеха, ему самому необходимо следовать простым принципам: работать больше, чем тебе платят, никогда не оставаться равнодушным, не бояться перемен, учиться, и знать, что никто тебе не друг и не враг, но каждый может быть твоим учителем. Это те принципы, которые мне помогли в моей жизни.

ЗАМЕСТИТЕЛЬ
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ
ПРАВЛЕНИЯ
ТОО «КАЗФОСФАТ»
НУРЗИЯ ЛЕСБЕКОВА
УВЕРЕНА, ЧТО УСПЕХ
КАЖДОГО ЧЕЛОВЕКА
В ЕГО СОБСТВЕННЫХ
РУКАХ. В СВОЕМ
ИНТЕРВЬЮ ОНА
ДЕЛИТСЯ СЕКРЕТАМИ
УСПЕШНОСТИ,
РАССКАЗЫВАЕТ
О ЖИЗНЕННЫХ
ПРИНЦИПАХ И СВОИХ
МЕЧТАХ

– Удастся ли Вам гармонично совмещать семью и успешную работу? По своему опыту знаю, что это практически невозможно – что-то одно всегда остается в стороне.

– Я считаю, что нет ничего невозможного. Я живу согласно поговорке: «Кто не хочет делать, найдет 100 причин, кто хочет, из тысячи невозможного найдет одну возможность и сделает». Так и я всегда нахожу время для семьи и многочисленных родственников. Обязательно найду возможность и время, чтобы не в ущерб работе поздравить их с праздниками. Согласна, что сделать это не всегда бывает легко: я работаю на два города, а семья живет в третьем. Но я использую каждую возможность общаться с родными. К примеру, время в пробках, в дороге использую для ежедневного общения с ними.

Мои дети с детства приучены к тому, что маму в рабочее время беспокоить нельзя. Я никогда в рабочее время не звонила своим детям, чтобы напомнить об обеде, уроках. И при этом они никогда не бывают обделены вниманием: какой бы я уставшей не приходила с работы, всегда нахожу время для них.

– О чем Вы когда-либо жалели?

– Я и сейчас жалею, что папа рано ушел из жизни – в возрасте 64 лет, и не увидел результаты своего труда – достижений 9-х детей... Что он никогда не выезжал за границы Казахстана, потому что у него не было возможности, а когда у нас, лично у меня, появилась возможность хоть каждый год отправлять... папы уже не стало... Он не дал нам возможности и времени заботиться о нем так же, как он заботился о нас.

– Если бы Вам дали второй шанс прожить жизнь, чтобы Вы изменили?

– Родила бы минимум пятерых детей, выучила хотя бы английский язык, а остальное оставила бы без изменений. А еще я мечтаю, чтобы мама прожила дольше, дети были счастливы, востребованы, внуки росли здоровыми, компания «Казфосфат» процветала и чтобы мои потомки гордились нашей Родиной Казахстан. Видите сколько у меня желаний...

Ляйля КАДЫРХАН, г. Жамбыл

АКТИВНОЙ ЖИЗНЕННОЙ ПОЗИЦИЕЙ ЗАСЛУЖЕННЫЙ ДЕЯТЕЛЬ КАЗАХСТАНА СВЕТЛАНА АЙТБАЕВА ОТЛИЧАЛАСЬ С ДЕТСТВА. ВСТРЕТИТЬСЯ С НЕЙ УДАЛОСЬ НЕ СРАЗУ. НАКАНУНЕ ВНЕОЧЕРЕДНОЙ СЕССИИ ОБЛАСТНОГО МАСЛИХАТА ЗАСЕДАЛА РАБОЧАЯ КОМИССИЯ, ЗАТЕМ БЫЛО ОЧЕРЕДНОЕ МЕРОПРИЯТИЕ МЕСТНОГО ФИЛИАЛА НАРОДНО-ДЕМОКРАТИЧЕСКОЙ ПАРИИ «НУР ОТАН». ОТСЮДА ЗАКОНОМЕРНО РОДИЛСЯ И ПЕРВЫЙ ВОПРОС ДЛЯ СОЛИСТКИ АКТЮБИНСКОЙ ОБЛАСТНОЙ ФИЛАРМОНИИ ИМЕНИ ГАЗИЗЫ ЖУБАНОВОЙ, ХУДОЖЕСТВЕННОГО РУКОВОДИТЕЛЯ ДЕТСКОЙ СТУДИИ «САЗ»:

СПЕШНЕЙ ПО ЖИЗНИ

- Давно Вы привыкли к такой загруженности?

- Честно говоря, сама не заметила, когда стерлась грань между творческой деятельностью и общественной. Так живу, наверное, шесть последних лет. Хотя активной

жизненной позицией отличалась всегда. Мне всегда было мало одной только сцены.

- А когда все началось?

- Точно сказать не могу. Я и в школе была деятельной.

Училась в селе Копа Темирского района, в то время оно называлось Кенес ту. Была председателем пионерской дружины, старостой, комсоргом. Запомнилась поездка во всесоюзный пионерский лагерь «Артек». Это был март 1987 года, я училась в седьмом классе. Как раз после декабрьских событий в Алма-Ате. Конечно, в то время я была еще ребенком и не понимала, что же творится в столице. Но мои новые друзья из Белоруссии, Украины, Литвы, Латвии хотели узнать подробности произошедшего в Казахстане, а мне нечего было им ответить. Видимо, это и стало дополнительным толчком к тому, чтобы знать, что же происходит вокруг, не оставаться в стороне. Еще запомнила слова нашего музыкального руководителя о том, что из Казахстана в «Артек» всегда приезжают голосистые дети. В то время я уже любила петь. Интересно, что и Канат, мой супруг – такой же деятельный, не равнодушный к тому, что творится вокруг.

- Все-таки, непривычно видеть на сессии среди депутатов маслихата певицу. Ведь там приходится глубоко вникать в серьезные социально-экономические проблемы.

- Когда мне впервые предложили выдвинуть свою кандидатуру в депутаты, как раз в городе не было Каната. Посоветовалась с родителями. Они, как люди поколения, для которых работа всегда была на первом месте (свекровь педагог, моя мама всегда жила делами родного совхоза, свекр руководил совхозом, мой отец работал в милиции), стали настаивать на том, чтобы я не раздумывая, согласилась. Их мнение поддержал и Канат, когда дозвонилась до него. «А ты, что, еще думаешь? – сразу вырвалось у него. – В чем твои сомнения? Соглашайся, это же доверие, раз предложили именно тебе, а не кому-то другому. Все, давай вперед!». Единственный, кто был против, это старший наш сын Димаш. Он очень хотел, чтобы я больше бывала дома и больше занималась пением.

В маслихате меня включили в рабочую комиссию по вопросам социально-культурного развития. Видимо, учли, что я около двадцати лет работаю в этой сфере. А «социалка», это суть нашей жизни, поэтому и здесь все понятно и близко. Мне эта работа интересна, и я дорожу ею. Особенно по душе выездные заседания, где мы в самых дальних аулах и животноводческих точках встречаемся с людьми, выслушиваем их проблемы и ищем пути решения. Это касается и занятости, и приобретения жилья; много обращений по вопросам подрастающего поколения, религии. Когда находят источники финансирования из республиканского или местного бюджета, когда ситуация меняется, это очень радует – получаешь удовлетворение от причастности к хорошему делу. Как правило, встречи в сельской глубинке заканчиваются просьбой спеть. Им-

провизированные концерты зачастую растягиваются на два часа. Такая общественная работа для меня большая школа.

- Сейчас традиции соблюдают не все, ссылаясь на большую занятость, на большие расходы. Все чаще начинаем приглашать друг друга на чашку чая в кафе, в ресторан.

- Нет-нет. Считаю, что это не совсем правильно. И у меня случается так, что нужно позвать гостей, а не получается, но Канат всегда непреклонен: «ресторан – это не дом, мы должны показать как живем, как рады людям». И я с ним согласна. Люблю приглашать молодоженов, новоиспеченных снох, зятьев. Когда случается окошко между гастролями и делами, предупреждаю домашних, в такое-то время я дома, решайте, кого будем приглашать. И иногда случается так, что несколько дней подряд потчует гостей. Но это, думаю, замечательно. Дни рождения стараемся отмечать сами, это семейный праздник. Но приходят родители, сваты, братья, сестры, племянники с двух сторон и семейный праздник, опять-таки, превращается в небольшой той (смеется).

- Думаю, эти традиции Вы привезли в город из аула.

- Вполне согласна с вами. В народе говорят, казах не выросший в ауле, не настоящий казах. Мы с детства впитывали в себя все эти традиции, для нас это норма жизни. С малых лет мы помогали родителям, участвовали во всех домашних делах. И коров доили, и масло сбивали, и сепарировали, и за малыми присматривали. Все это мне совершенно не трудно. Многие же думают, что я могу только наряжаться в вечерние платья. И я понимаю, мои слушатели хотят меня видеть только в том образе, в каком я предстаю перед ними на сцене.

Жанат СИСЕКЕНОВА, г. Актобе

БЛАГОРОДНОЕ ДЕЛО ОТВЕТСТВЕННОГО ОТЦА

АКТИВНУЮ РОЛЬ В ВОСПИТАНИИ ПОДРАСТАЮЩЕГО ПОКОЛЕНИЯ ИГРАЮТ НЕ ТОЛЬКО МАМЫ, НО И ПАПЫ. ИХ РОЛЬ В ВОСПИТАНИИ И СТАНОВЛЕНИИ РЕБЕНКА ОЧЕНЬ ВАЖНА. СЛОВО «ПАПА» ОЧЕНЬ ОСОБЕННОЕ СЛОВО ДЛЯ КАЖДОГО ПОДРАСТАЮЩЕГО РЕБЕНКА НАШЕЙ СТРАНЫ.

Сегодня мы поговорим об отцовстве с Председателем Общественного Объединения «Союза отцов» в Астане Куанышем Джуматаевым. Он расскажет нам о том, как это быть «Папой» в нашем современном мире, как вносить частичку себя в воспитание не только своих детей, но и детей всего общества. «Отец – это глава семьи, это основа семьи, это ответственность за свою семью, для девочек отец – это пример подражания, потому что в будущем они выбирают своих мужей, похожих на своих отцов», - говорит Куаныш.

– Куаныш, расскажите нам, что для вас лично означает слово «отец»? Каким он должен быть?

– Отец – это глава семьи, это основа семьи, это ответственность за свою семью, для девочек отец – это пример подражания, потому что в будущем они выбирают своих мужей, похожих на своих отцов. Увидев ребенка на улице, как он себя ведет, сразу можно понять, есть у него отец или нет. Знаете, очень сильно заметно, когда ребенок растет без внимания со стороны родителей. Он не уверен в себе, его ничего не интересует, он целыми днями сидит в интернете. Это очень страшно на самом деле. Если раньше в советское время таких детей было мало (которые росли без отцов – прим.авт), то сейчас их очень много. И это настораживает. Дети, лучшее, что может произойти в судьбе каждого человека. Имея собственных детей, Куаныш с уверенностью может сказать, что он счастливый отец. Знаете, быть отцом дочерей намного отличается оттого состояния, чем быть отцом сыновей. Когда я еще не был женат, я думал о детях, конечно, я думал о сыне, о продолжении рода, что я научу своего сына различным навыкам и знаниям и всем мужским качествам. Но когда у меня родилась первая дочь, я понял, что это лучшее, что могло

произойти со мной. Недаром говорят, что дочери ближе к отцам. Так оно и есть. Со своей старшей дочкой – мы друзья. Она знает, что на меня всегда можно положиться, что со мной интересно, и, я, если посчитаю нужным, не откажу ей в ее прихоти.

– **Идея «Союза отцов» зародилась после того как вы стали отцом? Как появился в Казахстане первый «Союз отцов»?**

– «Союз отцов», который действует с 2012 года стал примерной школой для многих отцов города и страны. Сегодня участники объединения решают многие злободневные проблемы в обществе своими усилиями. Идея создания Совета отцов пришла ко мне, будучи уже отцом. Еще на тот момент, являясь членом Совета отцов в школе-лицее № 59, я на безвозмездной основе установил видеокамеры в школе, где училась моя старшая дочь. Кроме того, установил программу по наблюдению своих детей онлайн. Необходимо знать, в каком окружении находится ваш ребенок. Я всегда спрашиваю у своей дочери, куда она идет, с кем, зачем. Это все нужно для того, чтобы предостеречь от ненужного окружения и информационного потока лишней грязной информации. В 2010 году я впервые задумался о создании организации для отцов на республиканском уровне. Тогда я работал в организации «Безопасный город».

– **Расскажите о деятельности «Союза отцов»?**

– Сегодня в Союзе очень много неравнодушных и активных участников. Все отцы ответственно относятся к каждому ребенку нашей страны. При этом, имеются и «почетные отцы», это наши отцы, которые всячески поддерживают работу объединения, имея при этом высокий статус в обществе. С 2012 года сделано очень много добрых дел. Мы организовывали благотворительные мероприятия, приуроченные к праздникам, среди них есть и дети с ограниченными возможностями, в том числе сироты, находящиеся на лечении в Национальном Центре Материнства и детства. Кроме этого, мы проводили спортивные соревнования для детей по различным видам спорта. Также городские конкурсы, такие как «ӘКЕДЕН ҚАЛҒАН БІР ӨНЕР», «ӘКЕ ҚОРҒЕН ОҚ ЖОНАР», Папа и Я – Спортивная Семья!». Кроме того, один из таких больших проектов в котором члены Союза приняли непосредственное участие – это Международная поисковая экспедиция «Вахта Памяти-2014» «Вахта Памяти-2015». Это очень важный проект. Проект о погибших ветеранах в годы Второй Мировой Войны. Ведь это наши деды, отцы, судьбы которых никому не известны. Мы проводили поисковую работу, к нам в Казахстан приходили документы с архивов о пропавших без вестей, также документы, где

проводились бои, и где были похоронены войны. И из порядка 35 красноармейцев, мы нашли около 12 семей родственников, которых мы свозили на те места, где были захоронены их деды. И по казахским обычаям мы проводили обряд. Там приняли участие и школьники, и студенты. Также, одними из важных ежегодных мероприятий являются Республиканские и городские слеты отцов.

– **Куаныш, поделитесь с планами «Союза отцов» на ближайшие месяцы?**

– Что касается планов, то у Союза их очень много. 28 октября 2016 года мы планируем провести «Республиканский Форум отцов» при поддержке Национальной комиссии по делам женщин и семейно-демографической политике при Президенте Республики Казахстан. Он пройдет во Дворце школьников в городе Астана. Это будет одним из важных мероприятий этого года. Вместе с этим планируем написать книгу для казахстанских отцов, где будет раскрыта тема воспитания детей, преемственности поколений. И конечно же мы хотим создать «Единый кодекс чести отцов», мне кажется это станет уникальным документом.

– **Вы заражаете своим огромным энтузиазмом и любовью к своему делу. Поделитесь с нашими читателями секретами воспитания собственных детей?**

– Я действительно очень рад, что являюсь председателем данного Союза, это придает мне силы, наполняет мою жизнь счастьем и душевным спокойствием. Ведь самое главное в жизни это семья и занятие любимым делом. Хочу поделиться секретами воспитания именно девочек, потому что в их воспитании нужен особенный подход. Итак, 10 советов в воспитании дочерей глазами папы: 1. Папа все может. Папа все разрешает, конечно же, в меру нормы; 2. Отец должен быть образцом и примером для дочери; 3. Отец должен уважать мать своих дочерей, понимать ее и ценить; 4. Отец должен быть добрым, терпимым, милосердным к другим людям; 5. Отцу необходимо привить дочери любовь к книгам и знаниям; 6. Отец должен быть другом своей дочери; 7. Отец должен быть опорой для дочери, чтобы она всегда была в защищенности и безопасности; 8. Отец должен воспитать в дочери уважение к старшим людям; 9. Отец должен подарить дочери свое тепло; 10. Отец должен быть самым лучшим мужчиной в жизни дочери. (Улыбается).

– **Спасибо Куаныш за интересную и познавательную беседу. Желаем успехов в проведении «Республиканского Форума отцов»!**

Альбина АТЕН, г. Астана

ШАНЫРАК — СИМВОЛ ДОМА

НЕРЕДКО НА ТОЯХ ЗВУЧАТ ПОЖЕЛАНИЯ «СЧАСТЬЯ И ДОБРА ВАШЕМУ ШАНЫРАКУ!». ТЕМ САМЫМ ГОСТИ ЖЕЛАЮТ БЛАГОПОЛУЧИЯ И СПОКОЙСТВИЯ СЕМЬЕ ПРАЗДНУЮЩИХ. СЕЙЧАС ШАНЫРАК БОЛЬШЕ ИМЕЕТ АССОЦИАТИВНОЕ ЗНАЧЕНИЕ, А РАНЬШЕ ЕГО СМЫСЛ И ЗНАЧЕНИЕ БЫЛИ ГОРАЗДО ГЛУБЖЕ.

1

Вообще, шанырак представляет собой деревянный обод, укрепленный внутри крестообразно скрещенными жердями — кульдрешами. Крест в круге знаменует вечное движение в природе солнца, является неким символом развития жизни. Четыре конца указывают на четыре стороны света. А по положению звезд в раме шанырака древние кочевники точно угадывали время перехода с одного пастбища на другое.

2

Благодаря своему строению, с одной стороны, шанырак является границей между верхом и низом, с другой - между внешним и внутренним пространством. Раньше через шанырак жители юрты связывались с сакральными небесными светилами: Солнцем, Луной и звездами. Для привлечения удачи в дом и оберега по окружности купольного круга подвешивались разноцветные шерстяные шнуры аякбау с кистями на концах, с преобладанием красного цвета, или треугольные подвесы-тумарша с пуговицами.

3

Чаще всего шанырак изготавливался из южносибирской березы. Кроме этого, популярной была ива, растущая по берегам рек. В различных регионах Казахстана - это плакучая ива, голубая ива, черная ива, светлая ива и др. Согласно вековому опыту, ива является лучшим деревом для изготовления остова казахской юрты. В народе она еще называется тальник. Уйки и кереге, изготовленные из ветвей высушенной ивы, - легкие и в то же время прочные. Очищенный от коры и высушенный тальник распаривали в тлеющем бараньем помете, а затем при помощи несложного станка придавали несколько изогнутую форму. У подготовленных таким образом планок в верхней части делали с одной стороны срез, а нижнюю часть — круглой в сечении. Для придания планкам большей упругости по поверхности прорезали продольные борозды. Зажиточные люди в прошлом делали весь остов казахской юрты из березы. Остов юрты, изготовленный из березы, очень прочный.

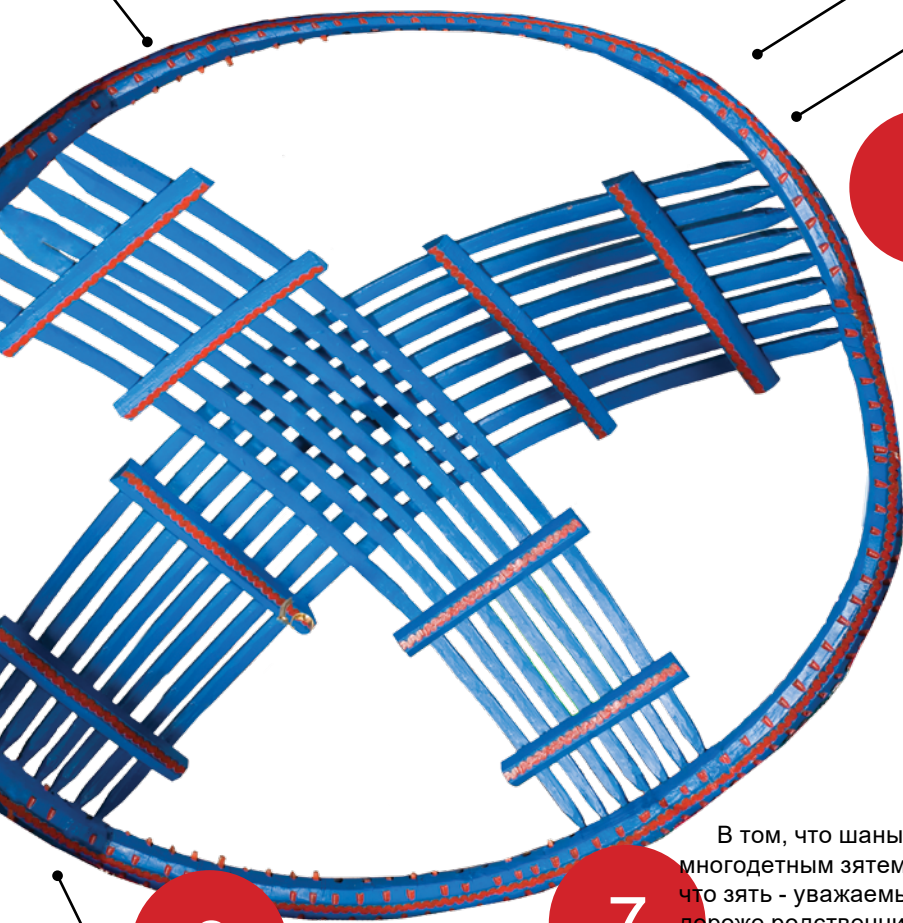
4 Для казахов шанырак имеет большое символическое значение. Это символ дома, домашнего очага, продолжения рода, поэтому не случайно шанырак изображен на гербе современного Казахстана. Шанырак был семейной реликвией, передавался из поколения в поколение, кара шанырак юрты отца почитался сыновьями как святыня. В серьезных случаях казах клялся, глядя при этом на шанырак. Его ни в коем случае нельзя было переворачивать, ронять.

5 С шаныраком связано много обрядов, поверий, поговорок. «Говори, посматривая на шанырак» («Шаңыраққа қарап сөйле») – так говорили тем, кто вел себя в юрте неподобающим образом, разговаривал слишком громко. Если на шаныраке обнаруживали кровь, то его раскалывали и сжигали в огне. В противном случае считалось, что нечисть дом не покинет.

6 Большое внимание казахи уделяли установке свадебной юрты (отау), ее качество, красота, убранство должны были обеспечить счастье новой семье. На украшение свадебной юрты тратились огромные средства, она была одной из основных частей приданого невесты. С установкой свадебной юрты связано несколько обычаев, один из которых поднятие шанырака. Писатель-этнограф Ахмет Жунусов писал об этой традиции: «... у казахов «шанырак» молодой семьи поднимает только старый, многодетный зять». Взамен он получал лошадь или верблюда. Подарок вручался стороной, поднимающей шанырак.

8 Если юрту устанавливали женщины, то шанырак всегда поднимал мужчина, глава семьи или старейшина рода. К ободу шанырака привязывали качели. Так проверялась прочность конструкции и соблюдалась древняя традиция. Смех детей, по старинным поверьям, должен принести в новый дом счастье.

7 В том, что шанырак для молодой семьи поднимается старым многодетным зятем, несет в себе глубокий символизм. Потому что зять - уважаемый человек, и чем старше возрастом, тем дороже родственникам жены и авторитетней. Уважение и авторитет у казахов зависел не только от возраста человека, но и от количества рожденных и выросших у него детей. Считалось, что человек, вырастивший много детей, обладает большей мудростью, опытом и, соответственно, пользовался большим уважением. Это касалось и мужчин и женщин. Поэтому главным пожеланием молодой семье было рождение большого количества детей, как самого главного богатства. Приезд старого зятя радовал всех аулчан, с ним могли шутить взрослые и дети, мужчины и женщины. В обряде поднятия шанырака виден смысл уважения родственных чувств к старому зятю, а также пожелания молодым скорейшего рождения у них детей.

ИСКУССТВО СТАТЬ МАТЕРЬЮ

ГЛАВНЫМ ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕМ ЖЕНЩИНЫ ЯВЛЯЕТСЯ МАТЕРИНСТВО. НО, К СОЖАЛЕНИЮ, ВСЕ СУДЬБЫ РАЗНЫЕ, И НЕ ВСЕМ УДАЕТСЯ РОДИТЬ РЕБЕНКА В ПОЛНОЦЕННОЙ СЕМЬЕ. КОМУ-ТО, ЧТОБЫ ИСПЫТАТЬ РАДОСТЬ МАТЕРИНСТВА, НЕОБХОДИМО ПРЕОДОЛЕТЬ ДОЛГИЙ И НЕЛЕГКИЙ ПУТЬ К МЕЧТЕ.

Неисповедимы пути господни

Судьба героини Канагат Шуменовой своеобразна. Сейчас она является мамой двоих детей, а когда-то это казалось ей нереальным. Долгие годы женщина не могла иметь детей по разным причинам, но сейчас гордится тем, что нашла в себе силы пойти против мнения общественности и стать для своих чад мамой и папой в одном лице.

Когда в далеком 1961 году на станции Аксу Костанайской области родилась девочка, которая была шестым по счету ребенком. Родители нарекли ее Канагат, надеясь, что значение имени

(благополучная) повлияет на судьбу крохи и ее жизнь будет счастливой. Однако у судьбы на Канагат была расписана своя карта.

Девочка повзрослела, уехала учиться в институт, после окончания которого вернулась на родину и устроилась участковым по делам несовершеннолетних, следователем Костанайского ГОВД.

«Чуть позже я вышла замуж. Шли годы, а наша мечта с супругом родить ребенка никак не осуществлялась. Когда, забив тревогу, мы обратились к врачам, то услышали страшный приговор – мужское бесплодие. Помню, от врача вышла в шоковом состоянии. Блуждая по городу, добрела до парка, присела на аллею и дала волю слезам.

В своем мысленном разговоре со Всевышним задавала одни и те же вопросы: «Почему это случилось со мной? Как жить дальше?», и не находила на них ответа.

Через пару месяцев диагноз подтвердился окончательно. Врачи посоветовали либо усыновить ребенка из детского дома, либо решиться на искусственное осеменение. Мы выбрали второй вариант. Однако все наши попытки были тщетными. Мысль о том, что я не могу иметь детей, угнетала все больше и больше. Спустя восемь лет супруг ушел, оставив меня одну. После этого мысли выйти замуж повторно у меня не возникало. Я просто решила найти донора и была готова к тому, чтобы воспитывать ребенка са-

мостоятельно. В тот момент мне было 38 лет. К подбору кандидата подходила серьезно. Главными критериями были отменное здоровье, порядочность, воспитанность мужчины.

Узнав о своей беременности, не могла сдержать слез радости. Помню, долго скрывала новость от родных. И только, когда мое положение стало заметным, сообщила родителям. Они были счастливы за меня. В 2000 году 20 июля моя мечта стала реальностью – я держала на руках долгожданного сына!

Конечно, в одиночку растить ребенка было нелегко как морально, так и материально. Когда Арыстану исполнилось 4 месяца, я вынуждена была выйти на работу, чтобы содержать семью. Сынок большую часть времени оставался с няней. Совмещать уход за ребенком и работу следователя было просто нереально. Частенько приходилось брать на дом уголовные дела, ночами строчить на машинке обвинительные заключения.

Время шло, сынок подрастал, а я стала задумываться о том, что нужно родить для сына сестренку или братишку. В дальнейшем одному ему будет нелегко. Сама рожденная в многодетной семье, я знала – как это здорово, когда тебя окружают родные люди. Братья и сестры – это большая опора в жизни.

Как-то на прогулке, когда сыну было 2,5 года, мы встретили его биологического отца. Он интересовался нашей жизнью, спрашивал – чем может помочь. И тогда я осмелилась попросить его о помощи второй раз.

Так, три года спустя после рожде-

ния сына, в 43 года я вновь стала мамой. На этот раз у меня родилась дочь Асель. Я искренне благодарна человеку, подарившему мне радость материнства. Я не имею к нему никаких претензий и притязаний. И желаю ему только счастья».

Каждая пятерка – кирпичик счастливого будущего...

«Дети подарили бесконечное количество счастливых моментов. Я помню, как они делали первые шаги, и мы праздновали «туссаукесер». Как Арыстан пошел в детсад, где жил попугай, с которым они в дальнейшем стали очень дружны. Помню их выпускные в детском саду, новогодние балы, первый звонок... На первом звонке, когда увидела Арыстана в ряду первоклассников, я заплакала от счастья.

Я стараюсь уделять детям максимум внимания и времени: стимулировать их к знаниям, к здоровому образу жизни, быть честными, помогать младшим и уважать старших, никому не завидовать, добиваться жизненных благ собственным трудом. С малых лет я разговариваю с ними как со взрослыми. Я просто хочу, чтобы дети всегда доверяли свои секреты в первую очередь мне, самому близкому для них человеку. В свою очередь они также внимательны ко мне. Когда я грущу, они спешат меня обнять, подбодрить.

Радости-горести бытия

«Безусловно, отсутствие сильного плеча в семье заметно. Сыну, как мужчине, не хватает мужского примера. Когда он рассказывает о том, как его друзья выезжают с отцом на рыбалку, на шашлыки, ходят в баню или парикмахерскую, мне становится горько. Меня наполняет вина перед детьми за то, что я не смогла подарить им зна-

ние отцовского внимания и заботы. Поэтому, чтобы компенсировать это, в

планах отдать сына в следующем году в школу «Жас Улан». Я думаю, что там Арыстан сможет получить не только хорошее образование, но и иметь отличную возможность – пожить в мужском коллективе.

Уже сейчас я стараюсь дать понять Арыстану, что именно он является главой, защитой и опорой нашей семьи. Я вижу отражение своих слов в его поступках, мыслях, и меня это радует. Он старается не огорчать меня, радует успехами в школе, заботится о сестренке.

Я часто вспоминаю свою маму. Особенно, когда слышу песни Шамши Калдаякова, часто звучавшие в родительском доме. В эти моменты дочь обнимает меня и, желая успокоить, говорит: «Мама, не плачь. Люди не могут жить вечно». Но при этом мне постоянно повторяет: «Мама, ты будешь жить долго, нянчить наших детей, а мы будем ходить на работу». Она уже совсем большая – умеет варить супы, готовить омлет, мыть посуду. Вместе с братом они часто занимаются уборкой, самостоятельно готовятся к урокам.

Я – МАМА, и обязана сегодня ковать счастье завтрашнего дня Арыстана и Асели. Конечно, это нелегко, но это и есть счастье!

Алия ИНКАРБАЕВА, г. Астана

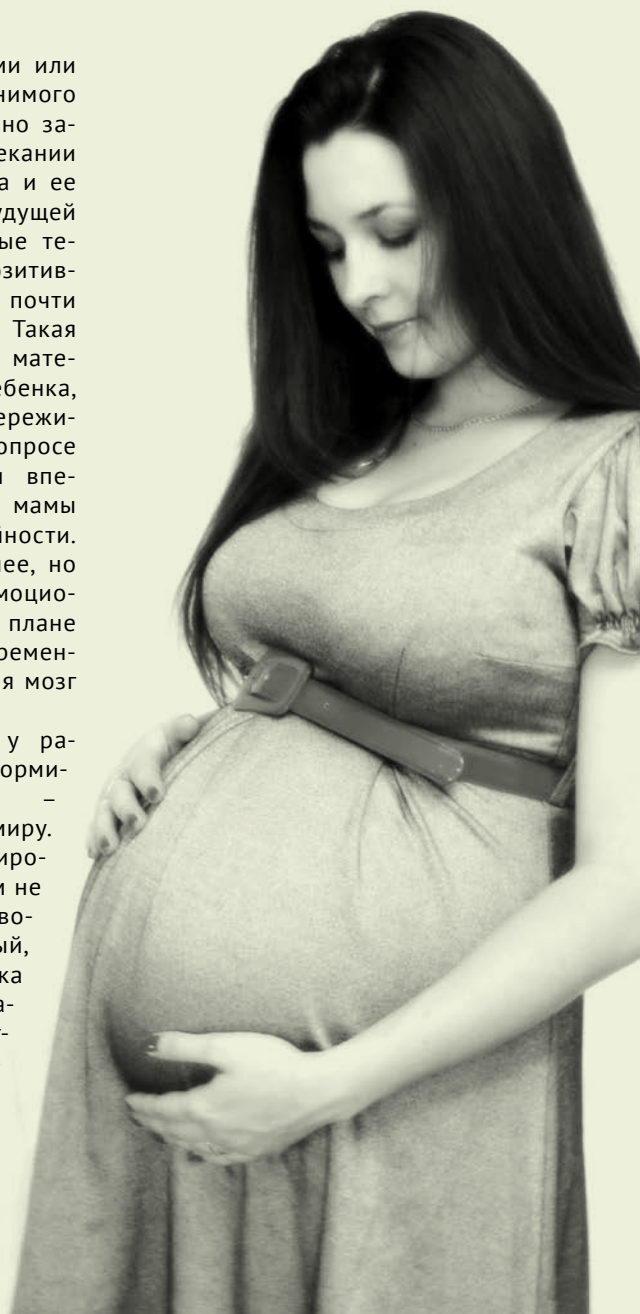
МАЛЫШ, МЫ ЗАБОТИМСЯ О ТЕБЕ!

Развитие ребенка во время беременности – уникальнейший по насыщенности изменениями период его жизни. Долгое время считалось, что психическое развитие ребенка начинается после рождения. И только в конце прошлого века ученые доказали, что психоэмоциональное развитие начинается параллельно с физическим – с момента зачатия. Все, что происходит с ребенком в течение беременности, играет огромную роль в его взрослой жизни. Ведь в это время закладываются основы структуры личности. Источниками для них служат состояние здоровья, психики и настроения родителей, их взаимоотношений друг с другом и отношение к ребенку.

Ребенок полностью связан с матерью. Она и есть его мир на 9 месяцев. И ребенок оказывается свидетелем и участником всех ее жизненных процессов – ее ощущений, чувств, мыслей, событий, которые с ней случаются – всего того, что с ней происходит. Если будущая мать испытывает сильный или длительный стресс – в результате травматических событий или излишней нагрузки, – то же самое испытывает и ребенок. Человек, мать которого во время беременности перенесла психологическую травму (например, подверглась нападению) может в будущем

мучиться ночными кошмарами или другими формами необъяснимого страха. Бывает, что, чрезмерно заботясь о комфортном протекании беременности, сама женщина и ее окружение создают для будущей мамы излишне изолированные тепличные условия – только позитивные эмоции, замедленный, почти остановленный темп жизни. Такая нарочито спокойная жизнь матери приводит к рождению ребенка, не готового к стрессовым переживаниям. Таким образом, в вопросе наполненности эмоциями и впечатлениями жизни будущей мамы важен баланс, и опасны крайности. Чем интереснее и насыщеннее, но без перенапряжения, в эмоциональном и интеллектуальном плане жизнь женщины во время беременности, тем лучше развиваются мозг и нервная система ребенка.

Именно в этот период у растущего человека формируется базовое доверие – отношение к окружающему миру. Если беременность незапланированная, и будущим родителям не удастся принять факт существования ребенка как желательный, то базовое доверие у ребенка оказывается нарушенным. Наука уже с уверенностью утверждает, что психика нежеланного ребенка травмирует-

«ЗНАЛ БЫ, ГДЕ УПАДЕШЬ, СОЛОМҚИ БЫ ПОДСТЕЛИЛ» – ЭТА ПОСЛОВИЦА ТОЧНО ОТРАЖАЕТ МОИ ЛИЧНЫЕ ПЕРЕЖИВАНИЯ, С КОТОРЫМИ Я СТОЛКНУЛАСЬ, ИЗУЧАЯ ПЕРИНАТАЛЬНУЮ ПСИХОЛОГИЮ. (ПЕРИНАТАЛЬНАЯ ПСИХОЛОГИЯ – РАЗДЕЛ ПСИХОЛОГИИ, ПОСВЯЩЕННЫЙ ВНУТРИУТРОБНОМУ РАЗВИТИЮ ПСИХИКИ). Я ЖАЛЕЛА ОБ УПУЩЕННЫХ ВОЗМОЖНОСТЯХ – ЕСЛИ БЫ Я ЗНАЛА, ВЫНАШИВАЯ СВОИХ СЫНОВЕЙ, КАК ВАЖЕН ЭТОТ ПЕРИОД ДЛЯ ФОРМИРОВАНИЯ ЗДОРОВОЙ И УСТОЙЧИВОЙ ЛИЧНОСТИ РЕБЕНКА, ТО МНОГОЕ СДЕЛАЛА И ПРОЖИЛА БЫ ПО-ДРУГОМУ. ДАВАЙТЕ СЕГОДНЯ ВМЕСТЕ «СТЕЛИТЬ СОЛОМҚУ» ДЛЯ ВАС, ЧТОБЫ ВЫ ПОНИМАЛИ, КАК ПОМОЧЬ БУДУЩЕМУ МАЛЫШУ РАСТИ СЧАСТЛИВЫМ И УВЕРЕННЫМ В СЕБЕ

ся до рождения. Во взрослой жизни это проявляется излишней концентрированностью на происходящем вокруг, большей тревожностью и, вследствие этого, отсутствием достаточной свободы выбора.

Зачастую бывает так, что родители хотят ребенка определенного пола. Иногда эти ожидания не оправдываются. Тогда ребенок, будучи в утробе, ощущает, что он такой, какой есть, не подходит для родителей. Это приводит в будущей жизни к затруднениям в освоении половой принадлежности и к искажениям в сексуальной сфере. Кроме того, ранне-детское «я не подхожу» может трансформироваться в сопровождающее человека в течение всей жизни смутное переживание собственной малочисленности, неудачности.

Современные женщины много сил отдают работе. И если беременность протекает без медицинских осложнений, практически не меняют устоявшегося кипучего ритма жизни до самых родов. Тем самым они как будто игнорируют факт беременности, по сути, игнорируя наличие ребенка. Ребенок ощущает, что для него вроде бы нет места в маминой жизни. Из таких детей вырастают или борцы, всеми силами добивающиеся к себе внимания и тратящие на это массу сил

и времени, или незаметные удобные для окружающих люди. И те, и другие испытывают сложности с определением собственных желаний и потребностей.

Случается, что матери важен не столько сам ребенок, сколько надежды, которые связаны с его появлением. Например, женщина считает, что только после рождения ребенка состоится как женщина, выполнив материнский долг. И именно это в первую очередь мотивирует ее к материнству. Другой пример: женщина намерена стать матерью, потому что предполагает, что появление ребенка укрепит отношения с мужчиной. Дети, которые родились в результате подобной мотивации, – дети-функции – всю жизнь несут в психике отпечаток своей функциональности. Они, как правило, страдают от неоправданно заниженной самооценки. Особенно, если их рождение не привело к выполнению тех надежд, которые на них возлагались, например, если отношения с мужчиной все же распались.

Таким образом, на ребенка воздействуют все составляющие проживания периода беременности будущими родителями, особенно матерью. Суммарно они формируют для ребенка послания, под влиянием которых он растет. Давайте пере-

числим те послания, которые ребенок должен получить, чтобы развиваться полноценно:

- Мы рады, что ты живешь!

- Мы заботимся о тебе. Мы можем защитить тебя и создать условия для твоего роста и развития.

- Ты хороший. Ты нравишься нам, каким бы ты ни был, и кем бы ты ни был. Мы признаем твою уникальность.

- Мы любим тебя так же, как и ты нас.

Надеюсь, что вы достаточно узнали для того, чтобы понять, какое существенное влияние оказывают на возможность взрослого быть счастливым особенности его самой ранней детской жизни. Добавлю, что из своей психотерапевтической практики я знаю, как трудно людям избавляться от проблем личности, в основе которых лежат события перинатального периода – их сложно и диагностировать, и изменять.

Поэтому желаю счастья и удовольствия вам и вашим будущим детям в эти волшебные 9 месяцев!

Татьяна СУНЦОВА, психолог

ПЕРВЫЙ РЕБЕНОК, ЗАЧАТЫЙ В УТРОБЕ СУРРОГАТНОЙ МАТЕРИ, РОДИЛСЯ В КАЗАХСТАНЕ 15 ЛЕТ НАЗАД. С ТЕХ ПОР БЕЗДЕТНЫЕ КАЗАХСТАНЦЫ ОБРЕЛИ ЕЩЕ ОДНУ ВОЗМОЖНОСТЬ ПОЗНАТЬ РОДИТЕЛЬСКОЕ СЧАСТЬЕ. КАКОВЫ НЮАНСЫ СУРРОГАТНОГО МАТЕРИНСТВА? КАК ПРАВИЛЬНО СОСТАВИТЬ ДОГОВОР, ЧТОБЫ МИНИМИЗИРОВАТЬ РИСКИ ЭТОГО НЕПРОСТОГО ПРОЦЕССА? ОБ ЭТОМ И МНОГОМ ДРУГОМ ЧИТАЙТЕ ДАЛЕЕ В НАШЕМ РУКОВОДСТВЕ

СУРРОГАТНОЕ *материнство*

Для начала стоит отметить, что казахстанское законодательство разрешает суррогатное материнство только при наличии определенных медицинских оснований. К примеру, в тех случаях, когда состояние здоровья женщины не позволяет ей вынашивать ребенка.

- От общего числа пациентов, обращающихся к нам, только 10% нуждаются в услугах суррогатной матери. В основном, это женщины, у которых нет матки, - объясняет основатель первой

лаборатории ЭКО в Казахстане, репродуктолог-эмбриолог Салтанат Байкошкарлова.

Еще одно показание к суррогатному материнству – серьезные заболевания внутренних органов биологической матери, а также несколько неудачных попыток осуществить экстракорпоральное оплодотворение.

- У нас нередко бывает так, что женщине несколько раз проводят ЭКО, и все эти попытки заканчиваются неудачей.

Женщина приходит в отчаяние и уже не верит в собственные силы. Тогда она находит суррогатную мать, - рассказывает Салтанат Байкошкарлова.

Это решение дается семейным парам непросто. Этому предшествуют месяцы, годы переживаний и сомнений. Но вот решение принято, и биологические родители приступают к поиску потенциальной суррогатной матери. В этой роли могут выступать как сестры и подруги биологической матери, так

и совершенно незнакомые женщины. В каждой клинике, где проводят ЭКО, есть база данных суррогатных матерей. Здесь биологические родители могут ознакомиться с информацией о потенциальных суррогатных матерях и выбрать подходящую кандидатуру. Далее следует личная встреча, во время которой стороны обговаривают будущую «сделку». Если стороны согласны с требованиями друг друга, составляется договор о суррогатном материнстве, в котором должны быть учтены различные риски.

- Какие риски могут быть у суррогатной матери? С ней может случиться все, что может произойти с любой беременной женщиной, - говорит Салтанат Байкошкарова. - Может быть внематочная, многоплодная или замершая беременность, она может лишиться трубы, не исключен выкидыш, кесарево сечение, кровотечение, угроза прерывания беременности, вероятность рождения ребенка с патологиями развития. И потом, не с каждой попытки может наступать беременность. А если суррогатная мать ведет нездоровый образ жизни, вступает в беспорядочные половые отношения, увлекается курением и алкоголем, то ребенок может родиться с множеством различных заболеваний, с венерическими инфекциями. Здесь уже рискуют генетические родители. Поэтому договор должен составляться на все случаи жизни.

Также в договоре должны быть указаны варианты оплаты услуг суррогатной матери. К примеру, ей могут ежемесячно с момента заключения договора выплачивать определенную сумму, а после рождения ребенка – единовременный гонорар, размеры которого, в зависимости от запросов суррогатной матери и платежеспособности заказчиков, могут достигать от нескольких тысяч долларов до десятков тысяч е.е.

Однако специалисты советуют не ропиться с составлением и подписанием договора о суррогатном материнстве. До этого желательно провести полное медицинское обследование будущей суррогатной матери. Возможно, что диагностика выявит какие-то серьезные заболевания, и биологическим родителям придется искать другую женщину, кото-

рая согласится выносить и родить им ребенка. Ей также проводят медицинское обследование, и при удовлетворительных результатах диагностики стороны приступают к подписанию договора, который в обязательном порядке должен быть заверен у нотариуса. Стоит отметить, что в некоторых клиниках клиентам предлагают услуги по юридическому сопровождению суррогатного материнства.

После подписания договора суррогатной матери проводят ЭКО. Если же причиной обращения семейной пары к суррогатному материнству стало наличие третьего медицинского основания (проведение нескольких неудачных ЭКО биологической матери), в этом случае часть яйцеклеток пересаживают биологической матери, часть – суррогатной.

- Результат этой процедуры невозможно предсказать, - продолжает Салтанат Байкошкарова. - К примеру, недавно у нас был случай, когда и биологическая,

и суррогатная матери забеременели. Причем, биологической матери пять или шесть раз делали ЭКО, а результата – ноль. Отчаявшись, она решила привлечь свою родственницу в качестве суррогатной матери. В итоге обе женщины забеременели. Через какое-то время биологическая мать заявила суррогатной, что та может сделать с ребенком, что угодно: либо родить и оставить его себе, либо сделать аборт. Суррогатная мать позволила нам и рассказала о своем незавидном положении: делать аборт ей было жалко, но и оставить ребенка у себя она не могла. К тому же, заказчица собиралась заплатить ей всего 700 тысяч тенге, а это было значительно меньше той суммы, о которой они договаривались ранее. Оказалось, что они не заключали между собой договор, и эта непредусмотрительность повлекла за собой такие неприятности. В конце концов, нам пришлось вмешаться в это дело. Мы поговорили с заказчицей и попытались пристыдить ее. Не знаю, что повлияло на конечный результат: наши доводы или какие-то другие причины, но факт в том, что женщины смогли договориться друг с другом. В итоге они родили в один день, одна – днем, другая – ночью. Обоих мальчиков забрали биологические родители.

Наконец наступает кульминационный момент – роды. По казахстанскому законодательству, ребенок, рожденный от суррогатной матери, сразу после появления на свет передается в руки генетических родителей. Суррогатная мать может оставить себе малыша только в том случае, если биологические родители по каким-то причинам откажутся от него. В остальных случаях суррогатная мама не может претендовать на ребенка. И это правильно, считают специалисты. По крайней мере, в Казахстане не было еще ни одного судебного разбирательства, где в качестве истцов и ответчиков выступали бы участники программы суррогатного материнства.

Айгуль МУСТАФИНА

КРАТКОЕ РУКОВОДСТВО ПО УЧАСТИЮ В ПРОГРАММЕ СУРРОГАТНОГО МАТЕРИНСТВА:

- Убедиться в том, что имеются медицинские показания к суррогатному материнству.
- Найти суррогатную маму (можно среди знакомых, можно по базе данных клиник, специализирующихся на проведении ЭКО).
- Познакомиться с суррогатной матерью.
- Провести полное медицинское обследование суррогатной матери.
- Обговорить условия договора, составить договор о суррогатном материнстве и заверить его у нотариуса.
- Провести ЭКО суррогатной матери.
- Расторгнуть договор после выполнения всех условий.

НОВЫЕ ПРИОРИТЕТЫ

ОСНОВНЫЕ ПРИОРИТЕТЫ БУДУЩЕЙ РАБОТЫ НАЦИОНАЛЬНОЙ КОМИССИИ ПО ДЕЛАМ ЖЕНЩИН И СЕМЕЙНО-ДЕМОГРАФИЧЕСКОЙ ПОЛИТИКЕ ПРИ ПРЕЗИДЕНТЕ РК ОЗВУЧИЛА ЕЕ ГЛАВА И СОВЕТНИК ПРЕЗИДЕНТА РК ГУЛЬШАРА АБДЫКАЛИКОВА НА ПРОШЕДШЕМ В АСТАНЕ ОЧЕРЕДНОМ ЗАСЕДАНИИ НАЦКОМИССИИ

Важность обновления действующих подходов и принципов деятельности (в частности, затрагивающей идеологическую работу) становится очевидной в свете необходимости объединения целей, поставленных перед реализацией стратегии гендерного равенства с задачами, обозначенными в программной статье Главы государства «Социальная модернизация Казахстана: Двадцать шагов к Обществу Всеобщего Труда».

Среди приоритетов работы глава Национальной комиссии отметила демографические проблемы, в частности, низкий уровень рождаемости в отдельных регионах республики, возросший уровень суицидов и многое другое. Кроме того, Казахстан входит в пятерку стран мира с самой большой разницей в продолжительности жизни между мужчинами и женщинами (почти 10 лет), и этот вопрос также требует пристального изучения и решения. Больше внимания необходимо уделять работе по улучшению положения женщин, защите их от насилия, усилить контроль по соблюдению закона о равных правах и возможностях для мужчин и женщин, а также повышать социальную, экономическую и гражданскую активность представительниц прекрасного пола.

- Женщины не должны оставаться в стороне от решения актуальных вопросов сегодняшних реалий, - уверена Гульшара Абдыкаликова. - Мы ставим цель совместно с НПО шире вовлекать женщин в регулирование противоречий в сфере трудовых отношений и решение социально-трудовых вопросов, в процессы медиации и профсоюзную работу, к участию в народном IPO, активнее вовлекать женщин в модернизацию ЖКХ.

Также она отметила, что необходимо работать над

ориентирами для подрастающего поколения, пропагандировать простые человеческие ценности, такие как трудолюбие, патриотизм, через рассказы о людях, добившихся высот в своей профессии, о трудовых династиях, находить и популяризировать истинных «героев наших дней». Глава Нацкомиссии также напомнила, что страна готовится к ратификации конвенции Организации Объединенных Наций о правах инвалидов, и в республике, в стране вот уже третий год проводятся исследования по положению инвалидов, по результатам которых направляются соответствующие рекомендации Правительству РК, и в дальнейшем эту тему также нельзя оставлять без внимания.

Кроме того, Гульшара Нау-шаевна особо подчеркнула, что к проведению работы по всем этим направлениям необходимо привлекать самих казахстанцев, поскольку только с вовлечением населения решение этих проблем будет действительно эффективным.

После того, как глава Национальной комиссии представила основные акценты на перспективу, участники заседания в рабочем порядке рассмотрели ряд актуальных вопросов, вынесенных на повестку дня. В первую очередь, конструктивная беседа сконцентрировалась на обсуждении работы, проводимой в дошкольных учреждениях, средних общеобразовательных и профессиональных организациях по обучению духовно-нравственным ценностям, а также на вопросах совершенствования деятельности организаций дополнительного образования по предоставлению услуг детям. С докладом по этим темам выступил вице-министр образования и науки РК Махметгали Сарыбеков. Он рассказал,

что на сегодняшний день приняты программы обучения духовно-нравственным ценностям для детей младшего возраста «Алғашқы қадам» (1-3 года), младшего дошкольного возраста «Зерек бала» (3-5 лет) и старшего дошкольного возраста «Біз мектепке барамыз» (5-6 лет). А в школе с 1 по 11 классы в программу включен предмет «Самопознание», способствующий нравственно-духовному развитию человека.

Вице-министр также рассказал, что в Астане создан Институт семейного воспитания - рассчитанный на три года проект, который по заказу МОН РК реализуют неправительственные организации. Деятельность этой структуры заключается в повышении квалификации работников образования в области семейных отношений, также ведется разъяснительная, информационная работа с родителями, проводятся социологические исследования и разрабатываются методические пособия.

Еще одной темой, поднятой в рамках заседания Нацкомиссии, стал вопрос повышения уровня подростковой преступности в Шымкенте: по итогам первого полугодия здесь зарегистрирован рост правонарушений среди несовершеннолетних на 33,6% (с 113 до 151). В целом по области число преступлений, совершенных учащимися школ, лицеев и гимназий, возросло на 31,3% (с 163 до 214). Участники совещания всесторонне обсудили сложившуюся ситуацию, постаравшись «докопаться» до сути проблемы. В результате, для улучшения работы Комиссии по делам женщин и семейно-демографической политике при акиме Южно-Казахстанской области рекомендовано проанализировать деятельность госорганов, ответственных за профилактику правонарушений среди несовершеннолетних, принять меры по повышению ответственности руководителей организаций образования, допустивших факты правонарушений среди своего контингента учащихся, а также провести работу по усилению взаимодействия между образовательными учреждениями и родителями.

Глава национальной комиссии по делам женщин и семейно-демографической политике поблагодарила участников заседания за эффективную работу по вверенным им направлениям и напомнила, что существует еще множество проблем, требующих скорейшего решения. Поэтому нужно не довольствоваться уже полученными результатами, а стремиться их укрепить и увеличить.

Соня ФОГЕЛЬ, г. Астана

ОТБАСЫ БАҚЫТЫ – БАЛА

Жақында «Бедеулікті анықтау мен емдеудегі өзекті мәселелер. Қосалқы репродуктивті технологиялар» атты V Халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция өтті. Конференцияға ҚР Президентінің кеңесшісі, ҚР Президенті жанындағы әйелдер ісі және отбасылық-демографиялық саясат жөніндегі ұлттық комиссияның төрайымы Гүлшара Әбдіхалықова, ҚР Денсаулық сақтау министрлігінің өкілдері, Тель-Авив университетінің профессоры, медицина ғылымдарының докторы, репродуктивті медицина Бүкіләлемдік қауымдастығының вице-президенті Дов Фельдберг, АҚШ-тың белгілі репродуктологтарының бірі Джон Занг, Жапонияның әлемге танымал криобиолог оқымыстысы Масашиге Куваяма, Ресейдегі Альтра Вита клиникасының бас директоры, эмбриолог және биофизик Сергей Яковенко қатысты. Репродуктивті жандардың Қазақстандық қауымдастығы мен ҚР Президенті жанындағы әйелдер ісі және отбасылық-демографиялық саясат жөніндегі ұлттық комиссиясы біріге отырып, соңғы жылдары бедеулікті шешудің жолдарын іздестіру мәселелері мен қосалқы репродуктивті технология-ЭКО әдісінің әрбір баласыз қазақстандық отбасына қолжетімді болуы үшін еңбектеніп келеді. Осыған орай, шараның негізгі мақсаты-ЭКО әдісін жүргізудің шығыны аз жолдарын жасақтау мүмкіндіктерін талқылау және енгізу. АҚШ,

Еуропа, Израиль және Жапония сияқты елдердің оң тәжірибесі мұның мүмкін екендігін көрсетіп отыр.

Қазақстанда әрбір бесінші отбасы бала сүйе алмай отыр. Израильде бедеулікті қосалқы қымбат бағалы репродуктивті технологияларды қолдану арқылы емдеудің өзі біздің елмен салыстырғанда бірнеше есе арзан әрі алғашқы екі баланы дүниеге әкелуді мемлекет өз мойнына алады екен. Әлем бойынша ЭКО қиын да қымбат ғылыми технология. Қазақстанда ЭКО әдісі 1995 жылы «Экомед» клиникасында енгізілді. 1996 жылдың 31 шілдесінде алғашқы қазақстандық шыны түтікше ішіндегі бала туылды. Оның авторы-Қазақстандағы және Орта Азиядағы алғашқы зертханалардың ұйымдастырушысы және жетекшісі Салтанат Байқошқарова. Конференцияда «Экомед» клиникасының басшысы Салтанат Байқошқарова Қазақстандағы қосалқы репродуктивтік технологияларды дамыту, қордаланған мәселелермен оларды шешудің жолдары туралы сөз қозғады.

– Бұл технологияны, яғни денеден тыс ұрықтандыру әдісін қалай арзандатуға болады? Сол мүмкіндіктерді пайдалану керек. Өйткені мемлекет қолдаса, көптеген арзандату механизмі бар. Әсіресе, ең бір үлкен мәселе, бізде, Қазақстанда тек қана қымбат дәрілер бар. Соның ішінде Израильде қолданатын гармондық арзан дәрілерді қолдансақ, қазіргі кезде квоталарды екі есе көп адамға сыйлар едік.

БАЛА МЕН АНАҒА ҚУАНЫШ СЫЙЛАҒАН МЕРЕКЕ

Халықаралық балаларды қорғау күніне орай Алматы қаласындағы Әуезов ауданының әкімшілігі «Қоларбалар шеруі» деген атаумен мерекелік шара ұйымдастырды. Шеруге қатысқан 200-ге тарта ана мен кішкентай бүлдіршіндер Алтынсарин көшесінің бойында орналасқан Н. Сац театрынан бастап Абай даңғылының бойындағы «Фемили» саябағына дейінгі аралықты жүріп өтті. Бүлдіршіндерімен келген аналарды аталған саябақ алдында жүздеген жүкті әйелдер қарсы алды. Мерекелік шара барысында арнайы дайындалған концерттік бағдарламалар көрсетіліп, ойын аттракциондары тегін жұмыс істеді. Оған қоса жүкті аналарға тегін медициналық қызмет көрсетілді.

Осындай мереке күні балаларға базарлық жасаған Әуезов ауданы әкімінің орынбасары Сайран Тәпенұлын сөзге тартқанымызда:

– Бұл шара бір ай бұрын ойға келген. Ұйымдастыру жұмыстарына көп мекемелер атсалысты. Алматы қаласы әкімінің жанындағы Отбасы және әйелдер жөніндегі комиссияның барлық мүшелері қатысты. Шараны ұйымдастырудағы негізгі мақсат – отбасылық құндылықты арттыру, қоғамға көрсету, мемлекеттің ең басты құрылымы отбасы екендігін түсіндіру. Жыл сайын дәстүрлі түрде осындай шаралар ұйымдастырылып тұрады. Әуезов ауданы әкімдігінің атынан барлық балаларды осы халықаралық

мерекемен құттықтай отырып, оларға мықты денсаулық тілеймін. Бала – біздің болашағымыз, еліміздің болашағы, өміріміздің бастауы! Сондықтан біз оларға әрдайым қуаныш сыйлауымыз керек, – деді.

Мерекенің қуанышына бөленіп, ойын-сауықтарды тамашалап, мәз-мейрам болған аналар мен балалар еріктілер (волонтерлар) тобының отбасы құндылықтары және салауатты өмір салты жөніндегі әңгімелерін тыңдады.

Әуезов аудандық көп балалы отбасылар одағының төрайымы, Алматы қаласы әкімінің жанындағы Әйелдер ісі, отбасы және демографиялық саясат жөніндегі комиссияның мүшесі Нағиғүл Нұрханқызы бала тәрбиесінің маңызы жөнінде былай деп ой бөлісті:

– «Ел боламын десең, бесігіңді түзе» деген сөз бар. Сондықтан «балалар» деген жәй ғана сөз емес, шынымен де біздің болашағымыз. Балаларымыз дұрыс өссе, білімді болса, ертеңгі күні еліміздің де іргесі мықты болады, жақсы мамандар, жақсы саясаткер, жақсы азаматтар өсіп шығады.

Жоғары деңгейде ұйымдастырылған мерекелік шара барысында балалар үшін арнайы шығармашылық бұрыш әзірленгенін де айта кетуіміз керек. Бүлдіршіндерді өнерге баулу – рухани тәрбиенің бастауы екені белгілі. Көңілді мереке соңында балалар мен олардың аналарына арнайы сыйлықтар таратылды. Әуезов ауданы әкімшілігінің бұл қамқорлығына көпшілік риза болды.

ШАҢЫРАК КҮРҒАН ӘРБІР ОТБАСЫНЫҢ БАСПАНАСЫ БОЛУЫ ХАҚ, БІРАҚ БІРІНІҢ ЖАҒДАЙЫ БОЛСА, БІРЕУЛЕРІНЕ ОЛ ҮЛКЕН АРМАН... СОЛ АРМАҒДАРДЫ ЖҮЗЕГЕ АСЫРЫП, ҚАНШАМА ЖАНҰЯНЫ ҚУАНЫШҚА БӨЛЕП, ҮЙ-ЖАЙМЕН ҚАМТАМАСЫЗ ЕТКЕН ОСЫНДАЙ НӘЗІК ЖАН ИЕСІ ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ДАҢҚТЫ ҚҰРЫЛЫСШЫСЫ ҰБАЛА АХМЕТОВАНЫ ӘНГІМЕГЕ ТАРТТЫҚ.

– Ұлбосын Жүзбайқызы, құрылыс саласына қалай келдіңіз?

– Менің Маңғыстауға келгеніме 35 жыл толыпты, ол кезде заман басқа, қазіргідей хабарландыру беріп пәтер жалдау атымен жоқ, зыр жүгіріп, әр үйдің есігін қағып, пәтер іздеу жаныма қатты батқан болар. Кейін келе Үкіметтің «Тұрғын үй–91» деген жоспары болды, мен де көптің бірі болып пәтер кезегіне тұрдым. Ол жылдары экономиканың құлдырауы, қайта құру заманы басталды, пәтер кезегінде тұрғандарға беріледі деп салынып басталған үйлердің құрылысы тұрып қалды, ақыры сақалды құрылысқа айналды. Жалғыз мен емес, кезекте тұрған көпшіліктің үміті үзілгендей уақыт келді. Әр баласының өз бұрышы болғанын қаламайтын жан бола ма? – менде солардың бірі едім. Сол қараусыз үнірейіп қалған үйлердің маңында неше түрлі келеңсіз оқиғалар саны көбейіп жатты. Балаларым жас, тәуекелге бел байлап, талай табалдырықты тоздырдым, сол үйлердің құрылысын аяқтап, жан-жағын абаттандырып елге берейік деп. Алғашында сенімсіздік білдірушілер де аз болған жоқ, дегенмен екі үйді сенімді басқару келісім-шартымен, қалғандарын сатып алып, құрылыс жұмыстарына кірістік. Құрылысшы мамандығым болмағанмен, ұйымдастыру қабілетім басымдау болған шығар. 2–3 жылдап айлық алмаған тұрғындарда ақша жоқ, дегенмен 9 үйдің жұмысын аяқтап, мемлекеттік қабылдауға тапсырдық.

– Сонда қалай және қанша пәтер тапсырдыңыз?

– Бір шаршы метрін 10 мың теңгеден бес жылға келісім-шарт жасап, қазіргі – «ипотека», тек айырмасы ешқандай пайызы жоқ, өсім ақшасыз, қолдарында бар заттарын алмастырумен, көп ізденістің арқасында аяқтадық. 1997–2004 жылдар арасында жалпы саны 687 жанұяға пәтер кілтін тапсырдық, оның ішінде 4 бөлмелі 4 үйді әкімшілікке бердік.

– Құрылыс сіз сияқты нәзік жанға қиын болған болар?

– Әрине, қиыншылықсыз қызықшылықтың болуы мүмкін емес қой. Ол кезде үкіметте қаржы жоқ, құрылысы аяқталған үйлердің барлық жүйелерін орталық магистральға өз күшімізбен қостық. Сансыз сабылып, материал іздеп, қаржы іздеп, ұйқысыз өткен түндерді

ҰЛБОСЫН ЖҮЗБАЙҚЫЗЫ:

«МЕН ЕШКІМНІН ҚИНАЛҒАНЫН ҚАЛАМАДЫМ»

айтып жеткізу қиын. «Бір жоқшылықтың бір тоқшылығы болар» деген емес пе дана халқымыз. Құдайға шүкір, бәрі де бастан өтті, ең бастысы «досқа күлкі дұшпанға таба» болмай, бастаған істі абыроймен аяқтау ғой.

– Алдағы жоспарыңыз қандай?

– Қазіргі таңда қалада 15 шағын ауданда Медицина орталығын салдық, амандық болса келесі жылдың бірінші жартысында тапсыру жоспарымызда бар. Және Түпқараған ауданына қарасты Ақшұқыр және Сайын елді мекендерінің арасында орналасқан жер телімінде 40 тұрғын үйдің іргесін көтеру жоспарының 10-ы қазіргі таңда салынып бітті, енді электр және газ жүйелерін тартамыз, оның құжаттары дайындық үстінде. Емдеу-сауықтыру және мүгедек балаларды сауықтыру-қолдау орталығын салуға құжаттар дайындалуда.

– Сіз не үшін медицинаға көңіл бөлдіңіз?

– Себебі, мен 2005 жылы «қатерлі ісік» диагнозымен қатты ауырдым, көп жерлерде болып, ота жасаттым, олардың сервисін көрдім, сонда елге аман жетсем – бізде де жақсы орталық болу керек деп шештім. Ал мүгедек баласы бар жанұяның бірі міндетті түрде ауру баланың жанында болады, қаржысы жетіспейді, сондықтан да баланы алысқа апарып емдете алмайды. Оларды мүмкіндігінше сауықтырып іске қосып, өз басын өзі асырауға жеткізсек деген мақсат. Өркендеп өсіп келе жатырған елміз, дені саудың жаны сау, ал ұрпақ біздің болашағымыз емес пе? Аудандық жерде салынып жатқан үйлер, меніңше, қолжетімді баспана – кез келген үміткердің алуға мүмкіндігі бар, әрбір шаршы метрі 90 мың теңге /жері, қоршауы, су сақтайтын және көріз құдықтары салынған.

– Үкіметтің тапсырысы ма, қаржыны қайдан аласыз, өндіріспен айналысасыз ба?

– Жоқ, әрине, өз әрекетімізбен қимылдап келеміз, банктерден алған таусылмайтын неси-

елер. Жетібай кентінде ұлутас өндіреміз, пластик бұйымдарынан есік-терезе шығаратын цехымыз бар.

– Қайырымдылық шараларына қатысасыз ба?

– Әрине, Оғландыдағы «Бекет ата» басында салынған жатақ жайдың құрылысына қажетті материалдың барлығын толықтай жинастырып жібердік, Отпан таудағы «Адай ата», «Есен ата», Жетібай кентінде салынған «Сүйінқара» мешіті құрылыстарына ақшалай, заттай көмек көрсеттік, 2006 жылдан бері бізге Маңғыстау ауданына қарасты «Ақүйік» қорымының қарауы бекітілген. Түпқараған ауданына қарасты «Алағөз әулиеге» өз күшімізбен белгі /монумент/ орнаттық. Мүгедектер қоғамы, загіптар қоғамы, жыл сайынғы өткізілетін түрлі акциялармен қоса спорт және мәдениет қызметкерлеріне көмек көрсетеміз. Бекет атаның 260 жылдығына арнап шығарылған кітаптың қаржысын толықтай біз көтердік. 2009 жылдан бері 10 төсек тартып жатқан ауруларға тоқсан сайын өзім барып тұрамын, оларға коммуналдық төлемдерін төлеп, тамақ және қаржылай көмектесеміз.

БҮГІНГІ ҚАЗАК ӘЙЕЛІ

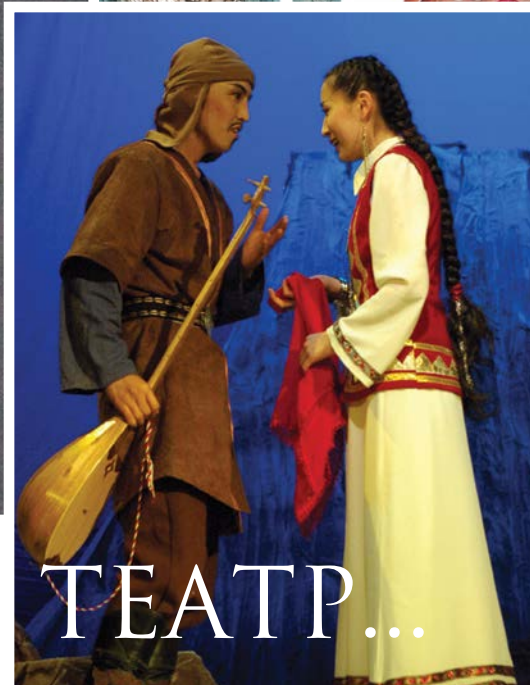

Еліміздегі аса маңызды демократиялық үдеріс – ұлттық гендерлік саясат. Елбасы Жарлығымен бекітілген Қазақстан Республикасындағы 2006-2016 жылдарға арналған гендерлік тепе-теңдіктің стратегиясы билік пен қоғамның әрекет етуінде ерлер мен әйелдердің теңдігіне бағытталған.

Саясатта, бизнесте және экономиканың барлық секторында, шаруашылықтың әртүрлі салаларында ер-азаматтармен қатар еңбекке белсене араласып, өздерінің біліктілігін, қабілет-дарынын, іскерліктерін айқын көрсетіп жүрген аналарымыздың отбасында және бала тәрбиелеуде де маңызы ерекше.

Бүгінгі қазақ әйелі – қоғамның барлық саласында абыройлы еңбек етіп жүрген маман, мемлекеттік қызметкер, қоғам қайраткері, кәсіпкер, үлкен өнер иесі. Көп бала тәрбиелеп отырған аналардың өзі де қоғам өміріне елеулі үлес қосып отырғанын ерекше атаған жөн.

«Маңғыстау әйелдер көшбасшылығы мектебі» де осы жолда аз жұмыс атқарып жатқан жоқ. Көшбасшы әйелдер қатарын, олардың қоғамдық саяси өмірдегі белсенділігі мен рөлін арттыру, жағдайын жақсарту, гендерлік саясатты жүзеге асыру мақсатында «Жазғы саяси мектеп» шарасы аясында басшы қыз-келіншектерге арналған «Көшбасшы әйел біліктілігін арттыру жолдары» атты семинар-тренингтермен қатар әртүрлі іс-шаралар өткізіліп келеді. Осы көшбасшы мектебінің кілтін қолына ұстап жүрген Махамбетова Роза Қарымсаққызы жайлы сыр шертсек, ол Сыр өңірінде Қызылорда қаласында көп балалы отбасында дүниеге келген. Бүгінде екі баланың анасы, Бақдәулет, Аяла есімді сүйкімді немерелерінің әжесі. Роза Қарымсаққызы Ш. Есенов атындағы Каспий мемлекеттік технологиялар және инжиниринг университетінде доцент болып қызмет етеді.

ТЕАТР, ТЕАТР, ТЕАТР...

Маңғыстау облыстық музыкалық-драма театры Елбасы Н.Ә. Назарбаевтың қолдауымен 2003 жылдың 21 наурызында Ф. Мүсіреповтің «Қыз Жібек» спектаклімен ашылды.

2006 жылы өнер ошағына халық әртісі Нұрмұхан Жантөриннің есімі берілді Н. Жантөрин атындағы облыстық музыкалық-драмалық театры өлкеміздегі жалғыз кәсіби театр болғандықтан, бес бағытта жұмыс жасайды. Олар: балалар театры, жасөспірімдер театры, орыс театры, музыкалық театр, драмалық театр. Көрермендердің сұранысы бойынша театрдан орыс труппасы ашылды.

Бүгінде театр ұжымы 10-шы театр маусымына аяқ басты. Қазіргі таңда театр ұжымында 51 әртіс қызмет етеді, оның 39-ы жоғары білімді.

Театр қоржынында 40 жуық қойылым бар.

Театр – адамдарды тәрбиелеу, биік рухани сипаттарды қалыптастыру орны. Осы мақсатпен 2012 жылы Ә. Мәмбетовтің 80 жылдығына арналып, Орал қаласында өткен XX-шы Республикалық театр фестиваліне М. Әуезовтің «Қаралы сұлу» әңгімесі, С. Цвейгтің «Амок» новелла желісі бойынша «Зілзала» қойылымымен қатысып, «Ең үздің режиссер» номинациясын жеңіп

алды. Осы спектакльді шілде айында Астана қаласының 15 жылдық мерейтойына көрсетіп, астана көрермендері ықыласына бөлгенді.

Театрдың талантты өртістері Абайдилденов Марат, Мырзалинова Құралай, Башаров Кенжебек, Умиратов Медғат, Манкеева Бану, Жансейтова Айнара, Бақбердиева Майра және т.б. шығармашылық ұжым өкілдері облыс әкімінің марапаттауына ие болды. Жас театр ұжымы, талғампаз көрермен қауымды әрдайым қуантып, өсіп өркендей беретініне кәміл сенеміз.

